

KAREL POLÁČEK

HOSTINEC U KAMENNÉHO STOLU

OBSAH

- 1 Sugestivní výzva barevného prospektu. Pán s modrými brýlemi se ctěnou rodinou
- 2 Popisuje se jízda autobusem. „Lubomíre, sed' rovně!“ – „Howgh!“
- 3 Mladá krev nedá jednomu dobře dělat aneb názory, aforismy a maximy paní hostinské
- 4 „On mně kope hrob!“ aneb Reparát z matematiky na střeše a slečny v boji. „Sapristi!“ zamumlal krasavec
- 5 O zištnosti náčelníka Cherokésů. Matematika v boji proti nepravosti. „Co to tropíte, neblahý studente?“ Diskuse o sugesci a hypnóze
- 6 O půvabech lázeňské architektury. O dvou krasavcích aneb „Má úcta, pane účetní!“
- 7 Pokrokovost paní Dynderové a nevinná veselost chorého muže. „Tati, ten klobouk ti sluší!“ Rudé dívky a pozdvižení v městě
- 8 A kruci! – Heleme se! – Sákryš! – Parbleu! – Damned! A jiné výjevy
- 9 „Život je vážný“, „Šéf mně nechce přidat“, Alena Netrefená by nebylo špatné jméno pro chudou zrzavou dívku a „Já to dám do novin“
- 10 Několik filozofických myšlenek o rybářství. Klecavý hodinář chytil královnu ryb. Bakterie slaví orgie. Hra v kuličky příčinou sváru mezi bratry
- 11 Založení detektivního klubu. Komodore vítězí nad Tomem Sharkem. O babičce a jejím koni. Zato však oběd byl chutný, výživný
- 12 Co je ti, mladíku Aloisi, proč odstrkáváš talíř s polévkou? Světový detektiv bude mít veselku. Bitva s mravným naučením
- 13 Percy miluje poezii, také Gaston je z formy. Zástupce veřejného mínění aneb Zdejší příroda je velebná
- 14 Bratři inženýři a jejich gramatika
- 15 Milovníci poblíže cementárny. Prudká rozmluva. Počasí se kazí – ó bože!

16 Pověst o čtvernožci se slaměnou srstí. Elegance v boji se zákonem. „Aspoň kdyby dali něco k lepšímu“

17 Zásady a maximy Kamenného stolu. Přijelo divadlo. Mistr Benno Mertens v kuchyni

18 Rozmluva o blechách a jejich zvycích. „O, lordo Dorlongtono!“ Boj náčelníka Cherokésů se vzdělaností. A plivne na divadelní pokladnu

19 Každý ať zpívá své. Páni inženýři, holomci, potěšili starého strejdu. Kam se to koukáte, páni inženýři? „Jé, jé!“ kvičela hostinská. Distingovaný cizinec sekal špenát

20 Volba královny krásy. Lékař a podkasaná Múza aneb Cvrlikání. „Což touhy vášní na tvé srdce nikdy netlukou?“

21 A jak to dopadlo

22 Příroda se ukládá k spánku a před hostincem U kamenného stolu se zastavil autobus. Zasvit' mi, ty slunko zlaté...

23 Míchal jíšku a pravil: „É, dejte mi pokoj, harlekýne!“ Švarný mysliveček a mladá komtesa zapudili přízrak vzdělanosti

24 „Ze začátku je to samý marinovaný úhoř, ale ty konce!“ Honba za nevěrnou ženou. Je třeba vařit povidla

25 Jak ten čas utíká. Pestré svetry a hraní na harmonium. Věčná budiž paměť Šimonu Tatrmužovi

26 Psaní od notáře. „Šťastnou cestu, pane šéfe!“ „Děkuji vám, Franci“

27 Co je nového U kamenného stolu? Pan Antonín se udělal pro sebe. Frak, podivná hříčka přírody

28 Rozmluva pana rady Dyndery s jednotlivými pokrmy. On je tichý, já jsem pomalá, mohli bychom to dát dohromady. Rodí se nový frak

29 Pumpky + fotografické aparáty + svrchníky x manželky = sjezd abiturientů. Proslov zkaženého studenta. A živio!

30 Je to dneska personál! Rada Dyndera si nebude kopat hrob, ani kdyby mu dávali tisíce. „Přijedou, přijedou...“ mumlal Spytihněv

31 Vidiny hostinského Spytihněva. Hluk v hostinci. Rum jest mléko hrdinů, ačkoli pít bych neměl

32 Veselka hraje kulečník. Nevěsta vede, družba nestačí koukat. Nevěsta si vydělala na zelenou vestu. „Za mnou, mužové!“

33 Zrzavé dámy si nepřejí, aby jim hostinský kazil tatínka. Ženich to požene vejš. Honili ji po poli v nejpamátnejším dnu jejího žití. „Moment!“ zařval pan vrchní

34 To není frak, to je delikates. Zlomyslnost zrzavých slečen. Gaston a Percy zazářili. „Jaké tady ‚Hm!‘?“

35 „Jest nejen vzdělaný, ale má také odstávající uši.“ Názor pana vrchního a hostinského o tom, mají-li se ryšavé dámy provdat za šviháky. „Tak vidíš, paní Dynderová!“

36 Kde není whisky, není kultura. Utiskování šviháků, velký křik a váda. Názor ryšavých dam o vyhazování z hospody

37 Gaston se diví a vůbec se nemusí divit. Krejčí praví: „Jeden se nezachová, kdyby se na hlavu stavěl!“ Nastal nový týden

38 Hostinec je obohacen o nové zvuky. Není pravda, že hostinec U kamenného stolu se podobá pohádce z Tisíce a jedné noci. Co je s vrchním? Také hostinský za moc nestojí. Mezi dvojčaty není vůbec žádná podoba

39 Poselství paní Boženy. Jest paní Božena zmije, či není zmije?

40 Kdo vybíral daně v sedmnáctém století v západním Sedmihradsku? aneb Rozmluva manželů Dynderových o lásce a manželství

41 „Koruna, koruna, koruna dvacet...“ Skleněná kulička. Kterak ryšavé sestry vstoupily na zločinnou dráhu

42 Krasavec Gaston a přítel Percy dali se na spisovatele. Bouře nad hostincem U kamenného stolu

43 Část pravdy je dvojnásobná lež. Vyznání lásky z hlediska gramatického. Milostné objetí jakožto přečin. Maření exekuce

44 Paní Božena se to dověděla. To bylo řečí! Mistr Benno Mertens vaří kávu

45 Oblá paní se ujala hospodářství. Návštěva na hřbitově

46 Hostinec U kamenného stolu se znovu zazelenal. Přítel Percy si oblíbil mlýn s menší tělesnou vadou. Třpytné novely krasavce Gastona

47 Jest vědecky dokázáno, že děti nosí čáp. Myšlenkový vývoj evropského lidstva čili starosti s výbavou. Dvě nevěsty, dva ženichové, dva klobouky

48 Pán, jenž zběhl ze studilí, se ujal vedení. Národovec ze Džber a okolí to krásně napsal. Kapelník Jožka: „Tytátadáramtata tádydudy dydudy cara tára...“

49 Klobouky, které se jmenují Tobiáš, Spytihněv, Tomáš – ten čtvrtý až podle toho. Několik přísloví

50 Kdo to přišel? Inu, pan Kebrle. Lubomírový názory o sňatku manželském. To jim to sluší! Kdo je pikový spodek?

51 Lyrické intermezzo: otázky a odpovědi

52 Popisuje se slavná veselka. Hlasy tisku. Podivné chování ženicha Tomáše

53 Hudba kolovrátku aneb Potrestaní šviháci. Pozdvižení herců. Hold lidu obojího pohlaví

54 Jídelní lístek realizován ve starém klasickém pojetí

55 Dobré chutnaní vespolek a všem dámám a pánům dobrou noc. Končí se tato pravdivá povídka

Sugestivní výzva barevného prospektu.

Pán s modrými brýlemi se ctěnou rodinou

„Navštivte,“ provolával barevný prospekt, „klimatické lázně Džbery pod Skálou...“ Barevný prospekt tvrdí, že zmíněné lázně se vypínají 703 m nad hladinou mořskou. Vychvaluje nádherné okolí a překrásné procházky stinnými lesy, kde prý ptáčkové zpívají Hospodinovu chválu, a zejména doporučuje zříceninu hradu Plž, odkud se otvírá užaslým zrakům úchvatné panoráma. A penze je prý tak levná, že tu nemocný nejen nabude ztraceného zdraví, ale uloží nadto na knížku značné jmění...

Z prospektu vyzívá ruměný obrázek mladé dívky, pestřící se národním krojem jako kolibřík; buclatý obličej naditý zdravím a oblažující bílým, zubatým úsměvem. Barevný prospekt ví s určitostí, že ono děvče je proto tak veselé, ruměné a zubaté, protože pije minerální vodu Bič z místního pramene. Podle mínění lékařských kapacit a podle výsledků moderního bádání obsahuje tato voda cenné minerálie, které potírají všechny neduhy, jimiž je lidstvo stíháno. Pohleďte na příklad na toho bédného starce, zkrouceného pakostnicí jako vinný keř. Poslechl rady barevného prospektu, navštívil lázně Džbery pod Skálou, pilně se zavlažoval minerální vodou Bič a hle! Po nějakém čase zlámal o koleno svoje berle a nyní, bujarý a rozjásaný, řítí se krajinou jako bizon americký. Nebo si vemte tu vdovu, co léta letoucí ležela jak ten Lazar a nic ji netěšilo. Dneska pobíhá jako křepelíčka, veselost se vrátila do stavení a vdově se zdá, že by mohla počítí nový život, kdyby se naskytl starší pán, nejraděj i pod penzí, třeba s menší tělesnou vadou a jedním dítkem. A to všecko ta železito-sirnato-alkalická voda...

Tak ta dívka v národním kroji mává lahví divotvorné vody, tak ten omládlý stařík láme rozpustile berličky a ta vdova se veselí z nového života a mezitím se v lázeňském parku, květnatém a přísně souměrném, procházejí nemocní. A pod pavilónem, jehož střecha je v podobě mořské ulity, dují hudebníci do mosazných plechů a z trumpet se line předehra k opeře Alessandra Stradelly. Z barevného prospektu vane kořenný vzduch blízkých pahorků a vůně houbové omáčky z lázeňského hotelu, lahodný vítr čechrá květy rododendronů a účesy dam, kapelník snivě mává taktovkou, vodotrysk stříká duhové paprsky, mezi stoly se čile zmítá číšník a stane vždycky tam, kde ho nevolali, nějaká paní tlačí voziček s neduživým starcem. Navštivte lázně Džbery pod Skálou!

V létě toho roku přisupal vlak, vyvrhl ze svých útrob několik balíků, kufrů a beden a pak staršího již pána, zažloutlé a starostlivé tváře, plné záhybů, jaké kráslí jezevčička. Z nádražní

budovy se ozývalo klepání telegrafu, nějaký hlas zařval „hotovo“ a bylo horko. Pán měl modré brýle a byl obklopen množstvím zavazadel, plédů a dvěma dcerami, dvěma cestovními kostýmy, jež halily dvoje rudovlasé, modrooké, úsměvné, zaokrouhlené, vyzývavé mládí s drzými nosíky. Byla to dvojčata ve stáří dvacítilet, jedno o sedm minut starší. Za nimi se valil dvanáctiletý jinoch, rozkročený jako mořský vlk, ošlehaný větry oceánů, ježatý, temný, ponurého vzhledu, ve skautských kalhotách a s dýkou za koženým pasem. Divoký západ zíral mu z tváře, zastíněné širokým kloboukem. Mořský vlk se nazýval Lubomír, kvarta B reálného gymnázia, reparát z matematiky (nespravedlivý reparát – kantor je sprostáček). Pravé jméno tohoto muže je však Deštivá tvář, náčelník Cherokésů. Brejlatý mládenec podlouhlého rozměru, studující filozofie, který stál po boku dýky za koženým pasem, nazývá se Jindřich Kebrle. Byl zjednan k tomu, aby dohlížel na náčelníka, snažil se zjemnit mravy drsného válečníka a opakoval s ním matematiku. Studující filozofie naléval do něho kvadratické rovnice, všemožné sinusy a kosinusy, avšak věda se vypařovala z těla Deštivé tváře beze stopy. Kultura nemohla zdeptati zjizveného bojovníka. Životní plán kvartána B byl hotov a nedalo se na něm nic měnit. Velký Manitou je svědek! Opovrhnuv vědou a naukami odjede pohlavár se svým škunerem do Aljašky, tam nabude velikého jmění rýžováním zlata, načež se ožení s Gretou Garbo a získá slávu jako detektiv. Než se tak stane, spoutá ve sklepení filozofa Jindřicha Kebrle a vstříc mu do úst roubík. Já ti dám kosinusy, smrdutý kojote!

Tento zástup doplňovala staříčká fenka Bibi, křivonohé stvoření s plesnivou hubou, která teskně pohlížela na jízdní řád, vyvěšený na stěně nádražní dvorany, třesouc se na celém těle. A všechny ty kufry a ten psík, ty balíky a pán s modrými brýlemi, plédy a pohlavár Cherokésů, krabice a dvojčata v anglických kostýmech i studující filozofie Jindřich, celý tento pestrý a nepokojný systém podléhá dámě se skřipcem a stuhou.

Jméno dámy se skřipcem a stuhou jest Klementýna Dynderová, narozená v době Jubilejní výstavy v Praze. Dcera vrchního finančního rady, majitele Řádu železné koruny třetí třídy a hustých licousů. Dáma, nemohouc nalézt ženiha, vrhla se do víru vzdělanosti. Nejdříve se chtěla oddat hudbě, ale hudba se od ní nedala ujařmit a statečně oponovala. Načež se dáma se skřipcem a stuhou věnovala emancipačnímu hnutí a hodlala zničit mužské plemeno prostředkem všeobecného hlasovacího práva. To se nezdařilo zcela, a tak se stala stoupenkyní Mazdaznanu a oddávala se dechovým cvičením a vůbec chtěla odnít přírodě její tajemství. V té době navštěvovala přednášky jednoho proroka s černým plnovousem, který tvrdil, že příroda je chrám, a že nejsnáze vnikneme do tajností záhrobí, jestliže si předplatíme jeho časopis, který vydával s jedním majitelem realitní kanceláře. Spojení okultního bádání se

zájmy trhu s realitami se dařilo po nějaký čas, později však měl majitel realitní kanceláře nějaké nedorozumění se soudy, a tak zanikly hermetické vědy. Na štěstí se dáma se skřípcem a stuhou brzy nato stala paní Dynderovou a provozovala stav manželský s nezkrotným temperamentem. Ale vzdělanost na ní lpěla jako dehtový nátěr, ať dělala, co dělala.

Na prahu kanceláře se objevil telegrafista, mladík s připlesklým nosem, ale idealista s vydatnou vegetací na hlavě, která se počínala u samého obočí. Zadíval se na dvojčata a nadšený obdiv mu šplíchl do tváře; i sáhl si na kravatu a elegantně vysunul dopředu pravou nohu, jako by stál před fotografickým aparátem. Od této chvíle bude mu telegrafní přístroj tikat píseň o lásce. Jakýsi rolník, který právě čerpal vodu do plechového poháru, místo aby utišil svou žízeň, vypouklil oči a nalil si vodu za krk. Nějaká stařena, ohnutá pod nůši s pruhovanou peřinou, objala uctivým pohledem obě slečny a zvolala: „Pánbůh požehnej!“ I odplivla si, aby neuhranula. Přednosta stanice, bytelný a sporý pán, zamlaskal, vypjal se do pozoru a galantně zasalutoval. I ten umouněný kluk, který se snažil podvodně vylákat z automatu kouskem plíšku čokoládový bombón, zanechal svého zločinného počínání, i otevřel ústa, snaže se rozhodnout, která z dívek by byla hezčí. Avšak slečny si nevšímalý rozruchu, který způsobily; současně sáhly do kabelky, příkrášlily si rty tyčinkou a laskavě se usmály na svůj obraz v zrcadle. Zatím však kvartán B s pohledem odhodlaným, s dlaní na jilci dýky se plížil dvoranou, hledaje stopy indiánských koní, o nichž soudil, že se nedávno napájeli u nádražní pumpy. Fenka Bibi pak odvrátila smutný zrak od jízdního řádu, jehož četba jí asi neposkytla útěchy, a čichla si k botě přednosta stanice. Nenašla asi v zápachu erární boty nic zajímavého, a tak žalně zívla a opět se třásla na celém těle.

2

Popisuje se jízda autobusem.

„Lubomíre, sed' rovně!“ – „Howgh!“

Před nádražím stál autobus, jehož zevnějšek zastříkaný blátem podával svědectví o geologickém složení krajiny. Několik cestujících sedělo již ve voze a vzdělávalo se četbou večerníků. Na střeše toho vozidla vršila se zavazadla, smotané koupací pláště s tenisovými raketami. Šofér autobusu vyzval několik hotelových podomků k důmyslné hře v čáru. Hráli se zanícením, obloukem vrhající mince.

Dámu se skřipcem a stuhou posedl organizační běs. Seřadila rodinu do průvodu, jehož pořad byl následující: V čele umístila pána s modrými brýlemi a pestrým plédem, přehozeným přes plece. Muž s modrými brýlemi uposlechl velení a zasténal: „Ach, moje játra.“

Za ním se postavily slečny dvojčata. Kdo dovede čisti v tvářích dospívajících dívek, mohl by nám přečíst tento dialog:

– Krucipísek, holka, to zas bude jednou otrava.

– Jó, mladá, když se jede ven s rodinkou, tak nemůžete čekat nějakou zábavu s hudbou, tancem a evolucemi.

Hrdinného náčelníka Cherokésů bylo nutno přitáhnout za ucho a vtěsnat v rodinný soulad. Zjizvený pohlavár se vzpouzel, matinka mu vlepila vydatný pohlavek, Deštivá tvář zařvala chraplavým basem.

Šofér se podíval na hodinky a zjistil k svému žalu, že nutno přerušit hazard. Podomci se chopili zavazadel, naděje na diškreci jim růžově zbarvila líčka.

Ozvalo se velení: „Dyndera! Necivěl, nelelkoval a honem nastoupil. Autobus nečeká.“

„Ach, můj žlučník!“ zasténal pán s modrými brýlemi. Dáma se skřipcem a stuhou objala ho v pase a složila chorobné břímě na sedátko.

„Věro, Aleno! Nasedněte a nepomačkejte si sukňě.“

„Ano, ovšem, zajisté, matinko, nasedneme a nepomačkáme si sukňě.“

Paní Dynderová se podezíravě podívala na dcery, ale v nehybných tvářích dvojčat nenalezla stopy po neuctivé ironii.

„A kde je Lubomír? Ten kluk mne usouží. Kde jsi, darebo?“

„Tady,“ zahuhlal reparát z matematiky, „a nejsem dareba. To zas ne.“

Naposled se uskladnila ve voze sama paní Dynderová. Rozložila vějířovitě šaty, šťouchla loktem do čtenáře večerníku a vzala psa na klín. Staříčká fenka se zabořila do hedvábí, starostlivým pohledem zírала z okna a v duchu se křižovala: Propána Jána, a tomuhle se říká rodinný život!

Šofér autobusu si pošinul čapku do týlu a šlápl na plyn. Stroj zařinčel a vyfoukl modrý kouř. Paní Dynderová úzkostlivě zapištěla: „Kde je pan Kebrle? Ztratili jsme pana Kebrle!“

„Nikoli, milostivá paní,“ ozval se hlas, který jako by se vydral z břicha jednoho pána se zeleným kloboukem a trojnásobným zátylkem.

„Vůbec jsem se neztratil, ale jsem zde,“ opakoval přidušený hlas a dámě se skřípcem a stuhou podařilo se zahlédnouti pod oním břichem filozofovu kučeravou hlavu.

Autobus se za zuřivého štěkotu psů a za jásavého pokřiku školní mládeže, která lelkovala kolem nádraží, dal do mírného cvalu, pohazuje cestujícími jako hracími kostkami. Za nesmírného rachotu řítí se vůz ulicemi, pán s modrými brýlemi poskakuje na sedátku a sténavě oslovuje svoje choré útroby, rozdíleje mezi ně nestranně svou přízeň: „Ach, moje ubohá játra! Ach, moje srdce zkormoucené! Ach, ty můj převysoký krevní tlaku! Ach, ty můj žlučníku a ty slezino, copak to děláte? A ty můj žaludku, pročpak ty nevaříš? Ó mé vnitřnosti! Jsem z vás už celý smrtelný...“

„Mlčel, upokojil se, Dyndero,“ těšila ho manželka. „Až přijdeme na místo, dám mu na hrud' obklad a na záda náplast, to mu všechnu špatnost z těla vytáhne.“

Nebohý muž, obtížený tak četnými neduhy, seděl jako splasklý uzlíček a nemohl se ani kochati půvaby krajiny, které se rozvíjely před mokřými brýlemi. Hle, mohutný komín cementárny, podobný houfnici, jenž chrlí tučná oblaka kouře, která se snášejí na místní plovárnu, napěchovanou atletickými těly veřejných i soukromých úředníků, na jejich pištlivé manželky a neposedné dítky! Hle, stánky s ovocem, lepkavými bonbóny a pohlednicemi, jež zvyšují lesk a půvab lázeňského místa! Se zálibou zíráme na hromadu strusky, jež se tyčí před kovárnou, kde plecítý kovář tahá za měch. Libujeme si v pohledu na betonové ploty, jež obklopují zahrady, zarostlé floxy, omějem a slezem. Naše oko se zálibou spočívá na benzinových nádržích, pokochá se budovou městské spořitelny, složené ze štukových květů, železných mříží a plakátů vyzývajících k šetrnosti. Lázeňské město, čilé a blahobytné, kypělo životem.

Studující filozofie, ač tísněn břichem pána se zeleným kloboukem, vyňal zápisník, zamyslíl se a pak si zapsal tyto věty: „Přibyli jsme na místo o desáté hodině a sedmi minutách ve svěžím stavu. Vlak neměl žádné zpoždění. Na stanici Pohany-Niněry jsem požil kávu, k níž jsem přikusoval rohlík. Počasí jest stálé a zdejší obyvatelstvo se prochází, aby užilo krásné pohody

a zdravého vzduchu. Jsem neobyčejně spokojen klimatem. Jaké události nám ještě přinese Fatum (řecky Ananké)?“

Mysl kvartána B byla neustále obtěžována nepřátelskými postavami rudých tváří, oděných v pestré válečné výzbroji. Jeho podezření vzbudil zejména muž s tvrděákem, jehož obličej byl zarostlý trním a hlozím. Reparát z matematiky usoudil, že toto individuum jest zajisté zvědem kmene Komanchů, kteří vyhrabali tomahavk a nyní se ubírají po válečné stezce. Deštivá tvář se bojovně nakrčila, oko zaplálo zlověstným ohněm a ruka křečovitě sevřela jilec dýky.

„Ha, d'ábel!“ zamručel zjizvený pohlavár.

Stopař kmene Komanchů si ho však nevšímal, ale vytáhl z kapsy kornout a počal mdle žvýkat burské oříšky.

„Lubomíre, sed' rovně!“ napomenula matka svého syna pohlavára.

„Howgh!“ odpověděla Deštivá tvář.

3

Mladá krev nedá jednomu dobře dělat aneb názory, aforismy a maximy paní hostinské

Hotel U kamenného stolu ležel hnedle tam, kde přestává dlažba z kočičích hlav a počíná se polní kvítí. Nicméně to byl oblíbený podnik, jak u místní inteligence, tak u lázeňských hostů. Byl ze tří stran obklopen štěpnicí, k níž se poжил nahnílý kuželník, kde místní elegáni v neděli provozovali svou kratochvíli. Mimo to mohlo oko poutníkovo (zachtělo-li se mu) spočinouti na altánku v podobě čínského pavilónku, kam nikdo nechodil a kde hospodář choval zahradní nářadí.

Starobylá a složitá stavba vydychovala zápach, jehož původ měl kořeny v začátcích devatenáctého století, zápach připomínající koně, potulné tovaryše, senný prach, pivo a celou generaci nemytých a nečesaných podomků. V místní kronice byl hotel uváděn jako pamětihodnost, kde se prý kdysi ubytovala nějaká historická osobnost. Historická osobnost se vyznamenala tím, že tu celý měsíc debužirovala, halasila a vyváděla, načež místo placení utrhla hostinskému jeden licous. Býval to zájezdní hostinec, jak o tom svědčil štít, jenž v zašlých barvách nabízel pohled na hlavatého formana s dužnatými kníry, který práská bičem

nad párem křiklavě červených koní. Uvnitř hostince byla ukryta ozvěna, která při nejmenším šramotu se znepokojila a vydávala mnohohlasé, nevrle hlučení. Před vchodem si hověl mohutný bernardýn s počestnou tváří, slepice se popelily v prachu, husa stála na jedné noze a přimhuřovala oči. A na pažení oken se sušily nakrájené houby a z každého okna zplihle visely mokré plavky jako prapory o slavnosti.

S radostným pokřikem, který naplnil slepičí hejno zděšením, vyřítla se ze vrat sama paní hostinská, aby uvítala příchozí. Už jako mladý úředník podlehl rada Dyndera svodům barevného prospektu. Stal se hostem hotelu U kamenného stolu a zůstal mu věren po všechna léta. Jako soudní auskultant přibyl do lázní co majetník žaludečního kataru. Při každém postupu připojila se k němu nová choroba. Nyní pak, sehnut pod tíží hodností, byl následován pestrým průvodem nejrozmanitějších neduhů.

Paní hostinská byla obraz zdraví a z jejích sukní vanulo svěžestí. Zdálo se, že vzbuzuje průvan, zahání mračna a přináší utěšené počasí. Její samotný zjev byl schopen vyléčiti překyselení žaludku, odstranit žáhu a povzbuditi k větší činnosti líný zaživací trakt. Zaoblené tváře, bílé a zružovělé, připomínaly křehký ovar, který se pojídá s křenem a za doprovodu dechové hudby; její pevná šíje s širokými rameny budila vzpomínky na uzené plecko s okurkou; její okrouhlý krk přivolával prelud krkovičky s hořčicí. Kdo se na ni zadíval, ten měl dojem, že se účastnil vepřových hodů, a když tento pohled zalil pivem, byl syt a spokojen. Hostinskou se každý nasytil a napojil a při tom mu hudba hrála do ouška směs z národních písní. A tak mnohý host, když se přiblížil mlhavý podzim a nastala chvíle stěhování, poplácal hostinskou po zaoblených zádech a ne jeden čtverák neodolal a políbil tu paní na oblé tváře, pružné jako gumový míč, a tím si oživil vzpomínku na chutné domácí obědy. Čtverák zpravidla dostal facku, až se otočil kolem své osy; hostinská byla počestná žena a dovolovala jenom tomu, kdo se jí líbil, aby si na ni dovoloval. Nebyla to dáma neužilá a věděla, co obchod žádá.

Při pohledu na paní hostinskou dojetím se zatřásl skřípec na nose a náruživě zavlála stuha. Obě ženy si s pokřikem padly do náručí. „Jak se máte, co děláte? Dušinko, vy pěkně vypadáte, to jsem ráda, já jsem taky ráda: co je nového? To víte, všechno při starém; no, lepší už to nebude, jenom když to není horší...“ Sladké řeči tekly proudem a utvořily před hotelem širokou kaluž.

A když se hostinská vyvinula z náručí a skřípec došel zase svého klidu, tu snesl se na hlavy dívčích blíženců proud blahořečení.

„Vítám vás, slečinky! Vítám vás, Alenko s Věruškou, já pořád nevím, která jste která. Vždycky si vás popletu. Pánbůh požehnej, to vám to vyrostlo, paní radová! Už to bude potřebovat ženichy...

Skřípec nejistě zamžikal.

„No, snad mají ještě čas... Nejlépe je jim přece jenom u matky...“

„Ovšem, ovšem, já nic neříkám... ale přece jenom... Příroda je mocná. I ta jalovička cítí, když přijde její čas, pěnkava je nepokojná a volá samečka, kočka se začíná toulat, no, a takové slečinky nemlich to samé...“

„Věro, Aleno,“ pravil skřípec se stuhou, „jděte se proskočit po zahradě...“

Avšak děvčata na odchodu zastihl hlas paní hostinské, šťavnatý hlas jako zralý meloun, který se rozléhal po celém okolí. Mnozí z chodců se zastavili a se zalíbením naslouchali výkladům té dámy.

„Když jsem byla v tom stáří jako tyhle slečinky, tak jsem byla taky přísně držená. Žádná moderna se u nás netrpěla, to nebylo jako dnes. Maminka byla ze starého vydání a tatínek – pánbůh rač jednoho chránit... Jednou vám v noci nachytl tatínek kluka u mě v komoře. Já měla nějaké tušení a pořád ho pobízím: Užils, tak táhni po svých. On si však nedal říct a to se neptejte, jak táta vyváděl. Honil ho z komory do kuchyně, ze síňky na půdu, mládenec vyskočil vikýřem, táta za ním, mával holí, já tě, lumpe, musím přerazit v půli, on by to jistojistě udělal, takto byl dobrák, ale když přišel do varu, tak se neznal, nebožtík byl velký podivín...“

„A co, paní hostinská,“ přerušila ji chvatně dáma se skřípcem a stuhou, „houby rostou, rostou?“

„Ani ne. Hosté si stěžují, na trhu vidíte sem tam nějakou lišku, co jsem to jenom chtěla? Jo: Jak se tak táta na mne sápe, maminka mne zakryje podolkem: Vyvádíš jako blázen, pabouku jeden paboucká, já si nedám od tebe dítě zmrzačit. Táta: Dělá mně jenom hanbu, nevím, po kom se zvedla, s celou vesnicí se spouští. To nebylo pravda, že bych si s každým zadávala, naše dědina měla sto patnáct čísel, to je toho... Tatínek si pak odpliv a povídal: S vámi ženskými jeden nikdy nedojde ke konci, na jedno slovo máte deset, ať se mi to, Boženo, už nikdy nestane, nebo budu zlej. Tak to je, když mladá krev nedá jednomu dobře dělat...“

„Ano, zajisté...“ odvětila paní Dynderová, „ale dobře vypadáte, paní hostinská, vy jste pořád mladší...“

Kyprá dáma se zasmála, jako by jí v hrdle poskakoval hrášek.

„Co vás napadá, paní radová... jakpak mladší... Už nejsem to, co jsem bývala. Nemám na mužské hlavu ani myšlení. Někdy mne přejde trpělivost a zle se osopím na chlapa, který se kolem mne ochomejtá. Můj býval také někdy divný a dělal své kusy, když jsem se bavila, ačkoli to živnost vyžaduje, to víte, jak to chodí. Při našem oboru nesmí být člověk neužilý a krev není voda. Dneska můj už přišel k rozumu, má z toho pojem a ví, moc-li je k tomu zapotřebí, aby se mužský zapletl jednomu do sukni, zvláště když je dotyčný moc náruživý, tak se jeden vždycky neubrání, vždyť to rače znát, paní radová...“

Paní radová důrazně poznamenala, že dnes je hezky a že doufá, že to vydrží. Paní hostinská přeslechla tento meteorologický názor, ale ponořena v sobě, usmívala se svým vzpomínkám. „Dnes už,“ praví dobrá paní, „hostinský nežárlí. Mávl nade vším rukou a chodí na ryby. Všechno se časem uspořádá. Ba ba, moje drahá paní radová... Muži jsou jako vosy, ale všem se nemůže vyhovět. Najděte si jinou, sobě rovnou, a mne nechte být. U mne vám štěstí nepokvete, ale můžeš do něho mluvit jazykem andělským, je to málo platné, dveřmi ho vyhodím, oknem se, necuda, vrátí a v ruce drží pugét.“

4

„On mně kope hrob!“ aneb Reparát z matematiky na střeše a slečny v boji.

„Sapristi!“ zamumlal krasavec

Tu se objevil sám hoteliér, napomenul manželku řka, že není čas na pestré vzpomínky z mládí, ale že by bylo vhodné dohlédnout na personál. Kyprá hostinská se zasmála, mrkla na paní Dynderovou jako spiklenec, poznamenala, že Bůh ji potrestal manželem podivínem, jemuž z nepochopitelné lehkomyšlnosti obětovala mladý věk, a ponořila se do útroh klenutého hotelu. Hoteliér obřadně uvítal rodinu a rozpřáhl ruce, jako by chtěl přitisknout na srdce radu Dynderu. Byl to vysoký, kostnatý muž se zlatými brýlemi; pod sovím obočím přísně zíraly sivé oči. Nebyl podoben hostinskému, neměl nic z oblé a pohyblivé přívětivosti tohoto stavu, ale spíše připomínal řídicího učitele na odpočinku. Jeho pohyby byly jaksi příkré a definitivní a jeho tmavý, šosatý kabát svědčil o tom, že hoteliér zvažil celý svět a shledal ho lehkým. Byl přísný, ale spravedlivý; shovívavost neměla místa pod jeho soukennou vestou.

Nad tímto světem vyslovil už dávno ortel, který neznal odmluvy, ale jeho zavržení se nevztahovalo na radu Dynderu. Miloval tento herbář chorob a oba muže spojovala okolnost, že měli hemoroidy stejného druhu. To způsobilo, že jejich srdce bila stejným tlukotem a ukula mezi nimi trvalé pouto přátelství. Hoteliér objal úředníka kolem pasu; mužové poodešli stranou, počali si šeptat o svém neduhu a jejich zraky vzplanuly soustředěným zájmem.

Dáma se skřipcem a stuhou počala shánět rodinu do houfu. Kvartán B někam zmizel a nebylo po něm stopy. Pobíhala jako slepice kolem hotelu a volala: „Lubomíre, Lubomíre! Neviděl nikdo z vás toho uličníka?“

Vtom se ozvalo shůry: „Sláva, sláva, zní po celé české zemi!“

Paní Dynderová pohlédla k blankytu, ale tam spatřila jenom zářící slunce a vránu, která veslovala těžkým letem do polí, a jinak nic.

A opět: „Sláva, sláva, zní v celé české zemi!“

Dáma se stuhou a skřipcem strnula. Na hřebenu střechy hotelu poskakoval reparát z matematiky, mával rukama a vykřikoval vítěznou píseň.

„Jedeš dolů, darebo!“ zařvala ta dáma. „Nebo na tebe skočím!“

„Tak skoč!“ chechtal se pohlavár zpupně.

„Pane Kebrle,“ obrátila se ubohá matka na domácího učitele, „hned vylezte na střechu a sundejte ho dolů.“

„Pardon, milostivá,“ odvětil filozof, „nikdy nebylo slýcháno, aby posluchači vysokého učení šplhali po střechách jako lidé jeskynní. Můj úkol je opakovat s ním matematiku a ne ho honit po těch výškách. Já se procházím a kochám se poezií.“

„On mně kope hrob!“ sténal rada Dyndera.

„Lotře!“ volala dvojčata. „Slez dolů a nekopej tatínkovi hrob!“

„Bylo nás tam roku onoho, johoho,
patnáct vlků, patnáct lodníků...“ zaznělo se střechy.

Mladík se opřel malebně o komín, když zpíval divokou píseň dávných mořeplavců.

„To bude moje smrt,“ zakvílel rada Dyndera.

„Nebude, tatičku, nebude,“ ujišťovala ho jemně Alena, „pro jednoho reparáta klobouk na stranu.“

„A když,“ připojila druhá sestra, „tak tvoje nevinná smrt bude strašlivě pomstěna. To ti přísaháme!“

„Pomoc!“ zoufale křičela dáma se skřípcem a stuhou. „Pomozte, lidé dobří!“

Studující filozofie vytáhl svůj zápisník, poškrabal se tužkou v kučeravém účesu a poznamenal si: „Spatřil jsem na střeše výrostka. Bylo to úchvatné. Jak se události vyvinou?“

Kolem hotelu U kamenného stolu se shromáždil valný dav obecnstva, jako když se produkuje provazolezec. Na pozadí tohoto pestrého zástupu vynikal jakýsi mladý muž, složený z ostře vyžehlených puků, z pulovru tak červeného, jako bývají benzinové stanice, z baskické čapky a lesklých polobotek. Měl knírek tak tenký, jako by mu spadlo obočí a zachytilo se mu nad horním rtem. Takovým knírkem se honosí, jak jest známo filmovému obecnstvu, náčelníci gangsterů, synové konzervových králů, padělatelé bankovek, novináři, jichž letadlo závodí s expresním rychlovlakem, aby získali první zprávu o skandálu v novoyorské společnosti, podvodní hráči a vůbec bonvivanti. Také ten vyžehlený pán byl bonvivant; to mohl pozorovatel vyčísti z jeho tváře, která vypravovala o tajných dostaveníčkách, o poduškách smáčených dívčími slzami, o horoucích přísahách a vůbec o víru vášně. A cigareta přilepená k levému koutku rtů tohoto světáka zřetelně mluvila: – Eh, sapristi!

Ten mladý muž pohlcoval zraky dívčí dvojence a mumlal: „Parbleu! U ďasa! Jaké to rozkošné kůstky!“

Výrostek na střeše provozoval dále své bezbožné dílo k uspokojení zástupu a k zármutku svých těžce zkoušených rodičů. Podomek v modré zástěře a s obličejem tak lesklým jako měděná pánev vyšel před vrata, zastřel si dlaní oči, pohlédl na střechu a hlubokomyslně pronesl k okolostojícím:

„Ta věc má, jáčku, pozadí. Mělo by se... jaksi... zakročít...“ To pravil a nacpal si dýmku. Jedna mladá matka vyzdvihla své dítě a ukázala mu mladíka na střeše. A pravila poučně: „Vidíš, Mirečku, tak to je, když se neposlouchá maminku.“ Robátko se zasmálo, radostně zatřepalo ručkama a zapívalo: „Já taky, já taky!“ Někteří mínili, že by se měli zavolat hasiči.

Nedaleko hospody byla hromada šterku, která upoutala pozornost slečny Věry. Pravila: „Čas kvapí. Musíme postupovat s největší rozhodností. Ahoj!“ S pokřikem „Hurá!“ připojila se Alena k sestře. Na střechu se počalo sypat kamení. Pohlavár Deštivá tvář se ukryl za komín a z úkrytu křičel: „Neprodám svou kůži lacino!“

„Jsem mrtev. Dorazte mne, ať se netrápím,“ myslil si rada Dyndera teskně.

„Věro! Aleno!“ zoufala si paní Dynderová. „Co to děláte? Vždyť mi ho zabijete!“

„Ale matinko,“ děla udiveně Alena, „jakkak podle tebe ho dostaneme dolů? Musíme ho přece srazit ze střechy.“

„Musíme ho dostat živého nebo mrtvého,“ připojila Věra tvrdě.

„Já omdlím,“ rozhodla se matka.

„A já už jsem nebožtík,“ prohlásil otec.

„Dějí se věci!“ zaznamenal si studující filozofie do svého zápisníku.

„Parbleu!“ mumlal bonvivant.

Hoteliér sepjál prosebně ruce.

„Dámy,“ zanaříkal, „rozbijete mně hospodu. Z čeho budu živ?“

„Je nám líto,“ odvětila dvojčata, „ale lotras musí být zahlazen.“

Po střeše bubnovalo kamení.

„Snad...“ vzlykal hostinský, „snad by se tu pořídilo více mírností. Polehoučku domluvíme mladému pánovi. Snad se obrátí k lepšímu.“

„S rebely nevyjednáváme,“ pravila dvojčata chladně. Velký bernardýn s počestným obličejem znechuceně vstal a odešel do hospody. Nemiloval hluk.

**O zištnosti náčelníka Cherokésů.
Matematika v boji proti nepravosti.
„Co to tropíte, neblahý studente?“
Diskuse o sugesci a hypnóze**

Hostinského prosby nebyly oslyšány. Boj ustal a bylo zahájeno vyjednávání. Výrostek na střeše milostivě sdělil, že by byl ochoten sestoupit ze střechy a vmísit se mezi dav, když dostane barvičky. Byly mu přislíbeny. Když se tak stalo, tu předložil reparát další požadavky. Přál by si luk a šípy. Nešťastní rodiče byli ochotni i k této oběti. Tu se velký náčelník Cherokésů rozjařil. Zištnost se mu rozšířila v útrokách. Chtěl fotografický aparát. Dostane ten přístroj, jen ať už sleze ze střechy. Pak žádal arch obtisků, boty s gumovými podešvemi a zlodějskou svítilnu. Také tento slib byl učiněn. Nakonec si přál kajak a černého sluhu, který by ho provázel na výpravách. Všecko dostaneš, milý Lubomíre, jenom sestup ze střechy a netrap už pány rodiče.

Sotva však Deštivá tvář stanula na pevné zemi, tu přiskočili dvojenci a každý ho popadl za jedno ucho.

Zjizvený pohlavár řval: „Zrada!“, ale sestřičky nedbaly jeho křiku a kroutily mu ušní boltce do tvaru kornoutu.

„Tu máš fotograf, uličníku!“

„A tohle jsou jako ty barvičky!“

„To je luk, to je kajak a toť je černý sluha Sam, ty osle oslovská!“

„Já už budu hodnej!“ vřeštil velký pohlavár. Matka konečně zakročila a vyrvala nebohé dítě ze spárů mučitelů. Prohlásila, že děti se nesmějí tělesně trestat, odvolávajíc se na autoritu vynikajících pedagogů, přičemž vhodně citovala několik vybraných partií z Pestalozziho. Její učenost neučinila na slečny valný dojem. Byly zejména popuzeny tím, že zločinný mladík, cítě se bezpečen za ochranou matčinyh sukni, pookřál a poškleboval se svým sestřičkám potupnou písni: „Zrzi-zrzi, co tě mrzí, tvá zrzavá palice...“

Alena míní, že její bratr je vyvrhel a že zraje pro šibenici.

Věra se připojuje k tomuto názoru a očekává, že toto individuum bude svázáno do kozelce a uvrženo do podzemní kobky, kam živý paprsek světla nepronikne.

Spor rozhodl rada Dyndera.

Zbůjník bude pokutován mimořádnou hodinou z matematiky. Studujícímu filozofie se ukládá, aby tuto exekuci provedl.

Pan Kebrle hlásí, že nemá nic proti tomu, naopak bude ho jenom těšit, když svými slabými silami bude moci přispět k tomu, aby neřest byla potrestána, ctnost pak triumfovala. Práví, že pro tento případ si připravil několik obzvláště složitých rovnic, se kterými by si nevědělo rady ani hodné a způsobné dítě, jež vždy dělá rodičům radost. Již pohled na ty pitvorné vzorce, hemžící se odmocninami a trigonometrií, je s to vyhnat veškerou nezbednost z těla.

Matka souhlasila, jenom kladla vychovateli na srdce: „Pamatujte si, pane Kebrle, že i matematika má své meze. Nepřála bych si, aby se Lubomír nervově zhroutil.“

Venku září věčné slunce, lázeňské město kypí pestrým životem, lidé se radují z krásné pohody, veškeré tvorstvo velebí Hospodina. Jenom zakaňkaný pohlavár Cherekésů sedí nad sešitem a pokrývá složité vzorce hořkými slzami.

Sinusy a kosinusy mu pijí věk, tangenty a kotangenty hubí život mladý, ixy a $ypsilony$ míchají jedu do poháru žití, mocniny a odmocniny se mu protíví do nejvnitřnějších záhybů jeho já.

Kdyby znal onoho profesora, který vynalezl matematiku, pak by ho skalpoval a z jeho skalpu dal by si zhotoviti pytlík na tabák. Ovšem je možné, že jich bylo několik, těch profesorů, kteří se spikli proti blahu mládeže studující a společně utvořili matematiku. Tím lépe! Pak by bylo skalpů několik. V jednom skalpovém pytlíku by nosil skleněné kuličky s duhovými barvami, v jiném kapsle do pistole, do jiného pak by mu matinka dala přesnídávku do školy. Kluci by se podívovali jakosti oněch sáčků a chtěli by vědět, kde se dostane toto zboží ke koupi. Bodejt', hlupáci, já vám prozradím svůj nákupní pramen.

Do pokoje vstoupila po špičkách kyprá hostinská, přinášejíc na talířku kousek dortu.

„Tumal, chudinko študáčku,“ pravila ta dobrá paní, „tumal a zajedl si trošku. Vymastí si vnitřnosti a věda mu lépe poleze dovnitř.“

Kvartán B opovržlivě krčí ret. Nechce před ženskou vypadat jak cápek, jako by byl k politování.

„Nic si z toho nedělal,“ těší ho kyprá dáma, „až se ožení, pak dá matematice vale.“

„Mně matematika sáčko nenatrhne,“ hrdě odpovídá reparát. „Matematika je na mne krátká.“

Hostinská se vzdálila, vzdychajíc: – Ubohé dítě! A hezké dítě! Bylo by ho škoda, kdyby to mělo přijít vniveč. Povyroste, bude z něho mužský mnohým pannám k radosti. Postavu by na to měl, a jestli se bude dobře krmit, tak hodně vydrží...

Slunce se naklonilo na své dráze, šikmé paprsky zametly stůl, vtisklo žhoucí polibek rovnicím o dvou neznámých, ozlatilo pokaňkaný sešit a vrhlo zlaté prasátko na diplom, jež věnoval místní Okrašlovací spolek Klubu džberských kuželkářů, kteří sebrali 1000 Kč na vysazení lipové aleje. Studující filozofie ponořen v zádumčivost odubuje dort na talířku, který tu zanechala kyprá hostinská. Dojedl, sebral drobty a jeho myšlenky ševelí: – Chutný dort. S kaštanovou nádivkou: Kteroužto já k smrti rád. – I dumá o tom, že vydá sbírku na japonsku, načež se ožení s dcerou bohatého statkáře.

Ze zamyšlení ho vyrušil šramot, který vznikl za jeho zády. Prudce se obrátil a spatřil svého žáka, jenž se po špičkách plížil za ním. S obličejem vyjeveným dělal rukama s roztaženými prsty kruhovitě pohyby a jeho rty mumlaly neslyšná, tajemná slova. Filozof se podivil a zhurta se obořil na kvartána B: „Co to tropíte, neblahý studente?“

Mladík se zarděl, schoval ruce za zády a v rozpacích zatančil na místě. Filozof ho podrobil výslechu. Po delším naléhání se Lubomír přiznává, že chtěl svého učitele hypnotizovat.

Studující filozofie obrátil oči ke stropu a zavrtěl hlavou. Tohle je mi divná věc. Za jakým účelem hodlal student hypnotizovat svého domácího učitele?

Za tím účelem, vysvětluje žák, aby studující filozofie upadl ve stav kataleptického strnutí a v tom spánku aby nabyl přesvědčení, že světenec už dávno všechno umí, a že tedy netřeba ho dále obtěžovat vědou. Kvartán B pak po zdařilém pokusu zažene chmury z čela, zjasní líc a oddá se nevinným, dětským radovánkám.

Učitel se hrdě pousmál, chacha a lárýfáry, a praví, že s hypnózou se proti němu nic nepořídí, an má pevnou vůli.

Pak se podíval na hodinky a dodal: „Nuže, pro dnešek dost a zítra pokračujeme.“

O půvabech lázeňské architektury.**O dvou krasavicích aneb „Má úcta, pane účetní!“**

Lázeňský dům, který tvořil střed města, vábil duši milovnou umění svou nádherou a okázalostí. Zdálo se, že architekt a cukrář spojili své vlohy, aby vytvořili gigantický smetanový dort, jaký bývá hlavní atrakcí při slavných veselkách. Někomu mohla tato budova připomínati též orchestrion, jenž po vhození padésátihaléře spustí ryčný Pochod gladiátorů. Byl to dům vystavěný ve slohu lázeňském, ve slohu to, o němž v žádných dějinách stavitelství není zmínky.

Nad hlavním vchodem v podobě slavobrány zavínil malíř obraz polonahé ženy, která odpočívá na hedvábném otomanu pod košatým stromem, honosícím se svinibrodskou zelení a jasně žlutými plody. Ona polonahá paní třímá v natažené ruce pohár; snad se chce napít, snad si chce s někým přituknout. Ale jí nablízku nikdo není, nepočítáme-li dva andělíčky, kteří se vznášejí v povětří a vržou při tom na housle. Proč tak činí, se nikdo nikdy nedozví; a dáma odpočívající na pohovce se usmívá záludným úsměvem...

Avšak i jinak poskytuje Lázeňský dům hojnou pastvu očí tomu, jenž jest zanícen pro výtvarné hodnoty. Průčelí paláce bylo vykotláno mnohými výklenky, v nichž zaujaly místa pískovcové ženy s hrdými tvářemi a vyklenutými ňadry. Ony panny se střídají s vousatými starci, jejichž kamenné obličejové vypařují učenost. Starci nalévají z kamenných džbánů do kamenných číší kamennou tekutinu; jejich vous prozrazuje, že probádali léčivou moc přírody; ženy pak symbolicky představují zdraví a sílu.

Lázeňský dům vévodil parku, souměrně rozdělenému na kruhy, obdélníky a kosočtverce. Městský zahradník si podrobil přírodu, přinutiv stromy a keře, aby rostly tak, jak nikdy nerostou. Kmeny podpíraly koruny v podobě globů, myrtové keře se snažily, aby vyhlížely jako jehlance nebo truhličky na uhlí. Veškerá tato geometrie se pestřila maceškami, rododendrony, rozrazilem a růžemi, které se táhly v podobě rovných stuh, neodvažující se vybočit z řady. Všechno rostlinstvo bylo poslušno zahradníka, jehož duše byla souměrná a jehož city, myšlenky a naděje zajisté také tvořily čtverce, kosodélníky a kruhy. Okrašlovací spolek přispěl též svou hřivnou k zvelebení této spoutané přírody tím, že nasekl mezi záhony tabulky s nápisy, nabádající obecnost, aby ctilo tento kousek stvoření, a hrozící pokutami těm, kteří by chtěli trhat, lámat, šlapat. Uprostřed pak kruhovitých záhonů zamračeně trčely palmy, jaké stíní klavír v salóne zkušeneho učitele hudby.

Po pískovaných cestách se váhavě pohybovali lázeňští hosté, nachýlení pod břemenem věku a dotěrných neduhů. Šinuli se mdle jako lidé, kteří nemají co zmeškat, a jejich údy byly spoutány nudou. Na židličkách seděly uniformované chůvy, které pohybovaly kočárky. V ruce držely obrázkový časopis a jejich oči dychtivě sály písemnictví o tom, že jakýsi sportovec, magistrátní úředník, letec a vůbec milionář si oblíbil chudou krámskou nebo slečnu pokladní, jež mimo své poctivosti, mladé krásy a veselé mysli nepřinesla do manželství nic podstatného. Na židličkách se také rozložila rubrika Ze společnosti, jež hbitě pohybujíc dráty, pletla džempry a horlivě se oddávala analýze povah a skutků přátel a známých. Se stromů slétali pěnkvky, sýkorky a kosi, opatrně cupitali kolem hlučného lidského množství a pípavě prosili o kousek božího dárku.

Lázeňský dům byl naplněn ukrytou hudbou, jež otrásala zasklenou verandou. Každý se mohl poučiti podle programů, upevněných na kmenech stromů, že za barevnými okny rozsáhlé dvorany provozuje svá kouzla proslulý jazz Gipsy boys za osobního řízení dirigenta Jožky G. Fadrhonce-Měcholupského, jenž se právě navrátil z koncertního turné po sídelních městech evropských. Program zpestřovala jazzová pěvkyně Maren Calhotti. Obecenstvo se mohlo podivovati umělkyni, která tiskla na nahou hrud' kytici růží zrovna pod plakátem, jenž vyzýval občany, aby okusili branické pivo.

Toho dne byla neděle, tlakoměr ukazoval stálé počasí a nad lázeňským městem se klenula nebeská bář z modrého emailu. Po pískových cestách parku ubírali se právě dva jinoši, míříce k zasklené verandě. Jejich chůze byla samolibá, lehce se kolébali v kyčlích, měli v ústech cigaretu a život před sebou. Klobouky připlácnuté na stranu, vyzývavě pestré košile, kravaty budící pobouření a puky ostré jako popravčí širočina. Z jejich zjevů prýštilo mléko mladosti a zaoblené líce hlásaly pohrdání světem a jeho marnostmi. S jedním z nich měli jsme už tu čest. Poznáváme v něm krasavce a bonvivanta, jemuž spadlo obočí a zachytilo se mu v podobě tenkého knírku nad horním rtem. Jeho druh byl zajisté také bonvivant, jenomže měl jedno rameno vyšší, bradu protáhlou a sežmolenou tvář; ale tvářil se tak, jako by se už narodil s monoklem.

Mladík s hypotetickým monoklem křiví světácky ústa a míní, že by bylo dobře prohnat si kostru po parketu a případně narazit si správnou slečnu za účelem zpestření životního programu. Mluví žvýkavě jako Yankee, jenž se z počátku tloukl životem jako cidíč obuvi, kamelot či liftboy, ale díky své energii a obchodní zdatnosti nadělal si dolary a nyní jest vážen jako konzervový král, jenž s veselým úsměvem dobyl světa.

Jeho druh pokrčil vycpanými rameny. Po tváři, zamodralé pudrem, přeběhl pohrdlivý úšklebek a procedil jedním koutkem rtů: „Ženy? Bah, příteli, v mém věku...“

Změřil zrakem svého průvodce a pravil ostře: „Už jednou jsem tě, Percy, upozornil, abys nežvýkal gumu. To je... é... shoking. Špatný zvyk. V Americe žvýkají pouze agenti s pozemky, u nás sportovní redaktoři.“

Percy poslušně vyplivl žvanec gumy a uctivě se otázal: „Byls už v Americe?“

Světák učinil neurčitý posunek.

„Měl jsem tam pozvání do jedné známé rodiny,“ děl. „Bohatý bankéř. Tam někde dole... v Kentucky. Tady... hm... malé poměry pro čínorodého muže. Nepohodl se s otcem. Úzké obzory. Za sebou spálil mosty. Tam nabídli výhodné místo. Lístek první třídy na zaoceánském parníku. Všechno zdarma. Zcela rozhodnut zkusit štěstí za velkou louží. Ale pak – jak už to bývá...“

„Žena?“

Krasavec svažtil obočí a položil prst na ústa.

„Která by to měla být?“

„Věc diskrétnosti, příteli.“

„Hm... rozumím.“

Snivý úsměv přeběhl pod vrstvou pudru.

„Božská žena... Měl jsem tenkrát malý byteček v rue Roi de Naples. Rozkošné hnízdečko lásky.“

„Tys byl v Paříži? Anis nepovídal...“

„K čemu? Pouhý detail...“

„Tak vypravuj.“

„Pryč je pryč. Tempi passati. To byla žena, člověče... Boky, ňadra, eh... Vyběhla na schody a sáhla si na prsa, aby utišila rozbouřené srdce. Odhrnula hustý závoj a naše ústa splynula

v dlouhém políbení... To byly časy. Ona v lehkém anglickém gigu a já ji doprovázel na svém ryzáku do Lesíka...“

„Podívejme se. A kdes vzal na to prašule?“

Krasavec přeslechl tuto otázku a mumlal jako pro sebe: „Jednoho dne pravila: Oh, Gastone, můj muž něco tuší. Nemělo to být. Naše štěstí mělo krátké trvání. Poslal vizitku se zahnutým rohem. Souboj za ranní mlhy.“

„Na bambitky?“

„Nikoli, kord.“

„Aoh! Damned! To ti musilo být všelijak. Myslím, že ti srdce spadlo do kalhot.“

„É... é... é... fi donc! Jaké to vulgární výrazy, Percy! Víš dobře, že našinec nezná strachu.“

Percy uctivě ulpěl na rtech svého přítele.

„Tak vypravuj. Ten souboj je pro mne novum, jak říká můj šéf, bůh ho zatrat! Jak to dopadlo?“

„O lala! Nestojí za řeč. Lehké škrábnutí...“ Krasavec náhle strhl klobouk z hlavy, zlomil se v kříži a zahlaholil zvučným hlasem, jakého se užívá v městě, jehož počet obyvatelstva nepřekročil dvacet tisíc: „Uctivý služebník, pane rado, já se klaním!“ Starší pán v mohérovém kabátě, doprovázený sbaleným deštníkem a chundelatým psíkem, smekl slaměný klobouk, pohnul vousy, a daleko méně zvučně odpověděl: „Má úcta, pane účetní.“

Chundeláč nedbale hafnul, sbalený deštník zašel za hlohový keř a Percy opět navázal řeč: „Ani jsem nevěděl, že umíš šermovat, Gastone.“

Gaston ohrnul ret, vypustil dým nosem a zamumlal: „Umím šermovat? Otázka! Mnohonásobný přeborník. Četné ceny. Nyní ovšem... poněkud z formy.“ Mávl unaveně rukou: „Co ty o mně víš, můj milý? Nic nevíš. Můj život je zavřená kniha.“

„Můj taky.“

Krasavec se křivě usmál.

„Chachacha. Jaké ty můžeš mít tajemství?“

„Co ti mám povídat. Každý víme svý...“

Za takových a podobných řečí vkročili synové této země do zasklené dvorany, kde vzlykala hudba a dupalo taneční množství, aby se vrhli do víru života.

7

Pokrokovost paní Dynderové a nevinná veselost chorého muže.

„Tati, ten klobouk ti sluší!“

Rudé dívky a pozdvižení v městě

Dvojčata Alena a Věra prohlásila, že takhle to dál nejde, že absolutně musí jít tancovat. Jenom co si mají vzít na sebe? Po obšírné debatě, která svou rozvlácností předčila sněmovní rozpravy a odborností porady generálního štábu, usoudily, že nejsprávnější ohoz pro tuto příležitost jsou: Ty modré šaty, imprimé a poseté kvítky odshora až dolů, šikmé modré klobouky, také semhle a tamhle samý kvítek.

A když je matka spatřila, tu její srdce se zatetelilo rozkoší a pýchou, i otázala se: „Copak, holky, že jste se tak vymódily?“

„Usoudily jsme, máti,“ odpověděly mladé dámy, „že musíme jít baletit, kdyby na sůl nebylo.“

Dáma se skřípcem a stuhou, že nemá nic proti tomu. Ať se děvčata proskočí. Jest pokrokových názorů a není jako jiné matky, které hlídají dcery na každém kroku, aby nevzaly úhonu. Jest přívrženkyň moderních myšlenkových proudů, jež zachytily veškerý civilizovaný svět, a důvěřuje dcerám, že si nezapadají, poněvadž dobře vědí, co se patří. Dnešní pokolení má mnohem lehčí život. Nemusí se prodírat trním a hlozím předsudků jako předchozí pokolení. Paní Dynderová vzpomíná na svou matku, která byla odchována zpátečnickým věkem, a obklopena pověrami, všeho se děsila. Teprve my, moderní ženy, praví hrdě dáma se stuhou a skřípcem, zdvihly jsme hlavu a vrhly jsme paprsek světla do tmy zaostalosti.

Matka, ponořena do vzpomínek na svoje mládí, vyplněné přednáškami, schůzemi, rezolucemi, hlasováním, peticemi a manifestacemi, počíná mávat rukama; skřípec se třese a stuha vlaje. Dvojčata se obávala, že paní Dynderová spustí agitační přednášku, a vzkřikla polekaně: „Zadrž, matko! Raději nám uděl požehnání na tu dalekou cestu.“

Paní Dynderová se rozesmála, až se jí skla skřipce zakalila: „Jděte už, bláznivá vrtidla! Mám z vás hlavu jako věrtel.“

Rada Dyndera, celý zahalený v plédy, ručníky a utěrky, obložen obklady a peřinami, seděl na posteli. Jeho zvarhanělý obličej pod vysokým tvrdým kloboukem, který nesnímal, neboť se bál průvanu, se potměšile šklíbil.

„Matko,“ pravil nevinně, „co kdybychom se šli také proskočit. Už jsme si nezatančili, ani nepamatuju. Co tomu říkáš, moje zlatíčko? Pojd' jen, ó pojd', hezky nám to bude slušet...“

A chorý muž založil ruce v bok, kolébal se valčíkové a zpíval:

*„Tam v hostinské zahrádce stinné
očarován zůstal jsem stát,
melodie sladká se line
a jejím jsem kouzlem byl jat –“*

Nebyl to, pravda, zpěv krásný. Hlas neduživého muže chrastil jako plechové nádobí v dřezu. Leč rada široce otvíral ústa, nadšen svým přednesem, vrtěl se v peřinách a obklad se mu svezl z čela.

„Ale Dyndero!“ vzkřikla dáma se stuhou a skřipcem zděšeně. „Co to dělá, blázne jeden? Jsem už z něho celá utrápená. Podívejme se na něho, on by chtěl ještě užívat...“

Vrhla se na něho, přitiskla ho celou vahou do peřin, upravila mu obklad a vrčela: „Pak se jeden diví, po kom se ty holky zvedly, když mají tátu bláznivého...“

„Po tobě, matičko, po tobě,“ hučel chorý muž do peřin, „tys byla vždycky taková chechtalka a vejskalka...“

„Já mu dám...“ reptala paní Dynderová, „ted' si hezky lehne a už ani slovo. Mohl by si ublížit. Já mu zatím připravím kapky...“

„To je můj život...“ stýskal si nemocný člověk, „kapky, pilulky, obklady, placky, náplasti... ó hlubokost mé těžkosti a těžkost mého trápení!“

Děvčata Alena a Věra půvabným pohybem si vyhrnula šaty a klekla před ložem utrpení.

„Tatíčku!“ zvolaly mladé dámy. „Tatíčku Rudolfe! O velikou milost tě prosíme a žádáme!“

„Jaká by to milost měla být?“ pátral chorý otec Rudolf.

„Taková milost: Buď nám od té lásky a pořid' si nový klobouk.“

„Proč bych si kupoval nový klobouk, mé dcery?“ Sňal z lebky onen předmět a pohlížel naň se zalíbením.

„Ty moje krásná bouřko, svědkyně mé mladosti. Vzpomínám, jak tenkrát, v oněch bludných dobách, pestřily se na nárožích plakáty, na nichž byl vyobrazen otec, vcházející do dveří s novým kloboukem na hlavě, a kol něj kupily se dívky, tleskající radostně malýma ručkama a volající: ‚Tati, ten klobouk ti sluší!‘, načež otec odpovídal hrdě: ‚Nu, vždyť je to od Čekana!‘ Jo, jo,“ dodal pan rada elegicky, „ty doby už jsou dávno pryč, kdy dívky ctily klobouky svých otců.“

„Tati, ten klobouk ti sluší,“ zapípala Alena dětským diškantem. „Ale málo,“ dodala Věra truchlivým hlasem. „Ošklivý klobouk, šeredný klobouk, který působí jenom pohoršení. Je to podobné cikánskému kotlíku.“

„A proč vám překáží, proč jste pojaly nenávisť k mému starému klobouku? Mně se líbí.“

„Odráží nám nápadníky,“ kvílela děvčata. „Ženich, který spatří tohoto vyvrhele všech klobouků, uprchne zděšeně, zanechav tu dvě srdce zlomená. Takhle zůstaneme na věky staré panny. Otče Rudolfe, nevezmete si přece na svědomí, aby vyhynul náš rod...“

Krutý otec chladně prohlašuje, že si opatří nový klobouk, až se dcery budou vdávat.

Dcery vstávají, upravují si šat a temně praví: „Zničen jest náš život. Půjdeme do kláštera.“

Stařenka Bibina se připlížila na tenkých třaslavých nožkách a na jejím obličejí staré, modlivé tetky je zapsán neklid. Pozoruje, že se tu něco děje, čemu nemůže rozumět, a to ji uvrhuje v tesknotu. Její podezíravá mysl jí napovídá, že zde se odehrává jakési spiknutí proti ní.

Studující filozofie se založenýma rukama pohlížel na tento výjev a pohrdlivý úsměv zápasil s učeností, která měla sídlo v jeho tváři.

Děvčata ho oslovila: „Doufáme, že nás doprovodíte, pane Kebrle. Proskočíme se na sále.“

Filozof odpověděl: „Promiňte, slečny, tancovat nebudu, chci o samotě přemýšlet a oddávat se sebevzdělání. Ženy jsou nepřítelkyně moudrosti.“

Paní Dynderová se vmísila do rozmluvy: „Vyslovil jste odvážnou myšlenku, pane Kebrle. Já s vámi nesouhlasím, ale chci s vámi diskutovat, jakmile složím prádlo.“

Obrátila se k dcerám a napomenula je: „A vy, vraťte se mi v pořádku a dejte pozor, aby vás hoteliér neviděl. Nemá to rád, když se chodí do cizí hospody. A přijďte před zavřením vrat, aby nebyly mrzutosti.“

Děvčata odhopkovala, bernardýn s počestným obličejem, který snil před vraty, zdvihl se, zakroužil oháňkou a mrzutě vešel do chodby.

Děvčata se vedou za ruce, drolivě zvoní po dlažbě, jako když cvičné škály běhají po klávesách nahoru a dolů. Nějaké auto s kvílením zabrzdilo, tlustý pán se vysunul z vozu a široká tvář zazářila jako benátský lampión. Magistr farmacie s učenou pleší vyšel před lékárnu a uklonil se. Hokynář, jenž se právě chystal polínkem pokutovat psa, který zneuctil sud slanečků, zanechal perzekuce a u vytržení pohlížel na rudovlasé dámy. Kterýsi pán, doprovázený manželkou, se otočil kolem své osy a civěl s otevřenými ústy na dvojčata, jako by to byl vzácný zjev přírodní. Manželka ho žuchla do zad: „Koukej na svou, a ne na cizí, nemravo jeden stará.“ Zkrušen touto naukou, ujařmenec sklonil hlavu. Holubi se vznesli a s hlučným pleskáním opsali kruh nad střechami. Policista se vyřítíl ze strážnice domnívaje se, že se tu dějí pikle. Pak se však postavil do pozoru a přívětivě salutoval.

8

A kruci! – Heleme se! – Sákryš! – Parbleu! – Damned! A jiné výjevy

Ejchuchu a hoj! Jaký to život v zasklené verandě!

Na stěně namaloval kterýsi neznámý mistr veliký obraz, který vábí oko, zanícené pro vše krásné a ušlechtilé. Mladá žena, růžová, tančí za doprovodu houslí, kterými se obírá vousatý cikán, jehož obličej připomíná profesora klasické filologie. Mladší cikán pak hraje na cimbál. Této taneční produkci jest přítomen vznešený velmož v napudrované paruce. Sedí na pozlaceném fotelu a jeho ruka hladí ploskou hlavu ušlechtilého chrta. Vedle něho zaujala místo markýza s velikou hlavou, kterou zvětšuje ještě účes v podobě pytle mouky. Mnoho šlechticů se hemží na tom obraze. Jeden z nich dokonce píská na flétnu, podobaje se chlapci, který olizuje pendrekovou tyčinku. Vzduchem poletují duhové ptáci, amoreti a jiná drůbež.

Pod tím obrazem jsou stoly, u nichž sedí mládež a cucá grenadinu nebo pije kávu. A po straně je lakovaný pult a za ním chřastí barman svým nástrojem. Tento muž se plasticky vyjímá na malebném pozadí lahví pitoreskních podob. Zříme tu láhve baňaté, připomínající bankéře, láhve vychrtlé jako lakomci, zkroucené, jako jsou pobožnístkáři, jiné pak jsou ohnuté jako starci, některé jsou ztepilé jako panny. A jsou mnohé v podobě bambitky, jiné v podobě hroznu, psa nebo boty. Tyto nádoby jsou naplněny tekutinami všech barev a odstínů.

U pultu zaujali místo na vysokých židlích jinoši, z nichž jeden se byl už představil vzdělanému obecnstvu pod jménem Gaston a druhý pak si osvojil jméno Percy.

Gaston si poručil whisky and soda s pravým francouzským přízvukem, v němž bylo provensálské zabarvení.

Percy pak zažvýkal whisky and soda jako pěstitel bavlny z Virginie. Oba srkali tento nápoj s nechutí, neboť jejich duše toužila po pivě. Avšak styděli se dát jeden před druhým svoji choutku najevo, neboť jako mužové světa věděli, co se patří.

Seděli tu na vysokých židlích, s malebně zkříženýma nohama, s tvářností mužů znavených životem. Míchali svůj nápoj se sodovkou a s brblavou hudbou jazzu, kterou vyluzoval světoznámý band Gipsy boys. Jako praví mužové světa měli klobouky v týle a pod těmi klobouky se mdle převalovaly zvadlé myšlenky.

V kole se točili úředníci soukromí, veřejní i samosprávní, úředníci smluvní i pragmatikální, kancelářští i konceptní; dosti četně byly tu zastoupeny živnosti i svobodné stavy. Rolnictví reprezentoval mladý statkář, plný mízy, krve a tuku, který proháněl ruměnou a čilou prodavačku z jednotkového domu. Přinesl na voskovaný parket svěžest luhů a hájů. Byli tu pánové tlustí i tencí, vysocí i podsadití. Hopkovali tu mužové zralého věku, širokého obzoru a obtížení zralými zkušenostmi. Prohánělo se tu zelené mládí, vlhké za ušima. Tato statistika, poslušná zákonů rytmu negerské hudby, vlnadně klouzala po parketu, elegantně se klaněla, klapala podpatky a vinula se jako kypré těsto vánočky. Zemědělství obohatilo tanec smělymi obraty vlastního vynálezu, potrhávalo rameny, roztahovalo nohy v podobě kružítko a se svou tanečnicí představovalo dvojici varietních výstředníků. Tu pohodí hlavou jako bujný oř, tu se zatočí jako vývrтка, tu pak poskočí jako rozpustilý kozlík. Tak tancoval tento pár, jako by skládal báseň k počtě věčného životního kolotání.

Když vstoupily do sálu dva široké klobouky, dvoje imprimé šaty s modrými kvítky, dvojnásobná záplava měděných vlasů, dvojice drže vyhrnutých nosíků, čtvero modrých očí,

úhrnem dvě mladé dámy, navzájem si podobné jako dva hrášky v lusku, tu mistr Jožka G. Fadrhonc přerušil hru neladným zakviknutím a jeho smyčec opsal nadšený oblouk. Po houslích umlkaly jednotlivé údy proslulého bandu Gipsy boys a překvapením roztáhly ústa od ucha k uchu. Jenom saxofonista, starší již muž, podle jehož opružené tváře bylo možno souditi, že ho život zradil, svéhlavě dudlal na svůj nástroj, který bečel jako pět hladových koz, nedbaje obecného pozdvižení.

Zasklenou verandou poletovaly útržky myšlenek jako: A kruci! Heleme se! Sákryš! a podobně.

Gaston se otočil na vysoké židli a zamumlal: „Parbleu!“

Šťouchl svého druha do boku, až mu klobouk poskočil. Ten vydal ze sebe zvuk: „Damned!“, v němž cvičené ucho postřehlo přízvuk mormona ze Salt Lake City.

Příčina tohoto poplachu, rudovlasí dvojenci, usedli na plyšové sedátko a oddali se obvyklým obřadům, které jsou vlastní ženskému pokolení. Otevřeli kabelku, zkoumali svůj obličej v zrcátku a příslušnými nástroji tu a tam poopravili dílo přírody. Jako hřib vyrostl před nimi číšník, ohnutý jako luk, a otázel se: „Přání?“

Mladé dámy si přály zmrzlinu, ale dalo jim to mnohého lámání hlavy, aby zvolily vhodnou kombinaci, která by byla v souladu s jejich zevnějškem. Po zevrubné úradě zavrhlly zmrzlinu malinovou a jahodovou, jichž barvy jsou příliš nevýrazné, zadumaly se nad oříškovou a kávovou, aby nakonec projevíly sympatii zmrzlině vanilkové s čokoládovou.

Číšník, vyslechnuv přání půvabné dvojice, odlétl jako sfouknutý plamének kahanu, zanechav slečny starostlivému přemítání, zda barva čokoládové zmrzliny nebude se příliš tlouci s modří imprimé šatů. Nebyla by přece jenom za těchto okolností lepší meruňková zmrzlina?

Avšak než se objednaná zmrzlina dostavila na místo určené, již před rudovlasými slečnami stanul krasavec Gaston, zářící elegancí; ostrá pěšinka rozdělovala lesklý účes jeho hlavy na východní a západní polokouli a směřovala až do poloviny týlu. Usmíval se parketovým úsměvem, jak káže současný mrav, a vlnadně šoupl nohou, oděnou v kombinovanou botku; Věra povstala. Současně s Gastonem se pokusil o elegantní vyzvání k tanci jeho druh, který se uklonil před Alenou.

Jeden hudebník, obsluhující bicí nástroje, rozsypal po parketu přehršlí cinkavých a chrastivých zvuků; zakvílely housle pod citlivým smyčcem mistra Jožky G. Fadrhonce, který

se rozehnal k zádumčivému tangu; jeho hudební vzlet podporovala kadeř vlasů, která se mu malebně kymácela uprostřed čela; zavyla tahací harmonika jako při ohni táborovém, zabečel saxofon a roztouženě si povzdychly plechové nástroje, když naši světáci si odváděli rudovlasá dvojčata na parket.

Hleďte, jak krásně, jak skvostně, ano i nádherně tančí Gaston, podivujte se nenucené superioritě jeho pohybů, pozorujte, jak se plavně kolébá v kyčlích a natřásá tělo! Zároveň si však všimněte, že jeho přítel Percy tančí nějak úpěnlivě, s napjatě soustředěnou tvárností, jako by sčítal veliký sloupec číslic. Na jeho podlouhlém obličejí od obočí až k protažené bradě vystupují krupičky potu. Těžce vláčí svou tanečnici z místa na místo. Nemá samozřejmě nenucenosti náš ubohý přítel Percy jako zářící Gaston, který se vznáší jako duch nad vodami. Avšak oba se pohybovali s povzneseným vědomím, že jsou předmětem závidlosti mužské poloviny parketu.

Ženy pak se cítily přítomností dvojčat ujařmeny, pod podprsenkou bodal je osten závidlosti. Za nvyých zvuků tangové melodie usilovně přemítaly, kde asi ty mladé dámy šijí, zač přijde jednomu metr imprimé látky a co jim švadlena čítá za fazónu. Než tango ukončilo svou váhavou větu, už se rozhodovaly, že si také něco takového pořídí. Starší dámy záviděly dvojencům vítězné mládí; mladé pak v duchu ohrnovaly ret: To je toho. Jsou jenom dobře připraveny, toť vše. Jenom to bychom rády věděly, je-li rudost jejich vlasů přirozená, či jakým polevem se dá docílit takový kovový lesk. I umiňují si ty dámy, které se kolébají v náručí tanečníků, že svoje kadeřníky důkladně potýrají.

Všechno má svůj konec, jak řekl ten básník, a Gipsy boys složili své nástroje do pouzder a chutě se dali do roštěnky, kterou zalévali pivem.

9

„Život je vážný“, „Šéf mně nechce přidat“, Alena Netrefená by nebylo špatné jméno pro chudou zrzavou dívku a „Já to dám do novin“

Jest večer, jest noc, letní noc, vkusně vytepaná ve stříbře. Dusný vzduch voní po senu, po kvetoucích zahradách. Z luk se ozývá žabí skřehot, kolem pouliční svítilny tančí roj jepic a na sametovém nebi září Jupiter jako solitér za hezkých pár tisíc.

Jupiter nakoukl do dívčího pokoje v prvním patře hotelu U kamenného stolu. Zastihl tam dvě dívky, dvě rudovlasé dívky v hedvábných košilích, modravě průsvitných, jež splývaly až na paty. Alena zamáčkla nedopalek cigarety, a usmívajíc se parketovým úsměvem, jak káže současný mrav, přikročila k Věře, kolébajíc se v kyčlích. Pohlédla na sestru s převahou, jež je vlastní mužskému pokolení, a zkřivivši ústa, procedila jedním koutkem úst: „Smím prosit?“

Věra uchopila záhyby noční košile a učinila hlubokou, dvorskou poklonu.

Při trošce hudebního nadání možno sešpulením úst a zkroucením nosu si zříditi slušný domácí jazz.

Tú-tú-túlala-mňau, mňau.

Dívky se objaly kolem pasu a bečice unylou melodii kolébaly se mezi dvěma lůžky od jednoho nočního stolku ke druhému, kroužily od prádelníku k umyvadlu.

Alena (s podmanitelským výrazem): „É... é... jak se vám tu líbí, slečno?“

Věra (ctnostně): „Ó, ó, ten krásný sál a vůbec...“

Alena: „A co hudba, slečno?“

Věra: „Oh, hudba je báječná.“

Alena: „S vámi... é... slečno, chtěl bych takto tančiti celý život.“

Věra: „Jděte, vy lichotníku! To říkáte každé?“

Alena: „Vyloučená věc. Jenom vám. Absolutně. Čestné slovo.“

Tú-tú-túlala-mftau, mňau.

Alena: „Vaše srdce, slečno, bije jako polapený ptáček.“

Věra: „Neříkejte!“

Tú-tú-dudlahýjá-mééé-kvik!

Věra: „Poslyšte, pane Badalec, já jsem slyšela, že jste velký podmanitel dívčích srdcí...“

Alena (se záhadným úsměvem): „Osud. To máte marné. Již v patnácti letech mne svedla francouzská bona. Roztrhla závoj tajemství...“ Po chvíli: „Směl bych vás o něco prosit?“

Věra: „A co by to mělo být?“

Alena (koketně): „Říkejte mi Gastone!“

Věra: „Gastone?“

Alena: „Čím mohu sloužit, hrdá krásko?“

Věra: „Ó Gastone... chtěl byste se mnou vypít pohár rozkoše až do dna?“

Dívky klesly nosem do polštářů, zmítaly se, kvičely, rozchechtaly se tak, až ztratily dech.

„Áchich, áchich, holka, já z toho budu mít smrt!“

„Fuj! Mne už všechno bolí...“

„Alenko, život je vážný, co?“

„To bych řekla, Věruško, zatraceně vážný.“

„A co, Alenko, copak ten tvůj?“

Alena vysunula jedno rameno, protáhla bradu a naklonila se na bok. Hned se jaksi zmenšila a její obličej zdřevěněl.

„Tak mluv.“

„Ten vůbec nic nemluvil. Jenom se potil a funěl. Mně už to bylo hloupé, a tak jsem si udělala: A cože tak vzdycháte, mladý muži? Není vám něco? Asi jste něco špatného snědl. Měl byste si vzít nějaké kapky. Nehrejte si s tím, povídám, zdraví je největší poklad. – Neodpověděl, jenom něco zachrochtal, čemu jsem nerozuměla.“

„A jinak vůbec nic neřekl?“

Alena přešlápla z nohy na nohu, napodobujíc figuru tanga, a znenadání zachraptěla smutným basem: „Můj šéf, slečno, to je vám takový bídák, ani byste neřekla. Už léta slibuje, že mně přidá, a nepřidal ani vorla. Hrom ho musí zabít v širém poli... – Po chvílce: – Nevíte náhodou, slečno, o nějakém místě pro mne? – Pak něco mumlal o tom, že kdyby měl dobré místo, hned by do toho praštil. Při tom mně dýchal do tváře hovězí maso s cibulí.“

A dodala tragicky: „Ke všemu ještě se jmenuje Alois Netrefený. Takové já mám štěstí.“

„Nu co,“ mínila Věra, „paní Alena Netrefená by nebylo špatné jméno pro chudou zrzavou dívku. To je jenom nezvyk... Alena Netrefená, Netrefená... Já v tomto jméně cítím cosi širokého, vzdáleného, něco jako modravý sen... Jaká poezie vane z tohoto prostého jména! Já na tvém místě neváhala bych ani okamžik. Poslechni mé rady, sestřičko, a hbitě sáhni po svém štěstí...“

Nedomluvila. Alena popadla polštář a vrhla jím po sestře, aby umlčela rouhavá ústa.

„Ó bídnice, ty si budeš tropit šprýmy z chudé zrzavé dívky, která kromě své poctivosti nemá jiného skvostu na světě?“

„Paní Netrefená,“ zaječela Věra, „to bych si vyprosila!“

„Paní Badalcová, neopovažujte se! Nebo to řeknu muži!“

„Ještě se mě má kdo zastat. Badalec si to s vámi srovná!“

Někdo zabušil na dveře, i ozval se naříkavý hlas: „Chvilku nemá člověk pokoj v tomto domě. Už jsem vzal po třetí prášek, a teď abych chodil po chodbě a strašil. To jsou pořádky! Já to dám do novin!“

10

Několik filozofických myšlenek o rybářství.

Klecový hodinář chytil královnu ryb.

Bakterie slaví orgie.

Hra v kuličky příčinou sváru mezi bratry

Zelené olšiny dýchají chladem. Nad hladinou tiché říčky tančí modrá a hnědá šídla, štíhlá vážka se míhá jako průhledný stín. Z blízkého města je slyšet klinkání zvonku a neurčitý šumot. Když zavane vítr, přinese s sebou kus melodie, kterou vyluzuje promenádní koncert. Sedlák seče otavu a sviští kosa. Žemlově zbarvený psík udatně doráží na pasoucí se kozu. Když koza hrozivě skloní hlavu, tu žemlovec uskočí a zpovzdáli nadává. Je nedělní odpoledne.

Na břehu řeky se uvelebil hostinský od Kamenného stolu. Třímá rybářský prut, zasmušile pohlížeje v místo, kde se ponořila udice s vnařidlem. Hostinskému po boku seděl rada Dyndera s kotýlkem na hlavě, celý obložen pestrými plědy. Pán s modrými brýlemi se

usmíval oním neurčitým, umdleným úsměvem, jaký je vlastní lázeňským hostům, když se myšlenky neurčitě rozplývají pod zářivým blankytem oblohy. Čas se zastavil nad krajinou, zalitou slunečním jasem, nad lukami, zpívajícími ukrytým hmyzem, nad červenými střechami selských usedlostí. Chorý muž opatroval nádobu, v níž se kroutily žízaly, a jeho pohled byl ponořen v tůň, nad níž visely černé kořeny olší a vrb.

A hostinský, pohybuje sovím obočím, sledoval splávek, který se kolébal na hladině vlídné řeky, a mluvil: „Už třicet let se oddávám rybářskému sportu. Svedl mne k tomu markytán od našeho regimentu, když jsem sloužil na vojně. To byl člověk, který neznal nic jiného než ryby. Nosil jsem mu rybářské náčiní a propadl jsem tomu úplně. Neblahá vášeň!“

„Proč?“ mírně namítl rada Dyndera. „Rybaření je sport ušlechtilý. Sílí nervy a zahání marné myšlenky. Je to nejlepší obrana proti pokušení. Rybář si nešmodrchá život ženskými, je prost pýchy, nemá ctižádosti. Nezapomínejte, že z řad rybářů vzešli apoštolově křesťanské víry.“

„Pěkně ušlechtilý sport,“ mumlal hostinský hořce, „já sám nejlépe vím, jaká je to ušlechtilost. Od božího rána sedím na břehu a čumím do vody. Ráno vstávám s kapry, snídám se štikami, obědvám s mníky a večeřím s karasy. Kolem mne v povětří ustavičně plavou ryby. Moje hlava je rybník, kde se prohání vodní havěť. Ve snu se na mne šklebí padesátikilový sumec, kapři pohybují vousy a už držím dvoumetrového úhoře. Ráno u řeky, odpoledne jak by smet. Nevím, co je to domov, ženu zanedbávám, personál mi divočí. Nesvětím neděle ani svátky, službám božím neobcuji. Jsem jako ten pohan, a vy řeknete ušlechtilý sport...“

Pán s modrými brýlemi odpověděl na to neurčitým pohledem a hostinský zlobivě pokračoval: „Kdybych aspoň něco chytil, pak neříkám nic. Nemám štěstí, v tom to vězí, pane můj a příteli. Znal jsem jednoho hodináře – človíček nevzhledný, za groš kudla. Kdybyste ho potkal, dal byste mu krejcar. A vidíte, tuhle chytil štiku, královnu všech štik, tak velikou, jako je sám. Nevzdělaný člověk, a takové štěstí. Kloudnou odpověď neumí dát, šlape si na jazyk. – A co já?“ zvolal hostinský tragicky „Jednou za uherský měsíc chytnu běličku nebo malounkého kapříka, tak dvakrát do huby. Žena se mi směje.“

„Ale co ženské,“ chlácholivě pravil rada Dyndera, „ženská z ničeho nemá pojem. Je to samé hihih, hahaha.“

„Svízel je v tom,“ uvažoval rybář, „že nemám děti. Pak by manželku přešlo hihih. Ale děti nejsou – to je ten ouraz.“

„To máte různé,“ děl na to pán s modrými brýlemi. „Když nejsou děti, pak arci bývá někdy smutno... Člověk se, pravda, s tou mládeží povyrazí. Jindy ovšem máte toho plnou hlavu; stůně to, zlobí to, vydaje... a dejte pokoj!“

Chorý muž mávl rukou. Po řece přeběhl stín, zašvelil vánek. Rada Dyndera těsněji přitáhl pléd.

Po chvíli se ozval hostinský: „Pokud se týče dítek, nemůžete hanět osud, pane můj a příteli. Zejména vaše slečinky... Jsem starý muž, ale přiznávám se, že zírám na ně s potěšením. Připomínají mi dvě růžičky ve váze, dvě vajíčka malovaná... já nevím, k čemu bych je přirovnal. Rozkoš! Člověk se osvěží, když se na ně dívá... Jenomže, abych tak řekl, pořád si je pletu...“

Pán s modrými brýlemi se zachichtl do dlaně.

„Z toho si nic nedělejte,“ pravil. „Já jsem jejich rodný táta a taky si je pletu. Když byly docela malé, tak jsem je rozeznal podle toho, že Věruška nechtěla na hrníček. Styděla se, rozumíte... Zato Alenka, ta ráda, protože hrníček měl obrubu z modrých pomněnek... a to se jí líbilo. Dneska poznám, která je která, když je k obědu svíčková. Věrka ji nerada, zato však Alena si dává dvakrát.“

„Vidíte ji, potvoru!“ náhle vzkřikl hostinský zlostně. „Přileze, čuchne si k vnadidlu, mrskne sebou, a jaká byla! Můj červ jí nejde pod nos, milostpaní! Jo, kdyby to byl klecavý hodinář, pak by brala. Přihrblý hodinář má u ní protekci. Aby vás čert vzal!“ Na břehu se zastavil venkovan a se zájmem se zadíval na řeku.

„Tady není nic k vidění! Maucta!“ osopil se na něho hostinský. Venkovan se vzdálil. „Jenom smůlu ti lidé nosí...“ vrčel nešťastný rybář.

„Někdy,“ navazoval rada Dyndera svou řeč, „někdy mám z toho v hlavě motanici. Stává se, že se v noci probudím, a teď mně vleze do hlavy divná myšlenka. Co když, říkám si, stala se mýlka? Co když Alena je Věra a Věra je Alena a já o tom ani nevím... Když na mě to divné myšlení přijde, pak je se spaním konec a já se do rána převaluju z boku na bok. A druhý den pak nestojím za nic.“

„Co na tom?“ namítl hostinský. „Třeba je Věra Alena nebo naopak. Já bych v tom neviděl chybu, obě jsou pěkné, obě jsou vaše, a to je hlavní.“

„Neříkejte! Vždyť by to bylo zmatečné... vždyť to nemůže být... Když si tak představím, že je porodní bába spletla, když je koupala... fuj! To je pak rébus, šaráda, mystérium... To je šibalství, pane. Osud si se mnou hraje na schovávanou...“

Hostinský ukousl špičku doutníku a zachrastil krabičkou zápalek.

„Já vás z toho vyvedu, pane můj a přáteli,“ pravil. „Všude je něco. To zase já mám synovce... a to je vám takový pád...“ Hostinský zadýmal a odmlčel se.

Tůně dýchala chladem, voda se mírně kadeřavila; mužové se odmlčeli. Hostinský opravil červa na udici a mrštil prutem proti proudu.

Po chvíli přerušil rada Dyndera ticho.

„Mluvil jste něco o synovcích.“

„Mluvil,“ odpověděl hostinský.

„Copak synovci... To není jako vlastní...“

„Je a není. Rukou dáním jsem musil slíbit nebožce sestře, že ty hochy nenechám padnout. Umírala nerada, byla mladá. Děti maličké, neopeřené. Tak to přišlo jedno k druhému...“ Hostinský si vzdychl a prudce zakomíhal sovím obočím.

„Vzal jsem si je na starost,“ pokračoval, „a tak jsme to vypiplali. Božena, jako manželka, je krmila a opatrovala. V noci k nim vstávala. Ona je taková lítostivá, to se zas musí nechat. Sama byla tenkrát skoro dítě.“

Když povyrostli, dal jsem je na študije. Nechal jsem si to něco stát, ale nerad o tom mluvím. Vyvolili si učenou dráhu, tak jsem jim nechtěl stát v cestě. Učili se dobře, tu chválu jim musím dát. Mám jejich vysvědčení schovaná, příležitostně vám je ukážu, abyste to posoudil. Teď jsou z nich chemikové, dělají ve fabrice, jsou moc dobře zavedení.“

„Hoši vám dělají radost, tak co chcete?“

Hostinský si pocuchal prošedivělou bradku.

„Což, radost by byla...“ zamumlal, „ale když ono to má háček. Mládenci, abych pravdu děl, bydlí spolu, hospodaří spolu, chodí jeden vedle druhého, v podniku jsou jedna ruka, zkrátka

jeden bez druhého nedá ránu. Při tom, pane můj a velectěný příteli, nepromluví jeden na druhého slovo. Vy mně to třeba nebudete věřit, ale už je to takové...“

„Ale?“ divil se chorý muž. „A jak to, prosím vás?“

„To máte tak. Když byli dětmi, tak se povadili při hře v kuličky. No, víte – děti, to jinak nejde. Ale tihle, to je jiná. Tvrdohlavé plemeno. Od té doby spolu nemluví. Jeden druhého neráčí slovíčkem poctít. Vzali si to do hlavy a ne a ne. Když mají společné řízení, tak si dopisují. Jeden druhému strká popsany papírek.“

„Měl byste jim domluvit, pane hoteliéře.“

„Ale copak jsem, zlatý pane rado, copak jsem se nesnažil, nestaral? Málo-li jsem se do nich nahučel? Pravím: – Hanba hanboucí, vlastní bratři, co si má jeden o tom pomyslit? – Vezmu si Spytíka stranou. – Spytíku, pane inženýre, styd' se! Promluv přece s Tomáškem, vždyť jsi starší. – Právě proto, strejdo, protože jsem starší, on má přijít první. – Tomášku, díím mladšímu, pane inženýre Tomášku, copak to je za hlouposti. Já se na to nemůžu dívat. Tak podej přece ruku Spytíkovi, co jsme si, to jsme si, a je po ftákách. Přece se nebudete štětit do smrti smrt'oucí. – Takovou mně dá odpověď Tomáš: – Von začal, von má přijít. – Tak si to vemte.“

„Inu, inu, totoť jsou věci...“ vrtěl hlavou rada Dyndera.

„Tak když to nešlo po dobrém, zkusil jsem to po zlém. Celý ten čas jsem jim posílal sustentaci. To víte, študovaný člověk se má dneska co točit, aby vyšel. Jak se říká: Študovaný jmění nezdělá. Tak jestli se nesmíříte, odtáhnu od vás pomocnou ruku. Však vy zkrotnete, páni inženýři utřinosové. Tedy jsem se zatvrdil, ani krejcar jsem jim neposlal. To trvalo nějaký čásek. Ani to na ně neplatilo. Chodili kolem sebe dále jako ti kakabusové. Strejda se nenechá vidět, at' si to nechá.“

Vtom příklusala paní Dynderová, vlekouc s sebou těžkou houni. Skřípec se třásl na nose a večerní vánek pohrával stuhou.

„Rudolfe, Rudolfe!“ volala ta dáma bez dechu. „On nemá rozum. Slunce zapadá, ze země táhne vlhkost, vzduch je plný miasmů a bakterie slaví orgie. A on si tu sedí jakoby nic. Pak mně bude zase celou noc krempírovat. Ó lehkomyšlný muži! Já se z něho zjevím!“

Vrhla se na manžela, postavila jej na nohy, zabalila do pokrývky s urputnou láskyplností a prudkými slovy ho uvedla v pohyb.

Hostinský osaměl a zádumčivé pohlížel na stíny stromů, které se smáčely v řece. Pak pravil k sobě: „Jářku, pro dnešek by toho bylo dost. Složiš fidlátka a hajdy domů. Chytils zase starou belu. Dneska je neděle, zítra pondělí. Co nám přinese pondělí, pokud se týče rybolovu?“

11

Založení detektivního klubu.

Komodore vítězí nad Tomem Sharkem.

O babičce a jejím koni.

Zato však oběd byl chutný, výživný

Udeřilo poledne a velká jídelna hotelu U kamenného stolu zazvučela hladovými hlasy. Přicházeli lázeňští hosté, kteří do této chvíle lelkovali v parku na rododendronové keře nebo se smýkali po promenádě, dávající se v plen hudbě orchestru, který se činil pod pavilónem v podobě mořské ulity. Ti, kteří cucali zázračnou vodu Bič, kterou nalévala do kameninových pohárků slečna v úboru ošetřovatelky, nechali vodu vodou a dali se na pochod. Rubrika Ze společnosti sbalila plení do Listu paní a dívek; úder poledne přerušil referát o povaze a skutcích přátel a známých. V prázdných útrobach se ozvaly chromatické škály a veškeré množství se proměnilo v prudké cválání.

U stolů zaujali svá odvěká místa nemocní, kteří v těchto lázních po léta hledali úlevu. Oko pozorovatelovo zří tu chudokrevné, žaludeční katary, chronické i akutní; obecná slabost se tu snoubí s chorobami cest zaživacích; žaludeční trakty se tu hádají o místa s tlustými střevy, obstopace mají hlučnou výměnu názorů s porušenou výměnou látek; nepravidelná vnitřní sekrece podrážděně tvrdí, že tu byla dříve než překyselení žaludku. Vřed dvanácterníku se vypíná nad vulgární nepravidelnou stolicí a diabetes se nedá zahanbit nedostatkem vitaminů. Srdeční aorta triumfuje nad jakousi záduchou, zkomatění cév se nedá odstrčit nějakým hloupým nosohltanem.

Rozsáhlá jídelna se naplnila chorobopisy, anamnézami, punkcemi, kardiogramy, diatermií; rentgeny se dávaly v živou diskusi s rozmanitými diagramy. Inhalace volaly po obsluze, injekce káraly nezpůsobné dítky. To nebyli hosté, to byly případy z lékařských knih, zajímavé případy nebo banální případy. Měli jídlo odvážené na citlivých vážkách a jejich obědvání se

podobalo obsluhování choulostivých přístrojů. Byli zde tlustí, kterým vše bylo zakázáno, kteří se sytili chemií; ti závistivě sledovali naplněné talíře, tučné mísy, vydatné podnosy, jež neustále mířily ke stolům hubených, oněch hubených, kteří všechno směli jíst, ale nic nemohli, všechno se jim ošklivilo, ale musili se nutit.

V polední hodinu dostavil se do sálu bernardýn s počestným obličejem a vítal hosty, zdvořile mávaje oháňkou. Mnozí se snažili získati jeho náklonnost ohlodanou kostí, avšak bernardýn odmítal nabízené úplatky jako majetný pes, jenž má vystaráno a který chválabohu nemusí čekat na dárek, naopak sám by mohl ze svého podarovati kostí chudého hosta, aby si ji pod stolem ocucal.

Nad tímto malebným chorobopisem bděl vrchní číšník pan Antonín, pod jehož dozorem byl host bezpečen jako v boží dlani. Byl to pomešší muž s pleší blyštivou, seriózní. Jeho tvář byla chladná, nehybná, oči pak, spočívající na zarudlých váčcích, hleděly všemi směry najednou; nic neuniklo pronikavému zraku. Těm, kteří svého ducha vzdělávají na amerických dobrodružných filmech, připomínal snad komorníka anglického lorda, jenž jest ve spojení s bandou podloudníků a lupičů. Taková analýza uvedla by dušezpytné badatele na scesti. Pan Antonín neměl zločinné sklony, naopak: byl horlivý filatelista.

Stál u dveří spojujících kuchyni s jídelním sálem a jako zkušený dirigent řídil personál diskretními pohyby, aniž pronesl slovo. Tu zdvihne varovně pravici jako strážník, jenž zastavuje dopravní ruch, tu pohne dlaní, jako by hladil hedvábnou látku, tu rozpráhne paže jako kněz na kazatelně. Jeho velení podléhalo několik jídlonošů, kteří klouzali sálem s takovou hbitostí jako hmyz po vodní hladině, a číšničtí učňové s odstávajícíma ušima, připomínajícíma kaktusové výhonky.

Rada Dyndera s ubrouskem za krkem sčítal hlavy přítomných, kteří s ním sdíleli tabuli. Zamračil se, počítal ještě jednou, ale součet mu nevycházel. Horšil se, neboť mu oběd nechutnal, když nebyla rodina pohromadě.

„Kde je ten kluk, ten Lubomír?“ otázal se vyčítavě. „Copak neví, kdy je čas k obědu?“

„Upozornil jsem ho na to,“ odpověděl filozof pan Kebrle. „On však odpověděl, že má nutnou schůzi.“

„Nutnou schůzi!“ vzkřikl rada Dyndera.

„Nutnou schůzi!“ vzdychla si paní Dynderová.

„Tázal jsem se ho,“ pokračoval filozofický mladík, „jaká by to měla být nutná schůze, ale on mně odpověděl, že mně to nebude věšet na nos, že jsem greenhorn, jehož je nevhodno zasvěcovat do nebezpečných tajemství. Tak nevím.“

„Sem s ním!“ zahřměl pán s modrými brýlemi.

Děvčata se nabídla, že bratříčka vyhledají a přivedou. Jejich nabídka byla přijata.

Stopa po zmizelém chlapci vedla mimo dva uschlé oleandry v dřevěných kořenáčích, mimo velocipéd, opřený o stěnu, a když dvojčata minula několik lahví od piva, dostala se až na konec dvora, kdež je upoutaly dunivé hlasy, jež vycházely ze sklepního okénka, zamřížovaného a ozdobeného záclonkou pavučin.

„Myslím, vážení kolegové,“ pravil nakřáplý bas, v němž dvojčata poznala hlas milého bratra Lubomíra, „že by se měl nejdříve přečísti protokol minulé schůze.“

„Není zapotřebí,“ oponoval jiný hlas, „to je zbytečné maření času. Navrhuji, aby se přikročilo k věci samé.“

Hlučný souhlas byl odměnou tomuto stanovisku.

„Na pořadu je volba předsedy,“ pokračoval řečník. „Nejlepší předseda byl bych já.“ (Potlesk.)

Děvčata odhrnula záclonu pavučin a nahlédla do hloubi sklepa. V pološeru se jim podařilo zahlédnouti několik hlav, bělovlasých, tmavých, štetinatých i do hola ostříhaných. Na bedničkách, na soudcích, na hromádce polínek seděli v kruhu mladí mužové a tvářili se vážně jako sněmovna reprezentantů. Uprostřed tohoto kruhu stál bojovně rozkročen reparát s dýkou za koženým pasem a naproti němu pihovitý výrostek v plátěném overalu.

Jak dvojčata seznala z dalšího průběhu sněmovní debaty, šlo o volbu předsedy právě založeného Detektivního klubu, jehož úkolem bylo: 1. Odhalovati zločiny a usvědčovati zločince. 2. Pronásledovati a lynčovati zloděje koní. 3. Kouřiti z kalumetu. 4. Platiti příspěvky.

„Nikoli, já budu předseda!“ hulákal kvartán B.

Děvčata vidí, že věc jejich ctižádostivého bratra stojí špatně. Zatleskal mu jeden chlapec v modrých teplácích.

„Já jsem Tom Shark, světový detektiv,“ prohlašuje vypínavě Lubomír.

(Potlesk modrých tepláků a odmítavé mručení ostatních.)

„A já jsem komodore!“ vykřikl mladík v pestrém overalu.

Cizokrajný titul komodore působí na shromáždění elektrizujícím dojmem. Sněmovníci povstávají a propukají v hlučné ovace. Jeden z poslanců, tlustý kluk s nudlí u nosu, asi podplacený korteš, vyskakuje ze svého místa a křičí: „Ať žije komodore Venca! Ať žije náš předseda!“

(Bouřlivý, dlouhotrvající potlesk.)

V hluku zanikají výkřiky kvartána B: „Komodore – to je toho! Já jsem kontreadmirál!“ Nikdo ho však neposlouchá.

Studující reálného gymnázia vidí, že jeho kandidatura je ohrožena, ale nevzdává se. Duchaplná myšlenka ozářila mužnou tvář starého zápasníka. Když se hluk utišil, počíná opět mluvit. Po způsobu demagogů láká dav šalebnými sliby na svou stranu.

A praví: „Kamarádi, slyšte mne. Detektivní klub nepotřebuje komodora, ale koně.“ Hluboké ticho následovalo po tomto prohlášení. Kandidát pokračuje: „Neboť jak můžeme pronásledovat zločince, když nemáme koně? Aha!“

„Dobře,“ namítá pocákaný overal, „ale kde vezmeme koně?“

Dlužno poznamenati, že toho památného dne nedošlo k hlasování, neboť historická schůze byla násilím přerušena. Alena a Věra vnikly do sklepa, brannou silou rozehnaly ústavodárné shromáždění a za nastalého zmatku se zmocnily nápadníka na prezidentství Detektivního klubu, který ač se vzpíral a pustě nadával, byl přiveden k rodinné tabuli.

„Kde ses toulal?“ obořil se na něho otec.

„A jak to vypadáš?“ zhrozila se matka. „Podívejte se na jeho ruce!“

„Copak pracky,“ poznamenala Věra, „to jsou sněhobílé ručinky proti jeho duši.“

„Jeho duše,“ připojila Alena, „jeho duše je černá jako bota.“

„Je to zločinec, jenž se chladnokrevně plíží za dědictvím,“ hlásala Věra.

„Ale, ale, dcero, jaké jsou to výrazy?“ kárala ji matka.

„Vždyť ty, máti, ani nevíš, koho jsi porodila,“ pravila Alena.

„Jakého vyvrhele jsi pod srdcem nosila,“ přiložila Věra.

„Abys věděla: On jenom čeká na babiččinu smrt, aby po ní zdědil koně,“ udávala Věra.

„Tříletého valáška,“ notovala Alena.

„Babiččinu smrt...?“ děl rada Dyndera roztržitě. „Ale my, tuším, nemáme žádnou babičku...“

„To je právě to. Nejenže je necita, ale ještě k tomu lhář,“ udávala Alena.

„To není pravda...,“ bránil se kvartán B plačky.

„Mlč!“ zahřměla Věra. „Neříkal jsi těm klukům ve sklepě, že máš babičku, ta že je moc špatná a už brzy umře, co? Že ti odkáže tříletého valacha, kterého věnuješ Detektivnímu klubu, aby tě zvolil předsedou? To že není pravda?“

„Starou dobrou babičku obětuje pro své ctižádostivé plány,“ hrozila se Alena.

„To není hezké, Lubomíre,“ vece matka poučně. „Nemáme přát smrt svému bližnímu, zejména když je to tak blízký příbuzný jako babička. Hrozím se toho, Lubomíre, že bys byl schopen ze ziskuchtivosti obětovat život naší drahé babičky. Opravdu, to jsem od tebe nečekala...“

Chorý muž se chytil za hlavu a zaúpěl: „Jaká babička? Kde je babička? Které babičce přál smrt, aby zdědil tříletého valáška? Dejte mně pokoj! Jsem mezi vámi jako prodaný!“

Manželka mu konejšivě položila ruku na rameno a pravila jemně: „Já vím, že nemáme žádnou babičku, a tudíž Lubomír nemohl čekat na to, až zavře oči. Ale tady jde o zásadu, rozuměj dobře, Rudolfe... Chci Lubomírovi vysvětlit, že, dejme tomu, kdybychom měli babičku, že... Nebyl by to zrovna pěkný rys povahy... chci říci, že je třeba vyrvatí zhoubné sémě ziskuchtivosti z jeho mladé duše i s kořínky...“

Muž s modrými brýlemi praštil ubrouskem a pravil, že není nikomu pro kašpary; jděte mi všichni s babičkou i s jejím tříletým valáškem na kolo. Paní Dynderová se trpělivě namáhala vnést do rozpravy jakýsi logický pořádek, ale chorý muž ji neposlouchal, bil do stolu, až sklenice poskakovaly a příbory řinčivě rozmlouvaly s talířem; já nepotřebuji babičky, k čertu s koněm, dejte mi svatý pokoj.

Oběd se končil v neladném rozpoutání, harmonické soužití leželo v troskách, nastala spoušť a zmatení jazyků; pomyslná babička vsedla na hypotetického koně a odcválala v širou dál; rada Dyndera prohlásil, že si jde lehnout. Původce výtržnosti, studující Lubomír, se kamsi vytratil, dvojčata si přitiskla kapesníčky na ústa a vyběhla na dvůr, kdež vyklopila škytavý a dávivý smích; paní Dynderová pak zarmouceně dojídala jablkový kompot. Pan Kebrle, filozof, se odebral do zahrady, usedl pod křivou jabloní, naslinil tužku a zapsal si tuto myšlenku: „Dnes byla vzrušená debata o jakési stařeně a jejím koni. Nerozuměl jsem ani slovo, ale oběd byl chutný, výživný.“

12

Co je ti, mladíku Aloisi, proč odstrkáváš talíř s polévkou?

Světový detektiv bude mít veselku.

Bitva s mravným naučením

Na lavičce u tenisového dvorce sedí mladík Alois Percy Netrefený, přivírá těžká víčka, poznamenaná mnohou nocí beze spánku, a čichá k rudé růži. Co je ti, mladíku Aloisi?

Čichá k rudé růži a smutně vzdychá. Spadl se mladík Percy, límec mu odstává a šaty tvoří četné záhyby. Stín leží na propadlých tvářích, brada se zaostřila, i podobá se špičce boty. Co trápí srdce tvé, mladíku Percy?

Když dnes ráno odcházel z domova, vyšla za ním na práh stará matka, dlouze se za ním dívala a smutně kývala hlavou. Mladík Alois kráčí nejistě, jako by přebral. Co je tvému dítěti, matko?

Snad tvého synáčka neuhranul zlý člověk, strachuje se stará matka. Proč mluví ze spaní, a této noci dokonce zazpíval: „Ni přítel netuší, co v srdci mém se děje.“

Několikrát jsem za tu noc vstala, upravovala mu pokrývku, on se pořád odkopává. Byl celý říčný, tak jsem mu na čele dělala svaté znamení kříže, abych od něho zahнала nečisté síly. Vari, Pokušiteli, nech mého syna spát a neukrádej mu spánek.

Připravuji mu pokrmy, které chlapec tak rád jídá, polévku s játrovými knedlíčky, polévku jako olej, maso tučné, jadrné. Nešetřím omastku. Jez, mé dítě, posilni se a budeš dobré mysli.

Proč nejí, ubohý mladík Alois, proč odstrkává talíř s polévkou, proč pohrdá masem tučným, jadrným? Taje mladík Percy jako jarní sníh, vnitřní oheň ho spaluje, už je ho polovička.

Dám ti na prsa křenovou placku, ta činí divy, Aloisi.

Mně nepomůže ani tisíc křenových placek, ó matko má!

A co by ti pomohlo, aby ti líčka opět zčervenala? Mluv, mé ubohé dítě! Zavolám lékaře, aby ti dal nějaké mazání, synu Aloisi.

U mě si nebude vědět rady žádný lékař, ó matka má!

Oči si vypláču, synu Aloisi, co mně to děláš? Zdvihni hlavu, jdi do hospody a dej si pivo. To tě posilní. – –

Mladík Percy lačně čichá k růži, zatím co jeho přítel Ondřej Gaston Badalec v sněhobílém tenisovém dresu se prochází kolem kurtu a švihá raketou. V ranním slunci se třpytí zlatý řetízek kolem zápěstí. Švihácký obličej odložil blazeovanou zněžnělost; tvář je sportovní, tvář kanadského dřevorubce.

„Myslíš, Gastone, že přijdou?“ sténá Percy.

Gaston zkoumá náramkové hodinky.

„Už by tu měly být. Ó ženy, ženy! Vaše jméno je nedochvilnost.“

Percy polyká suchým hrdlem.

„Miluji...“ mumlá.

Gaston se na něho bystře zadíval.

„Cos to řekl?“

„Nic...“ ulekl se Percy.

„Proto. Já už myslil...“

S mladíkem Percym to lomcuje, mladík Percy cítí, že to musí ven.

„Dosud žádná žena mne tak neokouzila jako Věra.“

„Věra...?“

„Pardon. Chtěl jsem říci Alena.“

Gaston vyplivl nedopalek cigarety.

„Eh, kamaráde, kamaráde... S tebou je to jaksi zlé. Hlavu vzhůru, starý brachu... Žádná žena nestojí za to, aby našinec pro ni věšel hlavu. Věř zkušenému.“

Percy neodpovídá. Děsný to pohled na mladíka, zkroušeného láskou. Ztracen sám v sobě, těžkomyslný úsměv hraje kolem úst, vyschlé rty ševelí jméno Alena.

„Věra...“ říká si pro sebe Gaston a netrpělivě zírá na hodinky.

„Alena...“ mrourcím hlasem odpovídá Percy. Gaston bujně pohazuje hlavou, aby ze sebe svrhl nemůžnou slabost.

„K čertu! Dnes nemám... jak se říká... ten správný hmat... Nejsem v kondici.“

Rozpažuje, připažuje, klesá v dřep a zase vyskakuje. Sám sebe přesvědčuje: „Jsem úplně fit. Vydám ze sebe vše. Já jim to ukážu.“

Náhle klesá na lavičku vedle přítele, zvadle se nakloní lesklá hlava s ostrou pěšinkou. Gaston se zasní a vydechne: „Alena...“

„Cos to řekl?“ vyjede si Percy.

„Pardon. Chtěl jsem říci Věra.“

„Miluješ?“

Gaston křiví ústa v světáckém úšklebku.

„Co si o mně myslíš, ty, ty... Já...? Žena v mém věku není žádný problém. Přiznávám se, že se mi líbí. Má rasu, oheň, chic a tyhle věci. Primovní žába. Inspiruje mne. Ale milovat...? Fu! Takové věci nejsou u nás v kursu. Na to jsme, synu, příliš staří, příliš znalí světa.“

Starý a zkušený člověk si poskočil jako čiperný kozlík a raketou napsal ve vzduchu jméno Věra.

„Sapristi, sapristi, slečna je to náramná – takováhle!“

„A co Alena?“

„Povídám, že je to náramná slečna pro našince.“

„Jak to, pro našince?“ vyjel si Percy. „Mluv si o své Věře.“

„Vždyť já myslím Věru.“

„Ale já mluvím o Aleně.“

„Alena? No, co... konečně, ta docela ujde,“ praví Gaston blahosklonně.

„Ujde! Náhodou je krásnější než Věra. Ani srovnání. To je rozdíl celé třídy.“

„Neblamuj se. Taky něčemu rozumíš. Povídám, že Alena vezme Věru o celou koňskou hlavu. Se s tebou vsadím.“

„Vždyť já nic jiného neříkám. Kam se hrabe Věra na Alenu. To se vůbec nedá srovnat.“

„Já nevím, o čem meleš. Člověk se v tobě nevyzná. Věra je klasa. Kvalitní ženská. Mimo jakoukoli soutěž.“

* * *

V tu chvíli sedí chlapec Lubomír na půdě hostince U kamenného stolu. Sedí, kolena u brady, a v hlavě jako v umělé líhni zahřívá myšlenku na pomstu.

Upřeně zírá do kouta, kde se povaluje starý deštník, věkovitá šněrovačka, otlučený džbán, nějaké knihy a všelijaké písemnosti; všechno pokryto vrstvou prachu a sazí.

Musí se pomstít chlapec Lubomír za babičku a jejího koně, za všechny svízele a protivenství, za všechny ústrky a pronásledování, které náčelník Cherokésů musí snášet od svých zlých sester.

V umělé líhni se to hýbe. Pomsta se má k životu a proklubává skořápku.

„Ha, už to mám!“ křičí chlapec Lubomír.

* * *

Mladé dámy Věra s Alenou vycházejí z hostince. Bílé šaty, knoflíčky odshora až dolů, pod sukněmi šortky. Rudé vlasy spoutány stuhou, že by jim to neslušelo, to zas sluší.

Ubírají se po promenádě, kde šumí, kde se vlní, zmítá a veselí pestře zbarvený dav. Pohled na ně rozjařuje všechno mužské pokolení, mnozí kmeti pocítují, že se jim vrací nezbednost mládí; točí se jak na obrtlíku a vykračují křepce, zmužile.

Za rohem vyhlédla hlava chlapce Lubomíra, tvář podlitá růžovou pomstychtivostí. Zdvihne ruku a křikne: „Už!“

Na toto znamení se vyřítla ze všech koutů, úkrytů, děr a brlohů náramná spousta kluků. Hlavní třída se zahemžila chlapečky všech rozměrů, všech tvarů, barev, odstínů, jakosti. Chlapečkové bělovlasí, hladce ostříhaní, tmavovlasí, ježatí. Chlapeček jako řimbaba, pánbůh požehnej, chlapeček vychudlý jako ženatý vrabec. A ustavičně vzrůstá dav, zaplavuje ulici jako povodeň. Vidíš hošíky v teplácích i v kalhotách, co se z nich roste, v nohavicích po starším, aby se to dotrhlo; vidíš bosé hošíky s chodidly rozpíchanými od strnišť; pak jsou takoví, co mají pedály v křampetlích po tatínkovi; shromáždili se chlapečkové s jednou kšandou křížem přes plece, chlapečkové ve svetrech, v pruhovaném tričku, samý výtržník, samý povstalec. To je děcek, to je děcek, odkud se to jenom bere?

Tento valný houf uposlechl zavolání svého šerifa jako jeden muž. Neboť pravý náčelník Detektivního klubu komodore Venca nemůže se pro dnešek ujmout velení, protože se učí kamnářství a dnes musil jít s mistrem k panu bernímu kontrolorovi, kterému kamna nedělají dobrotu. A nyní celá ta verbež, ta mládež nečesaná, nemodlená, táhne za mladými tenisovými dámami a naplňuje hlavní třídu lázeňského města hvízdáním, rámusem, tartasem, halasem a brajglem. Za zástupem se ubírá studující Lubomír, má z ostudy ušitý kabát a jeho otrlé tváře jsou nadmuté škodolibou radostí. Podněcuje srocený dav a řídí manifestaci jako zkušený pořadatel.

„Hahá! Fiú! Fiú! Jdou na rande!“ vříská srocený zástup.

Mladé dámy, celé v bílém, jakoby nic. Jdou si svou cestou, vznešeně odpovídají na uctivé pozdravy. Ani se neohlédnou.

Jejich klid podněcuje nepokojný dav k běsnění. Ozývá se kvičení, jako když nesou vepře v pytli, ozývá se řehtání, chrochtání, skřehotání. Na mou věru, ono to vypadá, jako kdyby měla zoologická zahrada valnou hromadu.

„Fiú! Fiú! Zrzavé hoří!“

„Chachá! Jdou na rande!“

„Ihíhí! Budou se hubičkovat s mužskými!“

„Méé! Randata jdou za vrata!“

Věra si pošuškala s Alenou a pak se klidně obrátila. Zástup uskočil jako pes, na něhož soudní vykonavatel zdvihl hůl.

Věra pravila: „Chlapečkové, nebojte se. My vám jenom chceme něco říci.“

Dav se nerozhodně zastavil. Lubomír se protlačil dopředu a vykřikl: „Co stojíte? Na ně! Hurá!“ Několik hlasů odpovědělo: „Hurá!“

Alena pravila: „My vám chceme zvěstovat velkou novinu.“

Věra: „Náš Lubomír se zamiloval.“

Alena: „Zamiloval se do Ančičky Beznosé.“

Věra: „Koupil jí za korunu bonbóny, aby ho také milovala.“

Alena: „Včera se líbali v prádelně. Co tomu říkáte, hoši?“

Tato překvapující novina učinila zřejmě dojem na srocený lid. Hlavy se obracejí po šerifovi, co ten tomu říká. Zjizvený pohlavár zrudl a zařval přeskakujícím hlasem mladého kohouta: „To není pravda, hoši! Nevěřte jim, jsou to lhářky proľhané!“

Věra: „Kdo by si dovedl vymyslet takovou věc? Viděla je Marjánka, když šla pro prádlo, a povídala to podomkovi.“

Alena: „Podomek to vypravoval u kupce, kupec to říkal preclíkářovi, preclíkář to dal k lepšímu niřařce, niřařka s tím letěla naproti ke kloboučnici, holky se o tom bavily v šití. Je toho plné město, každý říká: No tohle, pěkně to provedl světový detektiv!“

Věra: „Pilně slyšte, co vám zvěstujeme. Co nevidět budou mít veselku, jen co ženich udělá reparát z matematiky. Nevěsta si už řídí výbavu.“

Alena: „Na svatbu jsou pozváni ten dlouhý s tím krátkým a za družičky půjdou ta tlustá s tou tenkou. Hostům bude k tanci vyhrávat kulhavý Ferda harmonikář. Bude to velká sláva.“

Vrtkává je přízeň davu. Jak praví básník: Dneska ctí tě za svatého a zítra... Všichni ti chlapečkové, ať je to třeba ten řimbaba, nebo ten vychudlý jako ženatý vrabec, ať je to ten

ježatec, nebo ten s tou ostříhanou kebulí, všechno to se najednou vrhá na proslulého pohlavára Cherokésů: „Héé! On se zamiloval! Hambák hambatý!“

Zástup křepčí kolem zkoprnělého šerifa jako divoši okolo posvátného ohně.

„Chachá! Bude mít veselku!“

Světový detektiv otvírá ústa jako vánoční kapr ve vaničce a lapá po dechu. Zatíná pěsti a kvičí plačtivým hlasem: „To není pravda, to není pravda!“

Tanec se zrychluje do šíleného tempa. Mládež pokřikuje v nadšení: „Lubomír a Ančička! Ančička a Lubomír!“

Mladé dámy se vážně ubírají svou cestou, zavěšeny do sebe, jejich tvář je chladná jako mramor, hned je vidět, že jsou to vzdělané mladé dámy, podle toho, jak způsobně opětuji pozdravy.

Když se pak po chvíli obrátily, tu viděly, že uprostřed ulice se zdvihl kotouč prachu, pěsti se míhaly, na všechny strany lítalo peří, ryk proniká nebesa, všechno v jednom chumlu a uprostřed toho Lubomír, rozdává rány, přijímá je s úroky, bitva v plném proudu.

Alena z toho vyvodila poučení: „Hle, takto končí intrikán.“

Věra se připojila: „Budiž mu to aspoň pro budoucnost výstrahou.“

13

Percy miluje poezii, také Gaston je z formy.

Zástupce veřejného mínění aneb Zdejší příroda je velebná

Objevily se dvě rudé hlavy jako měděné přilbice starých válečníků, za drátěným plotem tenisového dvorce se mihly bílé šaty, posázené knoflíčky odshora dolů. Sportovní obličej krasavce Gastona zbrunátněl jako cihla, líc přítele Percyho zbělela jako malta.

Krasavec Gaston, sapristi, ucítil slabost v lýtkách; ústa se mu zkřivila jako otazník. Přítele Percyho zachvátilo divné třesení, brada mu obživila a hbitě komíhala nahoru a dolů.

„Dobrého jitra vespolek, pánové,“ zdvořile pozdravila dvojčata. „Doufáme, že jsme vás dlouho nenechaly čekat.“

Švihák Gaston zdvihl ruce na znamení protestu a vypustil galantní: „Ó!“

„Proto,“ udělala si Věra. „Nemám ráda takové pány, kteří se ustavičně dívají na hodinky a lají nedochvilným ženám.“

Přítel Percy něco zasípěl. Alena se na něho zkoumavě zahleděla,

„Nejste nemocen, pane Netrefený?“ otázala se starostlivě. „Koukám, že jste nějak pobledlý. Měl byste jít domů a vypotit se.“

„Nechci se potit,“ zaúpěl jinoch.

„Pro mne se nemusíte potit,“ urazila se Alena. „Já to s vámi myslím dobře. Nechci, abyste vzal újmu na svém zdraví.“

„Budete hrát, pane Netrefený?“ ptala se Věra. „Mohli bychom si dát double.“

„Ava... va... va...“ zaklepala brada.

„Cože?“ podivila se Věra.

„On nehraje,“ objasnil krasavec Gaston s přezíravou blahosklonností. „Neumí se na to ani podívat. Kolikrát jsem mu kázal, že dokonalý muž, není-liž pravda, muž, který chce být dneska na výši, nesmí zanedbávat sport. Ale on –“ Švihák unaveně mávl rukou.

„Třebas miluje poezii?“ zkoumala Alena.

„I to je možné,“ odpověděl Gaston s opovržením. „To není pravda,“ vzplanul přítel Percy.

„Nemilujete poezii?“ podivila se Alena. „A vidíte, to zas já velmi.“

Nešťastný Percy zamumlal, že v tomto případě on také miluje poezii.

Alena usedla na lavičku a podrobila přítele Percyho zevrubnému výslechu. Kterému básníku obzvláště dává přednost? Percy zašilhal stranou a zabručel, že přijde na to. Jestli nahlas recituje verše? Někdy ano, sípěl Percy. A kde přednáší verše? Doma, nebo v kanceláři?

„V kanceláři na to není čas,“ vece Percy. „V advokátní kanceláři se nikdy nepřednášejí básně.“

„Zdá se mi, že sám píšete básně.“

„Já ne, ale druhý koncipient.“

Mezitím Gaston vyzval Věru k utkání a jeho obličej se oblékl v nejsportovnější výraz. Poskočil, zamával raketou, míček přeletěl drátěnou ohradu a zmizel ve vesmíru. Později ho sběrač našel v příkopě, hustě zarostlém lopuchem.

Při dalším pokusu mu raketa vyletěla z ruky.

„Ou!“ vykřikl omluvně a zdvihl raketu. Otáčel tento nástroj v rukou, zevrubně jej prohlížel ze všech stran a náramně se divil. Opravdu, byla to nějaká potutelná raketa. Umínala si provádět nejsvévolnější kousky. Schválně mýjela míčky, a když se jí někdy uráčilo trefit, odpálila do autu.

Gaston vrtěl hlavou a bručel, že je blázen.

„Ale vždyť je to tak jednoduché,“ volala Věra povzbudivě, „dejte jen pozor: to kulaté je míč a tou plácačkou, co držíte v ruce, se to odpaluje přes tuto nízkou síť – nikoli přes tu vysokou, drátěnou – tak, aby to dopadlo mezi tyhle bílé čáry. Nehraje se o to, kdo vejš a kdo dál to kulaté odpálí, nýbrž právě kdo se strefí do toho bílého obdélníku. Chápete už nyní podstatu hry zvané tenis, monsieur Gaston?“

Gaston se nadmul jako holub na báni a odmítl nepřístojnou otázku. Jeho umění je nade vši pochybnost. Jenomže k svému neštěstí už dlouho nenašel soupeře, takže je poněkud z formy.

Chlapec zaměstnaný sbíráním míčků ztratil víru v lidstvo. Svůj úřad vykonával ledabyly; omrzelo ho hledat míčky po škarpách.

Věra navrhla partnerovi, aby si šel zahrát karty, že to není tak namáhavé jako tenis. Gaston mumlal, že náhodou není v kondici, ale kdyby ho slečna někdy chtěla poctit návštěvou, že by jí ukázal trofeje, které získal v četných turnajích. Věra pravila, že zná jednoho pána, který hrál tenis za Spolek industriálních učitelek a jako první cenu obdržel pletenou kravatu. Švihák se tázal, zda to má být narážka. Nikoli, odpověděla rudovlasá dáma, to je pouze příběh ze života.

Švihák se zasmušil a pravil: „Marná sláva, dneska mám smůlu,“ a zapálil si cigaretu.

Co takto rozmlouvali, vřít se do dvorce podsaditý pán s okrouhlým břichem. Jeho tvář byla oválná, oči obyčejné, nos obyčejný, obyčejná ústa, okrášlená přistřiženým knírem v podobě kaňky. Badatel v oboru fyziognomie mohl ho míti za instalatéra nebo za majitele obchodu s

potřebami pro cyklisty. Avšak černý a chmurně široký klobouk, jenž korunoval tuto postavu, vydával svědectví, že duch onoho muže tíhne k výšinám.

Skutečně, podsaditý pán se představil dvojčatům jako pozorovatel veřejného mínění. Učinil způsobnou poklonu a půvabně smekl širák jako d'Artagnan a zvěstoval, že je redaktorem místního týdeníku, který se nazývá Národovec ze Džber pod Skálou a okolí, radikální list k inzerci nejzpůsobilejší. Hbitě vystřelil několik lichotek, jejichž obsah byl, že obecné mínění považuje rudovlasé dívky za skutečnou okrasu zdejšího města, aby se tak vyjádřil, za lepší kvítky, jež nám vykvetly v tomto divukrásném zákoutí, kde pramení minerální voda Bič, která přináší blahodárnou úlevu chorým.

Veřejnost, pravil široký klobouk, by velmi zajímalo, jak se mladým dámám líbí zdejší lázně.

Mladým dámám se velmi líbí zdejší lázně.

Redaktor je potěšen, že to slyší. Smí, však věděti, co se obzvláště líbí mladým dámám?

Na mladé dámy učinila obzvláštní dojem cementárna, která zejména za měsíčné noci působí úchvatným kouzlem, znamenitě doplňujíc přirozené půvaby kraje. Cementárně se může rovnat jenom nová budova nemocenské pojišťovny, která vévodí dalekému okolí.

Novinář se zdá býti touto odpovědí poněkud zmaten. Nicméně nabude rychle míry a praví, že tyto poznatky jsou velmi zajímavé. Chtěl by svůj malý interview doplnit ještě nějakou otázkou. Co soudí milostivé dámy o zdejší společnosti?

Milostivé dámy dohromady tu ještě nikoho neznají, kromě těchlech pánů (ukázaly na Gastona a přítele Percyho). Redaktor se dvorně uklonil, tiskna k hrudi blok s poznámkami. Přítel Percy se zamračil a šoupl nohou. Gaston pak zaujal malebnou pozici, jako by ho chtěli fotografovat, a z nosu mu vypučel keřík cigaretového dýmu.

Zástupce veřejného mínění projevily pevnou naději, že mladé dámy navážou hojnost známostí v tomto malebném zákoutí, ležícím 703 metry nad hladinou mořskou. Zdejší obyvatelé, pravil, jsou dobrosrdeční a neznají falše ani přetvářky. V klimatických lázních panuje svornost a vzájemná důvěra. Společnost jest znamenitá, o zábavy a různá rozptýlení je tu postaráno, díky obezřetnému vedení lázeňské správy, která pilně inzeruje. Redaktor se lichotí, že je to také částečně jeho zásluhou. Má ostré péro a jest vždy na stráži, aby tepal zlořády a odhaloval pikle. Když se spojí komunální politika s nestranným a poctivým tiskem k harmonické spolupráci, pak jest hospodářský rozkvět obce zabezpečen.

A nyní, co soudí mladé dámy o zdejší přírodě?

Zdejší příroda jest velebná, míní dvojenci.

Novinář byl polichocen, jako by lučiny kvetly, osení se zelenalo, prameny zurčely, ptáčkové zpívali a bory šuměly pod jeho osobním vedením. Ani neměl Stvořiteli za zlé, že neinzeruje v jeho listě.

Redaktor smekl mušketýrský širák, uklonil se dvorně a pravil, že ho velmi těšilo.

Zrzavé dámy odpověděly, že je také velmi těšilo, a podaly veřejnému mínění ruce, které je chtivě políbilo. Načež pozdravil mladé šviháky a vzdálil se houpavým, samolibým krokem důležitého činitele.

Hodina pokročila a dvojčata se měla k odchodu. Gaston je požádal jménem svým i svého přítele, aby je směli doprovodit.

Před hotelem požádal Gaston slečnu Věru o několik slov v soukromí. Dostalo se mu svolení. Přítel Percy stanul opodál, hleděl do země a neslyšně pohyboval rty. Gaston zašeptal Věře, že má toho tolik na srdci, jestli by mu neurčila dostaveníčko. Mezitím zatahala Alena přítele Percyho za rukáv a zahučela spěšně, aby Percy přišel určitě zítra v osm hodin večer k cementárně. Percy otevřel ústa a na tvářích se mu objevily červené skvrny. Polkl suchým hrdlem a chtěl něco říci, ale sestry zmizely v klenutém podjezdu.

14

Bratři inženýři a jejich gramatika

Na samé hranici Prahy stojí řada družstevních domů, jeden jako druhý, jako vojáci v řadě, poslední výhonek města, jež se ustavičně šíří jako žravý lišej. Řada domů představuje neukončenou a bezejmennou ulici, která ústí v širokou, mrtvou a neplodnou pláň, protkanou bílými stezkami, vyšlapanými četnými chodci. Zde prohání městská mládež kopací míč, kozy okusují trnitá křoviska a osamělí páni vodí své psy na procházku. Z prašivé půdy vyrůstají nová staveniště, dýmá hasící se vápno a hlomozí vozy s nákladem cihel. Před dřevěnou kantýnou sedí zedníci a obědvají o polední přestávce, zalévajíce krajíc chleba pivem.

Bezejmennou ulicí řinčela tramvaj, upalujíc kamsi do polí, kde zápach čerstvé ornice se mísil se sazemi velkoměsta. Uprostřed zoraných lánů trčely komíny osamělých továren. Zde bylo

ještě vidět příkrčená selská stavení, která ustupují městským činžákům; selská stavení se zapadlými okénky, zcela zarostlými muškátem; vrata pod klenutým obloukem a za nimi dvory, kde stojí hranice dříví, kde se zmítá ochraptělý pes na řetěze a odkud vane počestným koňským zápachem. Byl tu široký výhled do zvlněného kraje; na obzoru čněla k nebi boží muka; a v dálce se pachtil vláček.

Družstevní domy, betonové krychle se širokými okny, elektrizované, s ústředním topením, měly onen neosobní výraz, který jim vtiskl technický věk. Před každým domem byl náznak zahrádky, v rozměru kulečnickového sukna. A v jednom z těchto domů bydlili dva bratři, Spytihněv a Tomáš, inženýři chemikové. Měli byt o dvou pokojích, k nimž se pojila koupelna a malá kuchyňka, zatarasená nádobím a plynovým sporákem.

Bratři osiřeli v dětském věku, vyrůstali bez dozoru, neboť poručník se o ně nestaral. Jediný, komu jejich osud ležel na srdci, byl jejich strýc, hostinský od Kamenného stolu. Psával jim každého měsíce dlouhé, nabádavé a poučné dopisy; mravoučným úvahám dodávala cenu bankovka, kterou hostinský nikdy neopomněl přiložit k dopisu.

A tak bratři vyrostli v ramenaté muže, štíhlých boků; v ten čas bylo Tomášovi třicet a Spytihněv byl o dva roky mladší. Byli si nápadně podobni až na to, že Spytihněv byl černovlasý a Tomáš tmavě rusý. Také jejich pokoje si byly podobné. Nábytku tu bylo nemnoho. V každém stál široký gauč, psací stůl zavalený papíry, dvě židličky a regál na knihy. Pokoje si vymalovali sami, k velikému pohoršení domovníkovu, spirálami a jinými geometrickými obrazci v divokých barvách.

V Tomášově pokoji nad lůžkem visely dvě zvětšené fotografie rodičů obou mladých mužů. Otcův usměvavý obličej byl zakryt kukuřičným vousem, matka s rozpuštěnými vlasy a čepečkem na hlavě; z bledého oválu laskavě hleděly dvě mírné oči. Ve Spytihněvově pokoji pak byly nad lůžkem dva vybledlé čtverce, stopa po rodinných obrazech. Bratři si ujednali, že týden budou obrazy viset v pokoji jednoho a pak se přestěhují do ložnice druhého bratra. Smlouva byla přísně dodržována; bratr k bratrovi do pokoje nikdy nevkročil a podobizny předků musily vyslechnout jeden týden názory a úvahy Tomášovy o vadném charakteru bratra Spytihněva, druhý týden pak vzít na vědomost příspěvek k charakterologii bratra Tomáše.

Společnou měli také spíži, ale zásoby, konzervy, sádlo, vařivo, káva, čaj a jiné věci byly přesně rozděleny na dvě polovice a odděleny od sebe tlustou čarou tesařskou tužkou. Zásoby si střežili pečlivě; láhve si poznamenávali tajným znaménkem, označujícím hladinu tekutiny.

Bratři si občas sami vařili, berouce na potaz kuchařskou knihu. Ale tu kuchtil každý sám pro sebe, neboť nikdo se nebude dít pro druhého, který by se jenom válel. Ovšem že si každý po sobě umyl nádobí a vycídll příbory. Když pak byl velký úklid; tu každý vydrhl, oprášil a vysmýčl svou ložnici, a pokud se týkalo příslušenství, střídali se ve službě po týdnu.

Většinou chodívali na oběd do hospody, dlouho zpytovali jídelní lístek a pak si dávali řízky nebo roštěnou. Oběd snědli mlčky, mlčky zapíjeli černou kávou a každý z nich snažil se vzbudit dojem, že sedí u stolu sám.

Za pěkných vlahých večerů odpočívali vedle sebe na terase v skládacích židlích, zírali na hvězdy, jež se rozsvěcovaly nad městem, mlčky kouřili z krátkých dýmek, aniž jeden druhého poctil slůvkem.

Měli společné auto, dýchavičný a nevrlý kabriolet, koupený z třetí ruky, čtyřsedadlový vůz, stařešinu z doby nevolnictví. V řízení tohoto vozu se střídali, neboť jeden druhému nechtěl dělat otroka. Vůz myl, opravoval a dával do pořádku muž, na něhož připadla služba. Pokud se týče služby, panovala velká přísnost. Není pamětníka, že by jeden podstoupil službu za druhého. Jednou se stalo, že Spytihněv ležel s horečkou, a tehdy Tomáš vydrhl za něho kuchyni, skočil pro chleba, mlel kávu, nakoupil denní zásoby a uvařil oběd. Ovšem Spytihněv to neměl darováno. Jakmile se pozdravil, měl službu dvakrát po sobě, a dokonce musil v Tomášově ložnici vyměnit prasklou pojistku.

Sloužili spolu v jedné továrně na léčiva a pracovali o jednom preparátu ve společné laboratoři. Ani zde neztratili vůči sobě slůvko a domluvu musil mezi nimi zprostředkovat sluha. Když nebyl sluha přítomen, tehdy si psali vzkazy na lístky. V továrně si na to zvykli a jejich podivínství bylo přijímáno lhostejně. Když byla o nich řeč, tu nikdo je nenazýval jmény, ale označoval je slovy: páni bratři inženýři, co spolu nemluví. Ředitel továrny je chtěl několikrát smířit, ale bez úspěchu. Také jejich společní přátelé se o to pokoušeli, ale nakonec nad tím mávli rukou.

Nejpodivnější bylo, že jeden bez druhého nedal ránu. Chodili spolu do biografu, do divadla nebo tančit. Bývalo je vidět na fotbalovém hřišti, kde společně fandili jednomu klubu. Jest zaznamenáno, že v jednom mistrovském zápase, když jejich klub dal rozhodující branku, padli si nadšením do náručí. Ovšem že se okamžitě vzpamatovali, podívali se na sebe s opovržením a od té chvíle byl každý z nich nadšen sám pro sebe.

Když už musili spolu promluvit, pak si libovali v podivínské gramatice, ve které se nevyskytovala náměstka osobní a hemžilo se zvratnými slovesy. Mluvčí se postavil před obrazy předků, dovoláváje se jejich souhlasu, a hovořil asi takto: Dneska, tatínku a maminko, je předsín hotový svinčík. To se ví, když je nepořádný chlap a nehledí se na čistotu. Myslí se, že se bude po něm uklízet.

Z druhého pokoje zaznívá taková odpověď: Dnes se nemělo ještě čas, mělo se důležitější věci na starosti, však se to dá do pořádku, nemusí se tak hloupě klábosit.

Druhdy pak se postaví Spytihněv před obraz otcův a položí mu otázku: Půjde se dnes do bijáku?

Odkudsi zazní odpověď Tomášova: Mohlo by se jít. Co se dává?

Otcův obraz vysvětluje: Neví se. Něco s Wallacem Beerym.

Rozpačitá odpověď vysvětluje: Copak o jítí by nebylo, jenom že se nemá peníze.

Podoba vousatého muže rázně zahání rozpaky: Tentokrát by se vstupné zatáhlo. Peníze se vrátí, až budou.

Tolik k charakteristice těchto mladých mužů.

15

Milovníci poblíže cementárny.

Prudká rozmluva.

Počasí se kazí – ó bože!

Dohasínal dlouhý letní den, obloha světélkovala jako mořská hladina. Rudé slunce zažehlo plameny v ryšavých hřívách dvojčat Aleny a Věry, které seděly na balkónu hotelu U kamenného stolu. Z balkónu byl široký pohled do zeleného kraje, ohraničeného mírnými vrchy. Jeden z těchto kuželovitých pahorků byl vyvýšen o chmurnou zříceninu hradu Plž, znamení dohaslé feudální slávy, cíl školních výprav a turistů, chtivých poučení.

Bylo zcela jasně vidět přes rozlehlé lučiny, zježené starými vrbami, pod nimiž se klikatil ukrytý potok. Středem luk se vinula silnice, vroubená ovocným stromořadím. Tuto krajinu ovládal baňatý komín cementárny, obraz těžké houfnice. Na bělavém pozadí továrenských zdí

se míhaly dvě postavy. Pomocí divadelního kukátka, které si navzájem půjčovaly, mohly mladé dámy jasně rozeznati krasavce Gastona a přítele Percyho. Úderem osmé přicházel Gaston od skladiště nádraží a přítel Percy mířil ke komínu cementárny z opačné strany. Přátelé se setkali u paty komínu a zvětšovací sklo je zastihlo zjevně udivené, soudíc podle překotné gestikulace. Kdyby dívky mohly slyšet, pak by byly účastny této rozmluvy:

Gaston (pobouřeně): „Kde se tu bereš, člověče?“

Percy (zmateně): „Já... já jsem tady...“

Gaston (ironicky): „To vidím. A?“

Percy: „Vyšel jsem si... trochu se nadýchat čerstvého vzduchu...“

Gaston (se zlostným úšklebkem): „Nadýchat! Já ti dám dýchání! To musíš dýchat právě tady?“

Věra (přikládá kukátko k očím): „Tak se mi zdá, že mezi těmi mladými muži došlo k jakési výměně názorů.“

Alena (bere jí kukátko z rukou): „Zdá se. A soudím, že jejich rozmluva je dosti prudká. O čem asi diskutují?“

Věra: „Obávám se, aby si naši přátelé neublížili. Hněv je tuze špatný rádce.“

Alena: „Upokoj se, drahá duše. Jsou to vzdělaní muži a znají svoji míru.“

Gaston (zatíná pěsti a koulí očima; nikdo by v něm nepoznal světáka, vždy povzneseného nad situací): „Klid' se mi z očí, nebo...!“

Percy (vyzývavě): „Nebo?“

Gaston: „Diable! Sacrebleu! Krucifix a hrom do škopku! Koukej, ty moulo, mazat!“

Percy: „Nenadávej, povídám! Co sis na mne zalezl? Copak ti překážím?“

Věra (zakrývající si oči): „Oh, oh... Můj bože! Gaston se vrhá na svého přítele. Poteče nevinná krev! Je lítý jako lačný tygr, ten tvůj Gaston!“

Alena (pozoruje kukátkem): „Ale ne. Teď spolu mluví docela klidně. Patrně si to už vysvětlili. A vůbec není to žádný můj Gaston. Vždycky tvůj Gaston.“

Percy: „Povídáš, že ti překážím. Jen abys nepřekážel ty mně. Náhodou!“

Gaston: „Jak to?“

Percy (vypínavě): „Mám tu dostaveníčko s Alenou.“

Gaston: „Co? S jakou Alenou? Vždyť přece s Alenou mám dostaveníčko já, k d'asu!“

Percy: „Moment! Nepovídej... a nech jednou mluvit mne! Vím, co vím. Alena... výslovně mně kázala: Přijďte k cementárně v osm hodin večer... koukejte, ať jste přesný...“

Gaston (zmateně): „Počkej! K cementárně? K jaké cementárně, u všech rohatých... Alena...?“

Percy (pevně): „Ano. Slečna Alena. Ta... však už víš, která. A k téhle cementárně. Jiná tu není.“

Gaston (po chvílce mlčení): „Konečně... Možné by to bylo. Snad to byla ta druhá... Věra. Člověk se v nich nevyzná. Ostatně... Alena nebo Věra. Je to prašť jako uhoď. Ale proč Věra taky k cementárně?“

Percy (uvážlivě): „Měly stejný nápad. Poněvadž komín cementárny je takový strategický bod...“

Gaston: „Dobrá. Když strategický bod, tak strategický bod. Nehádám se. Ale víš... jakmile se objeví ta tvoje Věra či Alena, tak ji popadni a jdi s ní pryč.“

Percy: „Totéž jsem chtěl navrhnout tobě.“

Byl večer, bylo dusno. Rudá koule sluneční se propadla do země. Z Lázeňského domu doléhala sem kvílivá melodie písně o nerozvázném mladíku, který se procházel se slečnou v dešti. Postavy před cementárnou se oddělily a chodily sem tam jako vojáci na stráž.

Bylo dusno a večer tkal husté stíny. Koruny v ovocném stromořadí se slily v černou hradbu. Jenom komín cementárny se tyčil do výše jako sloup, podpírající nebesa.

Avšak na obloze vyvstal černý mrak a zhasínal jednu hvězdu po druhé, bilo půl deváté. Černý mrak nezřetelně zamumlal jako člověk ze spaní. A Věra pravila: „Něco přichází.“

Alena odpověděla: „Táhne bouře.“

Před cementárnou se setkaly dvě postavy a Percy pravil: „Už by tu měly být.“

Rozpraskanými oblaky šlehl oslňující oheň; rozsvítilo se ovocné stromořadí a zase zhaslo; tovární komín vystoupil ze tmy; zahřmělo. Klikatý blesk žíhl oblohu jako bič. V zsinalem světle se zahemžily dvě postavy a zase se utopily v temnotách. Zdvihla se ukrutná vichřice a sloup vzduchu se zatočil jako vývrtka; naříkaly stromy a déšť zabubnoval na poplach.

„Bouřka!“ zvolala Alena., „Milosrdný bože, ochraňuj poutníky, kteří se ubírají po osamělých cestách.“ Věra se modlila: „Ochraňuj sadaře, noční hlídače, policii ve službě, vojíny na strážích a turisty.“

„A nedej zahynouti milencům poblíže komínu cementárny, ale poskytni jim teplou hospodu.“

Mladé dámy uprchly do svého pokoje; déšť ozdobil ryšavé hřívky několika třpytnými krůpějemi.

16

Pověst o čtvernožci se slaměnou srstí.

Elegance v boji se zákonem.

„Aspoň kdyby dali něco k lepšímu“

Zatím co ty dobré dívky se takto modlily, co činili, ptáš se, co činili dva jinoši rozpálení láskou? Prchali, střemhlav prchali před rozezleným nebem. Nad hlavou jim zuří zlá bouře, která neslibuje nic dobrého, a temnota je plná nástrah. Vichřice hude zlověstnou píseň, pádic černou pouští. Mládenci klusají cesta necesta, vrávorají po kluzkých mezích s límcem ohrnutým, přidržují si klobouky. Choulí se před útočným lijákem; voda se dere do lakových polobotek a smáčí hedvábné ponožky. Déšť mění elegantní klobouky v beztvárné poklopy, v děravé hrnce. Nevlídně zachází vlhký vichr se svátečními obleky, které ztrácejí švih a ladný vzhled; samovolně otupuje puky na kalhotách; nohavice připomínají okapové roury; okapové roury pak přijímají vzhled tahací harmoniky.

Gaston kleje francouzsky a k jeho kletbám se druží Percyho vybrané nadávky v jazyce anglickém. Tři mušketýři, Tři mušketýři po dvaceti letech a Tři mušketýři ještě po desíti letech nedovedli by vychrliti tolik kleteb jako zmučený krasavec. A nejstarší, nejotrlejší mořeplavec, který několikrát obeplul mys Dobré naděje a proplul Magelhãesovou úžinou,

nezná tolik nadávek jako přítel Percy. Jejich hněv obsáhl celý vesmír a soustředil se na ženském pokolení. Zejména na zrzavých nenalezli poctivý chlup.

Snažením mladých mužů bylo zachránit garderobu před živelní pohromou. Hledali úkryt, ale široko daleko nebylo pohostinné střechy. Nebeský ohňostroj se ukazoval v celé slávě. Ohnivým písmem psala bouře po obloze výhružné dopisy. Hřmělo, jako když se kámen láme, a víchř postrkoval mládence jako četník. Gaston klopýtl a sjel po jílovitém svahu do příkopu. Sedl si rovnou do studené louže a zařval. Přítel Percy chce pomoci ubohému; nenalézá ho. Na štěstí siný blesk osvětlil švihákovu bídu. Percy mu podává pomocnou ruku. Neublížil si Gaston? Za dobrou vůli se dostalo příteli Percymu složité nadávky z oboru přírodopisného.

Vrávorajíce dospěli mladí muži do ovocného stromořadí, kde našli hlídačskou boudu, pokrytou slaměnými došky. Byla prázdná, neboť toho dne byl svátek a sadař, provázen svým hafanem, odešel do kořalny, aby oslavil svůj svátek. Vtěsnali se do toho úkrytu, veskrz promočení; chlad jim nepříjemně ovíval vlhká záda. V boudě páchlo po suchých chlebových kůrkách, po nahnílých jablkách, po psu, cibuli a sprosté kořalce.

Stáli tu potmě, ubozí jinoši, naslouchající dutému hlasu víchru, jenž komusi lál a někomu žaloval. Ke všem bédám a trudům začaly na mládence útočit blechy. Udatný hmyz shromáždil se ve značném počtu, aby přivítal hosty. Však se mu stýskalo po starém sadaři a jeho huňáči; vyhladovělý s chutí okoušel čerstvou krev. Mladíci se zimničně drbali mezi lopatkami, na krku a pod paží a nařikali na svůj osud. Slavnostně se zříkali potutelné lásky, jež slibuje mnohé radosti, ale špatně platí dluhy.

Bouře nepřestávala. Hrom rachotil jako valník naložený železnými tyčemi; báli se, že budou musít strávit noc v nevlídném zajetí. Přátelé pocítili k sobě nevraživost, vzbuzenou surovým chladem a blechami. Gaston si vzpomněl, že Percy mu nevrátil román „Polopanny“, který si od něho vypůjčil. Přítel Percy zase vyčetl Gastonovi, že si ponechal jakýsi zpěvník a strojek na holení. Nesvornost se rozprostřela pod doškovou střechem. Chraptivě si nadávali a nakonec si vypověděli přátelství.

Nicméně spojení společnými nehodami musili uzavřít příměří a dát svůj rozum dohromady. Radili se, jak si pomoci z bryndy. Nakonec se rozhodli postupovati k domovu pod ochranou slaměné střechy. Narovnali se a zády vyzdvihli boudu; Gaston zavelel a šlo se.

Bylo to svízelné putování, naplněné strážní a nebezpečím. Bouda se podobala slepému zvířeti o čtyřech nohách. Postupovalo to podivné zvíře se srstí slaměnou, zježenou a deštěm zplihlou.

Čtvernožec zdvihal těžce chodidla, nejistě tápaje po bahnitě stezce, změkčelé zurčícími stružkami a loužemi. Z nitra slaměného živočicha dutě zaznívaly vzdechy, nářky a steny.

Stromy setřásaly déšť a šuměly. Měsíc oděný ve světlé cáry pádil po divoké obloze. Skulinami v doškové střeše měřili přátelé cestu a odhadovali směr. Hlídačská bouda se vymotala z polí; minuvši předměstské chatrče a útulné vilky úředníků, octla se na hlavní třídě. Byl pozdní večer, byla noc. Nebeský rozsévač rozhodil po obloze zlaté zrní. Občanstvo spalo, ale okna hostinců byla osvětlena. Slyšel jsi hudbu osamělého přijímače, který dával symfonický koncert. Kouře mručela v dálce, město dýchalo vlhkostí.

A tehdy jakýsi muž, stanuv před vraty hostince, aby si vyřídil svou soukromou záležitost, uzří hlídačskou boudu, opatřenou čtyřmi nohami; slaměný domek se neobratně kolébal, ubíraje se po promenádě. Polekal se onen muž, domnívaje se, že spatřil předpotopního netvora, jenž náhle se vynořil z hlubin věků a navštívil lázně, aby tu našel ztracené zdraví. Muž hrozně vykřikl, zanechal svého počínání a utekl se do hospody, udržuje vratkou rovnováhu roztaženýma rukama.

Po chvíli se vyřítily z hostince odvážní mužové, kteří opustili nedopité püllitry, aby se vrhli do boje. Nedbajíce nebezpečí, popadl každý, co popadl, aby mohl čeliti neznámému a zlému zvířeti. Bylo viděti muže, který třímal židli, jiného pak, ozbrojeného kulečnickovým tágem; číšník mával dlouhou holí na stahování záclon a hudebník povzbuzoval k chrabrosti, ozbrojen klarinetem. Zahučely hlasy.

Z hospody vyběhl hafan, zježený a zavile mlčící; bez výstrahy se vrhl na jednu ze čtyř noh, které sloužily hlídačské boudě k pohybu. Zařvala hlídačská bouda a poskočila. Hlouček útočníků rostl, dostáváje posily ze všech stran. Lidé obklíčili boudu podle předem uváženého plánu a pes štěkal. V čelo bojové formace se postavil strážník, vybavený gumovým obuškem. Naplněn zmužilostí, kterou ho posílil zákon, vyzval boudu, aby se vzdala.

Hlídačská bouda uposlechla hlasu zákona a překotila se. I objevili se dva jinoši v zuboženém stavu; bylo jim zima a klesli na mysli. Dav zařičel, opojen nadšením. Mezi zástupem se objevil polní hlídač, jezatý stařec, a žádal náhradu za svévolně odnesenou a poškozenou nemovitost. Volal: „Já jsem škodný a vy, páni, jste svědci!“

Chundelatý hafan mocným štěkotem podporoval tento nárok.

Strážník vyzval mladíky, aby ho doprovodili na policejní strážnici, neboť o této příhodě musí být sepsán protokol.

„Tak jest, protokol!“ hlaholí hlasy.

„Do arestu s nimi!“

V přestupnicích zákona byli poznáni účetní spořitelny a advokátní koncipient. Zástup hlasitými slovy odsuzuje svévolný čin mladých mužů z lepší společnosti, kteří by měli být jiným příkladem. Co má činiti chudina, když vzdělaní páni takovým způsobem urážejí veřejný pořádek?

Gaston se pokouší o obhajobu; prosí strážníka, aby ho pustil a neničil jeho dobrou pověst. Percy vhodnými argumenty podporuje jeho obhajobu. Mladí páni ukazují na svůj popleněný zevnějšek a snaží se v lidu vzbudit lítost nad svým osudem.

Nikdo je neposlouchá a strážník je neúprosný. Postrkuje je dopředu a prohlašuje, že jim to ukáže. Hněvivý zástup je zahrnuje hrubostí a urážkami. Hafan řadí a sadař kvílí, že je zničen. Kdo mu nahradí škodu? Aspoň kdyby mu dali na kořalku, aby zapil svoje neštěstí.

Mladíci musejí následovat strážníka na úřední místo, aby se zodpovídali ze svých činů. Zločinci krácejí se svěšenou hlavou, jejich krok vážne, neboť těžká vina se jim lepí na paty. Zástup se rozchází, jenom polní hlídač následuje eskortu, žaluje na křivdu a hlasitě se dožaduje náhrady.

Strážník ho zahnal a stařec, následován věrným chundeláčem, mumlal: „Aspoň kdyby dali něco k lepšímu.“

Byla noc a měsíc osvětloval ztichlé náměstí.

17

Zásady a maximy Kamenného stolu.

Přijelo divadlo.

Mistr Benno Mertens v kuchyni

O půl čtvrté se hosté probouzeli z odpoledního spánku, a tehdy Šimon Tatrmuž, hostinský od Kamenného stolu, sedal k svému starému harmoniu, které pištělo jako člověk postižený

záduchou. Hlavu nachýlenou na stranu, líce oblitá snivostí, probíral se v klávesách a nástroj, těžce oddychuje, dunivě žaloval. To byla nejkrásnější chvíle hostinského; žalobné akordy v něm vylučovaly jakési barevné city, smělé, nepostižitelné myšlenky. I připadal si jakoby lehčím, průzračným; vznášel se, poletoval v neznámých, světlých krajinách. Hosté mu zádučivě naslouchali a hudba v nich vzbuzovala vážné myšlenky o nestálosti života a o posledních věcech člověka.

Dokončiv hudbu, těžce vzdychl, sklapl víko nástroje a šel obsluhovat hosty, kteří přišli s nádobami pro pivo. Když stál za nálevním stolkem, tehdy byl obzvláště podoben řídícímu učiteli na odpočinku svými brýlemi se zlatou obroučkou, dlouhou, zvarhanělou tváří, oživenou přísnými očima. Zejména rád sloužil dětem, jejichž brada byla ve stejné výši s nálevním stolkem. Natáčel pivo do džbánu, a pohybuje sovím obočím, vyptával se malého zákazníka, jak se učí, co umí a co mu nejde, zda poslouchá učitele a je uctivý k rodičům. Propouštěl dítě obtížené naplněným džbánkem a mnohým poučením.

Mezitím nastával večer a jídelna se počala plnit. Hosté usedali na svá místa nehlukně, upjatě. V hostinci U kamenného stolu vládla vážná nálada jako v přednáškové síni. Pan Simon Tatrnuž měl rád své choré hosty; a čím byli neduživější, tím více se těšili jeho přízni. V jídelně se vznášel duch sanatoria, duch pravidel a předpisů. Hostinský pečoval o hosty jako chuva a ošetřující lékař. Dbal o to, aby nemocní se řídili podle diety a varovali se všeho, co by jim neduh zhoršilo. V hovoru s nemocnými měkl a jeho hlas byl pln útěchy a konejšivosti.

Zato však zdravé hosty nemiloval; byli mu příliš hluční a nepokojní. Jejich vrtkavost a neposednost rušila vážnou a souměrnou harmonii jeho živosti. Zřídka se stávalo, že do hostince vpadla hlaholící tlupa, která chtěla do ruda pít a do zpocení hrát karty. Hostinský je zaléval mrazivým chladem tak dlouho, až vetřelci ztuhli, zvadli; zaplatili a odešli. Vrchní číšník Antonín byl stoupencem zásad svého patrona a personál mu podřízený vyznával stejné učení. První pivo přinesl sklepník ochotně, druhé již s káravou výčitkou ve zraku a na třetí obžerný host mnohdy marně čekal. Jednou se přihodilo, že se přihnali studenti, aby oslavili maturitu. Řinčeli, přiřukávali si, chechtali se a zpívali junácké písně, počínajíce si mužně jako lidé znalí světa. Opili se spíše nadšením a přebytkem šťáv než alkoholem. Hostinský je chvíli nelibě pozoroval a pak jim velel, aby se klidili. Zkouška zralosti, pravil, není důvod k vyvádění. Život je postaví ještě před četné, mnohem těžší zkoušky. Tuhé kázni se musili podvoliti i obchodní cestující, stav to, jenž má sklon k toulavému životu a lehkomyšlné životosprávě.

Uprostřed léta zapestřila se nároží, tovární zdi a ploty plakáty, jež zvěstovaly, že chvalně známá kočující divadelní společnost pana Bóži J. Kolbaby-Lipského přibyla do lázeňského města. Plakáty slibovaly vážné a poučné hry ze života, veselohry k popukání (bouřlivý úspěch), vybraný repertoár z původních zahraničních autorů, operety i frašky; vzdělanějším nabízely klasická dramata, ba i opery. Divadelní soubor byl složen z umělců, kteří si podmanili svými výkony i obecnost v hlavním městě. Právem tudíž doufal ředitel Kolbaba-Lipský, že zdejší publikum věnuje divadlu svou stálou a hojnou přízeň.

Město se zavlnilo jako řeka, když pukají ledy. Obchod ožil, pohlednice i památkové předměty šly hojně na prodej. Mládež se obdivovala prvnímu milovníkovi, pečlivě vystrojenému v šat zvláštního zabarvení a překvapujícího střihu; takový oděv si krejčí vymýšlejí asi jen pro první milovníky. Umělcova fotografie s podpisem visela ve výkladních skříních kadeřnických závodů v sousedství trvalé ondulace, barviva na vlasy a voskového obličejové klasické krásy. Na některé podobence mladý muž si zapaloval cigaretu, na jiné listoval v knize a jeho líc se rozplývala v snivém oparu.

Lyrický tenor, starší již a otlý muž se sklonem k dušnosti, navštívil ředitelství lázní, aby se seznámil s podmínkami léčení. Starostlivě se vyptával na poplatky za koupele, na ceny, informoval se o výši penze, o spropitném obsluhujícímu personálu a o honoráři ošetřujícímu lékaři. Všechna poučení si poznamenal v zápisníku.

Komik byl holohlavý mužík, modré a zvarhanělé líce; samotář, nedůvěřivý, skoupý na slovo; trpěl přízraky, věřil na znamení, pobožný. Zrejdil celé město, hledaje nejlevnější příbytek. Pečlivě dbal o to, aby nikdy nezapomněl vstoupit na práh pravou nohou. Byty prohledával od půdy až po sklepy jako detektiv; nahlížel i pod postele; velmi se bál loupežníků a na svou obranu nosil starou vojenskou pistoli.

Viděl jsi intrikána, který se uštěpačně smál, ceně zlatý chrup. Měl ustavičně jedno víčko přivřené a druhé oko vysílalo lstivý paprsek. Byl to zvyk přečetných královrahů, kteří usilují o bezžítí panovníkovo, nevěrných rytířů, již se smlouvají s nepřitelem, mnichů, kteří se jako černý stín vynoří z kulis, schouleni pod kapucí, s rukama zimomřivě zastrčenýma do širokých rukávů; zvyk našeptávačů a míchačů jedu. Intrikán se tvářil mefistofelsky, i když si šel do abaldy koupit trabuko. A jeho hlas byl hluboký, šťavnatý; hučel jako lesní roh.

A rozmarné subrety bylo všude plno; okatá, bokatá, prsatá, chodila, hopkovala, klepala podpatky, natřásajíc bohatstvím svých půvabů. Byla pestrá jako čínský koberec; továrny na

barviva, lučební průmysl a kosmetika měly s ní nejlepší obchodní spojení; voněla jako překoceny stánek s kořením. Rozprostírala se v kavárně, kouříc z jantarové špičky, při čemž přimhuřovala modrá víčka a ševalila nastaveným obočím. V cukrářství se nadívala dorty a šlehačkou a naříkala, že tloustne. Repetila bez ustání, přeskakujíc z jednoho předmětu na druhý. Zabírala promenádu a její hlas drněl a rachotil. Za ní se táhl zástup ctitelů, mezi nimiž převládalo zemědělství, textilie, lesní hospodářství a průmysl pro zpeněžení dobytka. Všechny obory národního hospodářství usilovaly o přízeň umělkyně podle zásad volného obchodu; sympatie nadané zpěvačky se řídily podle kupní síly podnikatelovy.

V hostinci U kamenného stolu se ubytoval přední herec kočovné scény, charakter, jménem Benno Mertens. Byl to vysoký muž a jeho postavu ještě zvětšoval lesklý cylindr. Jeho nohy, ozdobené párem bílých kamaší, pohybovaly se lehce, harmonicky, jako by kráčely po jevišti. Považoval tento svět za scénu, která tvořila pozadí k jeho reliéfní postavě; ulice, městská tržiště, lučiny i lesy byly kulisy, měnící se podle potřeby dramatu; slunce mu bylo reflektorem, který metal světelné efekty.

Jeho hlava byla jako z bronz ulitá, jako by i s poprsím sestoupila z výklenku veřejné budovy. Husté obočí, uprostřed srostlé, připomínalo tatarský luk. Svislé koutky úst cedily úsečná slova, podobná rozkazům, jimž se neodmlouvá. Za ním plavně chodil pes, obrovská skvrnitá doga, stejně vznešená jako náš charakterní mim.

Hrával klasické postavy, které svoji smrt provázejí dlouhým monologem, halíce se v malebný plášť, postavy v lesklých krunýřích, jež co chvíle křečovitě svírají jilec meče. Představoval salonní lvy, kteří hýří vtípem v břitkém dialogu a nonšalantně rozsévají společenské aforismy. Odíval se ve vyšívaný frak diplomatův a jeho hrud' zdobily řády; býval lordem, býval baronetem, býval vévodou s nekonečným rodokmenem. Někdy se proměnil v starého markýze, stíženého pakostnicí, jenž – u čerrrta! – nemohl se dovolat služebnictva. Na jevišti slynul vybranou deklamací; mimo jeviště hmkal, chrochtal, koktal, natahuje rozmarně slabiky a zapomínaje nejobyčejnější slova jako distingovaný paralytik. Byl tak veliký a strašlivý ve svém hněvu, že ani ostřílený a otrlý ředitel pan Bóža J. Kolbaba-Lipský se mu neodvážil odepřít zálohu.

Když se umělec po prvé objevil v jídelně U kamenného stolu, tu hostinská pocítila jakési šimrání po celém oblém těle; dech se jí úžil, rozkvetla jako polní mák a ňadra se oddávala příslušnému hárání. Jaký to krásný muž, vzdychala, míchajíc jíšku v kastrolku. A jak mu to sluší, volala, kuchajíc kuře. V kuchyni se odehrávaly katastrofy, jakých nikdy nebyvalo v

tomto spořádaném hospodářství. Pekáče drsně chrastily, email odprýskával, talíře se s třeskotem samy od sebe řítily na zem, mléko překotně kypělo a plnilo místnost odpornou přiboudlinou; zavládl zmatek. Milostné krizi podlehla kuchařka a vylila si kávu do klína. I holka pro všechno, to slonbidlo, chodila jako vyjevená a její oči, když škrabala brambory, se zahleděly v neznámo.

Hostinská dala číšníkovi na srozuměnou, že sama bude obsluhovat dramatického umělce. Pohybovala se jako koroptvička, nesouc mísu, která dýmala vonným tukem. A když kladla před něho vepřovou s knedlíkem, tu otřela se mu o rameno plným prsem. Šveholivě mu přála dobrého chutnání a slavný mim poděkoval jí elegantním pokynem ruky, jako když majitel panství zdraví odjíždějící kočár. Hostinský z počátku úkosem měřil charakterního herce; nevěřil komediantům domnívaje se, že jsou plni rozpustilosti a svévole; avšak brzy se sklonil před jeho důstojností a počal ho považovat za ozdobu svého podniku. Dramatický umělec mimoděk přispěl k i popularizaci hostince U kamenného stolu. Počala se za ním trousit mládež, nadšená a zanícená. Slečny a mladí páni, Mistře sem, Mistře tam, předkládali mu fotografie, alba, útržky papíru se žádostí o podpis. Charakterní mim nestačil vytahovat své plnicí pero; zběžně čmáral na papíry svým rozházeným rukopisem, snaže se zachovati ledovou, povznesenou přívětivost; a bronzová tvář s hlubokými zářezy vyjadřovala povzdech: Už to unavuje... Nicméně oddanost obecnstva těšila jej nadmíru; umělcova duše, stále zalévaná vláhou slávy, neustále však vyprahlá, toužila po opětovaných důkazech popularity. Žízeň po slávě se podobá opilcově náruživosti; čím více pije, tím více touží po opojném doušku vysmolené hrdlo...

Zhruba jsme poznali zásady, podle nichž pan Šimon Tatrmuž, hostinský od Kamenného stolu, řídil svoji živnost. Zbývá připojit jednu podstatnou ideu: Hostinský byl toho mínění, že jeho hotel není žádný holubník. V deset hodin večer se hostům dávalo najevo, že by měli jít spát. Projevy toho názoru byly nadmíru výrazné. Číšníci počínali zhasínati světla a s hlukem lomcovali nábytkem. Pod nohama nejvytrvalejšího hosta rachotila děvečka lopatkou na smetí, hrubě vrčíc: Pardon! Takovému pokynu nemohl neporozuměti i nejtupější tvor, zejména když k tomu hostinský řvavě zíval jako libyjský lev, který vychází do pouště za kořistí. Po odchodu posledního hosta účtoval vrchní číšník s paní Boženou Tatrmužovou. O půl jedenácté se zamykala vrata a všechny dveře. Hostinec se proměnil v pevnost. Nikdo nedostal klíč od domu, kdyby na kolenou prosil. Hoteliér netrpěl lajdání a ponocování. Kdo se opozdil, mohl si přenocovat třeba ve stohu.

Všichni v domě byli zvědaví, zda se pan Benno Mertens podřídí onomu železnému pravidlu. Neboť umělci, jak známo, jsou národ přelétavý a milovný svobody; nemají zákona a pravidelnost se jim protiví. Avšak záhy bylo hostinskému s uspokojením seznati, že herec se bez reptání podřídil domácímú řádu. Velmi se mu zalíbila ta starobylá, klenutá budova, pokrytá prachem, smíšeným s atomy byvších hostinských, číšníků a podomků. Vydržel po celé hodiny vysedávati na svém místě a pozorovat, jak číšník chrastí skleněnými korálky, jak klouzavým letem se snáší mezi stoly a roznáší pivo, jak hbitě mává ubrouskem, jako by zaháněl mouchy. S rozkoší čichal zápach piva a kořeněných omáček; a vzlykavý zvuk pivní pumpy budil v něm sladké, nostalgické pocity. Něco v tomto domě souznělo s jeho bytostí, cosi vyvolávalo v duši ukryté, harmonické melodie.

Brzy se spřátelil s paní Boženou; zalíbila se mu její ruměná, chutná tvář, vyzářující veselost a jasnou pohodu. Navykl si často chodívat do kuchyně. Aristokratická postava se tam vyjímal jako papoušek v slepičí posadě. Zajímalo ho kuchařské umění. Hostinská mu musila vysvětlit, že knedlíky jsou dostatečné zadělané, když se těsto leskne, dělá bubliny a nechytá se vařečky. Dával pozor, jak cibulka zlatoví a zápražka hnědne. Záhy pochopil, kdy je zapotřebí zalévat pečínku; pomáhal mašlovačkou vytírat pekáč; tloukl sních, přebíral hrách, mlel kávu; nahlížel pod pokličku a zíral na vroucí polévku; krájel zeleninu; naklepával a obaloval řízky. Mužský v kuchyni je zpravidla cizí, překážející těleso; dramatický umělec však nepřekážel, ba zdálo se, že jeho pravé místo je u sporáku. Kuchyně ho inspirovala, záhy se ukázalo, že vaření jest jeho oblíbený koníček. Kuchaření se odedávna náruživě oddával; sbíral pečlivě kuchařské předpisy a pilně sledoval odbornou literaturu. Povídalo se, že za tu dobu, co ve městě hostovala divadelní společnost, kuchyně u Kamenného stolu nabyla znamenitého věhlasu. Pečeně, nákypy, moučníky, polevy, nádivky a saláty spojily dvě srdce v tajemný souzvuk.

Hostinská bývala často pobledlá, bledost vystřídávala prudká, nenadála červeň, bývala zamyšlená, i propukala v trylkující zpěv; smála se bez příčiny, vzdychala a byla nakloněna k slzám, mívala sny, v nichž byla celá bílá jako družička o Božím těle, i zdálo se jí, že se zamilovala do pana učitele. A dramatický umělec vařil, pekl, smažil; kuchtil se zápalem, zcela ztracen v sobě.

Proč?

Rozmluva o blechách a jejich zvycích.**„O, lordo Dorlongtono!“****Boj náčelníka Cherokésů se vzdělaností.****A plivne na divadelní pokladnu**

Plakáty hlásaly, že se hraje Vějíř lady Windermerové, celé město se chystalo do divadla a hostinská od Kamenného stolu začala se strojit a krášlit již odpoledne. Dramatický umělec Benno Mertens hrál v této komedii onoho pána, jehož manželka podezírá z nevěry s tou paní s vějířem. Přinesl hostinské dva volné lístky s přáním, aby paní Božena i pan Tatrmuž neopomenuli jej spatřiti v této stěžejní roli. Pan Šimon Tatrmuž odmítl jít do divadla; pravil, že nemá na to hlavu; někdo musí zůstat doma a mimo to slíbil radovi Dynderovi, že si s ním hodí kartičky. Nedal se přemluvit, a tak ho nechali s pokojem.

Také paní Dynderová se rozhodla, že půjde do divadla. Ctí dramatické umění, které, jak pravila, dovede zpodobovati život jako žádné jiné. Bude dobrým a vhodným poučením pro ni a její dospívající dívky.

Kvartán Lubomír žádal, aby ho také vzali do divadla. Otec byl proti tomu. Mínil, že mladík, který plave z matematiky, si nezaslouží žádné zábavy.

Dáma se skřípcem a stuhou řekla, že nejde ani tak o matematiku, jako o to, že kus je nepřiměřený kvartánovu věku. Vezme ho do divadla, až se bude hrát nějaká pohádka se zpěvy nebo něco podobného.

Pohlavár Cherokésů prohlásil, že z pohádek už vyrostl a že do divadla jít musí. Řeklo se mu, aby nezlobil. Výrostek začal ronit slzy a fňukat. Rada Dyndera se rozlítl a pravil, že ho nechce vidět. Nakonec se paní Dynderová dala obměkčit. Konečně, děla, odehrává se ten kus ve vzdělané společnosti a matka doufala, že pohled na mylordy a mylady může zjemnit drsné mravy indiánského náčelníka.

Byl tedy večer a k divadlu, které bylo umístěno v budově sokolovny, se hrnul valný zástup obecnstva, chtivého uměleckého požitku.

U pokladny seděl sám ředitel divadelní společnosti pan Bóža J. Kolbaba-Lipský. Svou ředitelskou tvář vyměnil za červeně pomalovanou masku, protkanou uhlovými čarami. Byl oděn v hrachovou uniformu lokaje, krátké kalhoty, baňatá lýtka vězela v ženských

punčochách. Na lících měl přilepeny chumáče licousů. Lokaj vydával vstupenky, přijímal peníze a jeho hlas byl sladounký. Obecenstvo se proplétalo k hledišti úzkou chodbou, kde byla nakupena bradla, kozy, činky, kolovadla a jiné tělocvičné nářadí. Na konci chodby rozbil svůj stánek kramář, i nabízel pro osvěžení vyschlé pomeranče, větrové pokroutky a sodovou vodu.

Divadelní sál hlučel, šuměl, ševelil, pípal; židle rachotily a výrostci, kteří zaplnili místa k stání, skřehotali jako zrezivělé pumpy, škádlili děvčata z obchodů a louskali burské oříšky. Přední místa křesel zaplnily kulantní a administrativní pleše, solidní a reelní zátylky a těžké hedvábí. Jako exotičtí motýli poletovaly večerní šaty s nahými zády. Páchlo tu pudrem, voňavkami, rozjařením, vzdělaností. Divadelní opona se vlnila a za ní jsi tušil horlivý ruch.

Každému padl do očí svou postavou, baňatou jako hřbitovní koule, redaktor Národovce ze Džber a okolí. Publicista založil ruce, pohodlně se opřel o jevištní rampu a s výsostnou shovívavostí pohlížel na obecenstvo, jež se shromažďovalo k uměleckému požitku. Tmavý kabát obepínal novinářovo břicho, uzel kravaty, opustiv své přirozené stanoviště, směřoval k levému uchu, cvikříček na mírně zarudlém nose se samolibě leskl a kštice, barvy pepře a soli, vlála kolem hlavy jako aureola. Obličej spisovatelův měl onen hrdopyšný výraz, jenž je vlastní divadelním kritikům. Nuže, přečti si, co praví recenzentova tvář: Pohlédněte na mne, kteří jste se tu shromáždili. Vám, prostomyslní, jest divadlo místem čarodějství, vzácných iluzí a podivných dobrodružství. Mně však, jenž jsem za kulisami jako doma, mně nemůže divadlo imponovat. Neboť já dobře poznal rub umělecké slávy a není mi neznáma její lesklá bída. Všechno jsem prokoukl, ve všem se vyznám. Silou svého ducha jsem nade všecko postavený. Zachce-li se mi, pochválím, zachce-li se mi, ztrhám. Je mi dána všeliká moc, neboť vládnu perem.

Avšak když publicista spatří známou tvář proslavenou majetkem či úřadem, tu okamžitě steče s jeho obličejem vladařský výraz. Oblý život počíná se natřásat, jako když zazní polka; poskočí, má poklona, hluboce se klaním, ruku líbám; i chová se k majetkům, realitám, velkozávodům, bankovním účtům a hodnostem i k jejich manželkám, jako by to byla nemluvnata či šlakem poražení. Ujímá se jich jako pečlivá chůva, opatrně je usazuje na místa, při čemž se bez příčiny chechtá, široce potřásaje uměleckou hřívou.

Mezi obecenstvem postřehla rudovlasá dvojčata krasavce Gastona a jeho přítele Percyho. Mladí mužové pozdravili s chladnou okázalostí. Jejich ledová zdvořilost měla zrzavé dámy smrtelně zasáhnout do srdce. Náhodou však dívky nepadly mrtvy k zemi, ale na pozdravy

odpověděly zářivým úsměvem, do něhož investovaly nejroztomilejší líbeznot, spojenou s nejprostomyslnější nevinností.

Paní Dynderová si všimla obou mladíků. Ocenila je zkoumavým pohledem a tázala se: „Kdo jsou ti páni?“

„Ale...“ odpověděla Alena lhostejně, „to jsou ti, co ondyno zmokli.“

„Zmokli...?“ opáčila bezradně dáma se skřípcem a stuhou.

„Ano, zmokli,“ vysvětlila Věra. „Když byla ta velká bouřka.“

Tato charakteristika zřejmě matce nedostačovala. Zajímala se o mladé muže jako každá dáma, která má na skladě dvě dospívající dcery.

„Povídáte, že zmokli...“ bručela, „to mi není moc platné. Já chci vědět, co jsou zač. Vypadají dobře.“

„Teď zas chvála bohu vypadají dobře,“ přisvědčila srdečně Alena, „teď už uschli.“

„Ale mělas je vidět,“ připojila se Věra, „když dostali toho plaváka. Ti vyhlíželi, chudáci! Ještě že se mohli schovat do hlídačské boudy. To je částečně zachránilo.“

„Jenom částečně,“ bodře mínila Alena, „stejně si pak musili dát šaty do cídírny.“

„Zmokli... schovali se do hlídačovy boudy, musili si dát šaty do cídírny... z toho já nejsem moudrá...“ hněvala se paní Dynderová. „Nechtěly byste mně říci, co jsou zač? Jaké jest jejich jméno a stav...“

To zrzavá dvojčata sama dobře nevědí. Jest na matce, aby si sama prozkoumala ty dva jinochy. Slečny přilákaly bonvivanty líbezným pohledem. Přiblížili se s tváří křesťanů, kteří na smrtelném loži odpouštějí svým nepřátelům. Představily je matce. Gaston vznesl její ruku k ústům, jako by se z drahocenné nádoby chtěl napít vzácného nápoje. Percy se rozehnal, jako by si chtěl kousnout; mlaskl tak hlučně, jako když se zašlápne šváb.

Percy se dámě se skřípcem a stuhou okamžitě zalíbil, neboť v něm odhalila vzdělaného a sčtetlého člověka. Záhy se jí přiznal, že přečetl celého Flammariona. To je zajímavé, vece paní Dynderová; ji také zajímá tento spisovatel, protože odedávna tíhne k nadhvězdným výšinám. Vůbec mnoho přemýšlela o záhadách života i záhrobí. O tomto předmětu měla svého času cyklus přednášek v Ženském výrobním spolku.

Zatím se krasavec Gaston oděl v tvářnost mstitele a zlostným šepotem vytýkal ryšavým hřívám jejich podlou zradu.

Ryšavé hřívy nevinně sklopily modrá očka a šepotají, že o zradě nemůže být řeč. Nemohly se dostavit k cementárně v určený čas, ježto musily chorému otci předčítat cestopis Kořenského.

Gaston se ptá, jak k tomu přijde. Takový liják! Zmohl až na kůži.

Necht' Gaston uzná, že ryšavé hřívy nemohou za atmosférickou poruchu.

Tohle by krasavec skoro uznal, ale přece vede stále svou. Bouří se a mluví popudlivě. Vzpomíná na ty strastiplné chvíle strávené v hlídačské boudě. Těch blech, a jak ty potvory kousaly!

„V boudě byly blechy?“ ptá se Alena s údivem.

„To si myslím, a co! Nejméně dva armádní sbory.“

„Tak ony tam byly blechy...“ zadumala se Věra.

„Já myslím,“ dělá Alena s vědeckým výrazem, „že ty blechy byly od hlídačova psa.“

„Tys na to kápala, Alenko!“ vzkřikla Věra s obdivem. „Já bych na to nepřišla. Skutečně, každý hlídač mívá psa.“

„Ať to bylo od psa nebo od nepsa,“ řekl Gaston nevrle, „faktum je, že tam byly blechy...“

Zrzavé dívky odmítají za blechy odpovědnost. Švihák by byl ochoten zprostiti je v tomto směru viny, kdyby se mu jinak dostalo satisfakce. Takhle to nemůže nechat.

Vtom spustil orchestr. Byla to hudba tak řídká jako polévka, kterou dobročinné dámy rozdávají nuzákům. Dvoje housle skřípaly o závod, trumpeta se potýkala s houslemi, klarinet se po ní pitvořil, basa rozmrzele pobrukovala jako medák a kromě toho někdo tloukl na buben. Zrzavé dívky propustily krasavce Gastona v milosti. Dáma se skřipcem a stuhou se líbezně usmála na přítele Percyho, děkovala mu za nabádavou a poučnou rozmluvu a vyslovila naději, že s tímto učeným jinochem se ještě utká na kolbišti ducha a mnohý problém s ním rozřeší.

Orchestr vůčihledě vadl, skomíral a nakonec vypustil ducha. V hledišti zhasla světla a obecenstvo utichlo; zachrastily sáčky s cukrátky. Opona se trhavě zdvihla a na jevišti se

objevil pestře pomalovaný salón. Pohovka potažená zeleným plyšem, dvě pozlacená křesla z rokokové doby, mahagonová kredenc, všechno důkladné. Na stěně veliké zrcadlo, za rámem zastrkané pohlednice, vedle psacího stolu papírová palma. Nějaká paní chodí přes jeviště drobnými krůčky a předstírá, že zalévá květiny. Má velkou večerní toaletu a vlečka chodí za ní jako stín. Jak tak zalévala květiny, povídala si pro sebe, že má svátek.

Mezitím ředitel pan Bóža J. Kolbaba-Lipský zavřel divadelní pokladnu, rychle spočítal tržbu a pak vstoupil k oné dámě do služby za lokaje. V této hodnosti hlásil, že přišel nějaký lord Darlington.

Lokaj nelhal. Skutečně v tu ránu se přiřítíl jakýsi zavalitý pán s krhavýma očima, býčí šíjí a mohutnými čelistmi. Byl oděn v krátký modrý kabát, bílé kalhoty; zdobila ho červená pletená kravata a kombinované botky. Svými hranatými pohyby připomínal hajného, který právě přistihl bábu při sbírání chrástí; tak byl svěží, přirozený, nenucený a robustní. Jeho cinobrová tvář, jeho modré oči zářily dobrosrdečností a zdravím.

Dáma ve večerní róbě nechala květiny květinami a s napřaženýma rukama spěchala pozdravit hosta. Protože komedie se odehrává ve vznešené společnosti, večerní róba našpulila ústa tak, že musila všecky samohlásky vyslovovat jako „o“.

„O, lordo Dorlongtono!“ zajásala dáma. Distingovaným pohybem ukázala na plyšovou pohovku a vyzvala ho: „Posod'to so!“

Lord si sedl a hra pokračovala.

Avšak to všechno nebylo nic proti tomu, co mělo přijít. Vzdělané obecnstvo čekalo s napětím na velkého mima, jenž v tomto kuse představoval manžela oné lady, co pořád špulila ústa, jako by vypouštěla mýdlové bubliny. Ta chvíle přišla. Umělec Benno Mertens šťavnatým a nenuceným krokem vstoupil na jeviště, tma v hledišti toužebně udělala „áách“ a ozval se potlesk. Herec se upjatě uklonil tmě a nemeškaje vnořil se do hry. To byl lord, panečku. Hnedle bylo vidět, že se narodil v klubovce, byl odkojen krvavými bifteky, zanedbával nedělní školu, nosil černý cylindr v Cambridgi, potom šedý cylindr na dostizích, zlobil bohatého strýčka, pročež byl poslán do Indie jako marnotratný syn; vrátil se, nerozuměl politice, a byl proto zvolen do Dolní sněmovny, hrál golf, pil whisky a portské víno, lovil pstruhy ve skotských horách, četl magazíny, chodil v mlze po Piccadilly a dostal gicht^[1].

Paní Božena, hostinská od Kamenného stolu, cítila své srdce, své omládlé srdce, jež prudce bilo pod podprsenkou, ňadra se jí tak bouřlivě dmula, že rozvlnila vzduch a způsobila průvan. A její zrak, plný něhy, objímal velkého herce, jenž kolem sebe házel vtipnými aforismy, jako by jich měl plný kapsář.

A několik křesel za tou dámou dva mladí muži, krasavec Gaston s přítelem Percym, bedlivě studovali každý pohyb, každé slovo slavného mima. Benno Mertens rozvinul před nimi obraz velkého světa, zářivého světa, kam nemá přístup plebej, který se živí šhubánky s mákem. Od té doby, co v městě hostovala divadelní společnost pana Bóži J. Kolbaby-Lipského, stala se s přítelem Percym podstatná změna. Lekal svou starou matičku tím, že okázale kulhal a nechtěl si dát natřít nohy francovkou; mečel jako slabomyslný, křivil ústa a vůbec si počínal jako anglický vévoda, jenž jakousi náhodou byl přinucen žít v chatrči, kde bylo cítit po kozím mléku, kde za oknem bohatě kvetly pelargónie, fuchsie, kaktusy a mučenky.

Krasavec Gaston pak se nikomu nepřiznal, že v kanceláři městské spořitelny sní o starých palácích. A když zavřel knihu kontokorentů, svlékl černé rukávy z klotu, tehdy rychle kvapil za město do vrbiček, aby se tam, celému světu ukryt, cvičil ve výslovnosti kleteb velkého světa. Ve stínu vrb a olšin, nad hladinou mírné říčky se snažil, aby se odnaučil mateřštině, příliš hlučné a lidové, a přisvojil si huhňavou lordštinu.

Velkého herce bedlivě studovaly také Alena a Věra, neboť umělec budil v zrzavých potutelných dámách jejich vrozený smysl pro parodii. Bude to, jářku, zábava, bude to legrace, až se dvojenci sami octnou v ložnici a tam si zahrají na velkého mima Mertense! Aniž se domluvily slovem, již měly úlohy rozděleny. Rozhodně bude to Alena, která bude představovat onoho gentlemana; už se vidí, jak se plavně pohybuje po jevišti a oslňuje vtipným dialogem. Pokud se týče Věry, ta je duše něžná, a proto jí nezbyvá nic jiného než špulit ústa do kotoučku a vypouštět z nich jedno „o“ za druhým.

Leč studující Lubomír se nudil, nudil se takřka tak jako při hodině matematiky. Kvartánovi B zdála se společenská komedie prázdnou, mdlou, jalovou. Podle jeho vkusu mělo se aspoň střílet z revolveru, vrhat lasem a pronášet zběsilé nadávky, ačkoli budiž pravdě průchod dán, salón není vhodné místo pro takové vyražení. Neboť vystřelíš jednou, sesype se ti kredenc, vystřelíš po druhé, poškodíš plyšovou pohovku, vystřelíš po třetí a uděláš ze salónku kůlničku na dříví; a s lasem také není žádné pořízení.

I zíval milý ten hoch a litoval večera zbůhdarma utraceného. Měl raději uposlechnout hlasu jednoho svého dobrého přítele, který ho přemlouval, aby společně s ním odtáhl večer, až město ztichne, trafikantovu boudu z náměstí někam k řece. Dobrý přítel ho varoval před divadelním představením a líčil mu, jak by se trafikant polekal, když by ráno seznal, že mu podnik odcestoval.

Nuže, stalo se, co se odestátí nemůže, a nyní trp a pykej za svou lehkomyšlnost. Reparát se snažil rozptýliti aspoň tím, že foukal za krk nějakému pánovi, jenž seděl před ním, a měl radost, když pán si přejížděl šíjí a něco bručel.

„Nevrť sebou a sed' rovně,“ napomínala ho matka šeptem.

„Já nic nedělám,“ odpovídal jinoch ponuře, „co máš pořád?“

„Vícekrát tě nikam nevezmu, nezbedo jeden nezbedná, když se neumíš chovat,“ hubovala matka.

„Já se chovám!“ vrčel chasník.

„Mlč, dívej se, jak hrají, a uč se dobrým mravům.“

„Pst!“ zasyčelo z několika stran.

Učit se dobrým mravům, to není jen tak, k tomu je třeba vloh. Dlužno říci, že mladík Lubomír neměl k tomu vlohy. Nuda ho ponoukla k výstřednímu kousku. Hráli třetí jednání. Na scéně se objeví nějaká paní, která připomíná vdovu po poštovním výpravčím, která se nastrojí do svátečních šatů a jde navštívit příbuznou do nemocnice. A nechala na stole ležet vějíř. Pak se do pokoje nahrnuli čtyři lordi a ta paní se rychle schovala za portiérou.

Lordi se bavili, nemajíce tušení o přítomnosti té paní. Mladík Lubomír je nemohl ponechat v osudné nevědomosti. Najednou vykřikl, až to zaznělo po celém sále: „Hoši, pozor! Ona se schovala za záclonu. Já ji vidím!“

Na jevišti se lordi polekali, paní Dynderová se zoufale vrhla na syna, aby mu zacpala ústa; zrzavé sestřičky ho začaly herdovat. Lubomír se bránil a dušeně křičel, že je to pravda, že je tu paní vidět. Část obecenstva se smála, jiní zase nadávali; bylo po iluzi a veta bylo po poezii.

Nepokojného chlapce vyvedli ven, dostal od kohosi facku; aby se odškodnil za utrpěné příkoří, plivl na okénko divadelní pokladny a cválal domů, naplněn bezmocným hněvem.

Každý at' zpívá své.

Páni inženýři, holomci, potěšili starého strejdu.

Kam se to koukáte, páni inženýři?

„Jé, jé!“ kvičela hostinská.

Distingovaný cizinec sekal špenát

„Dnes přijdou naši kluci,“ pravil hostinský Šimon Tatrnuž a hlásil durcha.

Rada Dyndera střídavě ohmatával karty a třel si nos, což bylo u něho znakem soustředěného přemýšlení; potom opatrně vynesl sedmu a zeptal se: „Kteří kluci?“

„Ale synovci přece, synovci,“ objasnil hostinský, počítaje své vzatky. „Inženýr Spytík a ten druhý pan inženýr uličník... teda Tomáš. Moji synovci, pane můj a přáteli.“

I bylo to v polovině července, modrého a zlatého července, slavné léto panovalo nad prostornou zemí; bylo nehybné vedro, jenom ospalý vánek si hrál mezi jetelovými paličkami a unášel okřídlená semena javoru, jež se vířivým pohybem snášela k zemi. Po silnici uháněl ošumělý kabriolet; za volantem seděl Tomáš a vedle něho si hověl bratr a pokuřoval cigaretu. Vůz poskakoval jako koza a od kol se se skřípotem rozletoval šterk. Tomáš řídil se zasmušilým výrazem a Spytihněv se pokojně těšil pohledem na bohaté a barevné obrazy. Bylo vidět daleko, daleko, zelenou krajinu s černými kartáčky lesů kdesi na obzoru, červené a bílé statky, osamělé dvory, dýmající komíny továren, tabule s reklamním nápisem a shluk chalup... Potkávali nákladní auta, hlučná a řinčivá, naložená cihlami, napěchovaná bednami, železem nebo kusovým vápnem. Na chvílku se vynořil vozíček tažený černým hafanem a divoce zarostlým mužem. Na vozíčku si hová polonahé dítě, vedle kráčí žena a v ranci jí dříme malý umounětec. Potulná rodina zmizela a pak spatříš řezníkův vůz a na něm připoutané telátko s krásnýma, pokornýma očima; od huby mu visí tenký pramének slin.

A mladík za volantem si rozepjal košili, naklonil hlavu na stranu a začal si polohlasně zpívat árii z Dalibora. Motor rachotil a řidič zesílil hlas: „Konečně vás mám, vy dávno ždané housle...“ Spytihněv se cituplně připojil: „Ó blaho neskonale lásky...“

Zazněl překrásný dvojzpěv, ale náhle Tomáš umkl, škaredivě šlehl pohledem na místo vedle sebe a zaskřípal skrze zuby: „Když já zpívám Dalibora, tak se nemusí zrovna zpívat také Dalibora. Není tu žádný zpěvácký spolek. Je dost jiných písní a každý at' si zpívá své.“

Spytihněv se ušklíbl a zabručel pro sebe, že Dalibor je pro každého a že Smetana jej nesložil extra pro nějakého nádivu.

„Zpívá se, co se chce,“ připojil důrazně.

Řidič si odplívl na znamení, že se nehodlá bavit s každým moulou, a jal se hvízdát motiv ze zvukového filmu, žárlivé napínaje sluch, neozve-li se nežádoucí doprovod. Avšak Spytihněv rezolutně si založil ruce na znamení, že se neúčastní žádné hudební produkce. Vůz zmírnil jízdu a zastavil před benzinovou stanicí. Tankový hlídač napojil vůz a zvěstoval poplatek. Tomáš mu dal polovičku účtu, a když prodavač se nechápavě díval na dlaň, tu mu ukázal palcem na bratra. Spytihněv beze slova sáhl do kapsy a položil pumpaři na dlaň svůj díl. Prodavač benzínu nadzdvihl čepici a odebral se do své budky.

Nasedli, motor zaúpěl a vůz se rozjel. Silnice stoupala, motor hekal. Za návrším se objevila boží muka, zastíněná starou zjizvenou lipou. Spytihněv se podíval na hodinky a zvěstoval božím mukám, že jedou jako s hnojem; takhle, mínil, dorazí se na místo o půlnoci, když to dobře půjde. Tomáš se podíval na oblohu a našel tam takovou odpověď: Má průměr šedesát za hodinu a od takové staré kraksny se nemůže žádat výkon jako od závodního vozu.

A zamumlal: „Když se je takový milostpán, tak si mohl zapřáhnout svoji přepychovou limuzínu a hasit si to třeba stovkou. Nemá se nic proti tomu.“

Spytihněv shledával ve své mysli nějakou štiplavou odpověď, když tu se vynořilo auto, naložené zeleninou a řízené nahýma tetovanými rukama muže s cihlovým obličejem. Řidič klímal a vůz pokojně drkotal uprostřed silnice. Tomáš prudce strhl auto na stranu, vyklonil se z vozu a doručil tetované ruce několik vydatných nadávek. Stručný obsah jeho proslovu byl: Kdo nejezdí podle předpisu, je mamrt mamrtská, nemůže se mu svěřit ani koloběžka a zaslouží pár facek. Muž s cihlovým obličejem se probral ze sladkého snění a odpověděl stejně výstižně jako šťavnatě.

Spytihněv zakončil rozpravu myšlenkou, že majitel tetovaných paží je vůl a pije vodu.

Muž s cihlovým obličejem překřtil Spytihněva na Nácka a doporučil mu, aby si utřel nos. Spokojen s tímto výkonem pobídl svou zeleninu blíže k vytouženému cíli.

Když ta mašina, obklopená oblakem zvířeného prachu, zapadla za ohbí silnice, tu Tomáš jakoby pro sebe pronesl mínění, že je starý a dobrý zvyk, věky posvěcený, že při

nedorozuměních na silnici polemizují mezi sebou pouze řidiči. Není vhodné, aby se do toho pletl náhodný spolucestující.

Spytihněv, zíraje rovně před sebe, popřel, že by chtěl projevit solidaritu s bratrem, když byl předtím označil jeho soupeře za vola, který pije vodu. Nechce být považován za spolubojovníka s nějakým člověkem, jenž řídí jeho vůz. Nicméně nemůže potlačit své mínění, že i cestující smí a má povinnost vynadatí automobilistovi, který se motá do cesty.

Ve vzduchu se zatřepetalo několik názorů o společenském katechismu na silnici, se zvláštním zřetelem k automobilismu. Diskuse neměla plodný výsledek a brzy bratři upadli v temné mlčení.

Bylo krásné odpoledne, slunce si hovělo uprostřed zlatých a stříbrných obláčků jako dukát v sametu. Tomáš stočil vůz ke kraji lesa, zastavil a vystoupil. Také Spytihněv se protáhl, vystoupil a mlčky obešel vůz. Bratři se usadili pod rozložitým dubiskem, zanechavše mezi sebou mezeru pěti až sedmi metrů. Potom vytáhli každý z kapsy balíček s obloženou houskou a dali se do jídla. Když dojedli, natáhli se v hebké trávě a zapálili si cigaretu. Hvozd zazníval jednotvárným žalozpěvem a bratři si spokojeně oddychovali, sledující zrakem bzučící hmyz, jenž opisoval střelhité, lesklé kruhy. Chvillemi bylo slyšet neurčité zamumlání; to bratři podávali svědectví o půvabech krajiny a krásné pohodě; byly to dvojí citové vzněty vypouštěné nazdařbůh někam do chladného azuru.

Přijeli před hostinec U kamenného stolu, když se stmívalo. Padal měkký soumrak a vzduchem kroužily babky a bzučivě zapadaly kamsi do křoví. Na prahu hospody si hrála doga umělcova s bernardýnem počestného obličejce. Zdvořile se očichávali jako vzdělaní psi, kteří znají míru. Doga stavěla na odiv svoje plavné, elegantní pohyby, bernardýn se jí dvořil telecím poskokem. Oba psi pocítili k sobě sympatii, i bylo zřejmo, že si váží jeden druhého, jako by si připili na věčné přátelství.

Hostinský vyšel synovcům vstříc s rozepjatou náručí; sivé oči za brejličkami svítily a soví obočí se dojatě pohybovalo. Přitiskl oba najednou k hrudi jako železná panna.

„Sláva vám, mládenci, že jste tady,“ hlaholil. „Tak jste tady. To je dobře, že jste tady. Já jsem rád. Potěšili jste starého strejdu. Díky vám, holomci páni inženýři.“

Holomci páni inženýři huhlali do strýcovy naškrobené náprsenky: „Jak se máš, strýčku? Dobře vypadáš, co dělá tetička?“

„To víte, pořád stejně,“ odpověděl hostinský zasmušile a uvolnil objetí.

„A co, strejčku...“ počal Tomáš, ale nedokončil větu.

„Chtěl jsem se tě zeptat, strejčku...“ počal Spytihněv.

„Cos chtěl, Tomášku?“ pátral hostinský.

„A co ty, Spytíku?“

Nedostal odpovědi.

„Kam se to koukáte, páni inženýři?“

„Nikam,“ zavrčel Tomáš.

„A já se vůbec nedivám,“ zaškaredil se Spytihněv.

„Proto,“ ušklíbl se hostinský. „Už jsem si myslel, že se nějak díváte do prvního patra.“

V prvním patře zabouchlo okno.

„Strejdo,“ ozval se po chvíli Spytihněv. „Čí to byly slečny?“

Hostinský se tvářil nechápavě.

„Jaké slečny?“

„Ty zrzavé,“ objasnil Tomáš.

„Dovolte,“ urazil se hostinský, „copak u mne by mohly bydlit nějaké zrzavé slečny? To jsou zlatovlasé dámy. Mohli byste být trochu zdvořilejší, páni inženýři –“

Vtom vyběhla paní hostinská, jezuskonte, hoši přijeli, co jim dám jíst, no, něco se tam najde, páni inženýři ji zasypali galantnostmi, tetičko, ty kveteš jako růžička (to řekl Spytihněv), ty jsi jako nevěstinka (vyjádřil se Tomáš), hned bych si tě namluvil (tohle vykřikli současně, ale hned se odmlčeli a změřili se ponurým pohledem).

„Jé, jé!“ kvičela paní Božena. „No ne... to jsou klackové nezbední... pusťte mne, vždyť mě celou pocucháte... koukejte se, k čemu vypadám... já říkám, tihle mužští... to jsou takoví neřádi, žádná ženská před nimi neobstojí. Raději mně řekněte, co vám dám, jistě jste vyhladověli.“

Páni inženýři vešli do stavení, vedouce si pod paží paní hostinskou. Za nimi poskakovali oba psi a znepokojovali svými mužnými basy ukrytou ozvěnu. Hostinský uzavíral průvod a s citem troubil do modrého šátku.

V kuchyni zastihli do růžova rozpálenou kuchařku, která se točila kolem kamen. Kočka, svinutá do kotoučku, dřímala pod pekýlkem; její zamračená tvář hlásala, že jí do ničeho nic není a že chce mít pokoj. Mladým mužům padl do očí štíhlý pán ušlechtilé a zjemnělé líce, jenž se zástěrou kolem beder stál u stolu a sekal špenát. Spatřiv hosty, distingovaný cizinec se upjatě uklonil a pak se opět věnoval špenátu.

Přítomnost neznámého zarazila hosty. Spytihněv se naklonil k tetince a polohlasně se jí otázel: „Máte nového kuchaře?“

Hostinská tonula v rozpacích.

„Pst!“ zasyčela. „To není kuchař...“

„Tak, kdo je to?“ chtěl vědět Tomáš.

„To je... to je... dramatický umělec...“

Tomáš se podívil.

„Dramatický umělec? Tak proč seká špenát?“

Hostinská přeslechla tu dotěrnou otázku a zbytečně hlasitě se tázala kuchařky, co zbylo pro mladé pány k večeři. Dříve než mohla služebná odpovědět, ozval se hercův kyprý, šťavnatý hlas: „Byly by tu: svíčková na smetaně, španělský ptáček, rizoto s parmezánem, pulard s kompotem, telecí ledvinka, omeleta s hráškem. Pokud se týče moučnicku: palačinky, piškotová ruláda a domácí dort. Mohli bychom též posloužit dvojím druhem polévky, a to: hnědou s krupicí a bílou chřestovou.“

Hlas dramatického umělce byl vážný a důstojný, jako když král přednáší poselství parlamentu. Dokončiv tuto recitaci, veliký mim se uklonil s půvabným gestem.

Hostinská viděla nezbytné představit umělce svým synovcům.

„To je Mistr Benno Mertens, hoši... Moji synovci, Mistře... Prosím, abyste se seznámili...“

Mistr vyňal z kapsičky u vesty monokl, upevněný na tenkém zlatém řetízku. Očistil sklíčko o kuchyňskou zástěru a upevnil si je na levé oko. Pohlédl z vysoka na mladé muže a pravil svým hlubokým, pocvičeným barytonem: „Velmi mne těší, mladí přátelé.“ Sňal monokl a pak pohyboval sekáčkem se zdvojenou horlivostí.

Během tohoto výjevu stál hostinský jako sloup a jeho tvář se zbarvila do temna. Bručel jako letící chroust; bylo zřejmo, že je čímsi nespokojen a že by kohosi nejradyji viděl za sedmi horami a sedmi řekami.

20

Volba královny krásy.

Lékař a podkasaná Múza aneb Cvrlikání.

„Což touhy vášní na tvé srdce nikdy netlukou?“

„Co lid všecken spěchá do Lázeňského domu? Co ten bujný shon as znamená?“ Tak se táže slavnostní Číslo radikálního časopisu *Národovec* ze Džber a okolí a hned také odpovídá: „Naše město se odívá v tyto dny v slavnostní háv. Z okolí blízkého i dalekého, ba možno říci, ze všech koutů naší drahé vlasti spěchá k nám valný dav lidu, aby byl účasten významné slavnosti. Můžeme prozradit, co se chystá. Na podnět nájemce Lázeňského domu pana velkorestaurátora J. V. Ducbaby, chvalně známého podporovatele všech ušlechtilých snah, bude uspořádána volba královny krásy, zvyk to dávno oblíbený v cizině, zejména v Americe. Tato slavnost podává významné svědectví o tom, že obyvatelstvo našeho města třímá pochodeň pokroku a osvěty a že v ničem se nedá zahanbiti cizáky. Kdekdo mluví o chystané slavnosti, každý se těší na ten památný den, srdéčka našich spanilých dam se chvějí nedočkavostí a na rtech tisíců tkví otázka: Která bude ta šťastná...?“

Když se pero spisovatelovo dalo na pochod, nic je nemůže zadržeti. Pisatel těchto řádků líčí svým osvědčeným a vzletným způsobem přípravy k slavnosti. Kalamář přetéká poezií. Věz, že program bude pestrý a vybraný. Zahájí jej budiček, při němž bude účinkovat ctěný hudební spolek Lumír. Lázeňský kapelník pan Jožka G. Fadrhonc-Měcholupský, dirigent proslulého jazzu *Gipsy boys*, připravil mimořádně bohatý pořad, jenž bude pravým požitkem hudbymilovnému obecnstvu.

Volba královny krásy bude se konati ve velkém sále Lázeňského domu za účasti a kontroly obecnstva, které zaplatí mírné vstupné. O kandidátce rozhodne jury, ve které bude zasedati:

za samosprávu náměstek starosty notář pan Komrs, za Obchodní grémium cukrář pan Vaňurka, za Okrašlovací spolek magistr farmacie pan Tybitancl; jakožto znalec ženské krásy a fyziologie odborný lékař chorob ženských a porodnictví MUDr. Emanuel Fidrmuc, za umělecký svět naše proslulá operní diva slečna Ninča Majšajdrová a konečně za krásné písemnictví spisovatel a odborný učitel pan Fráňa Fňouk.

Po tomto oznámení zavládl v městě čilý, ba horečný ruch. Dámy se zdvihly, dámy zavířily, dámy se rozčeřily. Módní časopisy šly z ruky do ruky; se zanícením se studují střihy. Dámy se scházely ke konferencím, při nichž se spotřebovaly celé putýnky čaje a celé hromady šunek; a kdo spočítá ty řeči? Zejména byly oblíbeny ony obrázkové magazíny, v nichž se představují filmové hvězdy ve všech situacích: na koni, na kolotoči, filmové hvězdy, kterým byl právě ukraden perlový náhrdelník, filmové hvězdy, jež řídí automobil, filmové hvězdy, které si pořídily senzační a skandální rozvod; filmové hvězdy na zemi, ve vodě, ve vzduchu.

Snivost zachvátila ženy a do obyčejného běhu života zavítal nepořádek. Mnohé jídlo zůstalo nedovařeno, mnohé se připálilo, co mělo být slané, bylo sladké; zavládla náramná roztržitost; manželé bušili pěsti do stolu a hulákali. Mnohý pán honil svoji choť okolo stavení; mnohá choť hrozila, že odjede k mamince a že s tím surovcem nebude.

A tak, když propukl ten den, ten slavný den, vyrostly na stromech v parku benátské lampióny, břichaté, plisované a pestré plody; lázeňský sál byl vyzdoben věncovím z chvojí, kořenáči s oleandrem a palmou, vlajkami v barvách všech národů. Velkorestauratér se leskl, jako by ho zvláště k tomuto dni vycídili přípravkem na leštění kovů; i obcházel svoji živnost a cinkal v kapse drobnými mincemi; ze všech pórů kulovatého těla prýštila kulantní přívětivost. Také personál se blyštěl a poletoval jako vážky nad vodní hladinou; pikolové divoče mávali utěrkami, jako by signalizovali blížící se bouři.

Zatím mistr Jožka tiskl pod bradou housle a provozoval své divy. Mával smyčcem, podupával, pohazoval kadeřemi, trhal sebou, jako by byl postižen těžkou nervovou chorobou; celým tělem dával takt. Gipsy boys se činili: trumpetisté a saxofonisté zdvíhali své nástroje k nebesům, podobajíce se ochlastům, kteří si nahýbají z láhve. Housle, viola, čelo a basa dělaly, co mohly; a tympanista děsně řádl. Pianista jezdil nosem po klávesách, a tak vyluzoval trylky; a vůbec z té hudby létaly jiskry, jako když podkovy dusají po křemenité cestě.

A již se scházejí dámy, pestrým proudem se valí dámy, tak se podívejme na ty dámy. Nejprve si je prohlédneme ze stanoviska textilního průmyslu. Zjišťujeme: krepdešín, krepžoržet, krepsatén, šifón, mušelín, peau d'ange, imprimé hladké, jednobarevné, pruhované; šaty nabrané, hladké, do zvonu, skládané, čtverhranný, špičatý, kulatý výstřih; malá fazónka, velká fazónka.

Přístupme k živnosti kadeřnické: krátké vlasy, dlouhé vlasy, ruličky, uzel, lokýnky, vodová ondulace, trvalá ondulace, vlasy platinové, tizianové, benátská červeň, do zlatova.

Pokud se týče odboru kosmetického: růž na rty všechna čísla, mandarín na tváře, goldkrém; pudr: okr tmavý, okr světlý, rachel naturel; šampony s přísadou čistého hedvábí; laky na nehty; parfémy, vonící jako visuté zahrady Semiramidiny.

Co povíme o kloboucích? Klobouky kanotierky i širáky, tógy i turbany a vůbec všelijaké výstřední zrůdy, jež by mohly zrodit horečné sny onemocnělých tyfem.

Obuvnictví bylo zastoupeno jelenicemi, ještěrkami, ševró, semiškami, kombinovanými i hladkými, lodičkami i sandály...

Toto všechno dávalo utěšený obraz hospodářského rozkvětu a zdárně prosperujícího našeho průmyslu. A za naléhavého přemlouvání hudby dávala se veškerá odvětví naší výroby do tance.

Gipsy boys halekají, ušklebují se, škytají, pšoukají, mečí a bouří; nástroje bučí jako hladový dobytek; a tanec se rozdováděl. Pozor! Právě vchází do sálu porota, aby zaujala místo za plyšovým závěsem. Dva páni vedou pod paží předsedu jury notáře Komrse, náměstka starosty; těžce pohybuje kmet ztuhlýma nohama, brada se mu klepe, zapadlé rty přemílají; ztrouchnivělý jako stará vrba, vyschlý jako přerostlý hřib. Z jedné strany ho podpírá magistr farmacie Tybitancl, pleš překlenutá přadeny hnědých vlasů jako železniční viadukt nad strží; z druhé strany cukrář Vaňurka, krtičnatý muž dlouhého nosu s bambulkou na konci. Vedle nich poskakuje porodník a ženský lékař MUDr. Emanuel Fidrmuc, třpytný, zářící, jako by se vykoupal v oleji; jenž se vinul jako pasta z tuby podle vzoru nejuctivější poklona a ruku líbám; voňavý a vyholený lékař s úsměvem sladkým jako malinová limonáda; jehož šveholivá zdvořilost přinášela pacientkám úlevu a kouzlem zaháněla neduhy. Za těmito pány se bral učitel a spisovatel Fráňa Fňouk, zasmušilý a nemluvný. Ustavičně chodil v hubertusu a v lodenových šatech; vykračoval si dunivě jako železný muž, neboť měl okované boty; a z

kapes mu vyzíraly turistické mapy a průvodci po krajinách; na řemeni přes plece se mu kymácel fotografický přístroj a kukátko.

Jury zasedla kolem zeleného stolu a nikdo nemluvil. Notář Komrs klepal bradou, lékárník Tybitancl přemýšlel, má-li dát přestavět svůj dům a nač by to dneska přišlo. Odborný učitel a spisovatel Fráňa Fňouk se zahloubal do mapy, a nahlížeje do jízdního řádu, činil si tužkou poznámky. Odborný lékař nemocí ženských a porodnictví se zdržel v sále a ordinoval svým pacientkám sladké řeči; uctivě líbal ruce jako svaté ostatky a bouřlivě jásal nad tím, jak dobře vypadají; v duchu pak jim vystavoval novoroční účet. Měl úspěch a radoval se ze své popularity. Dámy se na něho nahrnuly jako vosy na nahnílou hrušku; a jeho zdvořilosti vybuchovaly jako petardy. Vyzvaly ho k tanci a lékař se točil na sále, vlnavě pohybuje zadní částí těla; i říkal si v duchu, že když to letos půjde prostředně, koupí si do ordinace pravého peršana, a když to půjde znamenitě, tak si pořídí amerického bouráka.

A hudba lkala, hudba mečela, hudba se pitvořila a taneční množství pak se natřásalo, dusalo a kroužilo. Zatím komise čekala na operetní divu Ninču Majšajdrovou. Rozmarná a obecně zhyčkaná hvězda dala ovšem na sebe dlouho čekat. Pojednou se objevila, provázena jsouc mladíkem s prodlouženou lebkou a s obličejem tak zvarhaněným jako mastný papír, který někdo smačkal a zahodil v lese; ten mastný papír nesl pod paží psa v podobě klubka vlny.

Když operetní diva vkročila do sálu, tu parket přestal hopkat a udělal si „ááá!“ Nikdy nebylo „ááá!“ tak na místě jako tentokráte. Ninča Majšajdrová byla oblečena v něco, co se nedá popsat, to se musí vidět. Barvy jejích šatů břeškně troubily na poplach, foukaly fanfáry, hlásily halali. Byl to takový hluk jako při moderní opeře; skály pukaly, hrobové se otvírali.

Podkasaná Múza nesměřovala k svému cíli v rovné čáře, ale opisovala vlnovky, spirály a kruhy, při čemž chřestila náramky a na všechny strany štědře rozdávala zlatý úsměv svého chrupu. Na načesané hlavě se jí tyčil bílý turban s vysokým chocholem, i zdálo se, že prodělala svoji vojenskou službu u pluku bengálských jezdců; a v uších se jí třásly masivní kruhy.

Vstoupila za plyšový závěs a vylila svůj zlatý úsměv na shromážděnou komisi. Notářská brada zaklepalala rychleji, ale nic neřekla; lékárník se nevrle nadzdvihl, aniž ho opustila myšlenka na stavební adaptaci; odborný učitel a spisovatel zamžikal a pak se opět pohroužil v četbu jízdního řádu. Tito pánové byli ve věku, kdy ženské čáry již neobluzují smysly. Avšak

ženský lékař a porodník se vymrštil jako čert ze škatulky a zakřepčil jako indiánský bojovník okolo táborového ohně. Zpěvačka se načepýřila jako páv na plotě; lékař nakynul jako těsto; i ozvalo se cvrlikání, hýkání, štěbetání, hlahol a pištění, jež místy přerušovaly horlivou hudbu.

Komise začala úřadovat. Kandidátky předstupovaly, zrůžovělé rozčilením, s tetelivou nadějí v srdci. Odborný lékař nemocí ženských studuje postavy kandidátek; vytahuje z kapsy míru, kterou měří postavu, objem lýtek, objem pasu, všech zaoblin a vypouklin. Na jeho tváři se mísí učenost s galantností v příjemnou směs. Pokud se týče ostatních členů jury, ti, jak se zdá, nevěnují vůbec pozornost tomu, co se kolem nich děje. Náměstek starosty přežvykuje se zvýšenou rychlostí a brada se mu klepe jako telegrafní přístroj; lékárník pozoruje duševním zrakem postup stavebních prací a již již zahajuje spor se stavitelem pro nedodržení smlouvy; odborný učitel a spisovatel v mysli cestuje krásným Posázavím. A co zpěvačka, božská diva Ninča Majšajdrová? Ta nejprve nařídí svému průvodci, mladíkovi s plochou lebkou, aby uspal jejího psa.

„Budulínek chce hajat,“ praví mazlivým hláskem.

Plochý jinoch poslušně bere na klín klubko vlny a nakřaple pěje ukolébavku: „Což touhy vášní na tvé srdce nikdy netlukou? Což není smích v tvých očích šedivých...“

Klubko vlny začíná hlasitě chrápat a podkasaná Múza studuje v zrcátku svou tvář.

21

A jak to dopadlo

Paní Božena, hostinská od Kamenného stolu, nemohla odolat pokušení navštívit soutěž krásy v Lázeňském domě. Lomcuje jí žárlivost, ona neurčitá, avšak prudká žárlivost, vlastní ženskému pokolení, žárlivost na všechny ženy. Lichotný hlas, pokušitel v srdci jí praví, že není ještě tak stará, že může něco užít... a vůbec... kdož ví...? Přemluvila dramatického umělce, aby ji doprovodil. Proslulému mimovi se nechce. Právě chtěl zkusit, jak se dělá reveňový koláč, o němž se dočetl v ženské hlídce novin.

Odehnala ho od trouby a on se odebral do svého pokoje, aby oblékl svou důstojnou postavu. To všechno se dělo tajně jako spiknutí; hostinský nesměl o ničem vědět. Dělal by hrozně kusy, kdyby se mu doneslo, že vlastní lidé podporují konkurenci.

Na štěstí se hoteliér odebral na rybolov, doprovázen svým přítelem radou Dynderou. Paní Dynderová pak dlela na zahrádce, kdež se zapletla s filozofem do důmyslné diskuse o tom, je-li možné čisté přátelství mezi mužem a ženou. Seděla v houpačce, filozof musil strkat loďku, při čemž kladl proti jejím tezím své antiteze. Jeho argumenty byly huhňavé, neboť filozof se cpal velikým krajícem pomazaného chleba.

Celkem byl hostinec opuštěn. Hosté spali ve svých pokojích a v jídelně seděl jakýsi starý venkovan se svou vnučkou. Děd pil pivo a holčička cucala rohlík. Kvartán Lubomír pak se vydal se zástupem svých věrných do polí vybírat vosí hnízda.

A tak po určité době, nutné k instalaci ženské parády, vidíme spanilou hostinskou, jak se točí s hercem, jak mu klade hlavu na prsa, jak se v něm vidí jako v lesní studánce. Dramatický umělec tančil tak půvabně jako francouzský markýz před Revolucí, tančil tak vážně jako profesor klasické filologie. V přestávkách nasazoval si mim monokl a rozdíl nadšené mládeži autogramy. Paní Božena ovívala si šátečkem rozpálenou tvář, bystře si prohlížeje shromážděný ženský svět. Registrovala tělesné vady, nedostatky v ústroji s uspokojením; nerada připouštěla přednosti a závěr jejího pozorování byl: Jak jsem už, jak se říká, v létech, tak bych vám všem dala flek.

Mezi tanečnický se motal redaktor Národovce ze Džber a okolí. Myslitelova hlava byla rozpálena do červena; vlasy trčely kolem lebky jako chmýří pampelišky; celý kypí horlivostí; břicho se natřásá; šosy černého kabátu poletují. Tu přiskočí a nabídne kterémsi dámě několik sladkých slov; onde poslouží, přistrčí židli a přivolává číšníky; mezitím plní svůj blok poznámkami.

Slavnost byla v plném proudu, rozjařením byl napěchován sál od podlahy ke stropu, když mezi tanečnický se vmísily obě zrzavé dámy. Vzápětí se objevili bratři Sptyihněv a Tomáš. Usedli u jednoho stolu, tváře chmurné jako náhrobní kámen, s pohledem odvráceným od sebe. Sledovali ryšavé slečny od hostince U kamenného stolu až do Lázeňského domu; táhli za nimi jako rackové za korábem.

Už včera do nich nic nebylo; byli nějak nesví, jak se říká. Aniž si slovo řekli, aniž se posunkem dorozuměli, vstali v určitou chvíli, zachvácení nepokojem, střídavě se dívali na hodinky a z okna, křečovitě zívající. Možná, že snědli něco, co neměli, kdopak se v tom vyzná? Tomáš měl sen, zdálo se mu, že hrál karty a koupil dvě červená esa; a nevěděl, kterým vynést. Kdopak to vyloží? Sptyihněv pak vůbec nespál, pokoušel se číst detektivku, ale až do

konce se domníval, že vrahem je sám detektiv; i praštil knihou, celou noc potom bloumal po zahradě až do kuropění, jsa kořistí divných, tísnivých a neskladných pocitů.

A tak kráčeli zamračení vedle sebe po stopě zrzavých dam; když se dvojčata zastavila, zastavili se také, měříce se úkosem, Spytihněv stanul před výkladní skříní drogerie a oslovil přípravek proti štěnicím: Nepotřebuje žádného průvodce a opravdu se musí divit, jak se někteří na něho lepí. Tomáše také přitáhl drogistův výklad a oznámil vosku na leštění parket, že jenom sprostáák se může domnívat, že se na někoho lepí, že si jde sám a že cesta je dosti široká pro všechny.

„Kam se teda jde?“ zahuhlal Spytihněv.

„Jde se, kam se chce,“ zněla vyzývavá odpověď.

Když rezavé dívky vkročily do sálu, tehdy primáš Jožka zakroužil jako krasobruslař a jeho housle divoce zavýskly; trumpety vydaly ze svých útrob hluboký vzdech, jako když vnitřnosti zápolí s velkým množstvím potravin, a to bez rozdílu, ať to byly trumpety svobodné, nebo ženaté; také klarinet byl znepokojen, ani tahací harmonika nedovedla odolat kouzlu, jež vycházelo z těch dvou zrzounků. A tanečním souborem proběhlo vlnění, vzedmula se nedůvěra, řevnivost se rozprostřela po celém sále. Všechny ženské byly zachváceny podezřením, že dvojčata hodlají kandidovat za královny krásy.

Za slečnami Dynderovými se vplížili bratři Spytihněv a Tomáš. Ale dříve než se mohli rozhlédnout, vyřítit se odkudsi krasavec Gaston, zářící a kvetoucí, a současně se vynořil přítel Percy s bradou špičatou jako botka. Mladí páni nechali své tanečnice stát a přitulili se k zrzavým dámám. Tohle pozorovali bratři Spytihněv a Tomáš. Rázem jim zhaslo slunce a svět ztratil barvy a vůně.

I klesli těžce za stůl a poručili si koncentrovanou lihovinu. Tvářili se vzdorovitě jako zarytí hřišníci a v hlavě se jim zahnízdily krvežíznivé myšlenky; Spytihněv se přistihl, jak v duchu uřezává hlavu krasavci Gastonovi, a sám sobě se podívoval, že si počíná zručně a odborně jako zkušený hrdlořez. Pokud se týče toho druhého inženýra, ten právě širočinou uťal hlavu příteli Percymu a nyní surově kope do bezduchého těla.

Avšak mladým světákům nevadí, že byli o hlavu zkráceni, a vesele hopkují se svými tanečnicemi; ač bezhlaví, vedou parketové řeči a pochechtávají se parketovým smíchem. Bratři inženýři se trudí, dává se do nich pesimistická filozofie, kladou si otázky o smyslu

života a tyto věčné problémy zalévají koncentrovanou lihovinou. Nakonec docházejí k názoru, že celý život stojí za starou belu. Ani nepozorují ve svém černém myšlení, že ryšavé mršky na nich několikrát spočinuly zálibným zrakem; a kdyby byli obeznámeni ve čtení lidských myšlenek, tehdy by si mohli přechíst asi tuto rozmluvu:

Alena: Když se tak dívám, tak ti dva chlapci jsou jediní, kteří by za něco stáli.

Věra: Jestlipak si pro nás přijdou?

Alena: Pochybuji. Sedí jako mramorový kocour na šifonéru. Asi neumějí tancovat.

Věra: Mohli by se stydět. Já bych jim dala, co se nejlíp, kdybych s nimi mluvila.

Alena: Ti by mi stáli za to, abych s nimi slovíčko ztratila... Ale já jim to povím, mohli by se stydět, přece slušnost žádá, aby provedli známé dámy.

Věra: Ale vždyť nejsme s nimi známy?

Alena: Právě. Kdyby nebyli pitomci, už by se dávno seznámili. Ale já se jich nebudu prosit...

Domnívaly jsme se, konstatují smutně, že tu bude legrace, ale běda! Takovou otravu jste neviděli, lidičky zlatí! Nakonec je pojal hněv a ony zahnal od sebe světáky svinským krokem.

Novinář zočil ryšavé zjevy, a roztáhnuv šosy svého kabátu, snesl se k nim jako padákem. A hned měl habaděj galantních slov, z nichž uvil pestrou kytici a tu jim oferoval. Prý, jak se máme, co děláme, že prý kveteme jak ta růže v sadě a vděky svými prý oblažujeme veškerenstvo. A co, ptal se mimo jiné, co tu zamýšlejí, zda hodlají také kandidovat; v tomto případě mají první cenu jistou, na to, povídá, může dát nejčestnější slovo na světě.

I dejte pokoj, vy jeden, povídají zase dvojčata, což bychom v takové strašné soutěži obstály? Vždyť tady je jedna krásnější než druhá.

Redaktor na to, hehe, to je dobré, hehe, to se povedlo, přílišná, povídá, skromnost škodí, a zase udělal hehe.

Jaképak hehe, míní slečny, dejte do novin, praví, že jsme už zúčtovaly se životem a hodláme obléknout roucho klášterní. V kobce, povídají, klášterní budeme vadnout, při čemž budeme litovat svých hříchů.

Zástupce tisku k tomuto prohlášení připojil své hehe a děl, že by bylo škoda takových svěžích bytostí, aby vadly ve stínu monastýru, dejte pokoj, povídá, snad to nebude tak zlé.

Zrzounkové říkají, ba jo, pane redaktor, už je to takové, to jinak nejde, život se nám nepovedl.

Tak když to jinak nejde, povídá žurnalista, tak se modlete za mou hříšnou, hehe, duši.

Beze všeho, za vaši, hehe, duši se můžeme modlit.

Vtom, ajta, jeden hudebník povstal, zdvihl trumpetu až ke stropu, i ozvaly se fanfáry: ty – tádadá! A tehdy nastalo obecné utišení, tanec zkameněl, oči se vyvalily, dechy se zúžily, všechno čekalo, co bude dále. Tu pak vystoupil před plyšový závěs odborný lékař nemocí ženských a porodníků; v ruce držel arch papíru. Uklonil se vlnadně, vyčkal, až rozčilení pomine, pak zachrastil papírem a zvučně pravil, že si dovolí ohlásit výsledek soutěže.

Pak se usmál karamelovým úsměvem a prohlásil, že si váženému obecenstvu dovolí představit královnu krásy, která, jak řekl, bude zářiti co hvězda první velikosti na zdejším dámském nebi a oblažovat svou spanilostí veškeré obyvatelstvo.

Dořekl a vtom se rozhrnula portiéra, i objevila se hřmotná, dosti objemná paní s přívětivým a mateřským výrazem tváře, oním výrazem, který zve dále, to jsou k nám hosti, posad'te se, abyste nám nevynesl spaní, nekoukejte se, mám tu nepořádek. Byl to reprezentativní zjev, schválně přírodou zřízený k tomu, aby předsedal komitétům pro povznesení zpustlé mládeže a okrašloval dobročinné bazary. Ta dobrá paní se usmívala na zkoprnělý zástup porcelánovým úsměvem a tiskla k masivní hrudi otýpku žlutých růží.

Po obou stranách této dámy stanuly obě královničky, ženy středních let, usmýkané drobnými starostmi, drobnými výdaji a drobnými dětmi, které neposedí a na nichž všechno zrovna hoří. Královničky třímaly v ruce drobné kytice.

Načež odborný lékař nemocí ženských a porodníků prohlásil, že pokládá za svou povinnost říci několik slov na vysvětlenou. Zdálo se, že má jakousi provinilou tvář, kterou se snaží zastříti státnickým výrazem. Zvolal: „Velevážení!“, ale vtom vzkřikla paní Božena: „Jéžiš!“ a klesla dramatickému umělci do náručí. Proslulý mim jí stříkl trochu grenadiny do obličeje, aby přišla k sobě.

V sále propukla vřava. Komise pro volbu královny krásy odešla skromně zadním vchodem, vzdávajíc se takto každé okázalosti. Redaktor vyskočil na pódium, rozpráhl ruce, jako by tišil

bouři, prosil o maličké poshovění, že by pronesl několik případných slov za příčinou osvětlení situace. Bylo mu z několika stran doporučeno, aby šel do háje zeleného, a jeden hlas šel pobouřeným množstvím, že za tím vším vězí nějaká lumpárna.

To byl omyl; žádná lumpárna to nebyla; ale neuvědomělý lid je, jak známo, hned hotov se svým úsudkem. Abychom vrhli, jak se říká, pronikavé světlo na zákulisí tohoto případu, musíme se vrátiti do nedaleké minulosti.

Před nedávnem se konala neveřejná schůze všech koalovaných stran, kde byla přetřásána delikátní otázka volby královny krásy. Po obšírné a vyčerpávající debatě bylo jednohlasně usneseno svěřit tuto věc komitétu, jenž by rozhodl o volbě tak, aby bylo dbáno veřejného prospěchu, vzhledem k stávající politické situaci. Komitét zasedal několik dní a po mnohých úvahách, ve kterých byla probrána ožehavá otázka ze všech hledisek, se usnesl na následující rezoluci:

Komitét, vyslechnuv mínění, názory a výhrady řečníků všech stran, tvořících dnešní vládní koalici, usnesl se jednomyslně na tom, aby královnou krásy pro letošní údobí byla zvolena choť důvěrníka místní organizace strany republikánské, a to nejen se zřetelem k velikosti a významu této strany, ale zejména vzhledem k zásluhám chotě designované královny, jenž povznesl a zvelebil řepářství ve zdejších kraji.

Pokud se týče královniček, rozhodl komitét, aby jakožto první královnička byla designována manželka úředníka místní sociální pojišťovny a zastupovala tak druhou největší stranu koaliční, stranu sociálně demokratickou.

Komitét považuje za vhodné, aby druhou královničkou byla jmenována paní Vaňurková, choť zdejšího cukráře a perníkáře. Tímto rozhodnutím bude nejen uctěn stav řemeslnický, ale bude také dáno straně středostavovské ono zastoupení, jež jí podle výsledků posledních voleb do obcí náleží.

Komitét se dále rozhodl zvoliti subkomisi, jejímž úkolem jest prostudovati otázku kompenzační, to jest otázku, jak odškodnit ostatní koalované strany, aby ani v této příčině nevyšly naprázdno.

Nakonec se komitét usnesl zaslati pozdravný telegram předsedovi vlády.

Příroda se ukládá k spánku a před hostincem U kamenného stolu se zastavil autobus.

Zasvit' mi, ty slunko zlaté...

Potom přicházel podzim a nízké nebe se rozplakalo jako vdova o Dušičkách. Tupě rozprostíraly stromy černé větve, z nichž visela přadena mlhy. Zvlhlé listí se lepilo na kvalitní obuv chodců, kteří procházeli parkem, choulíce se do převlečnicků. Zakřiknutí ptáci se tlačili k sobě, vlaštovky na telegrafních drátech tvořily růženec a potichu hovořily o zámořských krajinách, kam odešlo slunce. Na obloze se převalovaly mraky nasáklé deštěm, černé a roztřepené mraky, neslibující nic dobrého; vanulo z nich sychravostí. Po osiřelé zemi se hnál vítr a hněvivě žaloval na svou osamělost. Objemný komín cementárny dštil saze na opuštěnou plovárnu. Pasáčkové, pokrytí pytlou, tlačili se k ohňům, z nichž se valil štiplavý dým. Hranaté kozy s potměšilýma, čertovskýmá očima trousily bobky, podobné pralinkám. Městské zahrady se pestřily květy aster a jiřin, do nichž vtělilo slunce svou poslední sílu.

Přicházel podzim. Z lázní počali houfně odjíždět hosté. Na promenádě pod pavilónem v podobě mořské ulity vítr rval muzikantům noty z pultu. Ozáblí muzikanti dohráli předeheru k Zvonkům cornevillským; vichřice jim k tomu sekundovala, nikdo je neposlouchal. Kapela složila nástroje, vzala svou mzdu a odcestovala do sídelního města, kde se počínal rozvíjeti bohatý, lidnatý život.

Přicházel podzim. Před hospodami se stavěly taxíky a dostavníky. Na nich se vršily kožené kufry, pestré plédy, okrouhlé krabice s ženskými klobouky, tenisové rakety, sbalené koupací pláště. Nastalo obecné pozdvižení. Mužové, obklopeni svými neduhy a rodinami, se vydávali na cestu k domovům. Jak ten čas utekl!

Také hostinec U kamenného stolu osaměl a malovaný kočí na barevném štítě praskal dužnatými kníry a zíral svýma kulatýma očima na hosty, kteří se loučili. Ozvěna uzavřená pod starodávným klenutím duněla více než kdy jindy. Jak se vylidňovalo stavení, oživoval mrtvý mobiliář. Nábytek praskal; dřevěné schody vrzaly samy od sebe; pивní pumpa dušně sípěla; sklep hlučel; to skřítkové zahájili sněm. V domě vzdychali duchové byvších podomků, formanů, číšníků, hostinských a kuchařek; snad pro tíhu svých hříchů nemohli naléztí věčný klid. Duchové vozků švihli duchovým bičem nad přízraky koní; neviditelní podomci leštili neviditelné boty nebožtíků. Přeludy hostinských čepovaly přeludné pivo a strašidelní pijáci prolévali jím hrdla. Šustily nehmotné karty a nebožtík eso přebíjelo nebožtíka krále.

Přicházel podzim a musili v kůlně uschovat odkvetlé oleandry v dřevěných kořenáčích. Bernardýn s počestným obličejem vyprovodil hosty, přívětivě vesluje oháňkou, a pak odešel do kuchyně, ulehl pod lavicí a přimhouřenýma očima sledoval odlesky plamenů, které hučely v krbu.

Naposled přitiskl hostinský Šimon Tatrmuž svého přítele radu Dynderu ke škrobené náprsence; dohráli poslední utkání v kartách, nikdo nevyhrál, nikdo nebyl škodný. Usmívali se něžně na sebe a chorý muž slíbil, že hostinskému pošle kartičku na znamení toho, že správně a bez pohromy přijel na místo. Hostinská se vrhla do náručí paní Dynderové a černá stuha od skřípce se zatřásla dojetím. Dámy vzdychaly, pípaly, štkaly. Mladý filozof pan Kebrle si toho dne zapsal do deníku, že léto se ke konci chýlí, že jablka v sadech dozrála, že brzy bude zahájen školní rok slavnými službami božími. Lubomírovi, jeho žáku, bude podstoupiti reparát z matematiky. Obstojí-li při zkoušce, pak lze očekávat, že se stane platným členem lidské společnosti.

Kvartán B byl připraven k odjezdu, pohled zachmuřený, ruka spočívala na jilci dýky. Byl neobyčejně tichý a zaražený. Měl toho dne nedorozumění s jedním pastuchou a ze msty kamenem přerazil roh koze, svěřené péči jeho nepřítele. Nyní se třásl, že přijde pro něho četník a odvléče ho v poutech. Ráno se zbožně pomodlil a slíbil Slitovníkovi, že už nikdy si nepovšimne kozy, jestliže to tentokráte pro něho dobře dopadne. V opačném případě se rozhodl, že úřadům všechno zapře a že bude tvrdit, že si to koza udělala sama.

Když se rodina shromáždila v pochodovou formaci, aby nastoupila cestu zpátky, tu jako velká voda se přihnul krasavec Gaston v doprovodu svého přítele Percyho. Oba třímali v ruce pestré kytice, jež vtiskli do rukou zrzavých dvojčat. Tváře těchto mladých, úhledných mužů byly unyle slavnostní, jako by se chystali zazpívat zastaveníčko na dobrou noc.

Pán s modrými brýlemi se potutelně ušklíbl do vousů a paní Dynderová si se zájmem narovнала skřípec. Jinoši se koktavě ptali slečen, zda budou na ně vzpomínat.

Zrzouni si přičichli ke kytkám a zašveholili, že památka na šviháky nikdy nevyumizí z jejich srdcí. Věčně na ně budou vzpomínat a pojmu je do svých modliteb.

Oh, to dámy říkají jenom tak... V hlavním městě jistě zapomenou na své obdivovatele, obklopeny jsou světáky, fešáky, šviháky, bonvivanty, gentlemeny a seladony všeho druhu.

Ó! Ó! Jak by to bylo možné? Ryšavé dámy se diví. Považují je ti mladí mužové za tak povrchní, že by dovedly obrátit svou mysl jinam?

Políbí kytky, až to mlaskne, a praví, že v tomto městě nechaly kousek svého srdce. Pak požádaly mladíky, aby jim něco zazpívali na cestu. Zatím co nastupovaly do autobusu, smekli mládenci klobouky a pěli s citem, chutí, přesvědčením:

*Zasviť mi, ty slunko zlaté,
na poslední z vlasti krok.
Zahřej v prsou city svaté,
usuš z očí slzy tok...*

Šofér zatočil klikou, ve vnitřnostech vozu to zasakrovalo, vyvalil se dým a autobus se dal v cval.

„Jsou to hodní a vzdělaní páni,“ konstatovala paní Dynderová, vzpomínajíc na mladé gentlemeny. „Hodní a vzdělaní by byli, ale pro vás, děvčata, není to žádná partie. Já jsem se informovala, ale bylo mně řečeno, že toho na prvního moc nepobírají. Lubomíre, sed' rovně!“

„Co bych neseseděl rovně?“ osopil se mladý muž.

Mladý muž obdržel buchtu do zad.

Autobus poskakoval po dláždění, potřásaje cestujícími jako hracími kostkami, i odvíjely se ulice, kamenné domy s četnými krámy a zahrádkami, v nichž se pestřil odkvétající podzim.

Dáma se skřípcem a stuhou držela v ruce pletenou kabelu naplněnou různými ženskými krámy a počítala, kolik se utratilo za minulou sezónu. Rada Dyndera vedl nevraživou rozmluvu s chorými vnitřnostmi. Filozof pan Kebrle prohlížel v kapesním zrcátku svou oduševnělou tvář a radoval se, jak mu rostou vousy. Za letní údobí mnohý keříček se usadil na svěžím obličejí a žil, kvetl a rozmnožoval se. Líce ryšavých dam plovaly v zádumčivosti jako okurky v láku. Vzpomínaly na vážné, nemluvné bratry inženýry, kteří se nedávno objevili a zase náhle zmizeli. Vzpomínky obou zrzounů měly přibližně tento slovosled: Klackové bídni, vejtahové protivní, náfukové mizerní, vytratilí se odtud jako smrad. Ani se nerozloučili. To je pak vidět... Snad si nemyslí, kluci pitomí, že budeme pro ně brečet? Ti by nám tak za to stáli.

Objemný autobus křepčil jako šílený derviš, skákal jako hodné dítky kolem vánočního stromku, hulákal jako opilec na jarmarku a troubil na celé město. Mimo okna na běžícím pásu

uhánělo lázeňské město; zjevila se v secesní paradě budova městské spořitelny a zapadla, vystřídána betonovou okázalostí nemocenské pojišťovny; přiblížil se komín cementárny, chmurný, odmítavý, nevlídný; a na jeho vrcholu se čepýřil keříček kadeřavého dýmu. Každou chvíli se vůz zastavil mocným trhnutím a pomíchal cestující i zavazadla v neladné směsi. Na každé stanici přistupovali noví a noví cestující, rozčilení, nevraživí a vyhledávající svár; brzy pak se vozidlo podobalo bedničce naplněné mazlavými datlemi. Ony datle zlořečily a klely; mnohá tak uvalila na svou duši těžký hřích.

A tak autobus, tento moderní příspěvek k historii utrpení lidstva, přibyl k nádraží.

23

Míchal jíšku a pravil: „É, dejte mi pokoj, harlekýne!“

Švarný mysliveček a mladá komtesa zapudili přízrak vzdělanosti

Také kočující divadelní společnost Bóži J. Kolbaby-Lipského se chystala, že po úspěšné sezóně se rozloučí s lázeňským městem. Plakáty hlásaly, že jako poslední hra se bude dávat Ibsenovo drama John Gabriel Borkmann. V titulní roli vystoupí známý a oblíbený herec Benno Mertens. Mnozí znalci divadelního umění a citelé Thálie tvrdili, že nikdo nedovede v této úloze tak syčet, mumlat a chrochtat jako právě Benno Mertens. Byla to parádní role tohoto umělce; a kdo ho viděl představovat Borkmanna, ten pod sugestivním dojmem tohoto výkonu sám nějaký čas syčel, mumlal a chrochtal, než nabyl svou přirozenou řeč.

Toho dne byl ředitel Bóža nervózní, netrpělivý, vznětlivý. Nebylo divu; všichni herci se už shromáždili, jen Benno Mertense nebylo vidět. Ředitel Bóža vytahoval hodinky a přikládal si je k uchu; potahoval se za vestu, jezdil prstem za límcem a rozemílal mezi prsty jednu cigaretu za druhou; běhal po divadelním sále, nesrozumitelně mumlaje; samé to známky prudkého hnutí mysli.

Zatím na chodbách i v sále sokolovny bylo rušno. Scházeli se herci a hlasy bzučely. Kolem paní Kolbabové-Lipské, přívětivé a košaté dámy, seskupily se herečky. Paní ředitelka zručně zamíchala balíček ušpiněných karet, kladla je na stůl, a dotýkajíc se obrázků, napolo smazaných, vážným hlasem věštila mladým dámám jejich osud, varujíc je před blond ženami, které se jim stavějí v cestu. Lyrický tenor důtklivě nabízel intrikánovi ke koupi stříbrný zapalovač, o němž tvrdil, čestné slovo, že ho darem obdržel od hraběnky Potocké, která byla nadšena jeho pěveckým výkonem v Polské krvi. Nezabavoval by se té památky, kdyby

naléhavě nepotřeboval drobných. Intrikán znalecky otáčel v ruce zapalovačem a v jeho přimhouřeném oku se usadila ďábelská ironie. Basista ukazoval několik varietních kousků dvěma mladým hercům, kteří za scénou představovali hlučící a nespokojený dav, bouří a jiné efekty, na jevišti pak věrné zbrojnoše nebo podle okolnosti zrádce. Balancoval papírovým kornoutem na nose, kroutě tučným životem jako břišní tanečnice; produkci přihlížela šatnářka, zježená špendlíky; tleskala, když umělci se podařilo kornout na nose rozbalit. Jedině zvarhanělý komik se držel stranou obecné družnosti. Měl kabát zapjatý na všechny knoflíky a ruce v kapsách; bál se, aby si někdo od něho nechtěl vypůjčit.

Již přišel svým pružným a nedbalým krokem mladého chrta první milovník s neřestnými pytlíky pod očima, plný prstenů a s velikým nežitem na šíji; voněl jako apatyka. A Benno Mertens nikde. Ředitel cítil, jak se mu na zádech slévá pramének potu. Již přišuměla naše oblíbená diva Ninča Majšajdrová, provázená uhrovitým mladíkem morzakorového^[2] vzezření. A kde je plavný mim Benno Mertens? Tu přiběhl chlapec a něco hlásil divadelnímu řediteli. Těžce zkoušený muž vyslechl poselství, zalomil rukama, narazil si klobouk a s divokým zavytím se vyřítit z budovy sokolovny.

Běžel do hostince U kamenného stolu, nepokoj, starost a úzkost klusaly s ním v divém roji. Vrazil přímo do kuchyně, kdež našel dramatického umělce u sporáku, an se zádumčivým výrazem míchá v kastrolku jíšku. Jeho štíhlé tělo bylo opásáno zástěrou a nepokojná kadeř mu melodicky padala do čela.

Prudce se na něho obořil. Takhle pan Mertens zamešká představení. Jak si to vlastně představuje?

„Ustrojte se a okamžitě pojdte do divadla,“ naléhal. Dramatický umělec se na něho zadíval nepřítomným výrazem a dále míchal jíšku.

Ředitel Bóža zesílil hlas a Mistr Mertens procedil jedním koutkem úst: „É, dejte mi pokoj, harlekýne!“

Ředitel klesl na kolena mezi oškubanou husu, svazek zeleniny, zaječí kůži a dřez s nemytým nádobím. Mastná tvář mu rudě naběhla a oči se mu zalily slzami. Poskytoval pohnutlivý pohled jako baladická panna, která prosí Boha v nouzi nejvyšší.

Ředitel Bóža sepjal ruce a žadonil: „Nechte vaření a pojdte do divadla, pane kolego. Všechn ansámbl je už shromážděn a čeká se na vás. Je nejvyšší čas!“

Dramatický umělec se chladně odvrátil od prosebníka. Nasadil si monokl a listoval v kuchařské knize.

„Neničte mne!“ sténal ředitel. „Prožeňte mi hlavu koulí, ať se netrápím. Bože všemohoucí! Kdy se skončí tato muka? Sešli na mne oheň z nebes, ať je se mnou konec!“

Děvečka s otevřenými ústy pozorovala tento výjev. Hostinská se dívala na herce s takovou láskou jako hladový pán na šťavnatý biftek s vajíčkem. Dva venkovští inteligenti opustili kulečník a s tágy v ruce se přišourali do kuchyně, aby byli přítomni tomu improvizovanému dramatu. Přišel i hostinský, rychle pohyboval sovím obočím, štípl paní Boženu do míznatého ramene a zahuhlal několik otázek. Jak si to paní Božena představuje? Jak si to představuje pan herec? Co si lidé pomyslí? Pan herec tu zarostl jako nehet do palce a nechce se hnout. Už o tom cvrlikají vrabci na střeše.

Hostinská ho odměnila opovržlivým pohledem a pravila, že se nenechá kujonýrovat, že si to nezaslouží za všechno. Pan Šimon Tatrmuž rozhořčen mávl rukou, popadl rybářské náčiní a odebral se k řece, ačkoli byl přesvědčen, že nic nechytí.

Avšak ředitel Bóža nepřestával žadonit a již již se chystal, že bude tlouci hlavou o dlaždičky. Za tím účelem odsunul oškubanou husu, zajecí kůži, svazek zeleniny a dřez s nádobím, aby si udělal místo.

Dramatický mim sklapl kuchařskou knihu, zadíval se na svého principála zničujícím pohledem a jeho tvář se zbrázdila. Udělal skok jako hladový lev, popadl ředitele za límec a zatřepal jím.

„Vari, bídný čerrrve!“ zařval.

Všechno to bylo provedeno hbitě, dynamicky, s vervou, v duchu moderní divadelní režie. Diváci byli strženi mocnou realitou tohoto výjevu.

Ředitel se ve dveřích zatočil jako káča a vyletěl na ulici. Znepokojený bernardýn s počestným obličejem vstal, zakroužil oháňkou a znechucen odešel dovnitř.

Kočující Bóža postál, pohlédl zachmuřeným zrakem na průčelí hostince, zamyslíl se a pak vztekle praštil kloboukem o zem. Načež se dal do zoufalého klusu, jako by mu hořely šosy. Mnozí ho pak viděli, jak pobíhá po lučinách, lomí rukama a žaluje nebi své hoře. Chtěl se

utopit nebohý Bóža, a za tím účelem běžel k tůni. Tam spatřil hostinského s rybářským prutem, ochladl, podíval se na hodinky a pelášil do divadla.

Přišel ještě včas. Obecenstvo se teprve začalo trousit. U divadelní pokladny seděla paní ředitelka. Když spatřila manžela, vstala a běžela mu v ústrety; ředitel Bóža však zamával rukama a řítil se za kulisy.

Uměnilmilovné obecenstvo se shromáždilo ve valném počtu a tehdy divadelní ředitel vystoupil před oponu, oděn v líbezný, podmaňující úsměv. Pozounista odněkud z podpodlaží zatroubil fanfáru a všechno umlklo. Principál vysekl vlnadnou poklonu a oznámil, že místo oznámeného dramatu John Gabriel Borkmann bude se dávat lidová taškařice se zpěvy, tanci a evolucemi pod názvem Švarný mysliveček a mladá komtesa aneb Rány boží, svět se boží! Ředitel doufá, že touto povedenou fraškou vyjde obecenstvu vstříc, i poklonil se a zmizel za oponou.

V sále zaševalil pocit úlevy, z tváří odletěl vzdělaný výraz, připravený pro učené duchovní hody, a všechny obličejy se rázem přeladily do lidově operetního tónu. Páni založili ruce a pohodlně se uvelebili na sedadlech. Mnohý poplácal svou společnici po nahých zádech, mnohý pak ji bodře objal kolem pasu; všem se ulevilo, rozveselili se.

Ukrytý orchestr zanotoval předehtu, řídkou jako česneková polévka.

24

„Ze začátku je to samý marinovaný úhoř, ale ty konce!“

Honba za nevěrnou ženou.

Je třeba vařit povidla

A nesnášenlivý vítr se rval se stromovím, hrál na d'áblový varhany, šelestil v hromadách uschlého listí a jako toulavý vlk vyl po polích. Země voněla syrovostí. Na nebi se objevil farao na voze, obklopen zástupem divokých ozbrojenců; záhy se všechno smíchalo ve zmatené bitvě a obloha zčernala. Soumrak vylézal ze všech koutů a tkal svá přadena přes všechna prostranství. Bylo smutno.

Jednoho nevlídného rána se probudil hostinský Šimon Tatrmuž; dusný den mu našeptával, že není všechno v pořádku. Bylo mu chladno a těsněji přitáhl peřinu. Stejně mu bylo sychravo, něco mu chybělo a to mu nedávalo usnout. V pokoji vládlo podivné ticho; na okna ťukal déšť.

„Není to jaksi ono,“ mumlal hostinský.

Byl zvyklý, že paní Božena naplňuje komnatu melodickým chrupáním; nyní nic neslyšel. Sáh rukou do sousední postele, ale nahmatal jenom vychladlé peřiny. Jat zlým podezřením vztyčil se na lůžku a rozsvítil lampičku.

Lože paní hostinské bylo prázdné; bylo odestláno, ale netknuto; a na nočním stolku se bělala obálka. Hostinský se chopil obálky, roztrhl ji a vybalil čtvrtku papíru.

„A pro pána krále!“ zabreptal. „Co by to mělo znamenat?“

Vyskočil z postele a sháněl se po brýlích; všechno převrátil a nakonec našel brýle v pytlíku na tabák.

Poznal rukopis své choti. Psala mu:

Drazemilovaný muži! Předem přijmi srdečný pozdrav se stálou vzpomínkou, jak se pořád máš, já se mám dobře. Neměj mi za zlé, že jsem šla za hlasem svého srdce, neb láska si nedá poroučet. Byla jsem ti věrnou ženou, jelikož jsem u oltáře přísahala, ale tys na mě bručel a byls kolikrát sprostý. Moji maminku jsi vyhodil, proč...?

„Však ona dobře věděla, proč,“ bručel hostinský, „a kdyby přišla ještě jednou, tak poletí zas, stará treperenda. A kde jsem přestal?“

... proč? Ona nikomu nepřekáží, ale Ty držíš jen na svou přízeň. Jen si vzpomeň na švaříčka Emila, jak pořád loudil a všechno mu bylo málo. Kdyby přišel Vaňásek prodávat drůbež, tak neber, on neví, co za to chtít, prodal mně kohouta, takového chcípáka, tuhý jako podešev, dva dni jsem ho vařila, Vaňásek povídal, že je mladý, přece, milostpaní, vám bych ho nenabízel a pivovaru se musí platit účet a taky je splatná pojistka, na všechno musím myslit. Drazemilovaný muži, já vím, že budeš nadávat, ale copak je to platné, mladá krev má svá práva a Ty jseš starý paprika...

„Pardon, pardon!“ zařval pan Tatrmuž, „tohle se mně nesmí říct. Já jsem na ženění nemyslel a kdopak pořád vzkazoval? Kdopak se nechal slyšet, že mě na rukou bude nosit a do hrobu mně poslouží? Aha!“

... starý paprika, měl sis vyhledat ženu, která by Ti byla růveň, já chci ještě užívat, láska není žádný hřích, to řekl pan Mertens, on má takový milý kukuč, já jsem nýčko s ním, on mně dělá, co mně na očích vidí, v jeho náručí jsem poznala pravě štěstí, pan Mertens je takový něžný,

Boženko sem, Boženko tam, nechtěla bys něco sladkého nebo spíš pikantního, na příklad marinovaného úhoře...

„No počkej,“ vrčel opuštěný manžel mstivě, „ze začátku je to samý marinovaný úhoř, ale ty konce! Budeš litovat, ale už bude pozdě...“ A zase upřel zrak na křivolaké řádky, psané inkoustovou tužkou:

... Myslím, že Marjánka krade, tuhle jsem ji přistihla, jak odnášela pod zástěrou kus slaniny, a ten kus ementálu, co byl ve špižárně na rečně vpravo, jistojistě snědla, na to bych vzala jed, tak ji dej pryč, beztoho má hubu, o všechno abych se starala, já vím, že ted'ko půjde všechno horempádem, já byla vždycky k Tvým lidem přívětivá, ale ty ses na moji přízeň díval jako bubák...

„Jak je kdo ke mně, tak já jsem k němu,“ připojil k tomu hostinský.

... jako bubák, co Ti udělala maminka, že jí pohrdáš? Nevidáno, náš rod není o nic horší než Tvůj a že nebyl u nás žádný majetek, to není hanba, nás bylo moc, tatínek se o všechny dobře postaral, ty jeho zlaté ruce upracované a maminka by za nás dejchala, já vím, že nýčko neřekneš o mně dobré slovo, jako bych byla ta nejšpatnější, ale jenom si vzpomeň na Alžbětu, jak za ní lezl do kumbálu, ani ve sklepě's ji nenechal...

Hostinský zrudl, píchl ukazovákem do dopisu a vzkřikl hlasem, ve kterém se chvěla nejtrpčí urážka: „To je lež! To je drzá lež, já to můžu odpřísáhnout před každým soudem. Do kumbálu jsem nelezl, to nemám ve zvyku, a ve sklepě jsem jí pomáhal s krosnou uhlí na záda. Na tom přece není nic špatného...“ Trvalo to delší dobu, než se pan Tatrmuž upokojil a mohl pokračovat ve čtení:

... ani ve sklepě's ji nenechal, mohl by ses stydět, cizí lidi mně to musili říct, já pak pro ostudu nemohla z baráku, Alžběta dělala svatou, ale já ji prokoukla jak hubenou kozu, kulečník se musí dát znovu potáhnout, hosté si stěžují, že nemůžou na tom mandlu udělat pořádný karambol, taky kamna nedělají dobrotu, musí se zavolat člověk, aby to dal do pořádku, už nám nastává zima, už mně to neměj za zlé, drazemilovaný muži, neb krev není voda, já na mužské nejsem dělaná, ale jde o zdraví, ještě jednou tě srdečně zdraví a líbá Tvá věrná manželka Božena. A nechod' pořád k vodě, stejně chytíš houby s octem, máš rechma a pak budeš celou zimu doktorovat, já Tě znám.

Hostinský dočetl, vzkřikl hrozným hlasem a ozvěna zaduněla pod starým klenutím. I počal kvapně shánět šatstvo, aby se oblékl. Bylo ještě temno, jitro nesměle klíčilo za obzorem. Natáhl si kalhoty, chvějícíma rukama připnul límec a škrobenou náprsenku; zapomněl si kravatu a špatně oblékl vestu; v chvatu se narazil do starého kabátu a nemohl trefit do rukávů. Všechno to dělal v zimničním rozčilení, přemílal rty a jeho soví obočí se pohybovalo. Chtivost pomsty, hněv na nevěrnou ženu cloumaly jím z kouta do kouta.

– Však já ti dám! Dopadnu tě, zahladím, rozšlápnu! tak si sliboval.

Ze stěny strhl loveckou pušku, otevřel závěr a prohlédl hlaveň. Při oblékání srazil několik porcelánových drobnůstek, které zdobily opěradlo pohovky, a převrhl vázu. Dupal a v rozčilení mlaskal jako ježek, který požívá šváby.

Za chvíli vzbudil celý hostinec, i byl poplach jako při požáru. Děvečka vyběhla v košili a pištěla, jako by ji na vidle bral. Podomek vyběhl se džberem na vodu. Jakýsi obchodní cestující, který zde tuto noc přespával, vyskočil rovnýma nohama z postele a vletěl hlavou do zrcadla; zařinčelo sklo a na lesklé ploše zrcadla se utvořila pravidelná hvězda. Koně ve stáji dusali, slepice kdákaly. Šedý kohout vyletěl na zídku a hlučně zakokřhal. Bernardýn s počestným obličejem se probudil, vyběhl na dvůr a basem štkal buch-buch-buch, a jeho štkot zněl, jako by obuškem tloukl na vrata.

Hostinský vytáhl z kůlny velocipéd, napumpoval pneumatiku, vsedl na kolo, zazvonil a vyjel ze vrat. Podomek za ním zavolal: „Vzhůru, pane hoteliére! Přiveďte je živé nebo mrtvé!“

Brzy se po celém okolí roznesla ta novina, že hostinskému utekla žena. Lidé si povídali, lidé obraceli oči v sloup, lidé vzdychali a říkali, že to čekali, že to věděli, že takový je dneska svět. Mnozí vystrkovali hlavy z oken, vybíhali před dveře, aby viděli, jak uražený manžel pronásleduje nevěrnou ženu. Pravidelní hosté hotelu U kamenného stolu, kteří s libostí hleděli na svěží hostinskou přes svou sklenici piva a pociťovali šimrání hříšného pokušení, ti všichni projevovali hostinskému sympatie a udělovali mu mnohé cenné rady. Ten radil, aby uražený manžel zvalchoval dramatickému umělci hřbet, onen byl pro to, aby mu pochroumal žebra, jiný jevil přání, aby mu přerazil nohu. A mnozí horlivci se nabízeli pro ten případ, kdyby došlo k soudu pro těžké ublížení na těle, že obžalovanému dosvědčí vše, co si bude přát.

Za hlaholných projevů se kolo řítilo ulicemi lázeňského města, nesouc hostinského temný, málo slibující obličej. I byla cesta necesta, hostinský pohyboval pedály, velocipéd poskakoval

přes stružky a výmoly, přes kamení a hloží a puška na zádech se kymácela. A za bicyklem se hnál zástup nadšených psů, kteří se navzájem povzbuzovali bojovným štěkotem.

Byly ulice s kamennými domy, zdobnými a vyšňořenými, byly skromné chalupy, dílny a ohrady a již kvačil hostinský po silnici s městem za zády. Vítr vanul mu do obličeje a tu a tam z děravých mračen se utrousila krůpěj.

A jak ta cesta pokračovala, tak vychládala náruživost hostinského, výheň v jeho hrudi uhasínala a vadla chtivost pomsty. Divokou zlost vystřídala mdlá lítost a v zádech cítil únavu. Cesta stoupala v prudké křivce a pan Tatrmuž seskočil a vedl kolo.

Tak dospěl až do švestkové aleje. Modré plody, v nichž zářivé léto se proměnilo v sladkou šťávu, visely v bohatých růžencích z větví. Ze slaměné boudy vyšel staříčkový sadař, jemuž kořalka vytepala ve tváři měděné ornamenty; za ním se líně plazil blechatý chundeláč.

Hostinský se dal do řeči s hlídačem. Vzpomněl si, že musí vařit povidla, a ptal se staříčkého kořaly, zač by mu přenechal úrodu stromořadí, jak to stojí a leží. Mluvili semhle-tamhle, sadař se ošíval, cenil si švestky, jako by byly ze zlata, hostinský křičel, sadař odmlouvavě rozkládal rukama, ale nakonec se dohodli a plácli si. Načež hostinský vsedl na kolo a jel nazpět, neboť musil poslat lidi, aby přišli švestky očesat.

25

Jak ten čas utíká.

Pestré svetry a hraní na harmonium.

Věčná budiž paměť Šimonu Tatrmužovi

No, a brzy bylo stromořadí očesáno, vařila se povidla, noci se náramně vmohly a zavalily dny. Po strništích se proháněli duchové, jejichž kabáty byly utkány z mlhy, bývaly psoty a nepohody, vrány poletovaly těžkým letem nad mokkými oranicemi a příroda se oddala těžkomyslnosti. Potom se kdesi protrhl pytel a zadul severák. Země ztuhla a nosy vykvetly křiklavou červení, v hospodách hrála dechová hudba a konaly se vepřové hody. Zahrádky poplenilo šedé jíní a mráz vykouznil na okenních tabulích tropickou vegetaci.

Bylo tesklivo v hostinci U kamenného stolu. Hosté si dávali jitrnicovou polévku, tlačenku i ovar, zavlažovali boží dary pivem, ale nechutnalo jim, jak se patří. Něco jim chybělo. Hostinský častěji než kdy jindy sedával u harmonia a hrával pro povznesení duše dumné a

nábožné písně. Tehdy hosté ztichli, a uvažující o nestálém plynutí času, nalaďovali tvář k hlubokomyslnosti a zírali do pivních sklenic s vážností. I hráči karet krotili svou bujnost; přebíjeli nehlučně a jejich úsloví byla vážná.

Byla zima, pozdě vstávalo slunce, nevlídné, opuchlé a rudé mrazem: Ztichla bílá pole a zahrady; nehybně stály stromy a na lázeňské město ulehla ospalost. Jenom o svátcích se v ulicích zavrtěl život a zdvihl se křik. To přijížděli lyžaři a široce si vykračovali v malebných krojích a pitvorných čapkách; také ženy dělaly dlouhé kroky, oděny v nohavice jako Turkyně. Lyžaři znepokojovali zimní krajinu halasným pokřikem, rozvířovali sypký sníh, a když vstoupili do hospody, dupali okovanými nohama, zeširoka sedali za stůl, luskali kartami a pili grog.

Vrchní číšník pan Antonín se za zimu scvrkl ještě více; zvadle z něho visel frak; a tehdy více než kdy jindy se podobal komorníkovi anglického lorda; jeho mračný obličej budil podezření, že je spolčen s loupežnickou tlupou a že chystá svému pánovi namíchat jedu do sklenice portského vína. Pan Antonín se netajil opovržením k lyžařskému sportu. Protivily se mu pestré šály, křiklavé svetry a pitvorné kazajky; úkosem pohlížel na ženské kalhoty. Protivila se mu hlučnost lyžařů a jejich hranaté pohyby. Spropitné přijímal hrdopysně, jako by prokazoval milost. Nebylo lze se ho dovolat; když ho bylo zapotřebí, rozplynul se jako cukr v kávě. Jeho duše cítila náklonnost pouze k lázeňským hostům a k jejich neduhům; lyžaři pak k jeho nelibosti stavěli na odiv svoje zarudlé a halasné zdraví. Kdykoliv zpozoroval, že se hosté chystají k odchodu, odvracel se k oknu a díval se ven; to proto, aby hostům nemusil pomáhat do kabátu, a také se mu nechtělo zdravit.

K dovršení unylosti a stinné tesklivosti přijal hostinský slepého hudebníka, který svým uměním měl hostům krátit dlouhé večery. Rázem osmé hodiny přicházel ten muž s bledým obličejem, vytesaným z pískovce, a šeptem pozdravil věčnou tmou, která ho obklopovala. Tu vytáhl z mapy notový sešit, který rozevřený tiskl na prsa, a jezdil prsty po notách, vyznačených slepeckými značkami; při tom naklonil hlavu, jako by naslouchal velmi vzdáleným zvukům, jeho vyhaslé oči hleděly kamsi stranou a bručel si potichu jakousi melodií; tak cvičil. Když se tak byl seznámil s partiturou, sedl si k harmoniu a hrál nadmíru žalostné písně; k tomu pak vichřice v komíně zpívala ukolébavku čertovu děcku.

Krátké dny, děravé dny, dlouhé noci, bezedné noci; a tak ten čas utíkal...

A pak stoupalo slunce na třpytném nebi, zavanul hebký vítr, sníh okoral, vrby zežloutly, prudce se vzdouvala voda a lesy se přiblížily. Ze střech hbitě kanuly krůpěje a hrály tenkou hudbu jako na xylofon. Bylo cítiti dehtem a rozrytou zemí. Žlutí motýli se třepetali po zahradách, slabí, omámení, náhle překvapeni životem. Vrabců se zmocnilo rozčilení a nemohli posedět na místě; rozčepýření poskakovali po dvoře, plni starostí. Skřivan, oživlá hrouda ornice, třepetal se ve výšce stále na jednom místě a křičel z plna hrdla.

Tehdy pak pan Šimon Tatrmuž, hostinský, počal se odvracet od života, na všecko se škaředil, nic mu nechutnalo, neboť jeho duch velmi poklesl a zemdlel. Slabý, s průsvitnými ušima, se kodrcal po stavení a klepal hůlčičkou. Zestárnul a lidé si soucitně šeptali za jeho zády. Pro něho již nesvítilo omládlé slunce, nekvetly pampelišky a neštětali ptáci. Posedával před stavením podřimuje, a když promluvil, tu hlas jeho se podobal šeleštění papíru. Pak již začal polehávati, v jeho ložnici začalo páchnout latinou, seschl a ztrácel se v peřinách. Udělal pořádek, nebeský účetní otevřel jeho knihu života, sčel dobré i zlé skutky; hostinský si dlouze vzdychl a umřel.

Děvečka v kuchyni hlasitě zakvílela a ukryla svou tvář do zástěry. Pan Antonín svařtil tvář, opřel hlavu do dlaní a nepřítomnými očima po dlouhé hodiny se díval na nálevní stolec, na zmlklé harmonium, na poličku s lahvemi pestrých lihovin. Jídlonoš trčel v jednom, číšnický učeň v druhém koutě. Podomek, uslyšev zlou novinu, mávl bezradně rukou a uchýlil se do stáje, kde bučel, olizuje slané krůpěje s knírů. Koně obraceli hlavy a dívali se po něm svými lesklými očima. Pokryli kulečník plátnem; v ložnici planuly svíčky a lidé, jdouce mimo hostinec, smekali klobouky.

Měl slavný pohřeb pan Šimon Tatrmuž; celé město se dostavilo, aby mu vzdalo poslední poctu. Jeden hlas šel krajem, že umřel spravedlivý muž; ale ženské zlořečily paní Boženě, že mu zkrátila život. Časopis Národovec ze Džber a okolí napsal, že pan Šimon Tatrmuž se těšil oblíbě pro svoji milou a konciliantní povahu a že věčná mu bude paměť. Na pohřeb se dostavil také rada Dyndera; na památku si odnesl balíček karet, s nimiž strávil s nebožtíkem tolik nezapomenutelných večerů.

Psaní od notáře.**„Šťastnou cestu, pane šéfe!“****„Děkuji vám, Franci“**

Jednoho dne obdrželi bratři inženýři Sptyihněv a Tomáš dvě stejné modré obálky, na nichž bylo v levém rohu vytištěno JUDr. Otakar Pcháč, notář v Mezibranské ulici. Bratři obraceli obálku nedůvěřivě v rukou; pak ji zastrčili do kapsy. V polední přestávce roztrhli obálku a přečetli si psaní. Byli zamyšleni, ale jeden druhému neřekl ani slovo. Celý večer pak, sedíce na terase, kouřili z krátkých dýmek a obírali se svými myšlenkami.

Příštího dne pak mezi desátou a jedenáctou se v kanceláři omluvili, vsedli na elektriku a jeli do Mezibranské ulice. Tu vyhledali jeden solidní, zatuchlý dům, vstoupili po temných schodech do prvního patra a Sptyihněv zazvonil u jedné dveří. Otevřela jim slečna s podvázanou tváří a bratři se současně vtlačili dovnitř, zahučevše „s dovolením“.

V kanceláři je uvítal úředník v žíhaném pulovru a s mnohými odznaky na kabátě a tázal se, čím může sloužit. Bratři něco zamumlali a předložili úředníkovi dopisy. Ten povídal, moment, moment, pan šéf je naproti a má nutnou konferenci. Nabídl inženýrům židli a zašvitořil, že pro pana šéfa doběhne, a prosil o minutku strpení. Bratři klesli do křesel, potažených odřenou kůží, nějak připomínající dlouhé, spleťové procesy, úpadek, konkurs a výprodej, a zasmušile se zadívali na slečnu s podbradkem, která ťukala na psacím stroji. Venku se rozhýřil překrásný den, ale z té slávy vnikl do notářství pouze světelný sloup, v němž vířila zrníčka prachu.

Po drahé chvíli přispěchal notář v mohérovém kabátě měňavých barev a v bílé vestě. V zardělém obličejí nesl odlesk vinárenského ovzduší a jeho roztržitý výraz svědčil, že kus duše zanechal právě na dohrané partii ferbla. Ale sotva vstoupil do kanceláře, již vyvětrala z něho vinárna i karban a vsákla do něho registratura, kartotéka a spisy. A jeho hlas, který před chvílkou byl šťavnatý jako roštěnka, potáhl se byrokratickým zákalem a zaskřípal pískem.

Pozval návštěvníky do své kanceláře, klubová garnitura, psací stůl z mahagonového dřeva, pozlacené sloupkové hodiny, které nešly, také asi oběť spleťových pří, kolkových poplatků a z toho vzniklého úpadku; doktorský diplom, hliněný Říman v tóze, dotýkající se prstem nahých prsou; sádrová soška mytologické slečny, rozpínající peruti; a fikus s lesklými, jakoby lakovanými listy, který vypravoval cosi o paragrafech, taškářství a úskocích.

Notář ovanul návštěvníky oblakem vermutu, přistoupil k nedobytné pokladně, zachřestil klíčky, pokladna se těžce otevřela jako skála o Velkém pátku; notář vytáhl listinu, nespěchaje usadil se za stůl, zaměnil skřípec brýlemi, a právnickým hlasem, který postrádá barvy, přečetl mladým mužům závět'.

I dověděli se, že nebožtík hostinský Šimon Tatrmuž při úplném vědomí a dobrém svědomí vydědčuje svoji manželku Boženu pro hrubý nevděk, jehož se dopustila tím, že manželskou nevěrou uvrhla jeho poctivé jméno v posměch. A jmenuje univerzálními dědici své synovce Spytihněva a Tomáše. Odkazuje jim celé movité a nemovité jmění a přeje si, aby po jeho smrti dále vedli hostinec U kamenného stolu, a to společně, v bratrské lásce a svornosti. Odkazatel doufá, že jeho synovci povedou živnost tak, aby byl zachován její věhlas a oblíbenost; věří, že dědicové nedopustí, aby hostinec upadl a byl zastíněn konkurencí.

Notář dočetl, sňal brýle a nasadil si skřípec; zadíval se na návštěvníky učeným pohledem. Tázal se, zda pánové porozuměli. Bratři mumlavě přisvědčili. Notář se zvrátil do lenošky a rozpovídal se o nebožtíkovi hostinském. Byl to znamenitý muž, děl uznale, škoda, že nás tak záhy opustil.

Potom vstal, zapjal si kabát na všechny knoflíky a propustil bratry starodávnou poklonou a elegantním pokynem ruky.

Inženýři zaváhali; patrně se chtěli o něčem poradit, ale jeden nechtěl mluvit před druhým. Notář je doprovodil ke dveřím, přívětivě se usmívaje. Žíhaný svetr vycenil cukrové zuby.

Bratři loudavě opustili kancelář. Mlčky kráčeli vedle sebe, každý z nich zaměstnán stejnými myšlenkami. Když přišli domů, odebral se každý do svého pokoje, postavil na stůl malou remingtonku a počal vyt'ukávati dopis.

Skoro současně vyšli na ulici, kráčeli kousek podle sebe, zahruli za roh a vhodili dopisy do jedné schránky. Potom zašli do kavárničky, poručili si černou kávu, zapálili si dýmky, bafali a mlčky pohlíželi oknem.

Příštího dne doručil jim listonoš dopisy psané strojem. Jeden byl podepsán Spytihněvem, druhý Tomášem. Spytihněv oznamoval Tomášovi, že je ochoten ujmout se dědictví a vyplnit všechny podmínky. Upozorňuje však adresáta, že vedení hostince obsahuje v sobě dosti svízelný poměr. Bratři totiž by nemohli při zjevném a smrtelném nepřátelství vést podnik společně, neboť to by obsahovalo zárodek mnohých konfliktů. Hostinec musí být řízen

svědomitě; tím jsou bratři povinni dobrému strýci. Spytihněv tudíž navrhuje, aby po určité době, dejme tomu týden, vždy jeden z nich byl šéfem podniku a druhý sloužil pod ním jako vrchní číšník. Po uplynutí této lhůty si dědicové vymění úlohy.

Psaní, jež obdržel Spytihněv, obsahovalo stejné názory a ku podivu navrhovalo shodné řešení. Proto jakmile dočtli dopisy, ozvalo se z obou místností současně: „Souhlasím!“

Zbývalo určit, kdo první z nich bude dělat zaměstnavatele. Rozhodli se, že tuto otázku spravedlivě rozřeší losem. Sjednotili se na této loterii: Budou se dívat z okna, Spytihněv na pravou, Tomáš na levou stranu. Kdo první z nich spatří ženskou, ten bude první týden principálem.

Dlouho nikdo nešel. Pak Spytihněv spatřil babičku, která vedla kozu a nesla nůši trávy.

Chtěl reklamovat vítězství, ale bratr se posměšně zašklebil; Spytihněv pokrčil rameny a umkl.

Tomáš vítězně hvízdal; uzřel mladou služtičku, která vyběhla z domu, aby si sáhla na kominíka.

Spytihněv se sklonil před vítězem; stal se vrchním číšníkem.

Koncem týdne se odebrali na nádraží, aby odjeli do lázeňského města. V nádražní hale sáhl Tomáš do náprsní kapsy, vyňal peníze a podal je Spytihněvovi.

„Tu máte,“ pravil, „a jděte k pokladně koupit dva lístky. Jeden druhé a jeden třetí třídy.“

Spytihněv sebou popudlivě trhl. Avšak v tváři bratrově byl takový chladný, cizí a povýšený výraz, že mu slova zamrzla v hrdle. Mlčky vzal peníze a postavil se do fronty cestujících.

Vrátil se po chvíli a podal bratrovi lístek druhé třídy. Ten mu ukázal na svůj kufr, Spytihněv se mlčky uklonil, chopil se obou zavazadel a následoval Tomáše podzemní chodbou ke vlaku. Vstoupil do oddílu druhé třídy a umístil bratrův kufr v síti. Mezitím Tomáš se rozložil na plyšovém sedátku a ponořil se do četby novin!

Spytihněv nerozhodně postál, pak smekl klobouk a zahučel: „Šťastnou cestu, pane šéfe.“

Tomáš zachrastil novinami, přeložil nohu přes nohu a odpověděl s upjatou přívětivostí: „Děkuji vám, Franc. Můžete jít.“

Franc vysekl poklonu a odebral se na své místo do vagónu třetí třídy.

27

Co je nového U kamenného stolu?

Pan Antonín se udělal pro sebe.

Frak, podivná hříčka přírody

Nastala nová lázeňská sezóna. Opět se chopil slova barevný prospekt a naléhavými slovy přesvědčoval všechny lidi, že nevyhnutelně musí navštívit klimatické lázně Džbery pod Skálou, jež se vypínají 703 metry nad hladinou mořskou. Barevný prospekt zesílil hlas, když vychvaloval nádherné okolí a překrásné procházky stinnými lesy, kde prý ptáčkové zpívají chválu Hospodinovi. Hlas barevného prospektu se podobal břesknému zvuku trumpety, když doporučoval zájemcům zříceninu hradu Plž, odkudž se užaslým zrakům otvírá úchvatné panoráma. Hlas barevného prospektu svůdně zaštěbetal, když vychvaloval levnou a vydatnou penzi ve zdejších hotelích. A ruměná dívka v národním kroji, vyzírající z barevného prospektu, zase počala nabízet zájemcům železito-sirnato-alkalickou vodu...

Čerstvě omítli Lázeňský dům, takže omládl a byl svěží, jako by právě vyšel od holiče. Také park vyhlížel, jako by se právě svěřil péči kadeřníkově. Koruny stromů byly přistřiženy jako brada řídícího učitele při zahájení školního roku. Trávníky se podobaly účesům, rozčísnutým bílými pěšinkami v stejnoměrné dílce. Křoviny a stromy, celý park se podrobil trvalé ondulaci.

Po záhonech poskakovali kosi a pěnkavy, v hostinských místnostech pak číšnický personál. Zazelenaly se oleandry před vchodem do výčepů. A v souhlase s neměnnými přírodními zákony zahrál orchestr pod pavilónem v podobě mořské ulity předeheru k opeře Alessandra Stradelly pod osobním vedením mistra Jožky G. Fadrhonce-Měcholupského.

V ulicích lázeňského města se hemžilo skvoucími a apartními toaletami, četnými neduhy a dietami, plážovými pyžamy, šortkami a tenisovými úbory. Bylo jaro, bylo veselo.

Nyní se podívej, můj synu, co jest nového v hostinci U kamenného stolu. Mnoho jest nového od té doby, co jsme se naposled viděli. Zvenčí není sice nic znát; v průčelí hostince malovaný forman zase práská tlustými kníry, podobnými jelitu, a opisuje bičem osmičku nad párem červených koní. Před vchodem vidíš ležeti bernardýna s počestným obličejem; má hubu na

předních tlapách a sní o minulosti, o lepších psích časech. Podomek v modré zástěře a se slámou ve vlasech stojí na zápraží a leští obuv, horlivě se rozháněje kartáčem. Jakmile je s botou hotov, tu drží ji v natažené ruce a zálibně pozoruje své dílo přimhouřenýma očima jako umělec svůj obraz. Přihloupelé slepice se procházejí kolem stavení, nosíce v tváři ustavičný strach o svůj život.

Avšak uvnitř, můj synu, uvnitř se mnoho změnilo. Především tu není pan Antonín. Nedávno totiž oznámil inženýr Tomáš shromážděnému personálu, že bere vedení hostince do svých rukou, a představil bratra Spytihněva jako vrchního číšníka. Pan Antonín vyslechl to poselství zamračeně a pak správně namítl, že v podniku nemohou být dva vrchní. Nabídl svou demisi, která byla přijata.

Ostatně pan Antonín měl už služby po krk a chtěl se udělat pro sebe. Našel si v kterémsi vzkvétajícím městečku s čilým obchodním a kulturním ruchem pěkný objekt; pár kroků od nádraží, koupání, procházky, pěkné partie. Objekt je trochu zanedbaný, neboť dosavadní majitel přál pít jenom sobě a pro hosty měl jen hrubé řeči, ale pan Antonín doufal, že to dá brzy do pořádku.

Dříve než odešel, prodal Spytihněvovi svůj frak, neboť vrchní číšník nemůže být bez fraku. Přidal ke kupní ceně láhev francovky, aby si jí mazal nohy, které v číšnickém povolání velmi trpí. Dále přidal seznam několika zdejších obyvatel, jimž není radno dávat na křidu. Frak byl dosti zachovalý, jenomže byl šit na člověka menší postavy; také černé kalhoty byly poněkud krátké. Když se Spytihněv prohlížel v zrcadle, tu uzřel jakéhosi pána s vykasanými rukávy a tak krátkými nohavicemi, jako by se ten pán právě chystal přebrodit potok. Nový pan vrchní se kroutil před zrcadlem; ale ať dělal, co dělal, žádná elegace z toho nevznikla.

Když ho uviděl nový pan šéf, zrudl nadmíru a běžel do kůlny na dříví a tam se dlouho zmítal v pištivém smíchu.

Nový pan vrchní zbledl a děl k sobě: Vždyť je dobře, pane šéfe. Však my se ještě setkáme u Filip.

Nemohl však dlouho v hrudi hýčkat pocit urážky, neboť ho netrpělivě volal jeden host a přál si platit. Pan Franc se nad ním sklonil do oblouku a připravil si tužku a blok.

Koncem školního roku přijela, obložená zavazadly, krabicemi a plědy, rodina rady Dyndery. Přibyla v uspokojivém zdraví a pohromadě; jenom filozof pan Kebrle s nimi nebyl. V této

rodině ztratil svůj smysl existence, protože jeho žák Lubomír jednak v zápase s vědami podlehl úplně, a za druhé byl vyloučen z ústavu. Vínou na tom měl ovšem profesor matematiky, úhlavní nepřítel mladého inteligenta. Lubomír objednal totiž někdy v polovici března svému milému učiteli pytel italských brambor, při tom však ovšem nepodepsal sebe. Učený matematik se podivil, když obdržel ono zboží, a zahájil s italskou firmou korespondenci, ve které vyložil, že není povahy labužnické a také jeho plat nedovoluje, aby si v zimě popřál takové lahůdky. V nenadálém obchodním spojení spatřuje nedorozumění, jež mu vnuká podezření, že jde o jakousi svévoli či nezbednost. Žádá tudíž učený matematik, aby italská firma mu zaslala objednávku jakožto corpus delicti, které zajisté povede k vypátrání pachatele.

Italský vývozce vyhověl tomuto přání a matematik na první pohled poznal písmo milého žáka Lubomíra. Zločinec se kajícíně přiznal a následek toho byl, že dostal vyhazov. Tak byla předčasně přerušena vědecká dráha mladého muže. Nejprve byl podroben domácímu potrestání a pak mu bylo oznámeno, že po prázdninách půjde na řemeslo.

Páni rodiče se domnívali, že nezdárný syn bude zdeptán a zahanben. Ó, jak se mylili! Když se Lubomír dověděl, že už nikdy nespátí učenou tvář plnou matematické sveřeposti, tu rozkvetl k novému životu. Už nikdy nebudou naň dorážet kosinusy, už nikdy mu kvadratické rovnice nebudou kazit mladý věk. Jaké blaho! Bude žít ve světě, kam dosud nedolehla zvěst o consecutio temporum, o vazbě accusativi cum infinitivo a jiných výmyslech klasické filologie. Jaký to krásný svět, utěšený svět!

Přál si, aby ho dali učit elektrotechnice. Otec s povzdechem svolil a matka zaslzela při pomyšlení, že jediný syn bude chodit v modré blůze. Avšak Lubomír zvažněl a zdvihl hlavu. Už ho nebavilo přemýšlet o darebnostech, ale začal dumat o svém budoucím povolání. Vykračoval si jako starý; nespíchal a dělal dlouhé kroky; mluvil dunivým basem a často si povytahoval chmýří pod nosem. Opatřil si elektrotechnické nářadí a pořádně něco kutil; doma spravil elektrický zvonek...

Hostinský Tomáš uvítal rodinu Dynderovu, jak se sluší na majitele váženého a solidního podniku. Kulantně se uklonil před pánem s modrými brýlemi a vlnavě políbil ruku paní Dynderové. Potřepal za ucho mladíka Lubomíra s bodrou laškovností usedlého a zámožného muže a zeptal se ho, jak dopadlo vysvědčení. Z prsou manželů Dynderových se vydral těžký povzdech; nechme toho a mluvejme raději o něčem jiném. Těžký vzdech rozechvěl atmosféru a

zanikl ve vesmíru. Mladý muž se zamračil; špatně snášel třepání za ucho a jiné důvěrnosti; sklonil hlavu, cosi zahuhlal a ryl nohou v písku.

Hoteliér nabídl svým hostům celou ošatku útěšných slov. Špatné vysvědčení ještě nic neznamená, pravil; mohl by jmenovati celou řadu vynikajících mužů, na jejichž školní vysvědčení nebylo lze pohlédnouti bez hnusu, a přesto později proslavili svou vlast. Obrátme list, všecko se časem uspořádá.

Ale co to? Hoteliér nevidí slečny dcery. Co že nemá to potěšení...?

Sotva se zmínil o zrzavých slečnách, řeč se mu zadrhla a celý se udýchal. Vytratila se z něho bodrost úspěšného živnostníka; měl kulaté oči jako tele a proměnil se v těžkého, neobratného jinocha, jemuž ruce visí jako závaží.

Paní Dynderová při zmínce o ryšavých dcerách zazářila jako benátský lampión a pravila, že dcerušky musily navštívit nemocnou tetu, která něco má, a co má, do hrobu si nevezme; s nemocnou tetou musejí hrát dardu a pít bezinkové thé; až učiní zadost své povinnosti, přijedou sem. Dáma se skřípcem a stuhou počítá, že ta zrzavost přijede některý den z neděle.

Hoteliér si povzdechl, ale nikoli jako hoteliér, nýbrž jak vzdychá kterýkoli mladík v určitých případech. Ale hoteliér nesmí natrvalo podlehnouti lyrickým dojmům; kam by přišel? Otrásl se, rázem nabyl pohyblivosti a živnostenské energie. A zařval: „Franc!“

V klenuté chodbě zahučela znepokojená ozvěna. Kde byl pan vrchní Franc?

Tuto chvíli stál před zrcadlem a zuřivě natahoval rukávy svého fraku a domlouval nohavicím, aby se prodloužily. Neměl úspěch a proklel celou sluneční soustavu. Sám sobě se zhnusil.

„Franc!“

– Vždyť já slyším, zamumlal nešťastný mladík, štítivě si prohlížeje nešťastného mladíka v zrcadlové ploše.

„Franc! Kde vězíte, člověče?“

„Mám já to personál!“ obrátil se omluvně na pána s modrými brýlemi.

„To jináč nejde,“ těšil ho chorý muž.

Po mnohých zvoláních se konečně objevil onen frak, podivná hříčka přírody. Zaměstnavatel se naň osopil. Nikdy tu není, když je ho zapotřebí. Jak si to vlastně představuje?

Velel mu, aby se ujal rodiny Dynderovy a zavedl je do příslušných komnat. Franc zamumlal cosi v neznámém, snad již mrtvém jazyce a chopil se dvou kufrů. Za ním se seřadil podomek a ostatní personál, obtížený příslušným počtem balíků, krabic a plédů. Hoteliér pak šetrně objal neduživého pána kolem pasu a vedl ho opatrně po vrzavých schodech nahoru, vyptává se ho na zdraví.

Pán s modrými brýlemi mu s pyšným smutkem zvěstoval, že mu přibyly tři další těžké choroby, takže jeho sbírka nemocí bude už brzo kompletní. Těšil se, že příštího roku půjde na odpočinek a pak se bude moci svým neduhům úplně věnovat.

„Ano, ano...“ vzdychal. „Na mém těle není místečka zdravého. Všichni lékaři se diví. A jsem tu pořád, zatím co pan Tatrmuž, můj přítel velectěný... takový pořizek a lamželezo... už je tam, vidíte, vidíte...“

Rozhostilo se mlčení. Pán s modrými brýlemi vzpomíná na svého věrného druha, jenž se už proměnil v hebký trávník, v trsy modrého rozrazilu a záhon chudobek. Vzpomíná chvíli utěšeného rozjímání, které hebce uplývaly v souzvuku s běhutou řekou.

A povídá: „Musím se na něho jít podívat... na chlapce starého... jestli se mu dobře spí...“

28

Rozmluva pana rady Dyndery s jednotlivými pokrmy.

On je tichý, já jsem pomalá, mohli bychom to dát dohromady.

Rodí se nový frak

Uhodilo poledne a na toto znamení se zdvihli všichni hladovci a zaplavili rozsáhlou jídelnu hotelu U kamenného stolu. Zvonily příbory a talíře, sklenice cinkaly, množství čelistí se dalo v pohyb a hladové hlasy se vzdouvaly v mohutném příboji. V této době se číšníci podobali vlaštovičkám, kterým se právě vyklubaly mladé. Ustavičně poletovali v překotném letu z kuchyně do jídelny a pardon, pardon, k službám, račte, strpení, okamžik, a přinášeli pokrmy a nápoje. Také vrchní číšník pan Franc se pohroužil do závratné činnosti. Jeho okřídlené nohy kroužily po místnosti; úsečnými rozkazy pobízel nosiče jídel; pst! kotlety třetímu stolu, pst! stůl u okna dostane španělského ptáčka, pst! Oldo, popadnu tě za uši, co bude s pivem pro stůl

nalevo od dveří; ustavičně pobíhal s neviditelným škopíčkem, aby zaléval plamen nespokojenosti, který se vzňal jednou v tom, jindy v onom koutě. Šosy poletovaly; a v této činnosti zapomínal na kormutlivý frak, který hyzdil ztepilé tělo; a jeho číšnické vzněty se sytily dosti hojným spropitným.

Mezi stoly jako krasobruslař se klouzal hoteliér Tomáš; mnul si ruce a měkce, jako když másla ukrajuje, trousil svoje majoucta a já se klaním. S potěšením viděl, že jeho hostinec skýtá pohled na zdárný hospodářský rozkvět. Když byl každého hosta obdařil poklonou, usedl ke stolu rady Dyndery, aby ve společnosti s jeho váženou rodinou poobědval. Vyměnil si s pánem s modrými brýlemi několik dogmatických názorů na počasí a projevil zájem o neduhy toho pána. Chorý muž ochotně mu dělal průvodce po svých chorobách, s nadšením upozorňuje na zvlášť význačné projevy svého organismu. Nato se oddal studiu písemnictví obsaženého v jídelním lístku. Bylo to nezištné studium – asi jako dějiny umění; věděl, že z toho nic nebude mít.

Jeho zrak spočine na mladé kachně s opečenými brambory. Těžký povzdech: „To já, bohužel, nesmím.“

Seznámí se se šťavnatým přírodním řízkem a již se s ním zase musí rozloučiti. Odejdi, řízku, nemělo to býti.

„Ty půjdeš napravo a já nalevo,“ zazpíval, „a pak se sejdeme u Boha věčného...“

Také s cikánskou pečení promluvil několik vlídných slov, pozdravil husu s knedlíkem a připojil k ní několik vzpomínek z mládí a na rozloučenou objal segedínský guláš.

Obletovaly ho luzné přeludy pokrmů a zase mizely. Mlaskal nostalgicky.

„To nesmím, ono nesmím...“ hučel. „Proč žiji?“ tázal se hamletovsky.

Nakonec bylo mu se spokojiti s jakousi dietní kaší, bezcharakterní a nudnou, bez vzhledu a osobní noty, se kterou si nemohl duševně rozumět. Zajedl ten pokrm užívací sodou, zapil minerální vodou Bič a zesmutněl.

Mezitím hoteliér Tomáš konferoval s panem vrchním Francem o vlastnostech a povaze jednotlivých pokrmů; rozmluva měla ráz disertace; hostinský se vyptával přísně a starostlivě a Franc, ohnutý v úslužný oblouk, odpovídal uctivě. Po vyčerpávající rozpravě přiklonil se pan Tomáš k vepřové pečení. Franc se několikrát uklonil, zapsal si objednávku do bloku a chystal

se k poskoku. Avšak dříve než odkvapil, uchopil ho šéf za omšelé sukno a důtklivě připomněl: „Pečeně musí být s kůžičkou, takovou zahnědlou, víte, aby ta kůžička chrupala, taková, víte, když se do ní píchne, tak vytryskne sádlo a poprská zánovní oděv. Dobře a už palte. Počkejte! A hodně šťávy, Franc, hodně šťávy. Mažte! Stát. Měl byste se dát trochu do pořádku, máte frak, darmo mluvit, každému se musíte zprotivit.“

Minuty míjejí, krmení je u konce a hosté se s táhlými vzdechy zdvíhají, aby uložili naplněné životy. Rozkládají se v zahradě na pažit, celí ztuhlí, podobni nažraným hroznýšům, a přikrývají si zrudlé obličejové noviny, aby se chránili před dotěrnými mouchami. V jídelně to vyhlíží, jako by se tam ubytovala četa dragounů.

Tehdy se pan vrchní Franc odebere do kuchyně, ach a ouvej, tělo necítí, těžké je povolání číšnické. Skromně usedne ke stolu a tiše sní, co mu dají. Do stravy si nemůže stěžovat. Kuchařka Tereška, plná, lesklá a dobrosrdečná děvče, mu přeje; naloží plný talíř, takže připomíná horu Říp. Má za to, že mladík vězící v zajetí nevzhledného fraku je sirotek, který nic neužil. A nyní, co byste tomu řekli, utiskuje ho vlastní bratr, pan šéf. Ubohý hoch! Asi se narodil na nešťastné planetě.

Dobrá a lesklá dívka uroní nad ním slzičku: „Nate, Franc, jezte, dejte si dobře chutnat. Musíte se posilnit. Nic mi neříkejte; já vím, co je to siroba, od dvanácti let jsem u cizích lidí.“

Přidá mu hrnek kávy s buchtou a je nadšením celá pryč, když vidí, jak mu chutná.

Myslí si: – A kdo ví? On je sirotek, já jsem sirotek. Já nejsem tak docela k zahození, on je úhledný mladík, takový lítostivý. On je tichý, já jsem pomalá. Pár grošů bych měla, mohli bychom to dát dohromady, já bych si ho považovala. Když půjdu na něho polehoučku, tak rozváže a snad se vyjádří.

Probere se z myšlení a praví: „Tak jsem vám byla tuhle u kartářky a ta mně zvěstovala, že jeden můj známý nezůstane dlouho tak, jak je, ale v krátké době přijde k nenadálému povýšení. Možná, že myslela na vás, pane Franc, a kdyby se to vyjevilo, tak bych z toho měla radost. Kartářka za to vzala pět korun a to není moc. Já nejsem pověřivá, ale na karty věřím, protože nikdy nelžu.“

Franc, mlčky vypije kávu a rozhodne se, že si musí dát šít nový frakový oblek, aby k něčemu vypadal. Ostatně dnes je už středa, to máme čtvrtek, pátek, sobota a v neděli v poledne se udělá pro sebe. Ale to vezme ten podnik jinak do ruky než nynější slabomyslný majitel, který

rozumí hostinství jako koza petrželi. Umí jenom se nafukovat a personál kujonýrovat; nemá kusa citu pro pracující lid. Však počkej!

Po obědě si Spytihněv zaskočil ke krejčímu, aby mu ušil frak. Mistr vstal od stolu a měl plná ústa máku; k obědu měl škváňky. Uvítal zákazníka a ptal se, čím může sloužit. Jestli dovede ušít frak? Haha! Šil už pro jinčí pány.

Páchlo tu sukmem, kočičinou a malými dětmi. Na stěnách visely módní obrázky z let sedmdesátých. Boubelatí šviháci s úzkými nohavicemi, vysokými cylindry a licousy v podobě hroznů se procházeli ve stromořadí; někteří jezdili na vysokých velocipédech, vážní, strnulí, jak už bývají módní panáci.

Krejčí sňal míru z krku, velel zákazníkovi, aby dělal všelijaké prostocviky, lechtal ho v rozkroku a v podpaží a psal kostrbatým písmem do zápisníku číslice. Na otázku, kdy bude hotov, děl, že oblek bude k dodání z neděle, na další otázku, jestli určitě, a ne jenom tak, začal se dušovat, zaklínal se věčnou spásou, ať ho hrom zabije, ať nemá žádnou radost na světě, když řekl slovo, tak to platí, pán se může spolehnout.

No uvidíme... Zákazník vzal za kliku.

29

Pumpky + fotografické aparáty + svrchníky x manželky = sjezd abiturientů.

Proslov zkaženého studenta.

A živio!

Urodila se toho roku hotelům ve Džberech nebyvalá sezóna. Sešla se tu lidstva ukrutná síla. Nebylo to kde uložit a stále přijížděli noví a noví hosté.

Jednoho dne vyhřezla z nádraží tlupa pánů nestejně velikosti, různého zabarvení a rozmanitých podob; všichni byli hluční. Mnozí z nich byli oděni v pumpky, kabát z nepromokavé látky a placatou čapku; přes plece jim visel chlebník, kolem krku měli na řemeni zavěšeno kukátko nebo fotografický aparát; to byli úředníci. Neboť úředník se vždycky oděje v turistický kroj, když cestuje z jednoho města do druhého.

Jiní zase měli přehozený svrchník přes ruku a ti byli provázeni manželkami původu kvartýrského, manželkami zařízenými se zvláštním vchodem, manželkami, které přijímají na

byť svobodné pány nebo inteligentní řemeslníky. Tyto manželky se zastavovaly před každou výkladní skříní, aby zkoumaly ceny a jakost zboží a zpytovaly svůj obraz, jenž se odrážel ve skelné tabuli.

V tlupě jsi poznal advokáta podle sebevědomé chůze a nenuceného šviháctví; rázem jsi objevil lékaře podle tlustých brýlí, tlustých pysků a prořídých kudrnatých vlasů.

Mohl jsem prstem ukázat na pána, který zběhl ze studií a má nyní mnoho neurčitých povolání. Onen muž se vyznačoval přehnanou vážností, ba pánovitostí; hned jsi poznal, že organizoval abiturientský sjezd a že pečlivě vede seznam bývalých kolegů. Zběh z vědecké dráhy přísně velel zástupu a dbal o to, aby se mu nerozutekl.

Za houfem spokojeně cupal maličký kněz pod lesklou buřinkou, oháněje se hůlkou se stříbrným kováním. Za ním se kmital tučný pudlík s vyplazeným jazykem. Zardělý kněz se usmíval a jeho očka šibalsky hrála. Byl mezi kolegy oblíben, protože to byl velký smíšek a nikoho nezarmoutil. Měl pěkný lyrický tenor a mistrovsky zpíval rozpustilé písně a milostné šansony. Malinký kněz se vedl pod pažďí se středoškolským profesorem; ten ustavičně kroutil krkem jako pták, nepokojně těkal očima na všechny strany a kázal, zdvíhaje ukazováček.

Podle programu bylo sjezdu abiturientů především navštívit zříceninu hradu Plž, aby se poklonili slavné minulosti, hojně nadívané ničivými válkami. Stále vzhůru se plazili zaprášenou polní cestou; pod nimi se propadalo lázeňské město s pestrými parky a smavými zahradami; stále menší a menší, ale celkem úhledné jako výkres kvartána, ohodnocený panem profesorem na jedna minus. Bylo horko; čepýřil se březový háj a sršel jiskrami; vysoko v modru kroužil jeřáb; v dáli zněla automobilová trubka; přes cestu přeběhl zajíc. Někteří v průvodu pokoušeli se o zpěv, ale záhy umkli, neboť je škrabalo v hrdle.

Pomalu jim přicházela chmurná zřícenina s hrubou věží v ústrety. A když se doplazili nahoru, obešli rozvalinu, zarostlou blínem, diviznou a durmanem. Podívovali se tloušťce zdí, safra! dnes už se tak solidně nestaví. Rozložili se na trávniku, dívali se do kraje; dívajíce se do mapy, snažili se uhodnout jména dědin bělajících se na úbočích pahorků. Úředníci neustále cvakali spouštěmi fotografických přístrojů.

Ti, kteří neměli manželky s sebou, zaskočili si do blízké restaurace, tam rozpustile hlaholili a přítukávali si, mrkajíce na sebe; ale páni se svrchníky mdle zapíjeli obloženou housku a vajíčka natvrdo kávou z termosky.

Když se blížilo k polednímu, tu pán, jenž zběhl ze studií, vzal na sebe komisi tvář a počal hartusivě shánět kolegy do houfu. Páni se svrchníky se zvedli z trávníku; manželky otáčely je na všechny strany a sbíraly z nich smítka a vaječné skořápky. Zkažený student vyháněl pijáky z hospody a měl je k pořádku. Vzpírali se mu, rozesmátí a rozjaření št'ouchali do sebe. Konečně však vykročili; páni se svrchníky se opožďovali, neboť musili čekat na manželky, které se každou chvíli zastavovaly, aby si vysypaly písek ze střeviců.

Vhrnuli se do hotelu U kamenného stolu jako velká voda a naplnili vyhrazený sál, jenž hučel jako školní třída o přestávce. Zasedli ke stolu, i objevili se číšníci, horlivě mávající ubrousky. Čekali se zahájením slavnostního oběda na třídního profesora, který se poněkud opozdil. Z dlouhé chvíle uštípovali housky a dělali kuličky z chlebové střídky.

Konečně se dostavil staříčkový profesor; jeho tvář byla obrostlá nazelenalým mechem jako lesní balvan. Při jeho vstupu všichni vstali s připaženými rukama. Vážili si starce, neboť ho měli v paměti jako nejpřísnějšího, nejpedantičtějšího a nejnespravedlivějšího ze všech učitelů, jenž dovedl z dějepisu; ježž přednášel, učiniti vědu nejnudnější, nejnezajímavější a zcela pravdě nepodobnou. Avšak, jak se říkalo mezi abiturienty, aspoň nás něčemu naučil.

Starý profesor neodpověděl na pozdrav; ostatně nikoho z přítomných nepoznával. Uvedli ho na místo v čele stolu. Kmet loudavě vytáhl kapesník, vyplivl do něho a pak zdvihnuv brýle na čelo pozorně zkoumal chrchel.

Zkažený student dal znamení k zahájení banketu. Vrchní číšník Franc přijal znamení a poslal je dál. Rozkaz letěl do kuchyně jako telegrafická depeše a číšníci začali roznášet polévku. Páni se svrchníky si opatrně položili ubrousky na kolena. Maličký kněz s potěšením vsál do sebe vonnou páru z polévky, spěšně se pomodlil a počal jísti; na jeho kulaté tváři se objevil dětský výraz. Středoškolský profesor se usadil vedle svého bývalého třídního; nakláněl se k němu s uctivým úsměvem, neustále mluvil a posluhoval mu. Abiturienti, hledíce naň, myslili si: – Šplhoun! Avšak stařec profesor neposlouchal a hltavě jedl, jako by se bál, že mu jídlo vezmou. Chvatně žvýkal a mech na tvářích se mu chvěl. Kudrnatý lékař mračně odmítl polévku a místo toho spolkl nějaký prášek. Advokát se naklonil k uchu číšníkovi a něco mu šeptal. Podle výrazu jeho světácké tváře a podle kabaretního úsměvu bylo lze usoudit, že objednává láhev drahého vína. Abiturientské manželky jedly s kritickým zájmem odborníků a při tom střežily manžely, aby si neudělali na oděvu skvrnu.

Pán, který zběhl ze studií, pozoroval už hezkou dobu vrchního číšníka. Ustavičně srovnával jeho tvář se zvarhanělým frakem a v jeho mysli zápasily pochybnosti. Pan Franc pozoroval tento upřený pohled, ale nedbal naň. Tvářil se oficiálně, neslyšně řídil personál a byl ustavičně připraven přiskočit a vyhovět.

– Je to on, není to on? mudroval zkažený student. A nakonec: – Že by to byl přece jenom on? Je to on!

Vymrštil se ze svého místa a přiblížil se k panu vrchnímu.

„Spytihněve,“ vzkřikl, „Spytihněve, kolego militký!“

„K službám, prosím?“ odpověděl pan Franc.

Zkažený student upadl v rozpaky.

„Já totiž... já jsem ti poslal pozvánku na sjezd abiturientů... nedostal... nedostal jste ji?“

„Nedostal, prosím,“ odvětil s úklonou vrchní číšník.

„Ale ty přece... hm... pokud vím... jsi byl inženýrem?“

„Jsem k službám!“

„A co že...?“

„Tak prosím. Změnil jsem povolání.“

„Aha. Hm... já rozumím. Vrtkavost osudu... No, nic nedělá. Já uznávám. I číšník může být hodnotným členem společnosti. Jakožto moderní člověk všechno chápu...“

I pomyslel si: – Patrně něco zpronevěřil a vyhodili ho. Teď je v bryndě a chytil se číšnictví. Pak se řekne – inženýr. Tu máš! K čemu jsou ti platný státnice?

Rozmluva neušla pozornosti. Stůl hodovníků zašuměl. Abiturienti poznali ve vrchním číšníkovi bývalého kolegu, který s nimi vychodil gymnázium a pak složil zkoušku na techniku a ztratil se jim z očí. Vstávali a tiskli mu ruku. Halasně dávali najevo, že se nestydí za druha, jenž nosí ošumělý číšnický frak. V hlučné bodrosti byl skryt osten škodolibého soucitu, jemuž Spytihněv čelil oficiální úslužností dobře vychovaného sklepníka. Manželky svrchníků si počaly šuškat, pohlížejíce na pana France. Svrchníci jim podali vysvětlení: Onen

muž se vždy dobře učil, měl jasnou hlavu, ani snahy mu nescházelo. Býval mezi prvními a profesori mu předpovídali skvělou dráhu. A najednou číšník...

Manželky vzdychaly. Není za tímto zvratem osudu skryt pohnutý román? Mladý muž – krásná dívka, vřelé city – chladná bytost, nemůže to býti, ona hledí výše – poslední sbohem – mladík šlípí, klesá hloub a hloub, nakonec se chytne číšnictví.

Svrchníci nic nevědí o malebné tragédii neopřetované lásky, ale rozvinují teorii o lehkomyšlnosti některých lidí, kteří si nedovedou vážít pevného postavení. Litovali svého druhu, ale při tom se jich zmocnil sladký pocit z toho, že oni jsou pevní v sedle a jsou účastni společenských poct, zatím co onen sešel. Neboť pád jednoho je slávou druhého.

Vydatné pokrmy a hojnost nápojů způsobily nevázanost a uvolnění mravů. Hluk vzrůstal. Kolegové se navzájem uctívali anekdotami ze školního života, oněmi známými anekdotami, které neměnně začínají slovy: Pamatuješ se, jak...? Středoškolský profesor snažil se dát k lepšímu vypravování pod názvem „Moje první jízda parníkem“. Avšak jeho povídku přerval rámus. Dva podroušení abiturienti dostali se do sebe. Jeden obviňoval druhého, že ho kdysi udal vrchnosti za to, že pohazoval na záchodě třešňové pecky.

Zkažený student vytrvale cinkal tužkou na sklenici a prosil o klid. Když se mu po drahé chvíli podařilo zjednat pořádek, počal řečnit. Oslavoval starou školu, která dala zdárné syny vlasti. Každý z kolegů se může pochlubit, že měl plný úspěch v životě, každý to někam dotáhl. Víťame ve svém středu advokáta, lékaře, kněze, komisaře, oficianty, berní kontrolory, učitele... A pokud někteří z nás se oddali činnosti, která neodpovídá akademické hodnosti, jako náš přítel Spytihněv... (pan Franc se uklonil), pak to je hodno chvály, neboť každá poctivá práce šlechtí člověka. A řečník se ptá: Čí je to zásluha, milí kolegové, že jsme se stali platnými členy lidské společnosti? (Ukázal tužkou na starého profesora.) Je to nehynoucí zásluha našeho milovaného pana třídního profesora, jenž nás vždy učil milovati práci, a vštěpuje nám dobré zásady, vypěstil v nás cit vykonané povinnosti.

Řeč byla odměněna bouřlivým potleskem; kmet přestal žvýkati a zachrchlal. Mnozí záviděli zkaženému studentovi úspěch a dali se také do řečnění, aby oslavili třídního profesora a sebe. Po chvíli mluvili tři najednou, překřikující se. Jeden z kolegů se snažil přednésti báseň, kterou složil na oslavu sjezdu abiturientů. Nepodařilo se to, neboť mezitím přinesli víno, které objednal štědrý advokát. Nastalo horlivé přítukávání a mnogaja ljeta živio. Jeden turista

přítiskl vrchního číšníka na nepromokavý plášť a koktal: „Ty můj kluku, Spýt'o, já jsem vrchní komisař, ty jseš vrchní číšník, ale nestydím se za tebe... A na kolik si takhle přijdeš?“

30

Je to dneska personál!

Rada Dyndera si nebude kopat hrob, ani kdyby mu dávali tisíce.

„Přijedou, přijedou...“ mumlal Spytihněv

Čtvrtek, pátek, sobota, neděle... Jak ten čas letí, kdo by to byl řekl!

Tak máme neděli, do modra vyleštěnou a do zlata zafasovanou neděli. Den odpočinku voní svěžím jitem, vůní zahrad, smažící se cibulkou, kadidlem, holičem a ještě čímsi. Blankyt je modrý a modré jsou tváře hladce vyholených pánů. Usmívá se nebe, usmívají se hladce vyholené tváře. I ti kosi v parku jsou nějak svátečně vyleštění; jsou oblí, jako by vyšli ze soustružnickovy ruky. V parku na lavičkách se rozložili sváteční pánové a poučují se z tučných nedělních novin. Muž s bílou zástěrou prodával preclíky. Hudebníci pod pavilónem v podobě mořské ulity hrají směs z národních písní. Melodie křepce potrhují rameny a mrskají nohama. Obyvatelé jsou oroseni jako květiny po ránu. Na promenádě zašumělo hedvábí; hedvábí piští na celé město. Chrám se otřásá mohutným duněním varhan a komín cementárny je vyhaslý. Vzduch je křehký, průzračný. Jest neděle.

Číšníci v hotelu U kamenného stolu poskakují čileji než obvykle a prostírají za dozoru pana vrchního France. Jeho rozkazy jsou přídušené; roztržitě se usmívá. Obírá se příjemnými myšlenkami. Z ničeho nic klade dlaň na oholenou hlavu číšnického učně a praví: „Až povyrosteš, staneš se hoteliérem; ale teď sebou hod', Oldřichu, nebo ti všechny uši vytrhám!“

Zdá se, že tentokráte nepozoruje svůj frak, který ho svírá v ramenou a jehož šosy se kroutí jako listí sežehnuté mrazem. Propadl hlubokému myšlení pan Franc, chodí nahoru, dolů. Roztoužená kuchařka občas po něm vykukuje z kuchyně a mocné vzdechy rozvlňují páru nad hrnci; a tehdy plamen v kamnech silněji zahučí.

V postranní místnosti dva obchodní příručí, celí z bílého plátna, navonění a nakadeření, hrají kulečnick a každý svírá v ústech kubo. Elegantně třímají tága, honí koule kolem mantinelu a celí se při tom kroutí jako těla hadích tanečnic. Ze zahrady se ozývají duté třesky a křik; to

místní obyvatelé hrají kuželky. A v té místnosti, co stojí harmonium, nyní pokryté květovanou látkou, sedí několik zemědělců; žvýkají doutník a rozumují nad púllitrem.

Slunce postupuje svou skvělou drahou a energicky praží do jídelny, která se počíná oživovat hladovci, jejichž vnitřnosti zpívají chvalozpěvy k oslavě kuchařského umění. Šumot hlasů, rachocení židlemi a cinkání příborů naplňuje místnost. Hladovci se usadili nad talíři a číšníci víří atmosférou, mávajíce ubrousky, jako by signalizovali bouři.

Hostinský Tomáš se připojil k manželům Dynderovým, aby s nimi pojedl u jednoho stolu. Paní Dynderová hovořila s vytáhlým mladíkem ve skautském úboru, majitelem zřetelného kníru a rachotivého basu. Dáma se skřipcem a stuhou ho přemlouvá, aby aspoň poobědval. Rachotivý hlas odpovídá, že to nejde, že kamarádi čekají. Paní Dynderová ho chce na rozloučenou políbit, ale výrostek se škaředí a praví: „Nech si to, já už nejsem malý.“

„Pro mě,“ odpovídá dáma se skřipcem a stuhou, „jsi pořád můj malý, nehodný chlapec.“

„To nemá smysl, mami,“ škaředí se výrostek. „Já už musím jít. Hoši čekají.“

„Paní, nezdržuj mladého muže,“ praví rada Dyndera.

„Tak buď zdrav, můj andílku, mé všecko,“ ševelí paní radová roztouženě, „dej na sebe pozor, neskákej rozpařený do vody, buď opatrný v jídle, neved' neslušné řeči, pozoruj přírodu, abys obohatil své vědomosti, a hezky pozdrav a nikam nespadni!“

„Vždyť já vím – pořád ty řeči...“ Mladý muž kývl a vzdálil se.

„Jak ty děti rostou...“ vzdychla si paní radová. „To jinak nejde, milostivá paní,“ přisvědčil galantně hostinský Tomáš. „A co je?“ vybafl na vrchního, který stál nad ním, pokorný oblouk s blokem v ruce.

„Ráčíte obědvat, pane šéfe?“ zašvitořil pan Franc uctivě.

„To se ví, člověče! Přece nebudu u stolu sedět jen tak. Co tam máte?“

„Byla by tam mladá husička, pane šéfe...“

„Ehm... husička, povídáte...? No, to bych si konečně dal říci... ehm... Tak mi dejte prsa, hodně šťávy, víte...“

„Prsíčka, hodně šťávičky...“

„K tomu pak okurkový salát se smetanou.“

„Okurkový salátek se smetánkou, prosím...“

„No a jedno pivíště navrch, hodně studené, to vám říkám, ne jako posledně...“

„Bez obavy, prosím, služba, prosím...“

„Můžete jít, už ať je to tady, ať nemusím dvakrát říkat, utíkejte, člověče!“

Pan vrchní se poklonil tak hluboce, že mu na zádech povolilo několik švů, a povyskočil.

„Co říkáte, pane rado, jak s nimi točím,“ chlubil se hostinský Tomáš. „Ó, s nimi se tak musí. Jenom nepovolit. Oni by si pak náramně foukali...“

Vtom však již, v střelhitém letu, byl tu pan Franc, přinášeje přikrytou mísu, z níž se linula mocná vůně, oblažující smysly. Hostinský sladce svažtil tvář a celý se zatetelil očekáváním. Vztáhl ruku, aby sňal pokličku z mísy.

Náhle bylo slyšeti hlas zvonu, jenž udeřil na věži chrámové. Bylo poledne. A hostinský Tomáš ucítil, že někdo zadržel jeho ruku. Udiven zdvihl pohled a viděl: před ním stál Spytihněv a stál vzpřímen. Spytihněv odložil pana France zároveň s číšnickým frakem.

Významně se díval na hodinky a pravil s chladnou odměřeností: „Vy patrně neznáte své místo a své povinnosti, pane Franc!“

„A co má být?“ tázal se Tomáš nechápavě.

„Alou!“ zahřměl Spytihněv. „Šupito presto! Teď není doba na debužírování. Do práce! Já vás, mně se zdá!“

Tomáš konečně pochopil, vymrštil se.

„K službám, pane šéfe!“

S bolestnou rezignací se rozloučil s husími prsíčky; byl to smutný pohled, zmíravý pohled...

Hostinský Spytihněv se pohodlně rozložil za stolem, vlídně se usmál na pečeni a nespěchaje položil si kus masa na talíř. Obrátil se k pánu s modrými brýlemi a pravil: „Já nevím, pane rado, jaká nám to dnes vyrůstá číšnická generace. Nerozumím tomu a nechápu, prosím...“

„Neměl byste být na něho tak přísný...“, děla paní radová soucitně.

„Milostivá paní!“ pronesl hostinský slavnostně, ocucáváje kost. „Rozumím těm lidem a dovedu s nimi cítit. Nejsm žádný plantážník. A také nechci vynášet sebe, bůh uchovej! Ale srovnávám-li staré časy s nynějšími, nu darmo mluvit... My byli jako vítr, milostivá paní, nám se řeklo: Podej, posluž, a my skákali jako luční kobylky. Ta husa je skutečně výtečná. Není příliš tučná. Jen jen se rozpadá...“

Chopil se sklenice a zamračeně se podíval na zrzavou tekutinu proti světlu; a pokračoval: „To přece nikdy nebývalo, aby se číšník posadil s hostem za stůl a nechal se obsluhovat. To je anarchie, prosím. Zkáza. Svět postavený na hlavu. Ale já vjedu do toho jako blesk. Udělám pořádek, budou koukat. Není ten salát trochu nahořklý?“

Tak rozumoval. Rada Dyndera neodvrátil od něho zrak. Slyšel slova, ale nevnímal jejich obsah. Jako hypnotizovaný zíral na Spytihněvův talíř a žalně vzdychal pozoruje, jak se porce husy zmenšuje. S neumdlévající pozorností sledoval postup pečeně z mísy na talíř; u vytržení otáčel hlavou, když kousek masa se nabodl na vidličku; provázel sousto na jeho dráze z talíře do úst; ulpěl žádostivým zrakem na ústech obědujícího, žvýkal s ním a polykal s ním. Přemílal jazykem a vydával sykové zvuky, mlaskal a utíral si ústa.

Manželka ho drcla do boku.

„Ale Dyndero,“ zvolala vyčítavě. „Dyndero, co je to?“

Pán s modrými brýlemi jako by se probral ze snění.

„Co... co...?“ zakoktal. „Co chceš, paní?“

„Ale Dyndero! On loudí!“

„To není pravda. Já neloudím...“

„Já dobře viděla, že loudí. Musím se za něho stydět!“

„Když vy jednomu nedáte najíst...“ hučel temně chorý muž. „Když vy byste jednoho nejraději umořili hladem. Jiný si dává do nosu a já, chuděra nešťastný, já abych se jenom díval. Ba ani dívat se nesmím.“

„Až bude zdrav, Dyndero, pak si dá do sytosti.“

„Ale snad kousek husy...“ škemral pán s modrými brýlemi, „maličký kousínek... ždibánek... jenom na košt... abych viděl, jak to šmakuje...“

„Ani nápad, takové těžké jídlo! To by byl jeho hrob!“

Tu přiběhl pikulík a hlásil, že paní radová má jít k telefonu. Vyskočila, sukně zašustily, botky zavrzaly. Hostinský Spytihněv lstivě zamrkal a pravil: „Pane rado, zavřete oči a otevřete ústa.“

Pán s modrými brýlemi uposlechl; v té chvíli se podobal holátku, sotva opeřenému. Hostinský mu vpravil do úst pořádný kus husy.

„Mmm!“

Rajská blaženost se rozlila po tváři chorého muže.

„Ještě?“

„Ještě!“

Zarostlá ústa chorého muže se bystře pohybovala jako mlýnek na kávu.

„Jak to hezky papá!“ radoval se hostinský Spytihněv. Přiložil dlaň k ústům a pošeptal mu: „Potom přijďte ke mně nahoru, dám vám pořádný oběd. To bude bašta! A pak začneme spolu lahvičku. Mám tam takovou vláhu, že probudí mrtvého. Platí?“

„Přijdu, šlechtný mladíku,“ odpověděl dojatě pán s modrými brýlemi, „Bůh vám žehnej!“

„A dáme si partičku...“

„Dáme, dáme.“

„Pst! Milostpaní se vrací.“

Páni na sebe mrkli jako spiklenci. Dáma se skřipcem a stuhou se usadila.

„Paní,“ vece chorý muž zkroušeným hlasem, „paní Klementýno, přemýšlel jsem o tvých slovech, i došel jsem k názoru, že jsou pravdivá jako Písmo. Jistě bych si ublížil, kdybych podlehl svým chtíčům. I slibuji ti, že si nikdy nebudu kopat hrob, kdyby mně někdo dával tisíce. Ty jsi můj strážný anděl, paní Klementýno!“

Paní radová polichocena pohládila ho po huňaté tváři a pravila: „Je hodný, hodný, Dyndero. Za to mu přečtu z knížky něco moc a moc poučného. Má hlad, já vím. Že je tak poslušný, tak jsem mu objednala rýžovou kašičku, takovou dobrou.“

„Děkuji ti, paní Klementýno, děkuji ti nastokrát!“ blahorečil rada mdle. „A co to bylo... kdo volal?“

„Vida, málem bych byla zapoměla. Děvčata telefonovala, že zítra přijedou. Už se moc těším.“

Chorý muž zazářil.

„Však už se mně stýskalo po těch potvorách, po těch Messalinách zatracených.“

„Ale Dyndero! Jaké jsou to výrazy!“

Hostinský se znepokojeně zavrtěl.

„Tak slečny přijedou, přijedou?“ otázal se úlisně.

„Přijedou, přijedou,“ odpověděla paní Dynderová.

„Přijedou, přijedou...“ mumlal Spytihněv. V této chvíli se vůbec nepodobal hostinskému, ale unylému básníkovi.

31

Vidiny hostinského Spytihněva.

Hluk v hostinci.

Rum jest mléko hrdinů, ačkoli pít bych neměl

Kolikrát když po službě, unaven, uběhán a uzloben, osaměl v pokojíku pro čeleď, spřádal dumy o tom, jak povede hostinec, až se osamostatní. Kolikrát předtím, než se přiblížil spánek, aby sňal z něho tíži číšnického dne, uvažoval Spytihněv, jak pod jeho vedením starý hotel rozkvetne k novému, pyšnému životu.

– Budete otvírat oči... mumlal, s rozkoší se choule pod pokrývkou. Udělám z té boudy něco takového... inu, něco náramného, exkluzivního... jen počkejte, počkejte...

Ctižádostí nového hostinského bylo vytvořit z hotelu U kamenného stolu takový podnik, který by soustředil všechny vyznavače nového, hbitého moderního života.

A tak uprostřed lázeňské sezóny vnikl do hostince zástup řemeslníků a dělníků, provázený hlucením a nepořádkem. Mlaskaly pantofle malířských pomocníků, pestrých jako orinočtí

papoušci, ramplovaly těžké boty tesařů, zedníků a instalatérů. Přestavovalo se, adaptovalo, natíralo, hoblovalo. Vířil prach, pleskala malta, padala omítka. Nábytek byl pokryt plátnem, na podlahu nakladli noviny. Pod starobyrou klenbou duněly štafle i ozýval se cituplný zpěv malířů s kropenatými obličejí. Domem se procházely džbery, smetáky a ženské rozcuchané a zlobivé, které kvičely, když je pokoušeli rozpustití tovaryši.

Naříkali si nemocní hosté, neboť byli podrobeni všelikým ústrkům a pronásledování, jaké nastává, když dům přepadnou řemeslníci. Avšak nikdo nedbal na jejich stesky. I naslouchali buchání kladiva, skřípění pilníků, svištění hoblíku, hučení svařovače; i láli tomu nepokojnému, příčinlivému životu. Přicházeli k hostinskému, ukazovali na své neduhy jako na čestné jizvy, které utřžili v bitvě, a prosili o slitování. Ten však je neslyšel, cele ponořen do svých podnikatelských vidin.

– Hle, říkal si, zde bude salónek, vyzdobený modrými, a zlatými pávy. Něco neobyčejného, něco exkvizitního, prosím. Pohádka. Prelud z Východu, prosím. Něco, co zde ještě nebylo. Nebudu koukat na krejcar. Plácnu se přes kapsu. A tady postavím parket, kde bude hrát jazz zvaný Melody Yellows. Hudebníci budou v červených kabátcích se zlatými šňůrami. A budou vytvářet melodie, kroucené jako ty zlaté šňůry.

A hostinský vidí, jak do této místnosti se pohne valný houf inteligentů se svými slečnami; a jejich cvičené nohy budou na lesklé podlaze vytvářet umné arabesky. Tamhle pak, co leží břemeno, bude stát barový pult, kde budou sedávat inteligenti a pít míchané kořalky, na jejichž hladině pluje višně.

– Také, povídá si hostinský Spytihněv, budu pořádat módní přehlídky, které se stanou oblíbeným dostaveníčkem vzdělaného obecnstva z široka daleka. Štíhlé manekýnky s trvanlivým úsměvem budou se otáčet na stupínku a rozložitě interesentky budou přikládat lorňon k očím. K tomu pak hudba bude hrát roztoužené nápěvy.

„Ten náš starej se zbláznil,“ vyjádřil se vrchní číšník Tomáš.

Podřízený personál s ním souhlasil.

„Zamanul si něco, dědek pitomá, a musí být po jeho,“ vyjádřil se pan vrchní ke kuchařce Tereze.

Ruka se chvěla oblé a lesklé dívce, když panu Francovi nalévala kávu. Hleděla na něho úkosem, jak tu seděl u kuchyňského stolu v usmoleném fraku, namáčel rohlík do kávy a brblal

na šéfa. Kdo je tu vlastně pan šéf? Prosté děvče nedovedlo si v hlavě srovnat tu nenadálou a neslýchanou proměnu vrchního číšníka v hoteliéra a současně nevysvětlitelné sestoupení šéfa v číšníka. Vypadalo to jako dávná, chmurná pověst; jako by v tomto domě žertovaly nadpřirozené síly.

Zmatené pocity jí lomcovaly. Její duše přilnula k obyčejným pořádkům, kde je stále někdo nahoře a někdo dole; zvrát v hierarchii porušil její pocit bezpečnosti. I pocítila něco jako urážku.

„V tomto místě nebudu ani hodinu,“ štkala, „já nejsem taková nějaká. Zapakuju si kufr a půjdu!“

„Nono, Terezko, snad nebude tak zle,“ chlácholil ji pan vrchní.

Neposlouchala ho.

„Dělal, jako by byl upřímný, a zatím byl falešný,“ naříkala v slzách.

„Kdo?“ ušklíbal se pan Franc.

„Však on ví dobře,“ odpovědělo děvče záhadně.

Také v myslích ostatních služebných vzbudil ten převrat zmatek.

Podomek hučel: „No to jsem blázen, to jsem opravdu blázen.“

I vyjádřil se k botě, kterou právě cídil: „Jářku, ta věc má pozadí!“ Prudce zavrtěl hlavou a rázným plivnutím do krému vyjádřil své duševní boje.

Zdalo se, že ani bernardýn s počestným obličejem nesouhlasil s tou náhlou změnou. Když ho tuhle nový hostinský volal, tu dělal, jako když neslyší. Hostinský hvízdal, mlaskal, plácal se do stehna, ale pes nastrojil uraženou tvář a vzdorovitě se odplížil kamsi stranou, kde nebyl vyrušován.

A postupovalo dílo zkázy. V hospodě rachotily nástroje, dělníci obraceli všecko vzhůru nohama. Poděsil se starobylý dům. Vzdechali všichni dobří duchové, kteří bdí nad hostinskou živností. Zlobil se duch Pivní pumpy, ve sklepě nevrle duněl duch Ležáku, na polici za nálevním stolkem se vztekal duch Staré žitné, nadával duch Oleandrů, žehral duch Tupláků. Byla velká nespokojenost v říši duchů.

Avšak řemeslníci jakoby nic. Otrle řečnili, rozkládali metr a dělali značky tesařskou tužkou. Páchlo tu lakem, terpentýnem, klihem a hořícím dřevěným uhlím. Obědy se podávaly uprostřed obecného vzrušení. Obědující se báli, že jim do polévky spadne kus omítky. Rada Dyndera klesl na mysli a celý zkormoucený se odebral na hřbitov, aby si postěžoval na to pozdvižení. Potemnělý v tváři stanul před náhrobkem, který hlásal, že zde v Pánu odpočívá pan Šimon Tatrmuž, hostinský a majitel realit. Vzdychal rada Dyndera a u srdce mu bylo těžko. Tu se mu zdálo, že záhonek rozrazilu, který zdobí prostý ten rov, ševlí známým hlasem: – To máte tak, pane můj a příteli, když já vytáhnu paty z baráku. Potom letí všechno nohama vzhůru. Ale já se na to hospodářství nebudu dlouho dívat, já jim do toho vjedu jako namaštěný blesk, já jim... inu, inu, safraportům, těm hloupým klukům vyjeveným, vypráším kanduš! Panu radovi se ulevilo...

A v tom čase přicházel do hostince U kamenného stolu redaktor Národovce ze Džber a okolí. Uskladniv své břicho za stolem, naléval si vína z bachraté láhve a cpal do masitých úst obložené chlebičky. Mezi dvěma doušky, mezi dvěma chlebičky pronášel mnohé cenné ideje. Mluvil o reklamě, kterou nazýval hybnou pákou pokroku. Moderní podnik potřebuje propagandy, „a já,“ pravil, „udělám vám takovou reklamu, která překoná vše, co v tomto oboru bylo kdy nabízeno.“

„Jakou reklamu?“ ptal se hostinský.

„To nebude reklama, to bude báseň,“ blouznil publicista. „Veledílo. Něco takového tu ještě nebylo. Já to tak seberu, že... Musíte mít důvěru k mému péru.“

Jako kouzelník z cylindru vytahoval z kapes útržky papíru a četl z nich své myšlenky. Měl mnoho kapes, hlubokých kapes, měl mnoho hlubokých myšlenek. Přirovnával renovovaný podnik hostinského k osmému divu světa, k Eldoradu, k visutým zahradám Semiramidiným, k Edenu, k pohádce z Tisíce a jedné noci. Hýřil slovy jako květina svým pylem. Jeho obraznost rozkvétala, jeho nápady se množily geometrickou řadou v přímém poměru s vypitým množstvím sklínek. Jeho duch, zaléván lihovinami, pučel a vyrážel odnože. Jeho obrazy, paralely a přirovnání byly stále vybranější. Nezapřel svůj talent, jeho duch dštil jiskry.

„A co by to stálo?“ tázal se hostinský věčně.

Publicista div nezaplakal. Taková urážka!

„Co by to mělo stát?“ volal. „Jaká to otázka!“

„No přece... zadarmo to nemůžu chtít...“

„Pane, pane... Copak možno zaplatit křehké sny, něžné přeludy, inspiraci...?“

„Vážím si duševní práce, ale...“

„Ó, nemluvte básníkovi o mrzkém kovu, nechcete-li ho ranit na nejcitlivějším místě! Zadáte mně celostranný inzerát, a pokud se týče honoráře, můj bože...“

„No, my se domluvíme,“ pravil hostinský. „Když to dobře napíšete, aby to bylo účinné, pak můžete počítat s mou vděčností. Ještě jednu lahvičku?“

„Vlastně bych neměl...“ děl publicista starostlivě, „ale konečně... Beze všeho. Na vaše zdraví!“

Hostinský rozpečetil ještě jednu bachratou láhev.

Spisovatel rudnul, až byl podoben rozkvetlému máku. Vnitřní oheň se v něm rozhořel.

„Nejsem zvyklý...“ bručel nejasně, „ale totoť jest nápoj bohů. A rum jest mléko hrdinů. A já jsem básník a... a... inzerce v našem listě jest účinná...“

32

Veselka hraje kulečnick.

Nevěsta vede, družba nestačí koukat.

Nevěsta si vydělala na zelenou vestu.

„Za mnou, mužové!“

Do těch zmatků, způsobených energickým organizačním pudem ctižádostivého hostinského Spytihněva, vpadla najednou veselka. Hlučná rozpustilost ji provázela, což svědčilo o tom, že veselka načerpala již v mnohých hospodách dosti rozmaru a nadšení.

Napřed cupitala nevěsta, celá bílá v lesklém atlasu, pošitém drobnými kvítky. Věneček korunoval černou, kučeravou hlavičku, bílý závoj zakrýval drobný, dosti příjemný obličej. Jinak to byla důkladná, rozložitá nevěsta. Rozšiřovala se odshora dolů, takže připomínala kameninovou čturu.

Atlasová žena nadzdvihla vlečku, při čemž obnažila solidní lýtka, a mrštně skákala přes četné džbery, plechové nádoby s barvami a různé řemeslnické nástroje. A vykřikovala při tom nakřáplým, vermutovým hlasem: „Hop, koníčku, hop-hop-hop!“

Za ní se bral ženich, mladý muž s načechranou ořinou, zakrývající pravé oko. Mladík to byl hromotluckého složení s umíněným, popudlivým obličejem. Bručel: „Safra, tady se bourá, to jsem ani nevěděl.“

Následoval ho nohatý, krkatý, pyskatý a nosatý družba; ten měl červené oči a vrchní ret rozseknutý ostrým nástrojem. Nohatý pán překročil myčku, která drhla podlahu, a zařičel: „Tak vidíš, bábo, už neporosteš!“

Průvod uzavíral stařík spokojeného a pokorného výrazu. Měkké bílé vlasy v podobě pivní pěny zdobily jeho kulatou hlavu. Usměvavě zíral na pracující řemeslníky a breptal: „Přišli jsme k nejlepšímu.“

Veselka proběhla všemi místnostmi a nakonec se usadila v herně, kde byl chládek. Ženich vytáhl z kapsy smokingu červený kostkovaný šátek, utřel si zpoceně tváře a děl: „Horko je tedy-teda kriminální.“

Všichni souhlasili s touto ideou a ženich pokračoval: „Safra, máme hezký kus práce za sebou. Takový svatební obřad jednoho zdrbne, jak se patří. Ale bylo to hezké, co, Bedro?“

„Hezké, Viléme, jen co je pravda,“ souhlasil družba. „Starosta držel krásnou řeč.“

„Krásnou!“ opakoval ženich. „Teď jste, povídal, jako muž a žena... Budete spolu ostávat ve věrnosti a lásce... a takové věci. Ani si všechno nepamatuju. Huba mu jela jako šlejřirovi. Já bych to po něm nedovedl ani za pečeného žida. Krásně to podal. Beze všeho.“

Rozhlédl se po společnosti a pravil starostlivě: „Ale co si dáme? Přece tu nebudeme sedět se suchou hubou.“

„Ani nápad!“ zachraptěla nevěsta. „Já si dám vermut.“

„To je slovo!“ liboval si ženich. „Schvaluje se. A co ty, Bedřichu?“

„Já bych se uctil jednou zrzavou vodou,“ povídal družba, „abych přišel k sobě, jaksi jsem vypráhl.“

„A co tatínek?“ pátral ženich. „Co si dáme, fotr?“

„Já jsem se vším svolný,“ odvětil malý stařík pokorně.

„Tak také jedno pivo. A co se mne týče, já si dám slivovici. Pro povzbuzení mysli. Hej, kde jste kdo? Obsluha!“

Číšník zamával ubrouskem a poskočil.

Ženich zručně převrátil do sebe sklínku a udělal si: „Brr! Ta bere!“ Starý otec snivě zakroužil sklenicí, vzdychl si a odfoukl pěnu. Nevěsta si přitukla s družbou a pravila: „Ať se máme, jak si myslím.“

Družba se posilnil a utkvěl pohledem na kulečníku, pokrytém plátnem.

„Mohli bychom si dát partičku,“ navrhl, „ať se máme dobře.“

„To je nápad!“ zaradoval se ženich a zařval: „Hej, markéře, sundej plachtu z toho mandlu!“

Svlékl smoking, ozdobený snítkou myrty a bílou stužkou, a pověsil ho na kliku okna. Objevila se bemberková košile s krátkými rukávy. Nahou paži zdobil tetovaný obraz v podobě kotvy, hada, ženského profilu a nápisu „Jenom jedno políbení“. Družba následoval jeho příkladu a představil společnosti pruhované tričko, na němž byla upevněna škrobená náprsenka. Sňal tuhý límec, zvarhanělý potem, i ukázalo se, že má pod ním medailón s nějakou fotografií.

„Já budu také hrát,“ prohlásila nevěsta. Přistoupila k stojanu s tágy, dlouho vybírala, se znaleckým výrazem potězkávala a nakonec si vyvolila jedno tágo, pravila k starému muži: „Dávej pozor, fotr, jak to s nimi zaválím.“

„Copak ženská hová piliáru?“ divil se družba.

„Hoho! Budeš čubrnět, občane, jak to Blaženka koulí!“ chlubil se ženich.

„No, to jsem žádostivý,“ prohlásil družba skepticky. Skutečně se ukázalo, že nevěsta je velmi zběhlá v karambolu.

Zručně se chopila tága, odhrnula závoj a dala se do hry. Čile pobíhala kolem kulečníku a bílý atlas praštěl. Hrála s chutí a věneček z pomerančových kvítků se jí pošinul.

Ženich pyšně mrkal a povídá: „Dá nám oběma střapec, Bedřichu.“

Starý pán při každém strku tleskal, ať se povedl, nebo ne, a radoval se jako dítě.

„Copak naše Blaženka,“ breptal, „ta je mi nějaká... a já mám u ní zastání...“

Ventilace hučela a bílý závoj vlál. Hostinský Spytihněv nahlédl do herny a vypustil z úst jedno mojeúcta.

„Nazdar, hotele!“ družně odpověděl ženich.

Družba se závistí pozoroval, jak na počítadle se zvětšuje nevěstě řada kotoučků.

„Ta nám nějak utíká,“ hučel nevraživě.

„Roztrhnu tě jako hada!“ pokřikovala vítězně nevěsta.

Družbovi se nedařilo. Pořád měnil tága, ustavičně křidoval, vrtěl nechápavě hlavou a jeho oči měly výraz člověka nevinně pronásledovaného.

„Nevyznám se na tom prknu,“ reptal, „je to nějaké křivé.“

„Není to křivé, ale ty máš šilhavé oči, Bedřišku,“ poznamenala nevěsta.

Starý otec se zasmál a tleskl do dlaní. Ženich se rozřehtal: „Ta tě převezla, občane!“

Nevěsta se činila; honila koule kolem mantinelu, udržujíc si stále výhodné pozice; celá zrudla a na nose jí vyskočily krupičky potu. Bílý atlas jevil modré skvrny po křídě; nestačila zapisovat. Nakonec se jí naskytl obtížný úkol, ježž bylo řešiti strkem seshora.

„Blaženko, nedělej kopfštos,“ varoval ji družba, „moclipak chybí, a vyděláš si na zelenou vestu.“

„Bez starosti, ty chytřej, opatřej,“ odvětila nevěsta sebevědomě.

Vykasala si rukávy, nahnula se přes kulečník a tágem kolmo namířila na kouli. Ozval se praskavý zvuk.

„Těbůh!“ zaúpěl ženich.

„Neříkal jsem to?“ děl družba škodolibě. Starý otec se radostně zasmál a tleskl do dlaní. Ženich si spěšně oblékl smoking.

„Co chceš dělat?“ tázal se ho družba.

„Vypadnem!“ zahučel ženich „Přece nebudu platit sukno.“

Tlačili se ze dveří, nevěsta za nimi.

„Kampak tak honem?“ reptal stařík „Ještě jsem nedopil...“

„Dělej, fotr, nemůžem tu zůstat!“ křikl ženich. Za veselkou se zavřely dveře.

Starý otec se lítostivě zadíval na nedopitou sklenici. Vyskočil, ale nohy mu nesloužily a upadl. Bdělý číšník se přičítal do herny, nahnul se nad starcem a zeptal se podezřívavě: „Platit račte?“

„Jaké platit a jaké račte,“ opáčil stařec, „já jsem tu jako host.“

„A kde jsou ti druzí?“

„Vím já? Před chvilkou tu byli a už je nevidím.“

Číšník ho popadl za límec a pomohl mu na nohy. Stařec si oprašoval kolena a hučel: „Ta mládež! Chvilánku to neposedí. Jeden se v klidu nemůže napít...“

Vtom se ozval zoufalý hlas markérův: „Protrhli sukno.“ Vrchní číšník vpadl do místnosti a za ním ostatní personál.

„Co je?“

„Utekli s útratou a protrhli sukno!“

Prisupal hostinský a zuřivě se vrhl na vrchního číšníka: „To jsou mi pořádky, pane Franc!“

„Mohu za to, pane šéf?“

„Mlčet! A okamžitě je přiveďte, živé nebo mrtvé. A ten starý zůstane tu jako rukojmí.“

Z hospody se vyřítíl mladík Lubomír a volal: „Za mnou, mužové! Peklo a vítězství!“

„Peklo a vítězství!“ opakoval podomek, který se objevil po jeho boku. Všechen hostinský personál se sešikoval ve válečnou formaci a vyrazil.

Za bojovnou formací se hnal bernardýn s počestným obličejem a basem štěkal buch-buch-buch, jako když kyjem tluče na vrata. Hostinský se postavil na hromadu šterku a odtud pozoroval průběh pronásledování.

Hle, v dálce se leskne bílý atlas a tylový závoj vlaje ve větru. Vedle se kmitají dvě černé skvrny. Veselka zřejmě míří k blízkému háji, kde doufá naléztí úkryt.

Hlaholní pronásledovatelé supíce kvačili za nimi. Podomek mává sukovitou holí a jeho srdce je naplněno bojovností. Šosy číšnických fraků pleskají jako vlajky ve větru. V oknech se vykládají obyvatelé a se zálibou pozorují průběh pronásledování. Obyvatelstvo se rozdělilo na dvě strany. Někteří míní, že veselka unikne, druhá strana věří, že pachatelé budou dopadeni. Majitel cyklistického obchodu, pán se vzezřením uvědomělého sportovce, vzal na sebe úřad bookmakera a přijímá sázky.

„Hip, hip! Tempo! Tempo!“ křičí jakýsi inteligent, který vložil do toho závodu pětikorunu a nechce přijít o peníze.

Rychlonohý Lubomír se oddělil a v mocném trysku nadbíhá pronásledované veselce. Jeho výkon byl přívrženci pronásledovatelů přijat potleskem a voláním slávy.

Je vidět, jak nevěsta si vykasala vlečku a přeskočila příkop. Stoupenci veselky pod dojmem tohoto výkonu propukají v jásot. Smokingy peláší přes ornici a lakýrky se jenjen kmitají. Stoupenci veselky se radují, ale jen na chvíli. Mladík Lubomír vyrazil jako šíp a odřízl veselce cestu k lesu. Bylo viděti, jak dostihl jeden smoking, skočil mu na záda a povalil ho.

Hostinský Spytihněv, stržen obecným nadšením, seskočil z pozorovatelského stanoviště a vyrazil dopředu. Sotva učinil několik kroků, uslyšel za sebou hrčení drožky a jásavé volání.

Ohlédl se a stanul.

33

Zrzavé dámy si nepřejí, aby jim hostinský kazil tatínka.

Ženich to požene vejš.

Honili ji po poli v nejpamátnejším dnu jejího žití.

„Moment!“ zařval pan vrchní

Před hostincem U kamenného stolu stanul kočár, v něm dva pestré slunečníky, pod nimi dva široké slaměné klobouky, pod nimi dvě přilby ryšavých vlasů, dva rozhalené límečky.

„Ou! Stázi! Prr! Kadle!“ křikl drožkář a zatočil brzdu.

Paní Dynderová rozevřela náruč. Skřípec na nose se zachvěl a stuha zavlála. Když náruč zavřela, zpozorovala, že v ní drží Věru.

„Naše děvčata přijela!“ zvolal pán s modrými brýlemi radostně. „Buďte nám vítáni, smradi!“

„Ale Dyndero, jak to mluví!“ napomenula ho manželka.

„Tatínek má pravdu,“ ujala se ho Alena, „neboť psáno jest: Smradi jsme a smradi zůstaneme.“

Obě dívky se vrhly na otce, popadly ho za ruce a zatočily jím.

„Pomoc!“ úpěl chorý muž. „Upadl jsem mezi lotry!“

„Tatí,“ volají obě děvčata unisono, „ten klobouk ti sluší!“

„Já vím,“ vece otec melancholicky, „ale málo...“

„Proč si nekoupíš nový?“ vyčítá Věra. „Kazíš nám štěstí. Každý inteligentní a charakterní muž se zdaleka vyhne tchánovi s takovým hnusným kloboukem.“

„Kdo zlořečí mému klobouku, jest můj nepřítel,“ odvětil důstojně chorý muž. Sňal z hlavy onen předmět a vzdychl si zálibně: „Krásný, krásný klobouk. Kníže mezi klobouky!“

„Tatínek dobře vypadá,“ poznamenala Alena kriticky, „zdá se, že se spravil.“

„Tatínek se nedrží,“ žalovala paní Dynderová, „jí, co nemá.“

„Co to slyším?“ tázala se Věra hrozivě. „Tak ty tak? No počkej!“

„To vůbec není pravda,“ bručel rozpačitě pán s modrými brýlemi, „nevěř klepům...“

„Žádné klepy! Sama jsem ho přistihla, jak jedl husu.“

„Já kvůli společnosti... akorát jednou,“ mumlal pan rada, „a už je tolik řeči...“

„Kvůli společnosti si kope hrob. Dyndero, Dyndero... Nikdo u něho nemá pravdu, ani já, ani lékaři, ale pan hostinský je u něho autorita, toť se ví...“

„Pan hostinský...?“ zpytovala Věra.

„Ano, pan hostinský,“ opáčila matka důrazně. „Tatínek se s ním spolčil. On ho vede k špatnostem.“

„Kdo koho?“ chtěla vědět Alena. „Tatínek hostinského, nebo hostinský tatínka navádí k špatnosti?“

„Toť se ví, že hostinský tatínka,“ řekla hořce paní Dynderová. „To je ten svůdce, to je ten Mefistafel.“

Hostinský Spytihněv se přiblížil k rodině, přešlapoval, rozpačitě se ukláněl, kašlal do dlaně a uctivě čekal, až paní Dynderová ukončí.

Dáma se stuhou a skřípcem ho představila dcerám. Hostinský se do temna zarděl.

„Tak vy jste ten svůdce!“ obořila se na něho Alena.

„K službám!“ zachroptěl pan Spytihněv.

„Ó vy Mefistafle!“ zvolala Věra.

„To bychom si vyprosily, abyste nám kazil tatínka!“ děla Alena příkře. „To jste hostinský?“

Spytihněv provinile zamrkal.

„Jsem hostinský, ale nejsem Mefistafel...“, zabručel.

Vtom se ozval pokřik: „Vedou! Vedou!“ Skupina před hostincem se překvapeně obrátila, i spatřila pestrý, hlučný a triumfální průvod, značně okrášlený povykující mládeží. Napřed jako hlasatel se ubíral bernardýn s počestným obličejem. Točil se v nadšení jako káča a vítězně štěkal.

Středem tohoto průvodu byla nevěsta v bílém, ale značně zuboženém atlasu; také šikmo naražený vínek z pomerančových kvítků nebyl bez úhony.

Ženich křičí, že to není žádné solidní jednání, že to nenechá jen tak, že to požene vejš.

Družba ukazuje na potrhaný loket, podobný puklému poupěti, a úpí: „Koukejte, lidičky, jak mne zřídili. K čemu vypadám? A kvádro není moje. Vypůjčil jsem si je od kolegy. Jak k tomu přijdu, abych škodoval?“

Nevěsta rozčileně křičí, že za metr atlasu platila sedmdesát korun, a to ještě měla procenta, „a svatební hadry mně přišly hnedle na osm stováků, to se mně ještě nestalo, aby si někdo na mne tak dovoloval, já jsem zvyklá se samejma lepšíma pánama, jeden pán od bernáku mně psal takový krásný psaní, že jsem hvězda jeho žití, všechny holky od nás plakaly, když to

četly, tak jsem si svou veselku nepředstavovala, honili mne po polích v nejpamátnejší den mého života, jako bych byla ta nejšpatnější, páni, vy jste svědci, bú-uá-uá...“

Měkce ji konejší malý stařík, který se připojil k zástupu: „Nebreč, Blaženko, nejsi už malinká, nevidáno, sukno na piliáru nemá duši, co jsme si, odpusťme si, já tě nedám, my jsme řádná rodina, nechám si to na ouřadě protokolovat...“

„Mlč, dědku!“ zařičel ženich „Ještě tys mi tu chyběl!“

„Sláva!“ jásal mladík Lubomír.

„Lubomír!“ zasténala paní Dynderová. „U všeho musí být. Já už si s tím chlapcem nevím rady...“

„Zkrušil jsem je, zdeptal jsem je!“ vychloubal se mladý hrdina. „Nemohli odolat mému stylu.“

Tu přistoupil k hostinskému vrchní číšník Tomáš a služebně mu hlásil: „Pane hoteliéře, dopadli jsme je podle rozkazu. Jak poroučíte s nimi naložiti?“

Hostinský pocítil na sobě pohled ryšavých děvčat a v největších rozpacích zadupal a zařval: „Jděte mi z očí!“

„A co tedy s nimi?“ bádál pan vrchní a ukázal na zajatce.

„Ať jdou k čertům a vy s nimi, povídám!“ zoufale zakvílel hostinský.

„To je zvláštní,“ rozumoval pan vrchní, „nejdřív poroučíte, abychom je přivedli živé nebo mrtvé, a když se stane po vašem, vyvádíte jako šílený. To je potom –“

Nedořekl. Teprve nyní si povšiml přítomnosti zrzavých slečen a ztratil dech. Bylo mu, jako by spolkl lžíci malty. Ucítil na sobě tíži ošumělého fraku.

„Pan Tomáš asi ještě nezná naše dcery,“ zašvitořila paní Dynderová, „seznamte se, prosím –“

„Moment!“ zařval pan vrchní. Vyskočil jako uštknutý, dal se na útěk a zmizel z místa tragédie.

To není frak, to je delikates.

Zlomyslnost zrzavých slečen.

Gaston a Percy zazářili.

„Jaké tady ‚Hm!‘?“

Letěl po ulici, jako by mu šosy hořely. Mnozí se obraceli za překotným mladíkem a pokyvovali hlavou.

Chvilkami sténal: – Taková hanba, můj bože! To on schválně nastrojil, můj odvěký nepřítel, a já do toho vletěl...

Křivil tvář, jako by ho bolel zub.

– Dívaly se na mne... zrzavé. A já pozoroval, že se smějí... Smějte se, smějte se! Co je mně do vás? Já vás neznám...

Bručel a odmlouvavě rozkládal rukama.

– Já tím vinen nejsem. Poručil pan šéf – letím. Co je na tom, že jsem honil veselku? Protrhli sukno, tak co... K tomu jsem ustanovený...

Posměšně se šklebil, jako by kohosi napodoboval.

– Mé dcery, seznamte se... Potřebuji se s někým seznamovat! Zejména s takovými... zrzavostí poznamenanými. Dámy, tady není nic k smíchu. Na sebe se podívejte! Jste červené jako liščí ohon!

Zastavil se a bolestně zaúpěl.

Frak! Viděly frak! Ó!

Ani nevěděl, jak se octl před příbytkem krejčího. Slepice, zděšeně zlořečíce, se rozprchly před prudkým jinochem. Vpadl do dílny bez zaklepání. Ovanul ho zápach po kočičině, malých dětech a sukně.

Mistr krejčí, míru na holém krku, seděl na pekýlku a smáčel visutý knír v hrnku s kávou. Kočka se vztyčeným chvostem se mu toužebně dívala do úst.

„Pane mistře, frak!“ vykřikl Tomáš bez dechu.

Krejčí nespěchaje dopil kávu, obrátil hrnek a spokojeně poklepal na dno. Zdvihl brýle na čelo a tázavě se zadíval na překotného jinocha.

„Co má být?“ zeptal se.

„Můj bratr... totiž pan šéf... dal si u vás šít frak,“ koktal návštěvník.

„Aha. Ovšem. Vy jste od Kamenného stolu, ne? Frak by byl hotový, chtěl by jenom poslední zkoušku. Tak kdy přijde?“

„On nepřijde... on už není vrchní... já jsem vrchní... já jsem teď pod ním...“

„On je vrchní – vy jste pod ním, ničemu nerozumím. Ptám se, kdy přijde ten pán na zkoušku?“

„Abych vám to vysvětlil... pan šéf se nechá poroučet, že už fraku nepotřebuje, a tedy jako... že si ho mám vzít já...“

„A tak. Teď už tomu rozumím. Já všemu rozumím, když se na mne mluví pomalu. Jsem spíš pomalý člověk. Tak vy si ten frak vezmete?“

„Vezmu.“

„Mně je to jedno, já posloužím každému, ale musíte ho ozkusit. A co se mi tu pořád pleteš!“ obořil se na kočku, která se mu otírala o nohu, chraptivě mňoukajíc. „Jdi ven!“ Kočka se uraženě zašklebila, protáhla se do oblouku a vyšla do síňky. Krejčí sňal frak z dřevěného panáka a oblékl v něho hosta. Frak se hebce leskl a čísel novotou. Krejčí otáčel návštěvníkem, dotýkal se ho zálibně na zádech a v podpaždí, uhlazoval šosy a pomlaskával. Poté poodstoupil několik kroků a nakloniv hlavu zpytoval své dílo; a teplá rozkoš, tak známá každému tvůrci, se mu rozvlnila po zádech.

Naproti v zrcadle uzřel Tomáš distingovaného cizince, hrdého vzezření, jemuž asi bylo předpověděno, že bude stoupati po mramorovém schodišti, které vede k přijímacímu salónu zplnomocněného ministra. Mladý muž v zrcadle mimoděk nakřivil ústa a složil obličej v skeptické záhyby; připadal si jako diplomat, jenž se právě hodlá účastnit významné politické hostiny.

„Jářku, to je frak!“ sladce zazpíval tvůrce. „To není frak, to je lahůdka, delikates! Neškrť to pod paždí? Ne? To jsem sám rád. Jako by to bylo na vás šité. Máte s panem hoteliérem

stejnou postavu. Ó, to je kousek! V tom můžete běžet rovnou k oltáři. Děvčata se budou za vámi točit...“

Diplomat v zrcadle potemněl.

„Co? Jaká děvčata?“ zavrčel hrozivě. „Já... já, pane mistře, nejsem nikomu pro smích...“

„Nonono!“ konejšil ho krejčí. „Vy jste mi nějaký hrr! Nebuďte podivín! Copak jsem řekl něco špatného? Já sám, jak jsem starý a nemožný, rád se otočím za ženským pohlavím, arciže jestli dotyčné stojí za podívanou. To, mladý pane, není zapověděno, neboť je to příroda a nic jiného. Nechte si to říci od zkušeného.“

Tak a podobně rozmlouval mistr krejčí, pronášeje důmyslné aforismy o světě a o životě; mezi dvěma sentencemi se ptal, má-li frač poslat, či si ho mladý pán hned odnese; mladý pán děl, že si frač hned oblékne a zaplatí účet.

A mistr krejčí vyšel na práh a díval se za svým zákazníkem a chladné a teplé vlny mu opět hrály na zádech. Díval se a pomlaskával, dokud jinoch nesešel mu z očí.

Když se vrchní číšník vrátil, tu spatřil svého zaměstnavatele, který jako zamilovaný vrabec hopkoval kolem ryšavých slečen. Podle úpěnlivého výrazu bylo vidět, že se pachtí, aby se zalíbil. Asi se mu to nedařilo; zrzavé dámy mu nedaly příležitost, aby se vyznamenal. Kdykoli Spytihněv učinil pokus, aby svlékl ze sebe hoteliéra a objevil se jako světácký, duchaplný společník, zlomyslné dívky ho po každé srazily v rozletu a vnutily mu úlohu živnostníka.

„Máte asi velkou režii, pane hoteliére?“ zaševalila Věra.

„Daně jsou, tuším, tíživé?“ přidala sestra.

„Mnoho trampot s personálem?“

„Starosti, co?“

„Ano...“, odpovídal Spytihněv zkormouceně, „ale to je šedá próza. Mluvme o něčem jiném. Byl bych rád, kdybyste aspoň na chvíli zapomněly, že jsem hostinský...“

„To nelze zapomenout“, vzdychla si Věra.

„Celou svou bytostí“, přidala Alena, „připomínáte nám číslované pokoje, před kterými stojí pár bot...“

„Skříň, která se ustavičně otevírá,“ odříkávala Věra, „teplou a studenou vodu, policejní přihlášku...“

„Zrcadlo v pozlaceném rámcí, jež ukazuje zelený obličej, jakoby zkormoucený mořskou nemocí...“

„Jízdní řád, zvonek na pokojskou, zádumčivou štěnici na stěně pomalované divokými květy...“

„Chrápání v sousedním pokoji, zapomenutou noční košili v posteli...“

„Vůbec cosi neosobního, neúctnlého čtete ve vašem obličejí.“

Mladý hostinský svěsil hlavu.

„Mé dámy,“ zabreptal, „jste velmi zlé, mé dámy. Vaše slova žíhají jako kopřivy... a já se vůbec divím...“

Tu ryšavé dámy postřehly vrchního číšníka Tomáše, jenž procházel místností s takovou superioritou jako ušlechtilý a vzdělaný mezinárodní podvodník. Hostinský spatřiv bratra v novém fraku se zachvěl.

„Pane vrchní,“ zašveholila Věra nejsladším hláskem, „pojďte mezi nás.“

Vrchní číšník přitančil elegantním poskokem. „Posloužím, milostivá?“ otázal se s hlubokou úklonou.

„Chtěly jsme se vás zeptat,“ počala Alena, „jste-li spokojen se svým zaměstnáním.“

„Ujde to,“ odpovídá Tomáš se zdrženlivostí dobře vychovaného zaměstnance.

Věra se ptá, vychází-li dobře se svým zaměstnavatelem. Není-li pan hoteliér bezohledný vykořisťovatel, hrubec, násilník, zisťný plantážník.

Lehounký záchvěv ironie přeběhl po tváři vrchního číšníka. Pochopil zlomyslnou hru ryšavých slečen a přijal ji. S nepatrným úšklebkem pohlédl na hostinského a pak, uctivě nakloniv hlavu, pravil, že zásadně se nevyjadřuje o svém zaměstnavateli. Žádal o dovolení, aby směl pomlčet o vnitřních poměrech, které vládnu v hotelu U kamenného stolu, přičemž jemně naznačil, že povaha hostinského nutí mnohdy personál k značnému sebezapření.

Ryšavé dámy se znamenitě bavily, bavil se i vrchní číšník. Ale hostinský Spytihněv se nebavil, hryzl si ret a mračně pohlížel na rozveseleného bratra.

Nakonec vrchní číšník uctivě vyjádřil naději, že dámy budou zcela spokojeny obsluhou; doufal, že pobyt v lázních přispěje k jejich zotavení a že počasí bude i nadále velmi příznivé. Potom se zdvořile omluvil a odešel do kuchyně.

„Váš vrchní číšník,“ pravila Alena, „je velmi, velmi příjemný mladý muž.“

„Dokonalý,“ potvrdila Věra, „okouzující. Myslím, že na každou dámu své třídy musí učinit dojem.“

Hostinský si odchrchlal.

„Jsem s ním celkem spokojen,“ děl přezíravě. „Zná svou věc a je spolehlivý. Arciže já...“

Spytihněv se chystal pronést něco hutného, co by učinilo na ryšavé dámy dojem a pozdvihlo jeho vážnost. Již již si připravil slovo pádné a důstojné, takové slovo, jež by přimělo posměvačné slečny, aby k němu vzhlížely uctivěji, když tu zařinčely skleněné dveře a velebně vplul do místnosti hustý, zvlněný a libovonný vonný oblak. Hoteliér pohlédl ke dveřím, slovo se obrátilo na jazyku a mlčky se vrátilo do hrdla; hostinský prodloužil tvář a sklapl čelisti.

V tom oblaku se vznášely dvě vyžehlené, zářící bytosti, dva mladí gentlemani Gaston a Percy. Vyzbrojení pestrou kyticí, zalití vlahým úsměvem, překotně brebentíce, připoklonkovali třpytní jinoši k zrzavým dámám. I rozprostřeli před nimi zurčivou řeč, vykládanou zajímavými och a ach, oznámili, že nemeškali, aby složili hold neodolatelné kráse; jásal, jaké že to jest příjemné setkání, povykovali, že jejich nadšení nemá mezí, dovolili si uctivý dotaz, zda milostivé dámy nezapomněly v šumném víru velkoměsta na pokorné sluhy, a tak dále; jejich řeč pleskala jako voda z dešťové roury.

Tento vyšívaný proslov přijaly zrzavé slečny blahosklonně, i vzpomněly si, že mají nějakou cestu, a vyzvaly třpytně šviháky, aby je doprovázeli. Jinoši si poskočili a dva páry lakových polobotek nadšeně zavržaly. Libovonný oblak váhavě opustil hostinskou místnost.

Zařinčely skleněné dveře, vrchní číšník vykoukl z kuchyně a chmurným pohledem provázel lakové botky.

Hostinský potemněl v tváři a prudkými kroky měřil pokoj z kouta do kouta. Jeho myšlenky byly krvelačné. Hněv v něm bublal, i rozséval nevráživá slova.

„Všelijací panáci sem lezou...“ vrčel, „nikdo neví, co je to zač a odkud to přišlo. Takoví prezenti... namluví toho na dvě fůry; ratata! Já to nebudu trpět... já... já je tu nechci mít, nikdo je nevolal, ať si zůstanou, kde byli...“

Vrchní číšník utkvěl pohledem na časopise Hostimil, který se kymácel na věšáku ve společnosti Humorů a Realitního věstníku; i pocítil nutkání sdělití těmto publikacím: „No jo. Ovšemže. To máte tak, když někdo dává v novinách tisknout články o tom, že hostinec U kamenného stolu, renovovaný a osvěžený, se stává, díky prozíravému a energickému vedení nynějšího majitele, dostaveníčkem inteligence a celého mondénního světa...“

„Co se tím chce říci?“ Otázal se prudce hostinský láhve mogadoru.

„Co se tím chce říci,“ opáčil Hostimil, „nic jiného než to, že se pak někdo nesmí zlobit, když se uskutečňuje jeho program. Bylo to někomu zde moc prosté; chtělo se tu mít shromážděnou high society – prosím. Má si ji. Bohové někdy trestají splněním přání. Za nějaký čas tu bude tolik advokátních koncipientů, písařů a jiných gentlemenů, že tu nebude k hnutí. Jest pak vědecky dokázáno, že písaři jsou vskutku nebezpeční sokové v lásce...“

Rázem se hostinský vzdálil ze společnosti láhve mogadoru; udělal skok jako lačný lev a octl se tváří v tvář svému zaměstnanci. Koulel očima; byl hrozný. Chtělo se mu říci něco děsného, něco neslýchaného, co by zdrtilo toho mladého muže a navždy umlčelo zlolajná ústa. Chvíli bylo dusné, zlověstné ticho; bylo slyšet, jak venku si pes vydrbává blechy. Náhle hostinský zarsřel: „Pane, vy máte frak!“

„Mám,“ pokojně odvětil Tomáš. „A pěkný.“

„Hm!“ udělal si hostinský.

„Jaké tady ,hm!‘?“

„Však já si to s vámi se všemi srovnám, jen počkejte, počkejte!“ zařval Spytihněv a otočil se na podpatku.

„Jest nejen vzdělaný, ale má také odstávající uši.“

Názor pana vrchního a hostinského o tom, mají-li se ryšavé dámy provdat za šviháky.

„Tak vidíš, paní Dynderová!“

Kdekoli se octnou ryšavé dámy, tam se objeví třpytný krasavec Gaston s přítelem Percym. Neustále poskakují kolem nich a zalévají je vodotryskem zurčivých řečí.

Ráno, když mladé dámy vyhlédnou z okna, aby pozdravily nový den, tu vyrostou ze země oba jinoši, růžové jitro jim kvete na tváři a mávají klobouky.

Když sedají k snídani, tu ze stropu spadne švihák Gaston s přítelem Percym. Ryšavé dámy pijí Gastona a přikusují k tomu Percyho.

K obědu mívají Gastona, nadívaného Percym.

Po ulici táhnou za nimi jako rackové za korábem. Následují je jako ozvěna zvuk, zahřmění za bleskem.

Jsou pravidelní jako kalendář, trvanliví jako juchtové boty, jsou ohnivzdorní jako azbest, jsou nepromokaví; jsou nestravitelní jako pryž, jsou nerozpustní jako kov ve vodě, jsou neodolatelní jako berní vykonavatel.

Je jich všude plno. Pilně se otáčejí také kolem rodičů zrzavých slečen a snaží se býti příjemní. Nosí za paní Dynderovou plédy, deštník, balíky a knihy. Koří se třaslavé fence Bibině; snad doufají, že by šedivá stařenka mohla za ně příležitostně ztratit slovíčko. Zejména si dáma se skřípcem a stuhou váží přítele Percyho, neboť je vzdělaný. A mnohou utěšenou a nabádavou rozmluvu s ním mívá o věčných otázkách, o současných proudech, o ožehavých problémech, o vědách a umění, o vhodné životosprávě, o astronomii, o předtuchách a věšteckých snech, o mravním stavu nynější mládeže, o léčivých bylinách.

„Jaký to vzdělaný mladý muž!“ vzdychla si tuhle.

„Jest nejen vzdělaný, ale má také odstávající uši,“ přisvědčil rada Dyndera.

Dáma se skřípcem a stuhou bystře pohlédla na něho, neušklebuje-li se. Avšak chorý pán teskně zíral do sklenice s kyselým mlékem a jeho tvář byla nečitelná jako náhrobek, z něhož déšť smazal nápis.

Paní Dynderové se náruživě chtělo mluvit o ženiších, vdavkách a všech těchto dobrodružstvích, jež nadmíru zaměstnávají obraznost matky dospívajících dcer. Ne že by s oběma bonvivanty spojovala vážné myšlenky... ale bylo možno kolem nich spřádati půvabné teorie; vždyť v každém muži, ať je jakýkoli, jest obsažen zárodek ženicha. Chtěla vědět, zda se panu radovi zamlouvá jinoch Gaston.

„Velmi se mi líbí,“ odvětil bezzvučným hlasem pán s modrými brýlemi. „Je takový senzitivní. Vrzají mu botky.“

„Ne, opravdu...“ rozhněvala se paní Dynderová, „s ním není vážná řeč. On se jenom posmívá.“

„Chraň bůh, abych žertoval o takových vznešených věcech, jako jsou ženichové a veselky... Za takové rouhání bych zasloužil nejvyšší výměru trestu.“

„No dobře... dejme tomu... já neříkám, ale příkladně... dával pozor... co když se ti mladíci vyjádří...? A co když bude z toho vážná známost?“

Rada Dyndera si narovnal brýle a sežehl manželku mrazivým pohledem. Několik okamžiků mlčel a bubnoval prsty na stole. Pak pronesl hluchým hlasem: „Pevně doufám, že se to nestane. Příliš dobře znám své dcery, než abych mohl připustit šílenou myšlenku, že by si mohly zamilovat takové kandrásky. Kdyby však se to přece jenom mělo přihodit, pak si okamžitě zažádám do penze, skočím z mostu, roztrhnu své roucho, posypu hlavu popelem, odejdu do pouště a budu se živit kořínky.“

„Je to kříž s takovým člověkem...“ zasténala paní Dynderová, „proč já nešťastná jsem si ho brala?“

„No, vidíš, paní,“ děl chorý muž pokojně, „ty jseš nešťastná, protože ses vdala, a nyní to neštěstí přeješ vlastním dcerám? Ó krkavčí matko!“

„Já jsem krkavčí matka, protože chci, aby dcery udělaly štěstí?“

„Mají udělat štěstí jen za tím účelem, aby byly nešťastné? Tomu nerozumím.“

„Já zase tomu rozumím až moc dobře... On je sobec, Dyndero, ukrutný sobec. Chce, aby děvčata zůstala sedět, protože je chce mít stále kolem sebe...“

„Nic nechápu; nic nechápu...“ povzdechl si pan rada. „Navrhuji tudíž, abychom tento spor předložili nestrannému soudu. Hej, pane vrchní!“

Mladý muž přikvačil.

„Poroučíte, pane rado?“

„Víte, jinochu,“ počal pán s modrými brýlemi, „tadyhle já a moje choť máme spornou věc. Chci slyšet váš úsudek. Paní Dynderová vážně uvažuje o tom, provdati naše dcery za ty dva mladé pány...“

„To není pravda, Dyndero!“ zabouřila ta paní. „On zkrucuje fakta... já jenom teoreticky...“

„Pomlč trochu, paní,“ přerušil ji rada přísně, „budeš mluvit, až na tebe přijde řada. Nuže, pane vrchní, dávejte pozor. Paní Dynderová míní, že by si ti dva... nevím, jak se jmenují... ti sapristi a parbleu... však už víte, měli vzít slečny Dynderovy...“

Vrchní číšník nápadně zbledl a vyrazil: „Cože? Nikdy! Vyloučená věc!“ zaskřípal zuby: „Já bych je, to bych je musil na mou duši...“

Pan Dyndera se vlídně ušklíbl a pravil vlídně: „Nu, dobře, jinochu. Jste hotov. Můžete jít. Počkejte! Zavolejte mi sem pana hoteliéra.“

Přiklusal hostinský Spytihněv, nejuctivější služebník, pan rada si přál?

Rada Dyndera podíval se přes brýle na mladého muže a počal: „Tak vy jste majitelem tohoto podniku, není-liž pravda?“

Hostinský se uklonil na souhlas. Byl poněkud udiven.

Pán s modrými brýlemi si pomnul bradu a pokračoval: „Znáte všechny svoje hosty? Znáte. Tak tedy... Podívejte se. Naše dcery mají nápadníky. Ti dva se sice ještě nevyjádřili, ale vypadá to na vážnou známost...“

„Dyndero!“ rozhněvala se paní.

Chorý muž se zavrtal do ní chladným pohledem a praví přísně: „Paní, už jednou jsem tě napomenul. Mluv, až budeš tázána. Ať se mi to už neopakuje!“ Obrátil se k hostinskému a pokračoval: „Naše dcery si zdánlivě mají brát ty dva... co tu pořád poskakují a bzučí... Jednomu vrzají botky a druhému odstávají uši, víte.“

Hostinský zesinal.

„Hrome!“ zařval. „Na to bych se podíval! To je nemožná, věc, pane rado, absolutně nemožná věc, vždyť... protože... jak bych to řekl... zkrátka a dobře...“

Rada Dyndera mu pokynul rukou a děl konejšivě: „Uklidněte se, milý příteli. Jste proti tomu a konec. Není mi třeba důvodové zprávy. Cením si vysoce váš názor, protože vás znám jako moudrého a nestranného muže. Bez přízně a náklonnosti jste vyslovil své mínění. Děkuji vám... No, co tomu říkáš, paní? Votum pana hostinského zní jasně a přesvědčivě: Ne. Pan hostinský je zkušený člověk, třeba ještě mladý. A co více, jest přítel rodiny a nemohl by nám radit něco, čeho bychom pak litovali. A jsem přesvědčen, že pan hostinský bude první, který našim dcerám bude blahopřát k sňatku, předpokládáje ovšem, že jejich vyvolení budou solidní a hodní mladí muži... Dobrá. Tím je věc skončena.“

36

Kde není whisky, není kultura.

Utiskování šviháků, velký křik a váda.

Názor ryšavých dam o vyhazování z hospody

Z herny se ozývá třesk kulečnickových koulí, dupání a vítězné výkřiky hráčů, suché pleskání karet a náhlý, rachotivý výbuch smíchu, jaký lze slychat pouze v hospodách. Ve výčepu si hověli vozkové s režnými zástěrami, do modra vyholení pantátové, kteří prodali na trhu drůbež, ovoce a zeleninu, a nyní lokali pivo, zhluboka odfukující. Měšťané pak se usadili v místnosti hojně ozdobené jeleními parohy a rozveseleni hulili nad čtvrtkou vína sváteční viržinko. Otevřeným oknem vanulo orosené jitro; někde zděšeně kvičela selata a vrkali holubi, i bylo slyšet, jak chlubitě zakokrhál kohout. V kuchyni syčela cibulka a číšníci, udržující rovnováhu, volali pardon a roznášeli porce ledvinek. Starucha Bibina, čtverhranná jako bednička od kvasnic, se přiblížila k bernardýnu s počestným obličejem a olízala mu oko. Mohutný pes znechuceně vstal, důstojně vyšel před dům, několikrát se labužnický převalil v prachu a v okamžení usnul s nosem na předních tlapách.

Od skleněných dveří zavanulo holičskou oficínou, měkce vykročily dva páry tenisových střevíců a s nimi sdružené dva páry bílých nohavic; s nimi tvořily harmonické společenství dvě košile s krátkými rukávy a rozhalenými límci. Připočteme-li k tomu dvě rakety, dva

obličej zamodralé pudrem a dvě ostré pěšinky v lesklých účesech, tu obdržíme obraz krasavce Gastona a jeho přítele Percyho.

Rozvalili se za stolem, křivíce ústa v podobě otazníku. Gaston žvýkal párátka a z úst přítele Percyho trčela vyhaslá krátká dýmka, která jaksi připomínala klystýr.

„Hééj, vrchní, jdou sem!“ zakvákal krasavec Gaston.

Vrchní číšník se přiblížil nepřilíš rychle.

„No, honem, honem, mají svázané nohy?“ osopil se na něho švihák. „É... tento... přineste mi šťávu.“

„A mně taky šťávu, ale tu moji,“ přidružil se Percy.

Vrchní číšník, s dovolením, jaká by to šťáva měla být.

Gaston obrátil oči v sloup a prudce zavrtěl hlavou.

„Člověče,“ zamečel, „co se tak hloupě ptáte? To jsem neviděl! Copak nevíte, co si jedinež může dnes dát pořádný člověk? Nevíte. On neví, Percy!“

„Ha!“ udělal si ten jinoch a pošťáral se v dýmce.

„Tak nevíte!“ vybafl Gaston na vrchního. „Přineste mi sklínku curaçaa. Pamatujte si pro podruhé: cu-ra-çao. Rozuměl? Tak palte!“

„A mně gin!“ zakvákal přítel Percy.

„Lituji, nemáme,“ zamumlal vrchní číšník.

„Nemáte...“ protáhl Gaston, „nemáte... pořádek... Tak mi tento... jak se to jmenuje... přivalte brandy...“

„A mně whisky and soda,“ poroučel Percy.

„Není,“ chladně řekl vrchní.

Gaston vyvalil oči. Percy následoval jeho příkladu.

„Co jste to řekl?“ zaburácel Gaston.

„Není,“ opakoval číšník.

„Není...“ tiše zabědoval Gaston. „Můj bože... neuvěřitelné... příšerné... Když už ani gin není... Co, Percy?“

„U Jova!“ zaklel přítel. „Ani gin, ani whisky... to je úplný nihilismus. Člověk ztrácí víru v lidstvo...“

„Tak co máte, člověče!“ zazuřil Gaston. „Nevidíte, jak strádám? A co se koukáte?“

„Já se nekoukám, prosím,“ odvětil číšník.

„Proto. Na mě se nemáte co koukat. A ptal jsem se vás, co máte. Žízním.“

„Byla by tam žitná, slivovice nebo čert. Také rum byste mohli mít.“

„Co? Jak?“ vztekal se švihák. „Rum? Slivovice? Ééé... fi donc! Sacrebleu! Per Bacco!“

„Damned!“ zaduněl přítel.

„Žitná? Čert? Ha...! Brr! Takového něco můžete pít vy, a ne tadyhle pořádný člověk!“

Číšník pokrčil rameny: „Nemohu si pomoci...“

„Nemohu si pomoci...“

„Však my vám pomůžeme. Zavolejte mně šéfa. Hej, hoteli! Jdou sem! Ššt!“ krasavec, zatleskal.

Jako by z mraku vystoupil, objevil se majitel.

„Hallo, hotel!“ uvítal ho přítel Percy.

Hostinský si ho zvolna prohlédl a pak se zabořil zrakem do tváře zamodralé pudrovým popraškem.

„Co se děje?“ otázal se tiše.

„É, co se děje...“ počal švihák, „máte tu pěkné pořádky. Takovou obsluhu jsem jakživ neviděl. Do tohoto zákoutí kultura, jak se zdá, ještě nepronikla.“

„Nechme stranou kulturu,“ pravil mrazivě hostinský, „chtěl bych vědět, do čeho si stěžujete.“

„Prý nemáte ani curaçao, ani brandy, ani whisky, ani gin...?“

„Nemáme,“ potvrdil hostinský.

„Ale to je nemožné,“ zavřískl švihák, „to je rozvrat, to je zkáza... A ten váš personál – skandál! Taková nesympatická, taková vulgární tvář. A kouká se jako, jako...“

„Není pravda. Já se vůbec nekoukám,“ ohradil se vrchní.

„On se vůbec nekouká,“ zastal se ho hostinský.

„Jak by se nekoukal, když se kouká!“ mňoukl krasavec hystericky. „Však já dobře vidím, že se kouká! Potom má k vám pořádný člověk chodit!“

„Vždyť nemusíte,“ pravil hostinský.

Gaston oněměl. Přítel Percy také oněměl.

„Co... co jste řekl?“ s námahou se optal švihák.

„Že sem nemusíte chodit,“ opakoval hostinský.

„To je opravdu...“ zakvičel Gaston.

„To je opravdu...“ potvrdil přítel Percy.

„Vy asi nevíte, s kým mluvíte, člověče!“ domníval se krasavec.

„Mýlíte se,“ pousmál se hostinský mračně, „jsem dosti dobře informován.“

„A vy přesto...?“

„Přesto,“ potvrdil hostinský. „Bude to lepší. Tento podnik není pro vás dost vznešený. Je mi líto, že se musím vzdát vaší přítomnosti, ale nejde to jinak.“

„To je ale... to je... já nenalézám slov...“

„Já taky nenalézám slov,“ přidružil se přítel Percy.

„Nehledejte, pane. Je to zbytečné,“ mínil hostinský sarkasticky. „Nebo si je třeba hledejte, ale ne tady.“

Vrchní číšník přimhouřil oči a úsměvně pohlédl na svého zaměstnavatele. Ten s lehounkým úšklebkem potvrdil tento pohled.

„Tak vy tak!“ zavýskl krasavec a ohnal se raketou.

Hostinský zachytil jeho ruku.

„Ouha!“ děl shovívavě. „Tak ono se to chce prát.“

„Rozsekej ho, Gastone!“ vztekal se přítel Percy. „Roztrhni ho! Nic se ti nemůže stát. Já jsem svědek!“

Hostinský vyzdvihl krasavce a zatřepal jím. Vrchní číšník popadl přítele Percyho za krk a strkal jím ke dveřím. Nesmírná, chladná, šumivá blaženost zalila hrud' bojovných bratří. Tak jest asi poutníkovi, jenž po úmorném, prašném putování dospěje k lesní studánce.

„Já si budu stěžovat!“ plačtivě protestoval přítel Percy. „Já to dám do protokolu! Budete platit!“

„Pusťte mne, já vás rozdrťím!“ řval bonvivant.

Z kulečnickové síně vyhlédají zvědavé obličej. Venkované opouštějí výčep a nahrnuli se do místnosti, aby byli přítomni nenadálé podívané. Měšťané zanechali porce ledvinek a čtvrtky vína bez dozoru a s nadšením se dostavili na místo boje. Kuchařka se křížuje; bernardýn s počestným obličejem vyskakuje a provolává buch-buch-buch; třaslavá Bibina vykřikla cosi, co znělo jako „patrol!“ Všude zříš rozveselené obličej, rozradované zájemníky. Švihák se pěnil a zmítal, ale neodolatelná síla ho pudila ke dveřím; přítel Percy se zalykal rozhořčením.

Najednou bylo slyšeti sladký hlásek: „Co je to? Zkouší se tu snad nějaký nový tanec?“

„To, myslím, není tanec, Alenko, to bude spíš zápas.“

„Aha, zápas! Ó, prima! O ceny? Já budu soudcovat.“

„Ruku líbám, dámy!“ zaúpěl Gaston. „Oni nás vyhazují.“

„Vyhazují...“ lkal přidušeně přítel Percy.

Dva páry pomněnkových očí se udiveně rozevřely.

„Vyhazují...?“

Hostinský zahanbeně svěsil hlavu a pustil svou kořist.

„Totiž...“ zamumlal.

„Vyhazují! Mne! Mne!“ řičel krasavec, narovnávané si zmuchlanou košili.

„Vyhazují! Ó, ó!“ přizvukoval přítel Percy.

Pan vrchní náhle zmizel. Uprchl do kuchyně a zabořil hlavu do kuchařčina lůžka.

– Já nic, mumlal, to pan šéf. Poručil, posloužím, prosím. Od toho jsem tady...

„Nechci vám do toho mluvit,“ pravila Věra lahodně k hostinskému, „ale neměl byste je vyhazovat. Aspoň dneska ne...“

„Oni si totiž přišli pro nás,“ vysvětlila Alena, „chceme jít na tenis.“

„Nesmíte jim ublížit, pane hostinský,“ přimlouvala se Věra. „Nesmíte je zmrzačit.“

„Protože kdybyste je zmrzačil,“ vysvětlovala Alena, „pak bychom nemohly hrát.“

„Ale vy je nezmrzačíte, že ne?“ lichotila se Věra.

„Vy je nezbijete, co? Už kvůli nám, že ne?“

„Nezabiju...“ zakoktal hostinský.

„Nu sláva! To jsem sama ráda,“ oddychla si Alena.

„Já bych mu to neradil!“ rozlítil se Gaston.

„Já bych mu to vykreslil!“ vybuchl přítel Percy. „Naše kancelář by udělala trestní oznámení. Ten by koukal!“

„Nono, pánové,“ konejšila je Věra. „Už se nezlobte. Vždyť to bylo pouze žertem.“

„Pro jedno vyhození slunce nesvítí, jak praví přísloví,“ řekla Alena.

Diváci se neradi rozcházeli, s chutí rokujíce o této příhodě. Hráči se odebrali ke kulečníku, venkované se připojili k svým pivům, měšťané pak navázali přerušovaný styk s vychladlými ledvinkami. Bernardýn s počestným obličejem mávl oháňkou a šel si lehnout před hospodu a třaslavá Bibina se stočila pod stolem.

„Tak už dost těch řečí,“ rozhodla Věra rozšafně, „musíme už jít.“

„Pan hostinský půjde s námi, že?“ vyzývala Alena. „Umíte přece hrát tenis?“

„Umím, ale...“ zahučel hostinský.

„Tak půjdete a konec,“ rozhodla Věra. „Páni se neznají? Pan Badalec, pan Netrefený... seznámte se. Kde je ten hostinský?“

„Zmizel,“ pravila Alena.

„To je divné,“ zamyslíla se Věra.

„Vy také nevíte, koho zvat,“ reptal Gaston.

„Ještě že nepozvete také vrchního,“ ošklíbal se přítel Percy.

„Co by na tom bylo?“ namítla Alena. „Náhodou vrchní hraje moc dobře. Sama jsem ho viděla. A vy jste pěkní, pánové... Děláte, jako byste ještě nikdy nebyli vyhozeni z hospody...“

37

Gaston se dívá a vůbec se nemusí divit.

Krejčí praví: „Jeden se nezachová, kdyby se na hlavu stavěl!“

Nastal nový týden

Pomaloučku se blížilo k polednímu, slunce tkalo zlaté nitě z kouta do kouta. I odmlčel se třeskot kulečnickových koulí, na zahradě přestal dunět kuželník; hráči karet si dali poslední čestné kolo; vítězové radostně cenili zuby, spočítali výhru a vsedli na velocipеды a rozjeli se ke svým vesnicím. Venkované se zdvihli s povzdechem „copak je to všecko platné“; měšťané dopili své víno a sahali pro portmonky, pane vrchní, pojd'te mi to spočítat, moc-li pak to dělá.

Číšničtí chasníci počali prostírat a do jídelny se trousili první hladovci; křečovitě zívající, zasmušile se probírali v novinách.

Pan vrchní Tomáš se procházel po jídelně s rukama za zády a pohvizdoval si; jeho obličej ploval v dětském úsměvu, šumivé pocity ho pokoušely a nedaly mu posedět; v hlavě byl hluk, škádlivé myšlenky tam dováděly.

„Kde je pan šéf?“ optal se jednoho číšníka.

„Viděl jsem, jak šel na tenis. Měl raketu a byl bílý.“

„Aha. Hm.“

Opět se pohnul, chodil kolem stolů a pohyboval rty. Bylo slyšet, jak si pobzukuje nějakou písničku.

„Je neděle, neděle, pan šéf šel na tenis...“

A zase: „Náš pan šéf, náš pan šéf v ne- a ne- a neděli... On byl celý bílý. V neděli. V neděli...“

Zastavil se a podíval se na hodinky. Zdvihl obočí: „Ó!“

Zavolal na pikolu: „Oldo, pojď sem!“

Číšnický učeň přiskočil a nastavil ucho.

„Utíkej!“ velel pan vrchní. Pikulík vyběhl ze dveří, bernardýn s počestným obličejem vstal a tázavě se na něho zadíval krví podlitýma očima.

„Nemám čas, Baryčku,“ odpověděl mu chlapec, „spěchám! Lež, já hned přijdu.“ Bernardýn lítostivě zamlaskal a lehl si. Hoch cválal po ulici, poskakoval, kopal do oblázků, aby mu cesta lépe utekla. Proběhl vilovou čtvrtí, utopenou v květech; i uzřel červený tenisový dvorec, na němž se míhaly bílé skvrny; řekl si: – Náš pán si to rozdal se zrzavými slečnami. Když přišel blíže, uviděl, jak krasavec Gaston s přítelem Percym sedí na lavičce, jejich obličeje byly kyselé jako nezralý angrešt; při pohledu na ně by se srazilo mléko. Hoch zpěvavě pozdravil, šviháctvo neodpovědělo. Jinoši se podobali chlapcům, kteří za trest nedostali moučnick a nyní vzdorují. Zarputile se dívali na hráče a křivili ústa.

Pikulík přiběhl k panu Spytihněvovi, stoupl si na špičky, hostinský se sehnul a naslouchal. Zvážněl a pustil míč.

„Co děláte?“ reptaly ryšavé dámy. „Chlapečku, neplet' se nám tady.“

„Je dobře,“ zahučel Spytihněv, „řekni, že já hned...“

Děvčata se přiblížila k síti.

„Prosím za prominutí. Musím už jít,“ pravil Spytihněv.

„Kam vás čerti berou?“ divila se Alena.

„Do služby,“ zahučel Spytihněv.

„Do jaké služby?“ chtěla vědět Věra. „Snad dohrajeme ten gem?“

Na věži uhodilo poledne.

„Nemožno. Až někdy jindy,“ odpověděl mladík nervózně a dal se do klusu.

„Po-počkejte, člověče!“ volala za ním děvčata. „Pane Spytihněve! Spýt'o!“

„Musím běžet!“ křikl jinoch z dálky a zmizel.

„Je pryč!“ pravila Alena sklesle.

Krasavec Gaston nakřivil ústa: „Divné chování. To je vidět. A vůbec, já se vám dívím.“

„Nemusíte se divit,“ odbyla ho Alena, „on něco umí. S ním si aspoň člověk zahraje.“

Gaston ohrnul ret.

„Umí!“ řekl opovržlivě. „Má akorát trochu slušnější bekhend, jinak nic. Já jsem ho dobře pozoroval. Ale vy se ho nějak moc zastáváte, slečno Aleno. Zdá se, že máte zálibu v hostinské živnosti...“

„Heleďte, mladej, nechte si to!“ rozzlobila se Alena. „A jděte si domů.“

„A vemte si s sebou také přítele,“ dodala Věra.

„Pojď, Percy!“ děl Gaston vznešeně.

Spytihněv se řítíl jako závodní kůň.

– Přijdu pozdě, dumal, a starý bude mít řeči.

– Nu co, řeknu mu, o nějakou minutu snad nemusí být zle. To se může stát každému. Já mu povím, jak jsem oddělal křivohubé krasavce, a tím si u něho udělám dobré oko. Ale dříve musím ke krejčímu...

Za nějakou chvíli viděl osamělý chodec úhledného mladíka, jak celý rudý a zlostný vyletěl z příbytku krejčího. Mistr krejčí stál na prahu a volal za ním: „Mně bylo řečino tím druhým, že mu můžu ten frak vydat, že ten první je s tím svolný, tak já, inu, inu, když je to takové, a teď

je z toho taková miškulance, kdopak se ve vás vyzná, dejte mi svátek, já s tím nechci nic mít...“

Odplivl si a dodal: „To jsou pády! Jeden se nezachová, kdyby se na hlavu stavěl!“

Spytihněv mával rukama nad hlavou a supal jako mašina. Na prahu hostince stál Tomáš, oděn v přísnou šefovskou tvářnost. Když spatřil zaměstnance, významně zpytoval hodinky a děl mrazivě: „Deset minut po dvanácté.“

„Byl jsem u krejčího,“ vybuchl vrchní číšník, „a ten mi řekl, že můj frak jste si odnesl vy.“

„Mluvil pravdu,“ odvětil hostinský pokojně, „odnesl a řádně zaplatil. Ale to nic nedělá. Můžete si ho vypůjčit, nic proti tomu nemám. Jenom dělejte, ať se nemusím zlobit.“

Za několik okamžiků potom pobíhal už Spytihněv v novém fraku po jídelně, měl oči a uši všude, a diriguje poddaný personál, sršel horlivostí. Nový hostinský Tomáš pak kroužil kolem stolů, klaněl se a mnul si ruce s oním zavazujícím pohledem, jaký je vlastní pouze majitelům hostinců, ředitelům lázní, vedoucím v obchodě a průvodčím cizinců. I trousil na všechny strany obyčejné poznámky a výměnou za ně dostával obyčejné názory.

I nastal nový týden a on viděl, že je všechno dobré.

38

Hostinec je obohacen o nové zvuky.

Není pravda, že hostinec U kamenného stolu se podobá pohádce z Tisíce a jedné noci.

Co je s vrchním?

Také hostinský za moc nestojí.

Mezi dvojčaty není vůbec žádná podoba

S novým hostinským chopil se otěží směr konzervativní. Překotné pokrokářství a bezuzdný reformismus, který bořil staré řády a neuznával tradice, byl odstraněn. Hostinský Tomáš vyhnal řemeslníky, kteří hlukem a nepořádkem znepokojovali hosty a bouřili zamlklý dům. Přestal ruch a zmatky, i zavládlo unylé ticho, v němž bylo slyšeti sípavý zvuk pивní pumpy, chrastění korálků, dunění ve sklepě, řinčení sklenic a šramot myši na půdě. Staří hosté si oddychli, neboť už nemusili přeskakovat nádoby s barvami a přestali se obávat, že jim omítka

spadne do polévky. Jenomže po řemeslnících zůstaly nevlídné díry, obnažené cihly, odřené stěny, nedokončená malba, vyšlapaná podlaha, a to budilo neútluný dojem.

Avšak hostinec byl obohacen o nové zvuky; to byly zvuky, které vydávali zklamaní podnikatelé; a byly to zvuky drsné a nelibé. Přicházeli často, jejich tvář bývala rudá, pohled posupný a pohyby prudké; jejich slova nebyla vybraná a smysl těch slov byl únavně jednotvárný: chtěli zaplacení.

Také dostával nový hostinský příliš mnoho pošty. Dopisy byly psány chladným, odměřeným tónem a vyznačovaly se neměnným refrénem „v opačném případě budeme nuceni postoupiti tuto věc svému právnímu zástupci“.

Podnikatelské zvuky snažil se Tomáš zahnat tvrzením, že nic neobjednal a že o ničem neví. Nepodařilo se mu tím zvuky utlumit; naopak, zvuky zbytněly, zvuky nabyly na síle a časem ječely jako rozvodněná horská bystřina.

Ani dopisy se nedaly zažehnat; ale vystřídala je advokátská psaní, v nichž se hojně vyskytovalo známé rčení „do tří dnů“.

V tyto dny uveřejnil časopis *Národovec* ze Džber a okolí objednaný chvalozpěv o znovuzříženém hostinci U kamenného stolu. Hostinský Tomáš poslal tomuto periodickému tiskopisu opravu podle paragrafu 19 tiskového zákona:

„Není pravda, že hostinec U kamenného stolu se po své renovaci podobá pohádce z Tisíce a jedné noci. Naopak je pravda, že zmíněný hostinec se i nadále bude snažit, aby přízeň p. t. hostů mu byla zachována.

Není pravda, že hostinec U kamenného stolu připomíná osmý div světa nebo visuté zahrady Semiramidiny či Kolos rhodský, naopak pravda jest, že podává chutné domácí obědy, snídaně na vidličku, dobře vyleželé pivo, čisté pokoje, obsluha vzorná, ceny mírné. Členům turistických spolků se poskytuje sleva.

Není pravda, že chvalně známý a renovovaný podnik se nyní stává dostaveníčkem inteligence, naopak je pravda, že se dotyčný podnik dostaveníčkem inteligence nestává.“

K této opravě připojila redakce onoho časopisu nevlídnou poznámku: „Nemůžeme podle platných zákonů připojit k opravě žádnou poznámku, a proto poznamenáváme pouze, že si na

poměry, které zavládly v hostinci U kamenného stolu, řádně posvítíme. Dalších poznámek netřeba. K věci se ještě vrátíme.“

– Už mám toho dost! hučel hostinský Tomáš. Jedna aféra za druhou, ostuda! Promluví si s panem bratrem, ten mne do toho zapletl. Ať si to zase rozmotá. Já o ničem nechci vědět!

Chystal se, že si promluví s panem vrchním Spytihněvem energické slovíčko, ale když se s ním setkal, uvadla mu slova na rtech.

Na vrchním číšníkovi bylo lze pozorovat nápadnou změnu. Chodil po místnostech s bludnými očima a s mdlým úsměvem na rtech. Motal se v kole jako člověk posedlý utkvělou, neodbytnou myšlenkou. Někdy, a to kolikrát ve chvílích, kdy v hostinci panoval největší ruch, sedával v kuchyni s hlavou sklopenou; a mnozí slyšeli, že si bzučí písničku o tom, že až umře, že si dá dělat dubovou truhlu, dubovou truhlu, dubový věnec, aby lidé věděli, že je mládenec.

Mnohdy stával opřen o veřeje a vzdychal, že se záclony v oknech nadouvaly. Když na něho hosté volali, pst, pane vrchní, platit, nejevil známky života. Probral se teprve po vytrvalém, zoufalém říčení zlostného hosta. Když liknavému číšnickému učni hrozil, že mu utrhne uši, znělo to spíše jako lyrický povzdech.

Pletl se v počítání, nerozeznával dobře tváře hostů, a proto nesprávně odhadoval jejich význam. Náhodného příchozího zahrnoval pozornostmi, stálého a váženého hosta obsluhoval mdle, dáváje mu najevo, že jest obtížný cizinec.

Bylo také pozorováno, že na pivní tácky kreslil iniciálky V. a A. Nikdo nedovedl vyložit tento podivínský sklon. Jednou dokonce, když kropil podlahu, vytvořil nápis „Alena“. Divná to věc!

Takového vrchního číšníka jste jakživi neviděli...

Pan šéf Tomáš ho chtěl několikrát napomenout. Co je s vámi, člověče? Chodíte jako náměsíčný, tohle já nemůžu potřebovat, vezměte se přece dohromady!

Ale pak mávl nad ním rukou. Sám se necítil ve své kůži. Jako by ho pod prsním důlkem něco tlačilo. Co by to mohlo být? Snad nějaká nemoc; málo-li je nyní nemocí? Člověk nemůže být dost opatrný.

Stával se nemluvným a tesknil; také špatně spal. To už nebyl ten nadšený, čínorodý hostinský, jaký býval – kdepak! To vůbec není žádné srovnání.

Nejraději sedával ve společnosti rady Dyndery. Starý, vlídný pán mu vyprávěl o svém mládí, o mládí kouzelném a neposedném, kdy člověku je všude těsno a chce být na všech místech najednou. Mluvil o svých studiích a teskně se usmíval, probíraje se v prošedivělé bradě; tehdy se mu obličej vraštil jako pytlík na tabák. Řehtal se, když hovořil o vojenské službě; vzpomínky na strážně, námahy a svízele vojančiny budily v něm bezuzdnou veselost. Oživil, když vzpomínal na soudní dráhu, a na jmenování, povýšení a vyznamenání patřil jako na neočekávaná, výstřední dobrodružství. Tak asi vypravuje drsný mořeplavec, když po mnohých letech naplněných nebezpečím se vrací do přístavu.

Starcův hlas jednotvárně vrčel, jako když přede kočka pod kamny, jako když se mele káva. Uspával a opřádal hlavu mlhou jako babí léto. Hostinskému Tomáši připadal rada Dyndera tak starý jako Bůh v oblacích. Patřil na něho jako na věkovitý, zjizvený strom, který viděl divoké bojovníky, pobité železem. Chvillemi se mu zdálo, že slyší vanutí neposedného, neúnavného větru, že naslouchá žalozpěvu staré chůvy. Bylo mu těžko a sladce snil.

Pán s modrými brýlemi si povzdychl: „Bývalo, bývalo a už není. Byli jsme a už nejsme. Zahráli nám naši písničku, zahráli nám skočnou. Dohráli. Nyní skřípeme jako rezavá korouhvička.“

Znenadání se utrl: „A co je s vámi, mladý muži?“

„Se mnou?“ opáčil hostinský mdle. „Co by bylo? Nic.“

„Jste takový nedovařený,“ zpytoval chorý muž. „Sedíte tu jako želva na bedničce.“

Mladík neodpověděl a stařec důtklivě: „Mladý člověk má mít v sobě veselost jako orel. Měl byste se pobavit.“

„Jak?“ tázal se Tomáš unyle.

„Jak! Zahrajeme si, zakarbaníme...“

„Neumím.“

„Jakže? A váš bratr hraje mistrně.“

„Copak ten...“ zavrčel posupně hostinský, „on míval vždycky vlohy k hazardu. A při hře nebyl vždycky korektní. Já bych s ním nikdy nehrál. Nikdy!“

„Jděte!“ podivil se starý muž. „A copak?“

„Darmo mluvit...“ mávl rukou jinoch, „a ostatně... v každé rodině něco je...“

„Tak, tak... hm...“ Chorý pán umkl a zamyšleně si hryzl knír. Hostinský mnul mezi prsty cigaretu a chrastil zápalkami. Bylo šumivé ticho. A tu nejasně zvenčí zazněl smích. Pán s modrými brýlemi se podíval oknem. Jeho obličej se rozjasnil.

„Podívejme se,“ zavrkal, „naše Věrka si hraje se psem.“

Tomáš náhle oživil jako kačena ve vodě. Vyskočil a hrnul se k oknu. Spatřil rozveselenou ryšavou dívku, kolem níž telecím poskokem kroužil bernardýn s počestným obličejem, přívětivě mávaje oháňkou. Mladý muž se vrátil na své místo.

„To není Věra, to je slečna Alena,“ děl hluše.

„Jděte! Věra je to,“ přel se starý muž.

„Sázím sto proti jedné, že je to Alena.“

Pán s modrými brýlemi si narovnal brýle a drahnou dobu soustředěně zpytoval okno.

„Opravdu, Alena,“ řekl udiveně, „jak jste to, človíčku, poznal?“

„Vždyť je to docela jednoduchá věc...“

„Jak to, jednoduchá věc? Já jsem otec a pletu si je odjakživa.“

„Tomu se věru divím.“

„Tak mně konečně račte říci, podle čeho je rozeznáváte. Budu vám vděčen. Beztoho mne to někdy tísní, děsí mne to, až jsem z toho celý popletený.“

„Náramně všední věc. Obě dámy mají ovšem dvě pihy na nose, ale slečna Věra má mezi nimi vzdálenost asi o půl milimetru kratší.“

„To je objev!“ zvolal chorý muž nadšeně. „Úžasné! O tom musím vypravovat paní Dynderové. A jak jste to vyzkoumal? Máte ku podivu bystrý zrak. Zázrak!“

„Jaký zázrak...“ mumlal jinoch nevrle, „to vidí slepý. Ostatně... odpusťte mi moji smělost, pane rado... slečna Věra je o mnoho, mnoho roztomilejší...“

„To nevím.“ Rada Dyndera si pohladil bradu. „Nemohu říci. U mě jsou to smradi jedna jako druhá. Ale s těmi pihami... to už je přímo detektivní důmysl...“

Pán s modrými brýlemi byl tím objevem tak nadšen, že hledal někoho, s kým by si o tom porozprávěl. Jeho zrak padl na vrchního číšníka, jenž seděl vedle harmonia a oháněl se ubrouskem proti mouchám.

„Pane vrchní, pojd'te sem. – Uvidíte, co ten o tom soudí.“

Číšník vyskočil.

„Posloužím, vašnosti?“

„Pane vrchní, také jste si všiml těch pih u našich děvčat?“ zpytoval chorý muž.

Spytihněv pohrdlivě mávl ubrouskem.

„Stará věc,“ děl. „Slečna Věra je má blíž k sobě.“

„Ajta! Tak vy taky... A podle toho je rozeznáte?“

„Dovolte!“ zvolal pan vrchní rozhořčen. „Copak je mezi nimi nějaká podoba?“

Chorý muž si strhl brýle z očí, tak byl udiven.

„A snad ne?“

„Vůbec žádná podoba!“ zvolal mladík s neobyčejným citem. „Alena, když ráčíte dovolit... je o mnoho půvabnější... nelze ji srovnat s nikým na světě... ona je jediná... Jen se račte podívat na její živý, jasný obličej...“

„Blbec!“ zavrčel Tomáš.

„Blbec je někdo jiný,“ opáčil Spytihněv.

„Blbec je ten,“ prohlásil rozechvěně Tomáš, „kdo si troufá vyvyšovat Alenu nad Věru, ačkoli je na první pohled jasno...“

„Ale pánové,“ vmísil se do sporu starý muž, „nejde přece o definici blbce. A já se vůbec divím...“

Vrchní číšník opanoval prudké city.

„Pane rado...“ počal důtklivě, „raďte sám rozhodnout, jakožto nestranný muž... Jen si raďte všimnout, když se směje slečna Alenka... ty dolíčky... jaké se jí dělají dolíčky!“

Pán s modrými brýlemi se lehce pousmál.

„Věrece se také dělají dolíčky, copak o to,“ namítl.

„Ale to jsou docela jiné dolíčky!“ zaúpěl vrchní číšník. „Kdepak! Dolíčky slečny Aleny a ty druhé dolíčky, to jsou nebe a dudy, prosím!“

„Konečně... možná, že máte pravdu,“ děl přemýšlivě rada Dyndera, „já jsem si možná nedal pozor...“

„Vůbec nemá pravdu!“ rozkatil se hostinský. „Vymyslí si něco s dolíčky. To je vidět, co má v kotrbě. Kdyby si raději hleděl svého. Hosté si beztoho stěžují. Blbec je to a dost!“

„Nebudu se hádat,“ odvětil vrchní číšník důstojně, „nemám to ve zvyku. Však my se sejdem u Filip. Za týden povím své mínění.“

„Haha!“ zařičel posměšně hostinský, „za týden nebudou žádné Filipi. Možná, že za týden už tu nebudete!“

„Ale?!“

„Ovšem. Vyhodím vás dříve, než uplyne týden. Dostanete, co vám patří, a ven!“

„No, to jsem sám žádostivý!“

„Ale hoši, hoši!“ podivil se chorý muž. „Co to do vás vjelo? Koukám jako blázen. Takoví tiší mládenci, a najednou oheň na střeše. Pro nějaké dolíčky, považte!“

„Vždyť je to... sám musíte uznat, pane rado... to by musilo dožrat i mrtvého...“ koktal rozhořčeně Tomáš.

„Sud'te spravedlivě, pane rado...“ sténal Spytihněv, „vždyť je to neuvěřitelné, směšné...“

„Vyhodím, vyhodím!“ zařičel hostinský.

„Půjdu sám!“ odpověděl vrchní číšník a počal si okázale svlékat frac. „V takovém místě nebudu ani minutu!“

„Tak už dost!“ zakřikl je rezolutně pán s modrými brýlemi. „Psst! Copak je to? Ještě se mi tu nakonec poperete. Eh, mladíci, mladíci...“

Bratři se zastyděli a nenadále umlkli. Vrchní číšník se tiše odplížil do kuchyně. Chorý muž si v duchu hvízdal: – Tfiú! Takové je to tedy! Paní Dynderová, ty se podivíš, až ti budu referovat...

39

Poselství paní Boženy.

Jest paní Božena zmije, či není zmije?

V tyto dny doručil křepký listonoš psaní hostinskému od Kamenného stolu. Když hostinský Spytihněv vzal dopis do rukou, tu nepoznal okamžitě rukopis na adrese, ale pocítil, že z těch tahů zavanulo na něho čímsi milým a vzdáleným, co připomínalo dětství; a to dětství bylo spojeno s představou čehosi sladkého, sytého. I zdálo se mu, že se znenadání octl v jasně osvětleném pokoji, prosyceném vůní hebké, husté čokolády. Roztrhl obálku tak opatrně, jako by byla z máslového těsta a on se bál, aby se mu v rukou nerozsypala, a četl:

Drazemilovaní moji synovci Spytíku a Tomášku! Předem přijměte srdečný pozdrav se stálou vzpomínkou, jak se máte, co děláte. Já se mám chvála pánu bohu dobře, jsem spokojena, nenařikám si, někdy je to horší, jindy je to zas lepší, jak se to holt šikuje, to jinak nejde. Jen když je zdraví, to ostatní přijde samo. Některá štace je ovšem špatná, když jest obecenstvo nekulturní a neví skrz samou rozmazlenost, co by chtělo. Dáváme mu klasiku, oni křičí, že chtějí něco lehčího, že prý po klasickém dramate mají špatné sny a na učenost nemají hlavu, tak dáváme operety nebo frašky, zas to není ono, že by chtěli něco vzdělanějšího, tak si to vemte.

Ale zato jinde máme porozumění, obchody jdou dobře, spokojenost na všech stranách. Tuhle jsme dávali Hamleta, můj Mistr choť hrál božsky, všichni byli celí pryč, jak to Mistr podal, bylo přes dvacet opon, zdejší pan učitel Kýra napsal kritiku, ve které stálo, že Mistr Benno Mertens uhodil na skryté struny a že by sám pan spisovatel Shakespeare měl radost, kdyby viděl své stěžejní dílo provedené s takovou péčí a porozuměním, ký div, že obecenstvo

neskrblilo pochvalou, účinkující byli na svém místě, mám už těch kritik takovýhle štos, někdy si v nich říkám. Pan statkář Jouza poslal mému jako Mistru Mertensovi jakožto projev uznání podsvinče, u něhož byla vizitka „vřelé díky za duševní požitek“, mělo přes šest kilo, přišlo jako na zavolanou, majíce hosti, chtěla jsem je upéci, ale můj Mistr choť mi povídal, jdi mi od toho pryč, v úpravě selete je něco heroického ba osudného, to je stěžejní role pro mne, sám pekl, zaléval šířavou, opatrně kůžičku potíral mašlovačkou, až zrůžověla, byla jako mandle, k tomu bylo zelí po moravsku a knedlík, jenjen se to rozplývalo křupajíc, Mistr sám krájel a rozděloval porce, hosti byli spokojené, volajíce vivat a zdar!

Spytíku a Tomášku, snad mně máte za zlé, že jsem svého prvního chotě pana Šimona Tatrmuže zrádně opustila neb si to za svou dobrotu nezasloužil to sama uznávám, někdy si dělám výčitky a říkám si jseš zmije, jindy si to zas v hlavě přeložím a pak si řeknu nejseš zmije, jdouc za hlasem svého srdce přece nezahrabeš své mladé léta, ba ne, povídá mně vnitřní hlas jseš zmije a jaká neb jsi hostinského do hrobu připravila jak k tomu přijde?, ale hned nato povídá mně vnitřní hlas jaká zmije bůžinku to jsou nějaké štráchy, takových pádů je dneska habaděj, v novinách se o tom píše dnes i denně, paní důchodní Šperková, co s ní chodívám na mši a někdy také na požehnání ona je milá, má záduchu všechny doktory zběhla a žádný jí nepomohl co to stálo peněz povídala paní Šperková, já vás z toho vyvedu, u nás v rodině byl ten samý pád, moje vzdálená sestřenice Krista byla z hospodářství ta taky: žádný mužský před ní neobstál co to bylo za mrchu starý Bém jako tatínek říkával, ty mi nesmíš na pohřeb já se tě zříkám...

Při čtení tohoto psaní zpotil se hostinský Spytihněv, jako by vlekl do vršku těžké břemeno. Sloh paní Boženy připomínal popínavou rostlinu, která ustavičně dostává výhonky a ve své bujnosti tvoří neproniknutelnou houštinu. Mladík si trochu odpočinul, a když nabral svěžích sil, pokračoval ve čtení:

... já se tě zříkám nebo skrz tebe jsem přišel do lidských hub to je něco hrozného a vidíte, dostala prachového muže on se v ní viděl já říkám pořádná ženská to štěstí nemá dneska je vdova už postarší má v Praze rohák o muských nechce už slyšet všecky jsem prokoukla říká jeden větší lotr než druhý, teď si žije má služku dva psy papouška sama na nic nesáhne a nechá si říkat milostpaní, dávajíc na chudé...

Nenadálý přechodník srdečně rozesmál mladého hostinského.

– Dávajíc na chudé, opakoval, zalévaje se nezkrotnou veselostí. Dávajíc na chudé... Naše tetička vyhrála asi ten přechodník v tombole a nyní se jím chlubí...

Ucítil na sobě pohled bratrův a pohlédl naň pobavenýma očima. Jiskra jeho veselí přeskočila na vrchního číšníka, který se však okamžitě vzpamatoval a ukryl svůj úsměv do ubrousku. Hostinský se důstojně zamračil, odkašlal si a přilnul zrakem k popsánému papíru.

Milení moji synovci Spytíku a Tomášku, já povědomost o tom mám, že nyní vedete hospodu po nebožtíkovi dej Vám Pánbůh štěstí a požehnání denně se za vás modlíc, abyste byli opatrné neb to v našem oboru jináč nejde nedávejte nikomu na dluh nebo Vás lidi roznesou a když, tak se dotyčnému podívejte pořádně na zoubek. Kam byste přišli. Když přijde ožralý, tak mu nenalévejte, kde ses namazal, tam se doraz a koukej, ať jseš venku. Obejdo. Já jsem byla s takovými hnedky hotová taky můj Mistr choť na Vás vzpomíná povídajíc, taková hospoda to by bylo něco pro mě jsem syt divadelního umění zhnusila se mně sláva pochybné pozlátko. Za kterým je marnost a nic více. Už se mi nechce tahat s tou lůzou, nemá pochopení vycedíš pro obecenstvo poslední kapku krve ze svého srdce a nemáš za to poděkování. Nejdřív ozdobi hlavu bobkovým věncem a pak poházejí blátem taky bych se chtěla podívat na hrob nebožtíka pana Tatrmuže. Ať se to vezme jak chce přece jenom to byl spravedlivý muž a za mě by dejchal a jak jsem se mu odměnila? Přeci jenom jsem zmije a jeho hrob mi dobře opatrujte hodně květin on to měl rád nebožtíček zlatý každý den pilně zalévejte když je takový hrob v květu to je pak jedna radost každý se rád na to podívá a pochválí není vyloučeno, že vbrzku k Vám se svým souborem zavítáme máme bohatý repertoár. Doufajíce že v každém směru vyjdeme ct. obecenstvu vstříc ještě jednou Vás srdečně zdraví Vaše až do hrobu tmavého milující Vás teta Božena Kášová, provd. Mertensová, ovd. Tatrmužová pozdravujte též ode mě pana radu Dynderu jakož i ct. choť taktéž slečny ty děvčátka rozmilé a mil. paní radové vyříd'te že jí pošlu ten recept na borůvkový likér.

Když hostinský dočetl toto poselství, zhluboka si oddychl, jako by se znivil dobýváním pařezů, a podal list vrchnímu číšníkovi.

Ten se zaškaredil a zamumlal, šilhaje směrem k harmoniu: „Dopis na společnou adresu dlužno nejprve dát ke čtení staršímu. Tak se to patří.“

Spytihněv přistoupil k oknu, narýsoval cosi na zamženou tabuli a pak to smazal; i zavrčel v odpověď: „Mě se nemusí poučovat, co se patří. Společný dopis čte nejprve šéf a pak teprve personál. A nemluvit zbytečně! To by se si vyprosilo!“

A odešel za nálevní stůl, aby naplnil džbán, který mu podala děvečka.

40

Kdo vybíral daně v sedmnáctém století v západním Sedmihradsku? aneb Rozmluva manželů Dynderových o lásce a manželství

I ubíhaly dny v jednotvárném pásmu, zapadaly za obzor a nové, svěží, povstávaly na opačné straně. I střídaly se týdny a s nimi velitelé v hostinci U kamenného stolu. Oleandrové stromky vyrážely pupence, rozkvétaly růžové květy a zase vadly; jednou byl hostinským Tomáš, aby si pak vyměnil vládu s bratrem Spytihněvem. Časté střídání vlád nesevědí státu a bylo i na škodu hostinské živnosti. Hospodě se dařilo špatně, šlo to s ní horempádem, hospoda churavěla, zasychala. Zdálo se, že i kočí s dužnatými kníry, jenž narýsovaným bičem poháněl malované koně na hospodském štítě, jaksi pobledl a zíral smutně. Ve všech místnostech se vznášela ona sychravost, která se usídí tam, kde nastal nedostatek peněz.

Denně se objevovali muži se špatnou náladou a posupnými zraky; dupali a hučeli, přinášejíce účty; a jejich mluva byl vtíravá a naléhavá. Často, přechasto ťukal listonoš na dveře, aby doručil modré soudní obálky, za něž bylo platiti porto. Tehdy se bratři nepřeli o přednost, kdo má dříve si přečíst zvěst v modré obálce. Hostinský říkal, že nemá hlavu na čtení; vrchní číšník pak prohlašoval, že není na nic zvědav.

Hosté hubovali na špatné jídlo a na liknavou obsluhu; vytráceli se jeden za druhým. Jenom oni nemocní byli spokojeni, kteří byli zvyklí sytit se vodičkami, prášky a pilulkami. Náramně si libovali, protože už nikdo nebděl nad jejich dietou. Byli spokojeni se vším, protože už dávno zapomněli, jak chutná lidská strava.

Hostinský i vrchní číšník ztratili hlavu a ta hlava, kterou nosili na ramenou, nestála celkem za nic. Jedna hlava dostala výtvarnické vrtochy. Kreslila na zdi, na kalendář, na jídelní lístek, na jízdní řád pro autobusy ženské hlavičky.

Druhá hlava se oddala lyrickému básnictví. Psala na účtenky milostné verše v belhavém rytmu a s topornými rýmy.

Obě hlavy ochuravěly steskem; hostinský i vrchní číšník byli zachvázeni krizí; hostinec U kamenného stolu se potácel v milostných a finančních zmatcích.

Jednoho deštivého večera seděl rada Dyndera v posteli, na hlavě svůj starodávný klobouk, obložen polštáři, plédy a obklady. Soustředěně se mrače, luštil křížovku a poznamenával si obličej fialovými tečkami inkoustovou tužkou. Jeho manželka krájela houby, choulíc se zimomřivě pod vlněnou šálou.

Pojednou se ozval pán s modrými brýlemi: „Nevíš, paní, kdo vybíral daně v sedmnáctém století v západním Sedmihradsku?“

Dáma se skřípcem a stuhou se zadívala na strop, potom na hřib, který držela v ruce, a po krátkém myšlení si povzdychla: „Nevím...“

„Neuhodnu-li, jak se nazývali ti výběřčí daní,“ bručel rada, „pak jsem s celou křížovkou v koncích.“

Chvilí panovalo ticho, i bylo slyšet, jak si pobrukuje petrolejová lampa. Plesnivě páchly houby a bylo sychravo.

„Nevím, nevím...“ udělala si paní radová.

„Nevíš-li, paní, pak se nedá nic dělat,“ odpověděl rezignovaně chorý muž, „já vím, že mne ti sedmihradští úředníci budou strašit celou noc. Abych zas polykal prášky.“

„Mne ti tvoji sedmihradští úředníci málo zajímají,“ děla dáma s důrazem. „Když já říkám, nevím, nevím, pak vím, proč to říkám.“

„A proč, moje paní, pročpak říkáš, nevím, nevím, když víš?“

Na okno pleskal déšť. Někde zahřmělo. Uplynulo několik vteřin; potom se paní Dynderová ozvala: „On si ničeho nevšiml, Dyndero?“

„Čeho jsem si měl všimnout, paní?“

„On si nevšiml našich dcer?“

„V jakém směru, paní? Pokud jsem pozoroval, vypadají dobře, mají se k světu a chutná jim jíst.“

„No, co se toho týče... to není ono... o tom nemluví...“

„Tak co?“

„Mně se jaksi zdá, jako by se mně zdálo, že ti dva mladí inženýři, ten hostinský s vrchním číšníkem, se nějak zajímají o naše děvčata.“

„No, a? Bývá to tak, paní,“ mýnil chorý pán poučně, „že mladí muži se zajímají o mladé ženy. Tak je tomu od pradávna, tak tomu bude po všechny časy.“

„To mně nemusí povídat, to já vím, že veškeré tvorstvo podléhá neměnným zákonům přírodním a že mezi příslušníky různých pohlaví se jeví jakási polarita, já bych řekla určité napětí, které...“

„Zadrž, paní!“ vzkřikl pán s modrými brýlemi, „a raději mně řekni, co máš na mysli. Stručně a výrazně.“

„Chtěla jsem jenom poznamenat, aniž bych snad rozvíjela všelijaké teorie, o nichž mohou být spory a dopouštějí různé výklady...“

„Ach paní, paní...“ děl rada Dyndera káravě, „pomni na slova Písma. Tvoje řeč budiž ano, ano, ne, ne. Mluv stručně. Život je krátký. Je třeba, abychom se dorozuměli ještě na tomto světě.“

„A on nepozoroval, že ani našim dcerám nejsou ti mladíci lhostejní?“

„To je možné, paní,“ odpověděl pokojně pán s modrými brýlemi, „a čemu se tu divit? Pokud to mohu posoudit, jsou to docela ouhlední mládenci. Mají také krapánek rozumu, což je dost velká vzácnost v dnešní generaci.“

„On se na to dívá nějak ledabyly. Tady jde o celou budoucnost našich dětí. Manželství je chrám. Pod touto vznešenou institucí rozumím úplné splynutí duší, které je zárukou trvalého harmonického soužití. Právem říká Emerson a jeho slova dlužno si v paměť zapsati zlatým písmem, že...“

„Emerson praví, že každý mladý muž si to má důkladně rozmyslit, než se odhodlá získat příliš vzdělanou tchyni...“

„Emerson? Kde? V kterém spise? Já o tom nic nevím!“ vzkřikla vzrušeně dáma se skřípcem a stuhou. Vtom si povšimla pot'ouchlého výrazu chorého pána a vybuchla rozhořčeně: „Ne, s ním není žádná řeč... Nemá kusa vážnosti v těle... Jeho světový názor je krajně lehkomyšlný... Tady běží o osud vlastních dětí, a on se jenom ušklíbje...“

„Aha! Tudy na to! Nyní mi svitlo v hlavě. Tak bych na tvém místě řekl rovnou bez různých Emersonů: Ti dva kluci si chtějí vzít naše žáby. Co tomu říkáš, ty hloupý, nechápavý táto?“

„Fi! No ne, jaký on je... takový hrubý, takový, řekla bych prostořeký, není v něm nic jemnocitného.“

„Počkej, já jsem starý rychtář, jenž soudí lidi, trestá hříšníky a propouští nevinné. Na své soudné stoličce jsem si zvykl mluvit bez okolků a přímo. Já už jiný nebudu. Pochopil jsem z tvé zmatené řeči, že narážíš na to, že mezi našimi děvčaty a těmi hochy je snad něco, co za mých časů, jestli mne paměť neklame, se nazývalo láskou nebo tak nějak podobně. Je to tak?“

„Tak daleko to snad ještě není, Dyndero. Oni se ještě nevyjádřili a já nevím, co bych jim v tom případě odpověděla. Proto se s ním radím. Nezdá se mně, že by ti páni byli dobrá partie. Hostinec je nyní moc špatný, oni jsou samý dluh... živnost jim může přijít na buben a co potom? Vůbec se mi to nechce líbit...“

„Na tom nezáleží. Jestli se mládenci líbí našim holkám, pak jseš v drtivé menšině. Svě minoritní votum si můžeš dát za čepici. Co se má stát, stane se, to je osud člověka. Raději mi, paní, konečně pověz, jaký byl úřední titul oněch výběřčích daní, abych mohl klidně spát.“

„On je, on je...“ koktala manželka rozhořčeně.

„Já jsem luštitel křížovek,“ odvětil rada pokojně, „a nemohu za to, že dávají tak těžké hádanky. Však já těm novinám napíšu, že si myslí, že jejich čtenáři se oženili s Naučným slovníkem. Mám vzdělanou ženu, ale je mi to houby platné.“

„Ach!“ vzkřikla paní Dynderová trpitelsky.

41

„Koruna, koruna, koruna dvacet...“

Skleněná kulička.

Kterak ryšavé sestry vstoupily na zločinnou dráhu

Silnice, zvlněná, zprohýbaná a boubelatá, se podobala toboganu a po ní se pachtila oprýskaná, oznošená kabrioletka, kterou řídil hostinský Spytihněv. Jemu po boku seděla zrzavá dívka Alena. Po pravdě řečeno hostinský se v této chvíli málo podobal hostinskému, ale připomínal mladíka plného šťávy jako zralá meruňka, jinocha nafoukaného jarou pýchou, sebevědomého

a vítězného. Ryšavá dívka se podobala ryšavé dívce, ale přece byla na ní patrná změna. Zdálo se, že se jí z modrých očí vytratila nevázaná zpupnost, vyprchala prostořekost; hladké tváře vyzařovaly snivou pokoru, radostné poddanství. S nadšenou ponížeností zírala na mládence, oděného v covercoat s neadbale ohrnutým límcem. Šikmo naražený klobouk, krátká dýmka, elegantní ošumělost; v této elegantní ošumělosti bylo obsaženo přehánění a neúměrná vypínavost; svědčila by spíše majiteli drahého vozu, a ne téhle staříčké kraksny. Šikmo naražený klobouk zdál se mluvit: My jsme my a ostatní stranou.

On cítil její pohled a nadouval se. Ona s pestrým šátkem, na babku uvázaným, byla vedle něho maličká, drobná. Pestrý šátek mluvil o šikmo naraženém klobouku: Jsi správný mužský a nad tebe není. Klobouk suše odpovídal: To je stará vesta.

Vůz měl radost, že jede, a povzbuzoval se k pohybu hlukem a rachocením; rámušem si dodával odvahy, jako štěně, které nadává koni táhnoucímu hlučný náklad; vždycky si radostně zavyl, když mu bylo vyjeti do kopce. Bylo jasno, bylo svěže. Do tváří jim vanul sytý vítr v hebkých vlnách, v poli křičeli špačci.

Jízda autem vzbuzuje náklonnost k zpěvu. Spytihněv vyklepal dýmku, zastrčil ji do náprsní kapsy, plácl se do klobouku a přišlápl plyn. Když se vůz rozběhl, mávl rukou a zazpíval: „A koruna, koruna, koruna dvacet, koruna, koruna, koruna dvacet...“ Alena vpadla do bečivého basu svým křehkým sopránem: „A dvě koruny čtyřcet...“

Milníky při cestě, staré jabloně, švestkové stromy se daly při zvuku této písně do tance. Tančily hromady šterku, strniště, oranice, stoh v poli, topol, osamělý jako prst; v dálce tancoval domek železničního strážníka, ozdobený slunečnicemi, pasáčekové v poli, papíroví draci na nebi; všechno tancovalo. A mladí lidé pořád koruna, koruna, koruna dvacet, dvě koruny čtyřcet a k tomu bručely telegrafní dráty sekund.

Projížděli vesnicemi, kde děsili houfy husí s roztaženými křídly a budili zlost v psech s olysalými chvosty, míjeli plaňkově ploty, živé ploty, pichlavý hloh, železnou mříž s nápisem *Pojď sem, synu, a uč se moudrým býti* a všechny ty ploty byly přívětivé a povzbuzující. A ten vozík pádil koruna dvacet, dvě koruny čtyřcet, zanechávaje za sebou chatrče, statky, obecní úřad s vyhláškami.

Potkali přespolního listonoše, staříka vysmahlého sluncem, oprýskaného deštěm, s kabelou naditou dopisy; sedláčka, jenž na trakaři vezl řepný chrást, babku, ohnutou pod plachetkou vojtešky. Listonoš se usmíval, bodře se šklebil sedlák, i bába měla radost a nevěděla z čeho.

Potkali kolébavý komediantský vůz, pestře vyzdobený, tažený chlupatým koníkem, provázený šišatou kozou a zrzavým psem; čokoládová umouněná cikáňata cupala bosky v prachu. Kudrnatý muž rozmlouval s koněm. Komediantský vůz se usmíval, usmívaly se úřední vyhlášky v zadrátované skřínce na obecním úřadě; možná, že se toho dne usmíval i pan starosta s obecní radou; usmíval se plakát, který zval k zástěrkovému vínku, usmívalo se ohlášení, že kdosi přejímá živnost holičskou. Mladým lidem v autu se to zdálo být přirozeným, neboť byli přesvědčeni, že tento svět je nejlepší ze všech nedokonalých světů a že jenom pomlouvač může tvrdit, že je to slzavé údolí, naplněné všelikými bédami a hořem. A na oslavu tohoto světa znovu zapěli vítěznou píseň, jejíž slova jsou koruna, koruna, koruna dvacet, dvě koruny čtyřcet.

Zabočili na polní cestu, vůz zajel do měkkoty a zastavil se na pokraji lesa, naplněného suchým praskotem a hluchým tichem. Vystoupili z vozu a ubírali se po pěšině sloupovím starých dubů a odraných borovic se začervenalými vršky. Pod nohama chrastilo suché listí a jehličí, někde zurčel pramen a v hloubi lesa zakřičel pták; slunce kreslilo na křoví světlé ornamenty. Spytihněv se zastavil, aby si zapálil dýmku; Alena rozepjala kabát, aby chránila plamen zápalky před větrem. Mladý muž zabafal a úsměvně pohlížel na Alenu s hrdou převahou.

Ryšavá dívka si povzdychla: „Škoda, že tu s námi není naše Věra.“

„Jaká škoda?“ zabručel mládenec sobecky.

„Měla by radost...“ děla zrzavá slečna, „naše Věra je správné děvče. Líbí se vám?“

„Líbí, ale... Je lépe, když jsme sami. Auto je jenom pro dva.“

„Já vím. Ostatně ona by bez Tomáše nejela. Poslyšte, proč nechcete dát Tomášovi dovolenou? Mohli bychom si udělat výlet ve čtyřech. Oni by nám vůbec nepřekáželi...“

Spytihněv pokrčil rameny.

„Vyloučeno,“ řekl tvrdě. „Dovolená mu zatím nepřísluší.“

„Ale přece...“

„Řekl jsem. Někdo musí v hospodě být. Personál by mi zdivočel. Dovolená! To by tak hrálo. Jako on by mně dal dovolenou, kdybych ho o ni žádal. Chtěl bych ho vidět.“

„Proč vy na bratra tak nevrážíte?“

„Každému, co mu patří...“

Alena ho počala lichotivě přemlouvat, aby se jí svěřil, jaká je příčina nepřátelství mezi bratry. Spytihněv se vzpíral; je to stará historie, nejraději by si ji nechal pro sebe. Konečně povolil.

„Vy víte, Aleno,“ počal, „že skleněná kulička s duhovými barvami platí mezi kluky deset kamenných.“

„To je mi známo,“ vážně přisvědčila ryšavá dívka.

„No tedy... Já jsem měl takovou barevnou kuličku. Jemu se zalíbila a on mě mořil, abych mu ji prodal. Nechtěl jsem, ale když natahoval moldánky, tak jsem přivolil. Prodal jsem mu ji za obvyklou cenu.“

„Za deset kamenných kuliček?“

„Tak jest. Nyní dávejte dobrý pozor. On mně dal pouze sedm kuliček, že prý zatím více nemá. Abych mu ty tři uvěřil. Dobrá. Pustil se do hazardní hry. Pamatuji se, že tenkrát strašně vyhrával. Moje skleněná, duhově zbarvená mu přinesla štěstí. Kapsy mu odstávaly majetkem, tvářil se jako americký miliardář, nafoukanec. Nechtěl s nikým mluvit, jenom pořád počítal své jmění. A co byste řekla? Ten nectný zbohatlík nechtěl mně, chudákovi, dluh splatit.“

„Jděte! To bych do něho nikdy neřekla...“

„Ano. Vymlouval se, že moje skleněná kulička stejně neměla tu cenu, protože byla otlučená a kdesi cosi. Vlastního bratra okrade – fuj! Pak věřte lidem!“

„No, víte –!“

„Tak mně řekněte; co s takovým lotrasem? Musil jsem se s ním rozejít, neboť k smrti se mi hnuší šejdířství... Á jo... A ještě by chtěl dovolenou, to tak. Já bych ho zkvak!“

„Ach!“ zvolala Alena a zakryla si oči.

„Co je vám?“ otázal se mladík znepokojeně.

„Pravíte, že se vám hnuší šejdířství. Běda! Vidím, že mezi námi je konec...“

„Proč?“ vzkřikl Spytihněv polekaně.

„Naše cesty se rozcházejí...“ mumlala zrzavá dívka hrobovým hlasem. „Vy jste čestný muž a já švindlířka. Nejsem vás hodná.“

„Neříkejte!“

„Tak jest...“ zaštkalo ryšavé stvoření.

„Mluvte...“

„Je mi hanba...“

„Svěřte se mně se vším. Snad to nebude tak zlé...“

„Ó, kdybyste věděl... ach, ach... Vyzpovídám se vám, abyste poznal propastnou nepravost mé neřestně duše, ačkoliv vím, že pak... pak... bude navždy konec...“

Utřela si oči šátečkem.

„Jedinou útěchu mám...“ pokračovala přerývavě, „že ten švindl nevznikl v mé hlavě...“

„Věděl jsem to!“ zvolal jinoch vřele.

„Nevznikl v mé hlavě, vymyslíla si to Věra. Ale já se toho chopila s nadšením a ještě jsem tu podvodnou myšlenku zdokonalila...“

„Vypravujte.“

„Bylo to v dávných, pradávných dobách,“ počala Alena dutým hlasem staré vědmy. „Chodila jsem tenkrát s naší Věrou do sekundy. Naše bouda konala slavnost ve prospěch dobročinných účelů. V rámci této slavnosti se prodávaly kouzelné obálky. Tehdy Věra povídala, že by se na tom dalo něco trhnout, a svěřila mně svou myšlenku. Tak dobře. Daly jsme dohromady hlavy a své krejčary a koupily jsme deset těch kouzelných obálek, jichž obsah jsme vyňaly a rozdělily do padesáti obálek. Nyní dávejte pozor. Jenom deset obálek obsahovalo cenné předměty, jako je mosazný prstýnek s červeným sklíčkem, náušničky nebo cizozemská známka. Do ostatních jsme nacpaly špačky od cigaret, kamínky, knoflíky a všelijaké svinstvo. Jak se vám to líbí?“

„Moc ne,“ připustil mladík.

„Tak vidíte. Nabízely jsme obálky po dvacítihaléři a při tom jsme měly tu opovážlivost, že jsme se nestyděly veřejně vykřikovat, že jedna z těch obálek obsahuje hlavní výhru v podobě

zlatých hodinek s bicím strojkem. Výtěžek jsme prohýřily v zmrzlině, močených okurkách a opékaných uzenkách. Ach, kolik nevinných dětí jsme poškodily o šest'áček, kolika robátkům jsme připravily chvíli černého zklamání. Běda, těžké jsou naše hříchy...“

Konec této zpovědi šeptala ryšavá dívka do jinochovy náprsní kapsy.

„Hú...“, zakvílela.

Pohládl ji po zrzavých kadeřích a přitiskl ji k sobě. Koruny stromů v rozmluvě s větrem cosi zamumlaly. Ve větvích zašramotila veverka. Zastavila se opodál a lesklýma očima zírala na mladé lidi.

Spytihněv se zasmál.

Zdvihla k němu oči.

„Můžete mně odpustit? Můžete zapomenout na můj zločin?“

Rozřehal se.

„Vy se smějete? Ó, vy jste...“ Dodala poučně: „Tak vidíte, že jsou na světě ještě větší hříšníci než váš bratr. Poslyšte... slibte mně, že se s ním smíříte.“

Jinoch rozpačitě odpověděl: „Já, Alenko... co se toho týče... já bych už dávno... ale s ním je těžká řeč, já nevím, jak do toho...“

„O to se nestarejte. Já už to s Věrkou nějak zařídím...“

„V tom případě ovšem... to bych byl sám rád...“

Potom už nemluvili a kráčeli spolu do hloubi lesa. Snad šli hledat houby; toho roku se jich urodila veliká hojnost.

42

Krasavec Gaston a přítel Percy dali se na spisovatele.

Bouře nad hostincem U kamenného stolu

„Poměry v jednom zdejšího hostinci,“ psal v posledním čísle radikální, nezávislý, vlastenecký a k inzerci nejzpůsobilejší týdeník *Národovec* ze Džber a okolí, „staly se v poslední době

neudržitelnými. Naše vždy bdělá péče o veřejné blaho nás nutí, abychom k této věci zaujali nesmiřitelný postoj. Ta tam je sousedská shoda a svornost, jež v zmíněném hostinci vládla za časů nezapomenutelného pana Š. T., jehož kulantnost je dosud v dobré paměti. Ten tam je řízný ležák přímo od čepu a la chutné domácí obědy. To, co se tam nyní za drahé peníze nabízí, jsou bídné patoky a do stravování jsou všeobecné stížnosti. Noví páni, kteří k nám přivandrovali bůhví odkud, nejsou odborníky, nemají zdání, jak vést živnost hostinskou, aby tato zdárně prosperovala. Jest také třeba vrhnouti pronikavé světlo na chování těch nafoukaných mladých pánů, kteří u nás chtějí zavést mravy pražské periférie. Nedávno byl hostinec jevištěm skandálního výjevu, jenž poněkud odhaluje clonu, která zakrývá zákulisí tohoto podezřelého místa. Dva zdejší, všeobecně vážení občané přišli do zmíněného hostince, aby se v klidu pobavili. A jta, co se stalo? Klidní hosté, aniž dali nejmenší příčinu, byli surově nynějšími majiteli napadeni a ztýráni. Jen rozvážnosti a energickému zakročení stráže bezpečnosti jest děkovati, že nedošlo k nejhoršímu...“

Časopis varoval majitele dotyčného, prozatím nejmenovaného hostince, aby nenapínali trpělivost mírumilovného obyvatelstva, neboť každá trpělivost má své meze. Sliboval, že si posvítí na neudržitelné poměry sociální, jež vládou v hostinci. Poukazoval na to, že noví hostinští poškodili řadu drobných podnikatelů, kteří beztak úpějí pod tíhou nesnesitelných břemen daňových, a ti dodavatelé jsou nuceni své nároky uplatňovati soudně. Stať opatrně v mnohých oklikách a zákrutech naznačovala, že podle některých hlasů se s poslední vůlí nebožtíka hostinského staly jakési nekalé manipulace a že bude třeba tu záležitost zevrubně vyšetřit. Článek, vyzdobený mnohými latinskými zvoláními, jako Caveant consules a Hic Rhodus, sliboval pokračování v příštím čísle.

Bylo pak viděti krasavce Gastona a jeho přítele Percyho pobíhající po městě s kapsami nabitými několika exempláři místního časopisu. Zastavovali na ulici občany a nutili je, aby si přečetli onen zajímavý článek. Mnozí usuzovali, snad nesprávně, že novinářský útok byl inspirován právě těmito mladými pány; že snad zhrzená láska k dvěma ryšavým slečnám dala vzniknouti tomuto literárnímu dílu. Pokud se Gastona týče, ten takové pověsti popíral. Když na to přišla řeč, světácký účetní nastrojil unuděnou tvář, é... hm... žena...? Kýho kozla...! Že by našine... k smíchu... Mečel, křivě ústa, a unaveně mával rukou, oděnou v citrónově žlutou rukavičku.

Podle pravdy však oba šviháci zakysli žárlivostí, napojili se žlučí a živili v sobě pomstychtivost. Nyní se jim naskýtala vzácná příležitost k triumfu. U advokáta, který

zaměstnával přítele Percyho, se soustředily všechny žaloby podnikatelů a dodavatelů proti liknavým majitelům hostince U kamenného stolu. Písemnosti se hromadily na stole advokátního koncipienta Aloise Percyho Netrefeného. Zřídka kdy projeví muž takovou houževnatou pracovitost a neumdlévající péči jako náš přítel Percy ve věci Drobní podnikatelé contra Hostinec U kamenného stolu. Koncipient Percy hořel a planul, koncipient Percy ustavičně poletoval mezi okresním soudem a advokátní kanceláří; zastupoval, intervenoval, sepisoval informace, lepil kolky. S rozkoší se probíral v aktech souvisících s touto právní pří a četba protokolů byla mu nejzajímavějším a nejnapínavějším románem.

Nad hospodou U kamenného stolu visely soudní rozsudky a exekuce. Mračna se stahovala nad hostincem U kamenného stolu, neurvalá mračna. Zlověstná oblaka dštíla obsílky, kolkové poplatky, podání, soudní rozsudky, platební výměry. Ve městě se mluvilo o tom, že starobylá hospoda přijde na buben.

Potom se začal v hostinci objevovat přítel Percy, nikoli však jako host, který přichází zahánět chmury, ale v hodnosti advokátního koncipienta. Šviháka doprovázel starší již pán, nedostatečně oholený, s tuhým límcem, černou kravatou a tvrdým kloboukem v podobě pralinky. Staršího již pána zdobil kalný skřípec a úřední aktovka. Příteli Percymu zčervenaly rozjitřenou horlivostí odstávající uši, zatím co jeho nedostatečně oholený průvodce dával najevo rozvážný klid, jenž vyznačuje Zákon, který zastupoval.

Tito mužové prolézali budovu od půdy do sklepa, slídíce po všech koutech. Otvírali zásuvky, nahlíželi do skříní, zkoumajíce počet i jakost prádla a šatstva jako vetešníci. Přítel Percy křepčil a hlaholil; moc zákona se v něm snoubila se silou řevnivosti; avšak nedostatečně oholený pán si počínal netečně jako zřízenec pohřebního ústavu. Přítel Percy věřil jako hledač pokladů, jenž se pídí po tajných skrýších; jako inkvizitor útočil, na dlužníky křiklavými dotazy; starší již pán krotil mladistvý zápal s bručivou dobráckostí. Přítel Percy si přál, aby hostinský s vrchním číšníkem byli odevzdáni katu na mučení; starší již pán nechtěl nic jiného, než aby už byl výkon skončen a podepsán protokol. Když se tak stalo, poroučel se švihácký koncipient s jedovatým úsměškem. Neholený pán se zdržel chvíli, jaká stačí rutinanému muži k vypití několika piv. Starší již pán se osvěžil, i odcházel pln dobré myslí a se zdvořilým pozdravem.

Jako trýznivé a neodbytné myšlenky přicházeli zájemci, kteří ohmatávali nábytek, ťukali na dřevo s tvářností znalců, měřili místnosti, počítali nádoby a přístroje, odhadovali, kalkulovali,

uvažovali. Byly to zlé doby; a podomek vrtěl hlavou a nejdnou se vyjádřil vůči botě, kterou právě leštil, že ta věc má pozadí, krk by na to vsadil, že má své pozadí.

43

**Část pravdy je dvojnásobná lež.
Vyznání lásky z hlediska gramatického.
Milostné objetí jakožto přečin.
Maření exekuce**

Byla jednou krásná noc, vlahá noc, kdy se nechce spát a kdy se věří ve velké, nebývalé štěstí. Nad omámenou krajinou visel třpytný měsíc a ten svým kouzlem zasadil štíty, střechy, koruny stromů do stříbra. V příbytcích chraptěly rozhlasové přístroje, z polí zněla tahací harmonika. Bylo slyšeti, jak někde zachrastil klíč v zámku; přidušeně se ozývaly hlasy z ulice; psi štěkali. Jediný host trčel v hospodě U kamenného stolu; hladil svou sklenici a naslouchal cvakání hodin, jež mdle přitakávaly jeho mdlým myšlenkám.

Za této noci stál v hostinské zahradě, opřen o zídku, vrchní číšník Tomáš; s ním se dělila o krásnou, vlahou noc zrzavá slečna Věra. Voněla země, voněly pozdní květy; měsíc skryl svou nahotu v průsvitné, roztrhané prádlo.

A Věra pravila: „Nerada vidím, když se s bratrem štíříte. Pročpak se s ním nesnášíte, Tomášku?“

Mladý muž cosi neochotně zamumlal.

„Prosím?“ naléhala ryšavá slečna. „Co jste řekl? Nerozumím.“

„Já nic...“ Tomáš stál se svěšenou hlavou a ryl špičkou boty v zemi.

„Dívejte se mně do očí a mluvte. Proč se nechcete se Spytihněvem smířit?“

„Co?“ vybuchl jinoch rozhořčeně. „Já že nechci? Já chci, ale to on...“

„On říká, že proti vám nic nemá.“

„Nemá! Nemá!“ poškleboval se Tomáš. „A přitom všude rozhlašuje, že jsem podvodník. Ó, ten je!“

„Podívejte se, Tomášku...“, počala dívka.

Mladík ji prudce přerušil.

„Nejsem podvodník. To není pravda, věřte mi...“

„Zaplatil jste mu ty tři kuličky, které jste mu zůstal dlužen?“

„Nezaplatil...“

„No tak...“

„Počkejte. Já vám to vysvětlím a pak suďte. Nezaplatil, protože jsem nemohl. Je pravda, že jsem tenkrát stále vyhrával, ale měl jsem moc kuliček mezi lidmi a následkem toho jsem byl imobilní. Dlužníci byli liknaví, nikdo nechtěl platit hotovými a každý si chtěl dluh odehrát. Následkem toho jsem byl ustavičně zapleten do hry, neustále finančně angažován. A nakonec se štěstí obrátilo a já přišel o všechno. Jsem oběť krize, ne že bych neměl dobrou vůli. Taková je celá pravda. Celou pravdu musíme znát, chceme-li posuzovat člověka, část pravdy je dvojnásobná lež...“

„To je ovšem jiná...“

„Tak vidíte. A kdyby bratr byl jiný, a ne takový paličák, tak by si to dal vysvětlit, ale on se jenom nafoukl. Je dobře, pane! Když vy jste opuchlý, já dovedu být také opuchlý.“

„No, jenom ne tak zhurta, Tomášku-panáčku,“ konejšila rozdurděného mladíka ryšavá slečna, „já už vašemu bratrovi domluvím. Alenka mně slíbila, že ho také vezme do parády, aby už byl jednou konec. Styďte se, kluci! Je to takové veliké, dohromady to měří skoro čtyři metry a počíná si to jako usmrkánek. Vůbec se vám divím, že jste si pro takovou hloupost tak zašmodrchali gramatiku. Jak jste mohli spolu mluvit, aniž byste si polámali jazyk?“

„To je všechno zvyk...“, zabručel Tomáš.

„Hm, zvyk... Vždyť to musí být dřina. Dejme tomu, že byste mně chtěl v té bratrské řeči vyznat lásku. Jak byste to pověděl?“

„To je těžké...“, zastyděl se mládenec.

„Těžké!“ vyšklibala se ryšavá dívka. „Najednou je mu to těžké. Tak já vám sama pomůžu.“

Sklopila hlavu, sáhla si na kravatu, jak to činí rozpačití mládenci, a počala hlubokým, roztouženým basem: „Co znamená ten něčí významný pohled, co se chce ode mě?“

Mladík odpověděl: „Ten významný pohled značí: Celička se je, ó krásná děvo, jednoho...“

„Ó pane,“ odpověděla ryšavá dívka stydlivě, „ono se to nemyslí vážně, ono se jen tak žertuje s nezkušeným děvčetem.“

„Ó nikoli!“ zvolal jinoch ohnivě. „Jak by se si mohlo dovolit takový frivolní šprým? Nikdy! volá se. Jakživo se nebylo vážnější než v tuto chvíli... Necht' se věří slovu jednoho...“

„Kdyby se jen mohlo věřit,“ opáčila dívka zádumčivě, „ale jedna se bojí, že bude oklamána... Matinka té jistě kolikrát kladla na srdce, aby se nebylo důvěřivé, že svět je samá šalba a klam... prý to by se pak vyplakalo modré oči pro věneček zelený, ale to by bylo už pozdě.“

„Není se jako ti druzí, je se jiný,“ hájil se mladík.

„To se to mluví...“ opáčila dívka štiplavě.

„Ó, ať se mne vyslechne,“ děl jinoch pohnutým hlasem. „Jak se ji po prvé spatřilo, tehdy se cítilo, že se v jednom probudily hluboké sympatie a řeklo se: Ta dotyčná a žádná jiná. Od té chvíle se nemělo stání, jako by se onemocnělo... Cítilo se, že těžce churaví srdce toho jistého... Nic jednomu nechutnalo, šlo se dolů, ubývalo se na váze, zkrátka jednomu šlo o zdraví.“

„Ó nešťastný ten jistý,“ vzdychla zrzavá dívka soucitně, „a odnikud nekynulo dotyčnému světélko naděje?“

„Kynulo a nekynulo,“ odvětil mladík truchlivě. „Různé pocity zmítaly nitrem toho jistého. Jednou se vzplanulo nadějí, cítilo se jakoby příliv svěžích sil, a tehdy šeptaly čísi rtové: Jak se je rádo na světě! Jindy zase se upadalo v černé zoufalství, a tu neměl svět jednomu už co říci. I chtělo se zavřít oči a spát, věčně spát... Nikde se nemělo stání, a když se servírovalo hostům menu, tehdy se ptalo sama sebe: K čemu? Nač servírovat menu? Je to všechno marnost nad marnost...“

„Byla to pošetilost od toho jistého,“ pravila povzbudivě dívka, „a byla to dokonce zbabělost. Což nebylo nikoho, kdo by řekl tomu dotyčnému, ať se vzmuží a se vyjádří? Kdyby se promluvílo, kdo ví...?“

„Ach,“ povzdychl si jinoch, „tak rádo by se mnohdy otázalo: Smí se doufati? Ale když se bylo tak nepřístupné, sedělo se na vysokém piedestalu a tak se potom netroufalo vznést zraky tak vysoko...“

„A což,“ otázalo se ryšavé děvče lahodně, „což kdyby se řeklo: Smí se doufati, co by se pak bylo učinilo?“

„Ó,“ nadšeně vzkřikl mládenec, „to by se pak bylo v sedmém nebi a život jednoho by se proměnil v ráj. Potom by se kráčelo ruku v ruce životem...“

„Tak...“ zašeptala dívka, „tak se tedy povídá, že se smí doufati...“

„Ó!“ vybuchl mladík. „Jak se jest dobrá, jak se jest krásná, jak se jest spanilá... Ta jistá se jest jednoho jediná... Věčně by se chtělo dotyčnému hleděti v modré oči té jisté...“

Nuže, potom se přivinulo k srdci, ta jistá ztichla v náručí dotyčného jak polapený ptáček, něčí ústa splynula v dlouhém políbení.

Byla noc, byla slavná noc, vyznamenaná mezi všemi nocemi. Měsíc se svlékl z rozedraného průsvitného prádla a narýsoval na zahradní zídku jeden stín se dvěma hlavami. Dvouhlavý stín naslouchal tlukotu dvou srdcí. Jiskřilo hluboké nebe bezpočetnými hvězdami; zableskla se bludná létavice; posupné stromy pohnuly černými větvemi; žalostně štěkl pes.

Slyš! Na zahradní pěšině zachrupal písek a ozvaly se tlumené kroky. Dvouhlavý stín neslyšel. Kroky se blížily; nic, nic neslyšel dvouhlavý stín. Z křoví se vynořily dvě postavy; nic neviděl dvouhlavý stín.

Jedna z oněch postav nesla kulatý tvrdý klobouk a pod paždí aktovku. Druhá, menší postava supala rozčilením.

Postavy stanuly před dvouhlavým stínem, který nic neviděl, neslyšel; a tu vítězně zavřeštěl jeden hlas: „Tady je!“

Druhá postava smekla kulatý klobouk a otázala se zdvořile: „Pan vrchní Tomáš?“

Jedna polovina dvouhlavého stínu zamumlala na souhlas.

„Přišli jsme vykonat kapesní zájem,“ pravil muž v tvrdém klobouku omlouvavě, „raďte mi ukázat tobolku a vůbec, co máte v kapse.“

„A to hned!“ zakvikl koncipient Percy.

Muž v tvrdém klobouku si odkašlal.

„To víte, pane,“ děl mírně, „to jinak nejde. Povinnost. Račte mně předložit obsah kapes.“

Věra se pevně přivinula k Tomášovi. Mladík přidušeně pravil: „Prosím za prominutí, já... já teď nemohu do kapsy...“

„To není žádná výmluva!“ zabouřil přítel Percy.

Jeho druh si pošinul tvrdý klobouk, rozpačitě si pohladil zátylek a přešlápl z nohy na nohu.

„Kdybyste... hm... slečno...“ pravil měkce, „kdybyste laskavě poněkud uvolnila objetí, abych... hm... mohl provést kapesní zájem, bude to jen momentíček a pak už nebudeme zdržovat...“

Věra neodpověděla; možná, že neslyšela.

„Tak co, bude to?“ vyvířil přítel Percy. „Nebudeme tu čekat do rána. Ještě se nachladím.“

„Kdo je ten člověk, co tu povykuje?“ zašveholila ryšavá dívka. „Měl by odejít. Řekněte mu, aby odešel, Tomáši.“

„Pravda,“ řekl exekutor dobrácky, „není žádný kvalt. Vždyť zítra je taky den. Můžeme přijít někdy jindy, pane doktore.“

„Vyloučeno!“ povykoval koncipient. „A tohle objímání, slečno Dynderová, zakládá skutkovou podstatu přečinu maření exekuce. To vám může přijít draho, slečno Dynderová.“

„Mýlíte se,“ jemně odvětila zrzavá dáma, „to je z lásky, a ne za tím účelem, aby se mařil úřední výkon.“

Kvikot a vrzání přítele Percyho rázem ukončil vykonavatel, řka, že hvězdnatá obloha, magický svit měsíce a libosad zalitý vlahou nocí není vhodná scénérie pro úřední výkon. A chtít zabavovat u milenců je mu asi takové rouhání jako provést kapesní zájem na slávikovi, jenž rokotá za májového podvečera.

Když advokátní koncipient se pořád ještě vzpíral a krvežíznivě trval na svém, tu dodal k tomu pán s tvrdým kloboukem, že je exekutor a žádný lyrický básník.

Uklonil se a nasládle přál milencům dobré noci. Přítel Percy ho následoval, a huhlaje cosi o trestním stíhání, trousil paragrafy po pískové pěšině.

44

Paní Božena se to dověděla.

To bylo řečí!

Mistr Benno Mertens vaří kávu

Usínající život hostince U kamenného stolu byl pojednou zburcován příjezdem paní Boženy Mertensové, ovdovělé Tatrmužové. Jako když se náhle zdvihne uprostřed tiché krajiny smršť a nebesa se s praskotem otevrou – všecko zavířilo, když nájemné auto vysypalo ze svých útrob ruměnou, oblou, naditou paní s všetečnými očima a chutnými ústy. Paní Božena byla pořád ještě pěkná a žádoucí, jak řekl ten znalec. Jenom trošičku nakynula a zaujímala větší prostor. A ten, kdo ji spatřil, dostal mimo jiné chuť učit se zeměpisu, neboť zaoblené části jejího těla představovaly glóbus.

S příchodem této příjemné dámy všecko zjasnělo; dokonce malovanému vozkovi na průčelním štítě se rozsvítilo v cinobrovém obličejí. První ji spatřil podomek v modré zástěře, který se tu ochomejtal, spřádaje pod placatou čepicí myšlenky hluboké a vážné. Ten muž zdvihl ruce, z otevřených úst mu vypadla dýmka a vysokým hlasem zakvílel: „Drahá milostpaní, sám tatíček nebeský si vzpomněl na mne, starého otroka, že mně popřál, abych vás ještě jednou okem spatřil. To mám radost, to mám radost, inu, za to bych nevzal stovku...“

„Vítám vás, Hanzliáne,“ blahosklonně mu děkovala paní Božena, „buďte pozdraven, dědo. Tak jsem zase tady. Copak je nového?“

„Ale, to vědí, milostpaní... nového, že by se tak řeklo, by nebylo nic, a co je nového, to za moc nestojí...“

„Něco jsem zaslechla. Pěkně vedete tu hospodu, Hanzliáne, jen co je pravda,“ řekla oblá paní káravě. Podomek napřáhl dlaně jakoby na obranu.

„Copak já...,“ děl omluvně, „co je na mně, já se snažím, starám se ve dne v noci, ale to víte...“

„Já vím. Ta věc má pozadí, chcete říci, ne? No, počkejte. Já už si na to pozadí posvítím. Kdybyste mně raději pomohl s těmi krámy.“

„Už, už,“ odpověděl pan Hanzlián ochotně, chápaje se zavazadel, „už jsem tady, už to držím, už to nesu...“

„A kde je můj Mistr choť?“ ohlížela se paní Božena. „Mistře, kde jsi? Mistřée!“

„Tady jsem, dušinko,“ ozval se šťavnatý baryton.

Před oblou paní se vztyčila štíhlá postava velkého mima Mertense! Tvář jako z bronzu, ulitá, jež by se vyjíkala ve foyeru velkého divadla; elegantní cutaway, proužkové kalhoty, bílé kamaše a hůl se stříbrným kováním.

„Kde pořád vězíš, Mistře, trumbero jeden!“ obořila se na něho paní Božena. „Nikdy tu nejseš, když je tě zapotřebí.“

„Ale Bety, duše moje... vždyť jsem stále u tebe...“

„Nemluv a pomoz Hanzliánovi s těmi zavazadly. Uf, jsem celá zmořená...“

„Prosím, dušinko...“ A Mistr Mertens, uchopiv dva velké kufry, zmizel v průjezdě za podomkem.

Najednou seznala paní Božena, že nevidí. Něco velikého přepadlo ji zezadu a zakrylo oči. Něco velikého a těžkého se jí pověsilo na krk.

„Pomoc!“ vzkřikla ta dáma zděšeně. „Kde jste kdo? Lupiči!“

„Vydejte nám šrajtofli, mladá paní,“ řekl hrozivě hluboký bas.

„Já ti dám šrajtofli, ty kluku pitomá!“ zabouřila oblá paní. „A pusťte mne, moulové... pomačkáte mi šaty...“

„Tetičko, tetičko, cos nám přivezla?“

„Nic vám nepřivezla tetička, abyste věděli. Raději mně dejte pusu, holomci. Nebo se ostejcháte hubičkovat se se starou ženskou?“

„Ale tetičko!“ vzkřikl Spytihněv pateticky. „Jak můžeš tak mluvit. Tys nejmladší teta na světě.“

„A nejpůvabnější teta v staroslavném království,“ dodal Tomáš.

„Abych tě neplácla, uličníku!“ zahudrovala paní Božena. „Já ti tu nejpůvabnější tetu omažu o hubu...“ A polichocena vlepila Tomášovi na tvář tučný polibek.

„Tu máš taky jednu, abys neřekl...,“ skočila na Spytihněva.

Vedli si ji pod paždí dovnitř.

„Tak jsem zase tady...,“ vzdychla si, „jsem tak ráda, že jsem mezi vámi doma... Už mne to všechno přemáhá, ten život cikánský...“

V jídelně se zastavila a rozhlédla se kolem dokola.

V místnosti nebylo živé duše; jenom hodiny tikaly mdle a žalostně bzučela masařka, otloukajíc si hlavu o okenní tabuli. Mlčky zírala na otlučené zdi; a pak pravila: „Hm... páchne to tu krchovem. To není ten starý Kamenný stůl, ba ne...“

Obrátila se vyčítavě na své synovce: „Co jste udělali z té hospody, pánové? To nebyla hospoda, to byl zlatý důl. Tady bývalo lidíh jako na Kamenném mostě a teď tu není ani noha. Štěstí, že se toho nebožtík pan Tatrmuž nedožil, ten by vyváděl.“

Synovci sklopili oči.

„Tetičko,“ děl Spytihněv, „my na to nebyli.“

„Přišlo to tak najednou,“ připojil se Tomáš, „a my teď v tom lítáme. Pravda, Spýt'o?“

Paní Božena si najednou cosi uvědomila. Bystře se zadívala na své synovce a povídala: „Vy jste spolu zadobře? Tohle je mně novina. Pokud se pamatuju, nebyli jste na sebe k mluvení.“

„Bývávalo, tetičko, bývávalo,“ povzdychl si Spytihněv, „ale okolnosti nás přiměly k tomu, abychom si bratrsky podali ruce.“

„Jaké okolnosti?“ zpytovala hostinská.

„Okolnosti barvy zrzavé,“ vysvětlil Tomáš.

„A s modrýma očima,“ dodal Spytihněv.

„Okolnosti barvy zrzavé,“ opakovala nechápavě paní Božena a vybuchla: „Mně se zdá, uličníci, že si děláte šoufky ze staré tety. Však já vás... Ale kde zas to vězí můj Mistr choť? Člověče Mistře!“

„Zde jsem, drahoušku,“ ozval se dramatický umělec, „jaké jest tvé přání?“

„Chtěla bych, aby ses pozdravil s mými synovci.“ Mistr položil si pŕvabně ruku na prsa a uklonil se jako pletichářský markýz na dvoře Ludvíka Patnáctého: „Pánové?“

„Pane?“ opětovali synovci jeho poklonu.

„Ehm... jsem skutečně... ne-o-byčejně... potěšen...“ zahuhňal veliký mim, „a doufám... hm, že se těšíte dobrému zdraví...“

„Hoši,“ přerušila ho netrpělivě paní Božena, „jsou tu ještě Dynderovi?“

„Jsou,“ řekl Tomáš, „já tě k nim dovedu, tetinko.“

„Není třeba. Trefím tam sama. Číslo jedenáct a dvanáct.“

Kulatá paní odkvapila a dramatický umělec odešel plavným krokem do kuchyně.

Zatím se veliká doga umělcova pozdravila s bernardýnem počestného obličejje. Bylo to radostné shledání. Bernardýn zdvihl zadní nohu a uctil dogu vodotryskem; doga mu laskavě olízla tvář a pak oba běželi na zahradu, aby se oddali hře.

Seshora se ozval jásavý pokřik, i mlasklo několik polibků, jako když se zašlápnou švábi. Hlahol potrval několik minut a rozmělnil se v živý rozhovor. Pak ten rozhovor klesl v mumlání, a to průběhem doby vzalo na sebe podobu vášnivého, spěšného šepotu. Tento šepot byl nenadále přerušen břeskným výkřikem: „Jezuskonte, paní radová! Tohle je novina!“ A zase šepot a zase zoufalé zvolání: „No ne... Toho bych se nikdy nebyla nadála, paní radová... To musí zvědět můj Mistr choť... bude mít velkou radost...“

V prvním patře se prudce otevřely dveře a z pokoje se vyvalil pronikavý zvuk: „Mistře! Mistře! Kam ses zakutálel, človíčku? Pojď sem honem!“

„Už běžím, drahoušku!“ odpověděl umělec a poskokem se řítit nahoru. Za malou chvílku seběhla dolů kulatá paní.

„Kde jsou?“ ptala se bez dechu. „Tady jsou!“ vrhla se na synovce, kteří stáli u okna, zabráni v rozhovor. „Tady jsou ti holomci, ti makovci, ti moulové moulovatí! Tak vy tak? Už vím, co obnášejí ty vaše zrzavé okolnosti. A to jste mně nemohli poslat pár řádků? To jsem se musila dovědět od cizích lidí? To je odměna za všechno?“

„Tetinko Boženko...“ počali synovci.

„Jaká tetinka?“ opáčila oblá dáma hořce. „Jsem cizí osoba... Kdybyste jenom kartičku: Tetko, tak a tak – ne! Takovou věc si nechají pro sebe. Já bych nechala sezónu sezónou a byla bych tu jako na koni. Ach, já omdlévám... kde mám tu lahvičku, Mistře...? Zase tu není ten člověk. On by mě nechal umřít a v obličeji by se mu nepohnul ani sval...“

„Ale vždyť já jsem tady, dušinko,“ ohlásil se dramatický umělec, „a už letím pro tu lahvičku.“

„Není třeba. A jdi pryč. Nemotej se mi pořád před nosem, vždyť víš, že mne to dělá nervózní...“

Unylý tón se náhle změnil ve výbušnou živost.

„Tak slečinky radovic se vám zalíbily?“ vrhla se na synovce. „Nemáte špatný vkus, to se musí říci. Kluci! Já mám takovou radost, já jsem celá pryč. Bude veselka! Budou dvě veselky najednou, to je jako na divadle... To bude šlágr! To bude zlatý hřeb sezóny... Mistře choti! Kde zas trčí ten starý trumpetista?“

„Tady jsem, Betyňko,“ ozval se umělec měkce.

„Mistře, víš, co je nového?“ zaútočila oblá paní.

„Nevím, dušinko,“ odvětil herec.

„Nuže, slyš, choti: Moji synovci jsou zasnoubeni. Blahopřej!“

„Jaká to novina!“ užasl dramatický umělec, malebně sprásknuv ruce. „Bohové! Zda dobře slyšely uši mé?“

Nasadil si monokl a obřadně se obrátil k mladým mužům.

„Dovolte, abych... é... blahopřál k významné události... jsem vskut-ku... é... ne-smírně potěšen. Je to... hm... veliký obrat v životě, mladí přátelé... a já... hm... doufám, že k dobrému...“

„Rychle gratuluj, Mistře choti!“ hartusila paní Božena. „Tempo! Když má být veselka, tak blahopřání musí mít spád a z tebe to leze jak z chlupaté deky...“

„Pardon, dušinko!“ urazil se dramatický umělec. „To je moje osobitá dikce. Náhodou se mé deklamaci obdivovali nejpřednější kritikové. To je znásilňování umělecké individuality...“

„Já vím, já vím...“ netrpělivě mávla rukou oblá paní, „dost už! Ty bys mi toho namluvil plné uši. Raději jdi umlet kávu. Když je taková událost, tak se musí uvařit kafiště. Při tom se dobře povídá. Musíte mně, hoši, všechno vypravovat od počátku. Jak to bylo dopodrobna. Nesmíte nic vynechat. Já jsem na to žádostivá. Něco mně napověděla paní radová, ale ta to brala napřeskáčku, nemělo to začátek ani konec a já nejsem z toho, jak se patří moudrá. Mistře, víš přece, kde je kafe?“

„Vím, dušinko,“ odvětil dramatický umělec, „v tom druhém fochu, hned jak se vejde.“

„Dobře, Mistře choti. A uvař hezky silné.“

45

Oblá paní se ujala hospodářství.

Návštěva na hřbitově

Paní Božena přijela pouze na návštěvu, ale kdekdo od ní očekával, jako by se to samo sebou rozumělo, že se ujme vedení hospodářství. Tak se také stalo. S nezkrotným zápalem vložila se oblá dáma do věci a hned první dny všechno prokouklo, hostinec U kamenného stolu se probral z mátoh a okřívál jako těžce nemocný v rekonvalescenci. Srdnatá žena si prohlédla zásoby, lamentovala a lomila rukama. Ve spíži šramotilo prázdnotou; zasmušilí pavouci, poslové zkázy, spřádali tu svoje sítě.

„Ne, opravdu, pěkně to tu vedli ti mladí pánové,“ bouřila oblá paní. „Všechno vyjedeno, vybrakováno, pes by si tu nenašel ohlodanou kost. Jako by tu byl ubytován pluk dragounů.“

Synovci musili vyslechnout obširné, křiklavé kázání. Obdařila je potupnými jmény vzatými ze živočichopisu, vydrhla jim hlavu a po očištné koupeli je drsně vystrčila ze dveří.

„Tady nemáte co dělat, parchanti, já vás tu nechci mít, darmo tu překážíte. Jděte si za svými krasotinkami, tam aspoň budete něco platní. A u oběda ať jste punkto dvanáct. Máúcta!“

Dlužno povědět, že jinoši rádi uposlechli. Beztak živnost hostinská ležela na nich jako těžké břemeno. Napřímili se, osvěžili se a nabyli ducha; hostinství z nich vyprchalo a opět nabyli podoby mladých inženýrů. Bujně se těšili ze svobody jako hřibata. Celičkový boží den trávili ve společnosti ryšavých dívek a s nimi vedli pošetilé a sladké rozhovory. Proháněli se po tenisovém dvorci, plovali, tančili, znepokojovali svým křikem přírodu. Jejich auto, malé jako krabička od sirek, se prohánělo po krajině, napěchováno čtyřmi mladými lidmi, nevázanými a sebevědomými, jako by jim patřil celý svět...

Avšak paní Božena, která věděla, co se patří, dříve než se ujala vedení hostince, odebrala se na hřbitov, aby se poklonila památce pana Šimona Tatrmuže. Provázel ji Mistr Benno Mertens, štíhlý a korektní v černém žaketu a pod lesklým cylindrem, nesa dva květináče hortenzií, kropicí konvičku, rýžový kartáč a hadr na utírání. Prošli branou, která důtklivě připomínala živoucím, že jsou prach a v prach se obrátí, a zasmušile procházeli městem mrtvých. Ve spořádaných řadách, svorní a tiší odpočívali tu nebožtíci pod pokrývkou bujné třezalky, metlice, psárky a modrých kohoutků, v jejichž květech bzučel pilný hmyz. Ležel tu majetek vedle chudoby, tlely tu hodnosti, úřady a vyznamenání; okázale truchlící andělové, obklopení záhony květin, se střídali s nakloněnými křížky, zpola zapadlými do země a zarůstající plevelí. Stromy odkvetly a z křivolakých větví vanulo jesení. Zahradník se svými pomocníky odklízal spadlé listí a uschlé věnce.

Vyhledali náhrobek, který hlásal, že žil a v Pánu zemřel pan Šimon Tatrmuž, mramorový kámen, zakrytý zelenou oponou, upletenou z větví smuteční vrby. Zatím co paní Božena poklekla k modlitbě, herec smekl cylindr a zaujal malebnou pozici, bronzová socha svým vlastním zásluhám. Jeho obličej, zbrzděný hlubokými, oduševněnými rýhami, se oděl v lehkou dekorativní melancholii.

Modlila se za lehké odpočinutí duše hostinského, neslyšně ševelíc rty, oči jí zčervenaly. Z náhrobku patřila na klečící ženu oválová fotografie na porceláně, pan Šimon Tatrmuž v kyprém mládí, v mládí plném tuku, s načechraným účesem v podobě mořského příboje, vážný a pyšný s nakrouceným knírem.

Dokončila modlitbu, poznamenala se křížkem, vstala a upravila si šaty; vzdychla si, zírājíc na načechraný účes: „Pěkné to tu má nebožtíček. Hezky se mu leží, panu Tatrmužovi. To ticho, ticho kolem dokola... Však si to zasloužil za svoji péči, za svou starostlivost, za svoje soužení...“

Velebila památku mrtvého štkavými slovy, utírajíc si oči cípkiem kapesníku.

„To byl přece muž, takoví dneska nerostou. Spravedlivý, pomalý, tichý, lítostivý. Mluvil, jako když máslo ukrajuje, hlasu nezdvíhal. S každým dobře smejšlel. A mohl přijít, kdo chtěl, pro každého měl dobré slovo. A když hrál na harmonium, tehdy duše tála a chtělo se plakat. Mistře choti, postav ty květiny k jeho hlavě... ne tak, nešiko... tak, tak je to dobře...“

Otevřela kabelku a smutně se usmála na svůj kulatý obličej a mluvila: „Drahý, drahý nebožtíček... Kéž mně odpustí, že jsem se mu zpronevěřila, a ztratí za mne u nebeského trůnu slovíčko. Ale neměl být na mne takový kruťas, všechno by bylo dobře dopadlo...“

„Nerozčiluj se, dušinko...“, chlácholil ji umělec.

„Ale když já jsem taková citlivá, hned si všechno беру“, litovala se oblá dáma. „Mistře choti, budeš sem chodívat a ošetřovat jeho hrob. Chci ho mít v pořádku, aby lidé nemluvili.“

„Spolehni se, miláčku“, děl herec měkce, „já už se postarám.“

„Rád chytal ryby...“, zaplakala.

„Tak už dost, Betyňko, poplakali jsme si a konec...“

„A málokdy něco chytil... někdy přinášel domů takovou žoužel, k ničemu to nebylo...“

„Copak je to platné... osud člověka... neprobádané tajemství, velké X...“, odvětil dramatický umělec hlubokomyslně, i vzpomněl si při tom na svůj výstup s lebkou v Hamletu. – Bylo to originální pojetí, dokonalá deklamace. Kolosální úspěch, hrome! Lidé zrovna šileli.

„Tak už musíme jít“, probrala se paní Božena z rozjímání. „Musím nakoupit, doma nic není.“

„Půjdu s tebou, Betyňko“, nabídl se herec.

„Nikoli, Mistře, to obstarám sama.“

„Přece se nebudeš tahat s nákupem. Jsi slabá a ještě si ublížíš.“

„Děkuji ti, příteli, ale vezmu si s sebou chlapce. Ty musíš pomoci podomkovi naštipat dříví, zatopit, všechno připravit, dohlédnout na personál.“

„Velmi rád, moje rozkoši“, slíbil umělec. „Postarám se, všechno zařídím, nestarej se, moje radosti. Nelíbí se mi, když příliš obtěžuješ svoji hlavinku.“

„Inu, já už jinačí nebudu...“ vzdychla si oblá dáma. „A podívej se, Mistře, vždyť my nyní nemáme ani vrchního číšníka. Je to svízel!“

„Copak o to. Já zatím obsloužím a na všechno dohlédnu. Jenom se netrud', mé dítě.“

„Dobrá. A později si zavolám pana Antonína. Vzkázal, že by rád chtěl zpátky.“

„To by bylo výtečné řešení, drahá. Aspoň se pak budu moci zcela věnovat kuchařství...“

Kráčeli spolu zavěšeni, štíhlý muž poněkud belhaje nakláněl se k ní, ona, zaoblená, dělila svou cestu v drobné krůčky, ozdobně se natrásajíc. Osamělí chodci zírali za nimi, jak jim to sluší. U hřbitovní brány vhodil velký mim půvabným obloukem žebrákovi minci do nastavené čepice. Ještě drahnou chvílí poté zaznívalo za nimi krákoravé blahořečení.

46

Hostinec U kamenného stolu se znovu zazelenal.

Přítel Percy si oblíbil mlýn s menší tělesnou vadou.

Třpytné novely krasavce Gastona

Bylo je pak vídati v městě, jak chodívali od řezníka ke kupcovi, zpytovali ceny a báдали nad zbožím. Potýkali se s ovocnářkou, smlouvali se zelinářem, jenž se svým pojízdným stánkem táhl od domu k domu, ryčně vychvaluje své plodiny. Lázeňské město přijalo tento manželský pár za svůj a všude je vítalo důvěrně, s přívětivou tváří. Oblou paní provázek na všech pochůzkách umělec, nesa velký proutěný koš pro nákup. Když vlekl své břemeno, tu představoval čilého, ochotného sluhu a velmi mu slušela placatá čapka a bílá zástěra. Když krácel s ní zavěšen na procházku, tu se podobal boдрému, poněkud hlučnému a usměvavému měšťanovi. Pomáhaje podomkovi v hrubých pracích, bral na sebe podobu muže z lidu, jehož připomínal svou pruhovanou košilí s vyhrnutými rukávy; tehdy jeho hlas byl sípavý, nezřetelně vyslovoval toporným jazykem a plival obloukem, když se chápal nějaké práce. Jako číšník byl uctivý, neslyšného kroku a jeho hlas ševalil diskretností. Někdy však osaměle oddával se procházce, provázen svou ušlechtilou dogou. Tehdy nabízel obraz mlčelivého, upjatého cizince, jenž pomocí lesklého cylindru rozsával chladné, odmítavé pozdravy. Jeho umělecká duše se lehce rozčeřila dotykem vnějšího světa, a jako nepokojná vodní hladina přijímala s neobyčejnou snadností nové a nové podoby. Všechny tyto podoby budily obdiv vznětlivých gymnazistek; i neváhaly zastavit velkého mima, který třeba právě šel z trhu, nesa

pod paždí koupenou husu; musil se zastavit, aby svým obdivovatelkám podepsal kousek papíru.

Brzy přispěchal pan Antonín se svým kufirkem, v němž měl uloženy všechny své svršky. Znelíbila se mu samostatnost, neboť nešel mu jeho hotel-penzion, ceny levné, obsluha vzorná, jenom deset minut od nádraží, ve zdravé krajině. Počestný muž přinesl s sebou podezřelou tvářnost anglického komorníka, jenž ve spojení s bandou lupičů usiluje o bezživotí a jmění svého pána. Nemocní hosté ubytovaní v hostinci U kamenného stolu s povděkem uvítali onu známou, temnou tvář a pan Antonín přilnul k svým nemocným celou duší a ošetřoval je jako bezbranná robátka.

I nastal čilý ruch ve starobylém hostinci, sukně paní Boženy zvířily osvěžující vánek, jenž zapudil syrovou zatuchlost. Hostům, kteří patřili na oblou tvář, chutná ústa a zaokrouhlené tvary, počaly vnitřnosti pracovat horlivěji; i dostávali neodolatelnou chuť na tučný ovar, domácí tlačenkou a vonné jaterničky. Číšníci poletovali jako andělé, roznášejíce papriku, guláš i ledvinky. Hosté zalévali pokrmy chladným pivem a při tom se těšili pohledem na vděky oblé dámy. Bylo to povznášející jako bohoslužba. Bylo teplo, bylo útulno v hostinci U kamenného stolu; a dobří duchové, kteří bdí nad rozkvětem hostinské živnosti, se radovali.

Jako vždy zaujímala význačné místo v hostinci vážená rodina Dynderova, nyní rozmnožená o bratry inženýry, kteří sdíleli společnou tabuli, majíce poněkud přihlouplý, ale uspokojující vzhled vážných nápadníků. Také ryšavé dívky překvapovaly ctnostným vzezřením; zdálo se, že Pokušitel, který jimi zmítal, na nějakou chvíli usnul. Když paní Dynderová zírala na dvojnásobný pár, tu její duše jihla, oči se zalévaly vláhou, skřípec se dojetím třásl a stuha vlála; prudké pocity cloumaly tou dobrou paní. Rada Dyndera odvrhl od sebe všechny choroby, které během dlouhých let pracně nashromáždil. Zapudil lékaře, pohrdl obklady, pilulkami, prášky; vztyčil hlavu, ozdravěl a nabyl boдрého vzezření. Podle jeho rady vzdali se nastávající zeťové dědictví a hostinec postoupili své tetě. Ta nyní podnikla gigantický zápas se zlými duchy, kteří usilovali o zkázu hostince. Zнала kouzelnou formuli, kterou lze škodlivé příznaky spoutat. Ukázalo se totiž, že opatrná dáma střeží ve svém majetku bibliotéku vkladních knížek. Pomocí této čarodějně literatury zažehnala nejnepokojnější věřitele a úskočné advokáty. Věřitelská drobotina dala se pak snadno uchlácholit. Tak zažehnala bouři, která se stahovala nad starobylým hostincem.

Koncipient Percy zklamaně zaklapal čelistmi jako žralok, jemuž unikla kořist. S krasavcem Gastonem se procházel ulicí a temně vrčel. Mladí světáci úkosem měřili hostinec U

kamenného stolu a křivili tvář. Z úst krasavce Gastona prýštilo mnohé *sacrebleu*, *mordious* a *sapristi*. Ústa přítele Percyho pak chrlila anglické kletby v americkém dialektě. Cizokrajné projevy nevole se splétaly v rozkošné arabesky. Avšak starodávná hospoda stála pevně na svých základech a malovaný kočí s tlustými kníry v podobě jelit pokojně práskal bičem nad párem červených koní. I nezbývalo nic jiného mladým gentlemanům, než aby se stavili v Lázeňském domě, kde skleničkou importovaných lihovin zaháněli chmury z čela. Srkali u barového stolku koncentrovaný alkohol a rouhali se tomu proradnému ženskému pokolení.

Přítel Percy ostatně brzy našel lék proti chorobě, která mu užírala mladý věk. Ve městě se povídalo, že se počal horlivě dvořit jisté vdově s menší tělesnou vadou. Byla to zajisté účinná medicína, neboť ona vdova vládla mlýnem, množstvím stavebních losů a jiných cenných papírů a chrastila rodinnými šperky jako galejník řetězy. Přítel Percy ucítil neodolatelnou náklonnost k mlynářství a tato vášeň dala mu poněnáhu zapomenouti na zrzavou dívku, jejíž mysl je plná potutelnosti a obmyslu. Kromě toho mu šéf konečně přidal nějakou tu stovku, a tak, když se to vzalo kolem a kolem, nezdál se nyní příteli Percymu tento svět místem naplněným temností zevnitřní, z níž není východiska. Přítel Percy se zazelenal novou nadějí, opět mu začalo chutnat a maminka měla z něho radost.

A krasavec Gaston? Co povíme o krasavci Gastonovi? Spanilý účetní městské spořitelny byl nadán onou šťastnou vlastností, kterou poskytuje vznětlivá a úslužná obrazivost. Samolibost ho lehce přenášela přes milostné nezdary a časem se porážky na poli lásky měnily v jeho představách v efektní a okázalá vítězství.

I stává se, že fešný jinoch, sedící rozvalen s kloboukem v týle u nálevního stolku, pomalu otáčí v ruce skleničkou zahraniční kořalky, a zádušně se usmívá, sleduje modravý dým cigarety. A nabízí ochotnému sluchu tuto povídku ze života moderního bonvivanta: – Měl jsem kdysi dívku... nemohu ji ovšem jmenovat... diskrétnost, chápete, příteli... *parbleu!* To byla kůstka... zlatovlasá, oheň v žilách... říkám vám, *signore*, to byla rasa, *sapristi!* Přišla ke mně: Nemohu bez tebe žít... slzy, sliby, přísahy... ty žhavé noci, eh, *señor caballero!* pil jsem z jejích rtů sladký jed... máte rád, příteli, rudovlasé...? Varuji vás, *mordious!* Mají ďábla v těle...

A při této třpytné novele se klade stín lehké melancholie na oduševnělou šviháckou líci.

Jest vědecky dokázáno, že děti nosí čáp.

Myšlenkový vývoj evropského lidstva čili starosti s výbavou.

Dvě nevěsty, dva ženichové, dva klobouky

Čím více se blížil den svatby, tím větší zmatek zachvacoval paní Dynderovou. Prudké pocity vybuchovaly v její hrudi jako petardy a cloumaly jí z místa na místo. Nenalézala nikde klidu a bloudila po domě jako bílá paní a někdo by si ještě mohl myslit, že věští zkázu svému rodu. Především ji trápilo vědomí, že ona jako matka musí své dcery poučit o záhadách zrození, zasvětit je do tajností života pohlavního.

– Musím! říkala si s důrazem. Je to moje povinnost, kterou nesmím zanedbat jako tisíce nevědomých matek. Uvažme, prosím, jaké nebezpečí plyne z toho, když děvče vchází do manželství nepoučeno. Poukážu na různá úskalí a... a... pozor však, abych nezranila citlivé dívčí duše...

Jedné noci vnikla do dívčího pokoje. Ryšavé nevěsty byly ponořeny v hluboký spánek.

„Co je?“ vyjekla Věra ze spaní.

„Ale maminko,“ reptala Alena, „proč mne budíš? Já měla takový krásný sen. Zdálo se mně, že spím v papežově posteli. Byla taková ohromná jako loď. Kvůli tobě se nikdy nedovím, jak to bylo dál.“

„Holčičky... moje děťátka...,“ koktala dobrá dáma se skřípcem a stuhou, „chtěla bych vám říci několik slov k nastávajícímu rozloučení. Chci býti stručná. Jak víte, instituce manželství...“

„Maminko, maminko,“ řekla Věra mrzutě, „kdybys nás raději nechala spát. Máš divné zvyky. Nač ten noční poplach? Zítra je taky den. Jako bychom měli táhnout do boje...“

Paní Dynderová rozechvěně hledala skřípec, který se jí kymácel na stuze. Podařilo se jí po drahné chvíli najít ten přístroj a upevnila si ho na nos. Hluboce vdechla a pak počala: „Jak víte, milé dítky, jest všecko v přírodě velmi účelně zařízeno. Vezměte si na příklad květinu. Každý květ, děťátka, obsahuje tyčinky a bliznu. Nyní dávejte dobrý pozor...“

„Aha,“ přerušila ji Věra. „Jak to povím svému dítěti?“

„Zbytečně se namáháš, mami,“ pravila Alena, „přišlas pozdě.“

„Jak to?“ znepokojila se matka.

„My víme všechno,“ prohlásila Věra.

„Co... co... víte?“ zakoktala paní Dynderová.

„Že děti nosí čáp,“ vysvětlila Věra.

Alena zdvihla prst.

„Anebo také vrána, nezapomeň. Chlapečky nosí čáp, děvčátka přináší vrána. Ovšem,“ připojila vážně, „musí se jim za okno nasypat máku. Jinak nedají ani ránu.“

„Stává se ovšem při tom,“ podotkla Věra, „že vrána nebo čáp při tom matku štípne a ta pak musí ležet. Tomu se vědecky říká šestinedělí.“

Paní Dynderová se ponenáhlu probírala z ustrnutí.

„Nesmysl!“ zabouřila. „To, co zde povídáte, je chůvina pohádka a žádný pragmatický výklad rozmnožování. Kdybyste raději dávaly pozor a nepřerušovaly mne takovými hloupostmi. Problém pohlavní je svrchovaně závažný a dlužno si jej ujasnit v celé šíři...“

„Však my jsme si jej ujasnily,“ trvala Věra tvrdošíjně na svém, „děti nosí čáp a vrána. A basta!“

„Přestaň!“ okřikla ji matka.

„Opravdu, máti,“ jistila Alena. „Dočtly jsme se o tom v Sebeochraně a pohlavní zdravovědě. Také spisovatel van der Velde o tom pojednává.“

„A což Bertrand Russell?“ připomněla Věra, „zapomnělas na jeho výtečný spis Manželství a mravnost?“

Paní Dynderová zapomněla na své rozhorlení. Ulevilo se jí, že nemusí dcery zasvěcovat do choulostivého problému.

Zasmála se: „S vámi, uličnice, člověk nikam nedojde. Ze všeho si tropíte smích...“

„Maminko?“ vzpomněla si Věra na něco.

„Copak, miláčku?“

„Tobě také tvoje matka vykládala, jak přicházejí děti na svět a tyhle věci?“

„Co tě napadá!“ rozhořčila se paní Dynderová. „Moje matka! Kdepak! Taková vážná úctyhodná osoba...“

„A jak ses to tedy dověděla?“

„Já? Sama od sebe, to se ví.“

„Tak vidíš. A my taky samy od sebe, to se ví.“

– Tak jsem pohořela, myslila si dáma se skřípcem a stuhou, ale zaplat' pánbůh za to. Aspoň to mám z krku...

Alena seděla na loži, nohy objaty rukama, třela bradu o kolena a zádumčivé hleděla před sebe.

„Maminko,“ ozvala se, „co to znamená, když se člověku zdálo, že spal v papežově posteli?“

Matka se zamyslí a pak odpověděla: „Nevím, beruško. To bych se musila podívat do snáře. Připomeň mi to ráno.“ Povzdychla si a zavrtěla hlavou: „Doufám, že to nevěstí nic špatného. Málo-li je ve světě trápení...? Ne!“ vzpamatovala se. „Hlouposti! Sen je sen. Jenom pověřčiví lidé přikládají snům věštecký význam. To jsou předsudky, nedůstojné moderního člověka. Nesmíme se tomu oddávat...“

Zdvihla se, uchopila svícen, dlaní zakryla nepokojný plamen svíčky před průvanem a zašeptala: „Tak já už jdu, dcerušky. Spěte dobře...“

Po špičkách odešla z dívčího pokoje. Potmě ulehla, ale spánek se k ní nehlásil. Vzdychala a převracela se z boku na bok. Vedle ní manžel pokojně chrápal, vydávaje nosem skřípavé zvuky jako špatně namazaný stroj.

Dloubla ho do boku a zavrčela: „Nechrápal, člověče, kdo to má poslouchat?“

Spáček se zamyslí, ale po chvílce vydával ještě složitější zvuky. Paní marně přivolávala spaní. Zurčivá temnota útočila na ni a věšela jí na skráně znepokojující myšlenky. Nešla jí z hlavy ta papežova postel. Toť se ví, jsou to jenom samé zpátečnické nesmysly, ale... není v tom nějaké znamení? Bylo by dobře se někoho zeptat. Pro uklidnění. Pak jí v neladném nepořádku přicházely vzpomínky na uplynulý život, smutek jí zavalil při pomyslení, že jí brzy dcery opustí. Ale smutek vystřídala radost, která jí rozehrála hrud', radost, že tuhle děvčata dostanou hodné a pěkné muže, spořádané manžely. Tehdy zapomněla na své osvícené názory

a svobodomyšlné vychování a děkovala Pánbičkovi, že to tak krásně řídí a že ve své otcovské pečlivosti se stará o to, aby radovic holky udělaly dobrou partii.

Aby uspokojila zjitřenou mysl, rozsvítla si a vzala do ruky spis *Myšlenkový vývoj evropského lidstva*, který ležel na nočním stolku. Přemítala listy v knize, aby se osvěžila moudrými myšlenkami a zahнала dotěrné představy. Avšak místo filozofie nabídl jí objemný spis připomínky o tom, že bude třeba dát natisknout oznámení svatby, upozorňoval čtenářku, jak doplniti výbavu obou nevěst; mimo jiné poučná kniha vyprávěla vzrušující povídky o tom, jak přijme rozsáhlé příbuzenstvo zprávu o nastávající dvojnásobné veselce. Paní Dynderová se nepamatovala, že by kdy četla něco senzačnějšího a dobrodružnějšího, než jest *Myšlenkový vývoj evropského lidstva*.

Spáček zatroubil nosem halali a ten mocný zvuk protrhl jeho spánek. Zamlaskal, zamžikal očima a posadil se.

Zazíval, podrbal se v podpaždí a očima opilýma spánkem zadíval se na čtoucí manželku.

„Co nespíš, paní?“ zachraptěl. „Pročpak ponocuješ?“

„Nemohu spát,“ vysvětlila manželka.

Zavládlo mlčení. Bylo slyšet, jak na nočním stolku tikají hodinky jako nepokojný hmyz, ukrytý v trávě. Opilý hlas na ulici tvrdil, že nikdy se nevrátí pohádka mládí. Rada Dyndera si na něco vzpomněl a úplně se probudil.

„Něco ti ukážu, matko,“ hlásil oživeně. „Chtěl jsem až ráno, ale nešť. Stejně nespíme...“

„A co by to mělo být?“ pátrala manželka zvědavě.

Pán s modrými brýlemi seskočil z postele a proplétal se mezi rozestavenými židlemi.

„Počkej, paní, budeš koukat,“ hlaholil chlubitě.

Chvilku se štrachal ve skříni a vytáhl tvrdý klobouk, v podobě polokoule. Posadil si tu věc na hlavu, vypjal prsa, opřel si ruku v bok a švihácky se točil jako holub na báni.

„Aby naše holky pořád nereptaly, že jim dělám tou svou starou hučkou ostudu, tak jsem si pořídil nový klobouk. To je věc, co?“ Smekl klobouk a uklonil se: „Má úcta, milostpaní...“ obrátil se doprava: „Nejuctivější služebník!“ mávl kloboukem směrem k oknu: „Hluboká poklona, jak se račte?“

„Ten klobouk zdraví sám,“ pyšnil se. Sňal vypouklý předmět z hlavy a zálibně hladil jeho povrch rukávem noční košile.

„To nemohl říci dříve, že si chce pořídit nový klobouk?“ vyjela si paní.

„A co by? Měl jsem si snad podat supliku?“

Paní radová místo odpovědi také seskočila z postele. Ze skříně sňala okrouhlou krabici a z té vyňala tvrdý, lesklý klobouk.

„Já už na to myslila, a protože jsem se bála, že půjde do kostela v té své ošumělé hanebnosti pro smích lidem...“

„I hrom do škopku! Tos nemohla říci slovo?“

„Když já nevěděla...“

„No, nevidáno. To nic nedělá. Tak budu mít klobouky dva. Ať se mám jednou dobře...“

„Ozkusil si ještě tenhle, jestli je mu dobře. Kdyby ne, tak se může vrátit.“

„Nikdy!“ vykřikl chorý pán. „Opovaž se! Takový pěkný klobouček.“ A pan rada střídavě si nasazoval lesklé kotýlky, vrtěl a natřásal se před zrcadlem a vrkal zálibně: „Poklonička, pane rado! Co to, co to, pane rado? Pořád nic a pořád nic a najednou dva nové klobouky? To jsou mně věci, pane rado...“

Konečně se nasytil té hry a rozradován vklouzl do postele. Kdyby se byl nestyděl, vzal by si ty klobouky k sobě a usnul by s nimi v náručí jako dítě s vánoční hračkou. Ale neudělal to, protože byl už velký. I přetáhl si peřinu přes hlavu a bručel ospale: „Dvě nevěsty... dva ženichové... dva klobouky... jsem já to parádník...“ a usnul.

48

Pán, jenž zběhl ze studilí, se ujal vedení.

Národovec ze Džber a okolí to krásně napsal.

Kapelník Jožka: „Tytátadáramtata tádydudy dydudy cara tára...“

Hostinec U kamenného stolu v tyto dny bzučel jako včelín, otrásal se jako továrna, řinčel jako nákladní vůz. Starobylá budova vysílala spěšné hlasy, dupot, jedovaté svištění rýžového

kartáče a jiné zvuky, naznačující, že se uvnitř něco děje. Podomek Hanzlián přivezl z lesa vrchovatý trakař chvojí. S obličejem závažným a neproniknutelným chodil po štaflích a na zdi připevňoval girlandy. Občas slezl ze žebříku a jako umělec posuzoval svoje dílo, zálibně přimhuřuje jedno oko; a jeho ústa, našpulená jako hubatka džbánu, vydávala slabounké hvízdání.

Na dvoře, v kurnících se ozýval zděšený pokřik drůbeže, která se domnívala, že nastal poslední soud. Lesklá kuchařka škubala zabitě husy a kuřata. Dramatický umělec Benno Mertens hluboce dumal nad kuchařskou knihou a studoval jednotlivé jídelní předpisy s takovou náruživou soustředěností, jako by to byla stěžejní role klasického dramatu. Nicméně však nezapomínal vedle toho na přípravu pokrmů pro stálé hosty. Ztepilý, sněhobílou zástěru kolem úzkých boků, s bronzovým obličejem římského patricije, točil se kolem rozpáleného krbu, obratně zacházeje s vařečkou, sběračkou, hrnci a pekáči, pekl, smažil, vařil a dusil. Byl to kuchař na slovo vzatý a mnohý se tomu divil, odkud že se vzaly ty vlohy. Avšak pouze paní Božena věděla, že dramatický umělec se narodil a vyrostl v hospodě, a že dříve než se stal proslulým Mertensem, se jmenoval Emanuel Kadečka a nějaký čas vedl restauraci, které se však nedařilo pro různé vedlejší okolnosti. Později ho přilákala prkna, která znamenají svět, jeviště a jeho kouzla mu udělaly své. Než na dně jeho duše ustavičně doutnalo nadšení pro kuchařství, záliba pro stolničení. Když pak se seznámil s paní Boženou, dostavila se prudká recidiva. A herec zapomněl na divadlo s jeho čáry, na prchavou slávu, jež opijí, na potlesk, který crčí na zapálenou hlavu jako horká sprcha. Byl rozhodnut ukončit nepokojný život kočujícího komedianta a pevně zakotvit s paní Boženou jako hostinský U kamenného stolu.

Také paní Božena byla zachvácená vznícenou horlivostí a plnila atmosféru břitkými rozkazy. Hostinský personál, bičován jejími povely, vířil v kole jako duše chlípníků v Dantově Pekle. Jenom někdy se zastavila, a to tehdy, když paní Dynderová, zmítána prudkými mateřskými pocity, se jí vrhla do náručí. Obě ženy plakaly sladkými slzami, vzájemně se hýčkajíce. Paní radové se zdálo, že nebesa i země musí vydávati svědectví, že celý vesmír musí projeviti účast na nastávající slavnosti. Těžce nesla lhostejnost, a mnohdy patříc na rozmarné a rozveselené tváře ryšavých dcer, vyčítavě vzdychla: „Kdyby aspoň slzičku uronily, když odcházejí z domova – ne! Ani to jeden od nich nemůže mít.“

„Nech je, paní, s pokojem,“ zastával se jich pan rada, „ať se veselí, vždyť je to mladé. Nedělej jim hlavy, já to nechci. Ony tě také neobtěžovaly, když ty ses vdávala.“

„Ještě se jich zastával, Dyndero,“ vyčítala ta dáma, „on byl vždycky s nimi spolčený. On je zrovna takový nevážený posměváček a nic mu není svaté.“

Když přípravy k svatému kvasu byly v plném proudu a když horlivost se vzdouvala až ke stropu, tu náhle se objevil v hostinci pán, který zběhl ze studií, bývalý kolega ženicha Spytihněva. Pán, který se zastavil před branami vzdělání a tam umdlen klesl, zavítal do tohoto města jako zástupce pojišťovny. Jeho břeskňá výmluvnost nutila tvrdohlavé rolníky, aby se dali pojistit proti škodám z ohně, velké vody a krupobití; pojišťoval dobytek proti epidemiím, jejich majitele proti náhlé smrti a na dožití.

Bylo ho vidět všude, tam zapadl, náhle se zase onde objevil jako služebný duch, přilákaný zaklínací formulí. Hnal se jako bouře krajinou, do ruda rozpálený divokou činností. Vedle pojišťování se zabýval různým druhem obchodů. Nabízel ke koupi šicí stroje, vysavače prachu, elektrická kamínka, hospodářské náradí, velocipédy, rakety, žertovné předměty; měl v komisi i knihy jako *Praktický advokát*, *Zemědělský rádce* a příručky pro sebevzdělání, poučení, kterak získat v životě úspěch; neopovrhl ani patentními léky a pilulkami proti tajným nemocem.

Přibyl do hostince U kamenného štolu vyčerpan, aby pojedl, popil a nabral nových sil. Když se však dověděl, že se tu chystají veselky, tu vypustil z hlavy své složité obchody a s naruživostí sobě vlastní se vrhl do organizování svatebního obřadu. Byl to rozený organizátor, jednatel, tlampač, korteš, agitátor a pořadatel jako všichni, kteří umdleli těsně před branami vyššího vzdělání.

Především shromáždil rodinu Dynderovu, rozmnoženou o dva mladistvé nápadníky, a na jejich hlavy vychrstl celou štoudev mnohomluvného blahopřání. Jeho řeč byla přijata dlouho trvajícím potleskem; muži se rozveselili, ženy si utíraly oči, jak žádají neměnné zákony přírodní. Načež se poklusem řítíl ke knihtiskaři, aby objednal svatební oznámení. Na zpáteční cestě se stavil u lahůdkáře, prozkoumal jeho sklad a podebatoval s ním o značkách vína, hodícího se k zdokonalení svatební hostiny. Při této příležitosti sám se upevnil čtvrtkou vína a obloženým chlebičkem. Než se posilnil, podařilo se mu vnutit obchodníkovi elektrickou ledničku.

Po mnohých oklikách, zákrutech i zastávkách objevil se v redakci časopisu *Národovec* ze Džber a okolí a tam žádal, aby mu uveřejnili vlastnoručně sepsanou zprávu o nastávající svatební slavnosti. Redaktor tohoto orgánu ho uvítal nemilostivě. Naznačil, že se nedá nic

dělat, protože hostinec U kamenného stolu je známé sídlo reakce, kde se scházejí zakuklení spiklenci proti pokroku a očištným snahám, jichž publicista má čest býtí představitelem.

Zkažený student mu nabídl jménem onoho hostince celostranný inzerát. To redaktora naladilo k smířlivým citům a on pravil, že všichni jsme na jedné lodi a že i hostinec U kamenného stolu popluje plnými plachtami vstříc lepšímu příští. Načež zkažený student děl, že toto prohlášení dělá čest ušlechtilému smýšlení publicistovu. Oba mužově našli v sobě zalíbení, neboť i redaktor byl jeden z nespočetné legie oněch, kteří umdleli před branami vyššího vzdělání.

Několik dní po tom přinesl pán, jenž zběhl ze studií, plné kapsy jednoho čísla časopisu Národovec ze Džber a okolí a tyto publikace páchly ještě vlhkou tiskařskou černí. Periodický tiskopis obsahoval kromě jiného bohatého materiálu článek, jenž byl nadepsán Lada. Článek oznamoval všem, kteří mají oči k vidění a uši k slyšení, že ve zdejším chrámu Nejsvětější Trojice se budou konati dvě svatby. Ženichové jsou mladiství inženýři, kteří přes svoje mládí se těší věhlasu na slovo vzatých odborníků v průmyslu chemickém. Pojmou za manželky spanilé dcerušky pana soudního rady Dyndery, vynikajícího právníka, spravedlivého a nestranného soudce, jehož jméno bylo často s úctou vyslovováno u příležitosti senzačních procesů, které zvířily zájem veřejnosti.

„Celé naše krásné město,“ hlaholil periodický tiskopis tučným garmondem, „se těší na dojmavou a povznášející slavnost, až dva páry krásných a ctnostných milenců si před oltářem řeknou své neodvolatelné ano, kterým se zaslíbí pro celý život...“

Redakce tohoto listu se s radostí připojuje k zástupu nespočetných gratulantů, svolávajíc na hlavy snoubenců přání všeho štěstí a božího požehnání.

Paní Dynderová, pohnutá k slzám, vystříhla si tuto báseň v próze a připojila ji k svým rodinným památkám.

Pán, jenž zběhl ze studií, jal se opět spěchat, neboť temperament těch, kteří umdleli před branou k vyššímu vzdělání, je nepokojný a nedá klidně posedět. Naopak, povaha těch, kteří prošli touto branou, se podobá charakteru ústřice, přirostlé k mořskému útesu. Ten pán spěchal, aby navštívil faráře, který měl oddati naše snoubence. Poptal se výtečného tohoto kněze na zdraví, pochválil počasí s tvářností znalce meteorologie, vyjádřil svůj nelíčený podiv nad tím, jak Bůh všechno dobře řídí, a posteskl si na současné mravy; a když byl zjistil, že

velebníček je náruživým včelařem, vnutil mu objemné pojednání o chovu včel. Potom s ním projednal všechny náležitosti týkající se nastávajícího sňatku.

Hned nato složil svou poklonu k starostovým nohám a plakátovými literami projevil svou radost z toho, že obec zdárně vzkvétá pod obezřetným vedením toho moudrého muže. Měšťanosta se nadul jako upoutaný balón a děl, že by město vzkvétalo ještě více, kdyby mu protivníci neházeli klacky pod nohy. Po zmíněných klaccích přišla řeč na hru filky a zkažený student se rázem přihlásil do řad zdejších přeborníků této ušlechtilé hry, čímž upevnil a prohloubil styky, které tak zdárně byly navázány mezi ním a samosprávou.

Na zpáteční cestě zaskočil neúmorný pán k Jožkovi G. Fadrhoncovi-Měcholupskému a vyjednal s tímto umělcem podmínky, za kterých bude pod jeho taktovkou vyhrávati kapela hostům při svatebním hodokvase. Osvědčený hudebník prohlásil, že tu věc spořádá k obecné spokojenosti, přičemž se zmínil, že jeho praujec z matčiny strany byl kapelníkem při carském dvoře, což je zárukou toho, že svatební hudba bude dokonalá. Bude tak krásně koncertovat, že všichni se budou jenjen olizovat.

„Až to zmáčknu se svými maníky,“ děl, „tak budou z toho všichni jeleni.“

Toto prohlášení přijal pán, jenž zběhl ze studií, s uspokojením a děl, že si to právě tak představoval a že nikdo od hudby nemůže více žádat.

Mistr Jožka povzbuzen pochvalou pokračoval: „Na příklad. Dávejte pozor.“

Vtáhl do sebe vzduch, nafoukl tváře, sraštil nos, zkřivil ústa. Jedním koutkem úst propouštěl zvuky křídlovky, nosem napodoboval smyčcové nástroje, z břicha čerpal hluboké přitakávání bombardónu; v krku mu pištěl klarinet, někde v zádech se ozýval buben.

„Týtátadáramtata tádydudy dydudy dýdudy – týtádadáramtata táduy cara tára...“

Přerušil hudební přednes a otázel se: „Znáte to?“

„Jak bych neznal?“ opáčil zkažený student. „To je Svatební pochod od Mendelssohna.“

„Výborně!“ pochválil ho hudebník. „Je vidět, že jste znalec. A ještě jeden takový kousek znám. Poslyšte.“

A zase se nadmul, že jeho tváře hrály všemi barvami jako mýdlová bublina.

„Tá-ramtadá, tá-ramtadá, tá-rýryrýjaja, táryra– dumtará... Co je to?“

„To ví každé dítě, že je to Svatební pochod z Lohengrina. Světoznámý kousek. Vidíte, tohle by se nám právě hodilo.“

„Posloužím,“ ujišťoval ho kapelník, tiskna mu horoucně ruku, „udělám, co je v mých silách. Budete mně děkovat.“

Oba pánové se rozešli v nejlepší vůli.

Když ten muž, který umdlel před branou k vyššímu vzdělání, přišel domů, tu shromáždil kolem sebe hostinský personál a prohlásil: „To nebude veselka, lidi, to bude slávy, že to svět neviděl. Co říkám sláva – to bude převrat. Nikoli: To nebude žádný převrat, to je slabé slovo. Nebesa a země se otevřou, skály budou pukát, stromy lámat. Čestné slovo. Zdejší obyvatelé si to budou pamatovat, co budou živi...“

49

Klobouky, které se jmenují Tobiáš, Spytihněv, Tomáš – ten čtvrtý až podle toho.

Několik přísloví

Neúnavný pracovník mezi svými pochůzkami často zaskočil do kuchyně a míval tam s Mistrem Mertensem důkladné, všestranné a vyčerpávající porady týkající se jídelního lístku pro svatební hostinu. Oba mužové jihli, když mluvili o humrech, jejich hlas nabýval šťávy, když přišla řeč na přípravu ryb a zvěřiny; jejich mluva tála vroucností, když se zmínili o křehkosti pečeně; v ústech jim všecko hvízdalo a bublalo jako vroucí polévka; a o moučníku mluvili jako o nejlepší vzpomínce z mládí. Pěli písně na opojné nápoje; a o různých značkách vína hovořili s odbornou náruživostí. Vedli učenou rozpravu o tom, jaká má být a jaká nemá být černá káva. K tomu pak obrazně bafali nejjemnější doutníky.

Naslouchala jim paní Božena a několikrát zasáhla do debaty odborným slovem, které přispělo k zdárnému rozvinutí myšlenek. Oblá paní a ti dva mužové se podobali generálnímu štábu, jenž dává dispoziční rozkazy k rozhodující bitvě.

Mezitím se pomalu setmělo a do jídelny se počali trousit hosté. Také manželé Dynderovi zaujali své místo u stolu a báдали v jídelním lístku za osobního vedení pana vrchního Antonína, jež nad nimi stál v uctivém vyčkávání, maje na tváři upevněn obvyklý tajuplný výraz, připomínající alchymistu či středověkého míchače jedů. S manželkami Dynderovými sdíleli stůl mladí inženýři a tvářili se synovsky.

Pan rada byl mrzut a několikrát přísně pohleděl přes brýle na ty jinochy, jako by to byli mnohokrát trestaní zločinci, kteří se opět octli na lavici obžalovaných.

„Kde máte nevěsty, chlupci?“ otázal se nevrle.

Chlupci odpověděli, že nevědí.

„A kdo to má vědět, ne-li vy?“ zabublal sudí. Podíval se na hodinky. „Je čas k večeři a ta třeštidla lítají po všech čertech. Aby vás –! Máte to divně zařízeno, pánové. Já na vašem místě bych udělal energické opatření.“

„Jaké opatření by udělal, Dyndero?“ zpytovala dáma se skřípcem a stuhou.

Chorý muž odvětil poněkud nejistě: „Takové opatření, že... zkrátka, aby se to už neopakovalo.“

„On by chtěl na ně uvalit zajišťovací vazbu, ne?“ žihla paní Dynderová.

„K tomu mně, bohužel, zákon nedává moc,“ vzdychl si pán s modrými brýlemi.

Sotva dozněl povzdech starého muže, již tu byly ryšavé dámy, zardělé povětřím, s rozesmátýma očima. Jakoby nic rozsely kolem sebe nedbalé ruku líbám, tatínku a maminko, nazdar, kluci inženýrství, pánbůh dobrý večer vespolek.

„To je dost, že jdete, kůzlata!“ vyjel si na ně otec.

„Tadyhleti ženichové už nadávali jako nezavření. Jakživ jsem neslyšel takové strašlivé kletby a spílání. Dalo mi to moc práce, než jsem je ukrotil.“

„Opravdu?“ divila se zrzavá dvojčata.

Jinoši bezbranně rozhodili rukama a chabě koktali, že oni vůbec nic, že to pan rada...

„Tak co je?“ bouřil chorý muž. „Bude se dnes večerjet, nebo si budeme vypravovat příběhy ze života? A co to máte v té škatuli?“

Alena se slavnostně uklonila a počala: „Tatínku! V uvážení toho, žes už dosti dlouho strašil v té své staré hučce...“

„A v uvážení toho,“ navázala Věra, „že bys v něm mohl jít do kostela a tam způsobit pohoršení svým historickým tvrd'ákem...“

„Rozhodly jsme se,“ pokračovala Alena, „že ti společným nákladem opatříme novou bouřku, která by se mohla se ctí účastnit svatebního obřadu.“

Věra otevřela krabici a vytáhla zánovní tvrdásek, podobenství boubelatého andílka, jenž vykukuje z kyprého oblaku. Se slovy „ukáž, jak ti to sluší“ posadila otci klobouk na hlavu. Byl to výjev jakoby vystřížený z historického obrazu korunovace.

Paní Dynderové klesly bezvládně ruce; skřípec se zatřásl, stuha zavlála. Pan rada seděl jako oukropeček a ševelil knírem. Rudá děvčata radostně zatleskala rukama, volajíce: „Tati, ten klobouk ti sluší!“

„Jakého máme spanilého tatínka!“ jásala Věra.

„On překonává vše, co bylo kdy v oboru tatínků nabízeno!“ libovala si Alena.

Pán s modrými brýlemi pomalu přišel k sobě.

„Tak vy myslíte,“ děl hluše, „že jsem filmová hvězda, co?“

„Proč zrovna filmová hvězda?“ divila se rudá děvčata.

„Slýchám,“ vysvětloval sudí, „že americké filmové hvězdy mají až tři klobouky ve svém šatníku, neboť jejich rozmařilost je známa. Já jim to nevytýkám... když to můžou dělat... Ale státní ouřada... já nevím. Asi mne dají pod kuratelou pro zhýralost. A nesmějte se, vy!“ obořil se na nastávající zeti.

„My se nesmějeme...,“ hájili se mladíci.

„Proto!“ hlomozil chorý muž. „Já bych vám to neradil. Vůbec se mně zdá, že jste zasvěceni do toho komplotu. Já vás už dlouho pozoruji!“

Jaký komplot? Co se to vůbec děje? Proč pan rada vyhrožuje ubohým ženichům? Proč matinka spíná ruce, jezuskonte, no tohle! Nechtěl by to někdo vysvětlit ryšavým dívkám? Paní radová si konečně dala říci a s mnohými odbočkami a vysvětlivkami předložila dcerám aféru se třemi klobouky, čímž vzbudila u zrzavých stvoření neuhasitelnou veselost.

Chorý muž sňal klobouk z hlavy a promluvil k němu: „No, dobře... Když už jsi tady, tak se tě nezřeknu. Já tě neopustím, já tě nedám, oni by tě šidili...“

Hladil ho zálibně: „Hezký jsi, kloboučku, tuze hezký ... Jenom nevím, jak bych tě pojmenoval.“

„Pojmenoval?“ nechápala paní Dynderová.

„U mě,“ vysvětlil chorý muž, „mají všechny klobouky jméno. Ten první, co jste mu nemohli přijít na jméno, ten je u mě starý Tobiáš. Připomíná mně totiž kolegu, se kterým jsem léta seděl v jednom senátě. Ten byl taky takový ošumělý a upřímný. A taky sloužil až do roztrhání těla.“

„A ten, který jsem koupila?“ pátrala manželka. „Ten, kterým jsi mne uctila, paní, se jmenuje Tomáš. A který jsem si koupil sám, to je Spytihněv. Jsou to zánovní klobouky, neopeřené a neznalé světa. Mají tak říkajíc ještě vlhko za ušima...“

„Ehm...“ odkašlali si ženichové.

Pán s modrými brýlemi je přísným pohledem pokáral za přerušení a vedl dále svou řeč: „Jsou trošku lehkomyšní. Potrvá to nějaký čásek, než se srovnají s mou hlavou.“

„A co ten třetí,“ pátrala manželka, „jak ten se bude jmenovat?“

„Počkáme, matko, počkáme s tím křtem,“ odvětil rada, „až jak tento...“ a podíval se významně na rudovlasé dcery.

Paní Dynderová pochopila a nazvala chorého muže starým pleskou.

„Vlastně,“ řekla zamyšleně Alena, „vlastně měl by být ještě jeden klobouk, poněvadž...“

„Zadrž, lehkomyšlná dcero!“ zhrozil se otec. „Copak si chci otevřít kloboučnický krám?“

„Alenka to myslí dobře, tatínku,“ zastala se Věra sestry, „ona jenom, aby to šlo do počtu.“

„Ostatně pro jeden klobouk pannu na stranu,“ pronesla Alena jako kniha.

„Čili pro jeden klobouk slunce nesvítí,“ doplnila Věra.

„Chceš říci, Věruško, že jeden klobouk nedělá jaro, ne?“

„Probůh!“ zhrozila se dáma se skřípcem a stuhou. „Jaká to máte přísloví?“

Jinoši se zasmáli.

„Máte se čemu smát...“ vrčel soudce, „kdybyste raději ty svoje slečny napomenuli... takové řeči se nesluší na mladé dívky...“

„Proč?“ namítli ženichové nevinně. „Copak mladá, domácně vychovaná dívka nesmí mluvit o klobouku?“ Tu se přihnal číšník s mísou, rozšiřující kořenou vůni.

„Dost!“ zarazil pan rada rozpravu. „Teď se bude večeret.“

50

Kdo to přišel? Inu, pan Kebrle.

Lubomírový názory o sňatku manželském.

To jim to sluší!

Kdo je pikový spodek?

Číšník položil mísu před starého sudího a němě ho vyzval, aby se seznámil s pokrmem. V obličejí pána s modrými brýlemi zahrál neosobní úsměv, jaký provází setkání s neznámým, jemuž jsme byli představeni. Z toho úsměvu vane oficiální chlad. Pak pošnul brýle a vážně svažtil obočí na znamení, že podrobí neznámého důkladnému zkoumání. Zdvihl pokličku a pečeně zaškvařila a zaprskla své jméno; nebylo jí ovšem rozumět. Těší mne, uklonil se pan rada a pomyslel si: Uvidíme, co jsi zač. Nedůvěřivě se chopil vidličky, aby navázal bližší styk s pokrmem. Pečeně libě zavoněla a starý pán poněnáhu roztával. Již již se chystal, že uzavře s pokrmem vroucí přátelství, když tu byl vyrušen hlučným zadrnčením skleněných dveří. Zdvihl zrak a viděl, že do jídelny vkročili rázným krokem dva kovbojové, kteří před chvilkou asi proháněli stádo mustangů na pláních Arizony. Pestré kazajky obepínaly slušivě mužná těla a široká sombrero stínila drsné a odhodlané tváře.

Všichni hosté otočili hlavy a s podivením zírali na cizokrajné zjevy. Kovbojové se rozhlédli a pak se ubírali přímo ke stolu rodiny Dynderovy. Pod jejich okovanými kroky duněla podlaha, lustr na stropě se zakymácel, sklenice na stole poskočily, na polici láhve s různobarevnými kořalkami zadrnčely v prudké rozmluvě. Kdo jste, ó cizinci?

Stále blíže přicházeli synové Divokého západu, houpavým krokem, vykračující ze široka jako mužové, kteří jsou zvyklí krotit divoké mustangy a kteří tráví svůj nepokojný život v sedle. Stín pomalu zašel za dýnko klobouku a v plném světle se obrážela bledá tvář.

A aj! Koho tu vidíme? Vždyť je to náš pan Kebrle. Velmi se změnil trudovitý obličej mladého filozofa, v němž kdysi sídlila učenost. Počasí a strážně dobrodružného života vepsalo do těch jemných rysů svou hrubou abecedu.

Jeho druh otevřel ústa, olemovaná černým pýřím, a zabasoval:

„Pojedl bych. A tadyhle Sopka taky. Máme hlad.“

„Lubomír!“ zaúpěla paní Dynderová.

„Lubomír!“ zašuměl celý stůl.

Dáma se skřipcem a stuhou rozpřáhla náruč.

„Lubomíre! Pojd' sem, synáčku můj zlatý! Mamince se po tobě stýskalo. Jsi zdravý?“

„Proč bych nebyl?“ zaškaredil se zlatý synáček a mrzutě se vyhnul mateřskému objetí.

„My jsme tady,“ prohlásil pan Kebrle s uspokojením. Trapeři obešli stůl, podávali pravici, při čemž každého rozhoupali jako zvon, neboť takový zvyk vládne v prostorách mezi New Yorkem a Frískem.

„Hej, pane vrchní!“ zavelel rada Dyndera, „přineste těm zálesákům něco k jídlu. Máte medvědí tlapy?“

„Nemáme, prosím,“ litoval pan Antonín.

„Tak divokého kance.“

„Už není, prosím.“

„Tak třeba půlku vola na rožni, ale honem!“

„K službám!“

Mezi večeří vypravoval pan Kebrle společnosti, že právě přibyl s tramským tábořem, jehož je náčelníkem. Lubomír pak slouží jako pobočník. Ocucáváje kost líčil náčelník pohnutý a dobrodružný život v táboře. Učí své mužstvo, aby udělalo aspoň jeden dobrý skutek za den a aby na rozdělání ohně nepotřebovali více než jednu zápalku.

„Kde budete spát, hoši?“ starala se paní Dynderová. „V hotelu není ani pokoj volný.“

„Kde?“ opáčil Lubomír hrdopysně. „To se ví, že pod stanem.“

„Pod stanem!“ zaúpěla matka. „Vždyť se mi nachladíš, dítě zlaté.“

„Hahá!“ sebevědomě zachraptěl drsný zálesák. „To neznáš Skvrnitou pumu z Kordiller. Koupal jsem se v Nežárce při osmi stupních a nebylo mně nic.“

„Něco té štípne, uštkne tě had, škvor ti vleze do ucha,“ s úděsem prorokovala matka.

„Nech ho, maminko,“ vmísil se do toho otec, „ať si dělá, co umí. On je to lesní muž a v civilizované společnosti mu není volno. Doufejme, že ho mravenci nesežerou. Ale poslyš, hochu,“ obrátil se na výrostka, „chtěl bych, abys na veselku odložil tento mundur a oblékl se v roucho svatební.“

„Jakou veselku?“ zarazil se Lubomír.

Matka rozhodila rukama.

„Božítku, on nic neví!“ podivila se. „Ale chlapečku, vždyť tvoje sestřičky se budou vdávat a berou si tamhle pány inženýry.“

Ženichové obdařili budoucího švagra příjemným úsměvem, ale ten obrátil se k nim bokem a zaškaredil se; považoval za nedůstojné, aby muž nosil své city na jarmark.

„A tak...“ lhostejně ohrnul ret. „To se ví. Alena s Věrou odjakživa nedělaly nic jiného, než sháněly ženichy. Tak se jim to přece jenom povedlo.“

Nevěsty učinily pohyb, jako by chtěly popadnout milého bratra za pačesy. Avšak rozmyslily si to a tvářily se povzneseně.

„Lubomíre!“ zhrozila se matka.

„Nech ho,“ zastal se otec syna, „on ví, co mluví. Náš Lubomír má velké životní zkušenosti...“

„Ale Dyndero,“ napomenula ho manželka vyčítavě, „jaké to řeči tadyhle před pány inženýry... To dítě nemá z toho pojem, ale on...“

Lubomír roztržitě naslouchal hádce svých rodičů. Zdálo se, že jakási myšlenka osvětlila jeho drsný obličej.

„Povídáte,“ otázal se najednou, „že bude veselka? To tedy snad bude také svatební hostina?“

„To víš, drahoušku, že bude,“ ochotně odpověděla matka. „Slavná hostina bude.“

„Tak. A bude dort, zmrzlina a takové věci?“ vyzvídal drsný zálesák.

„Všechno bude, Lubomířečku, všechno,“ přisvědčila paní radová, „budeš se mít dobře.“

„All right!“ zaradoval se lesní muž. „To je ovšem něco docela jiného. Tak ať se vdávají, a honem. Aleno a Věrko, blahopřeji. Mnoho štěstí.“

Nevěstám zezelenaly oči, ale způsobně se usmály.

„To si dám říct,“ liboval si mladý muž, „a Sopka si dá také říct, že, Sopko?“

„Dám, co bych si nedal?“ odtušil pan Kebrle. „Rád s dobrými lidmi pojím a popiju. Nyní však, drazí přátelé, musím se rozloučit. Nemůžu nechat tábor bez dozoru. Půjdete také, colonele?“ oslovil mladého Dynderu.

„Well,“ odvětil ten muž.

Zálesáci si popotáhli blůzy, povstali, srazili podpatky a zasalutovali. Když odcházeli, tu jejich okované kroky rozezvučely starý dům.

„Lubomírku,“ volala paní Dynderová, „máš aspoň dost pod hlavou?“

Výrostek se napolo obrátil a změřil starostlivou matku černým pohledem. Cosi zavrčel a mávl rukou.

„Pane Kebrle,“ zasténala paní, „Lubomír se v noci odkopává. Buďte tak laskav a vždycky ho přikryjte, vzdyt' jste náčelník!“

„Bez starosti, milostivá paní,“ odpověděl zdvořile filozof, „dobře, že jste mně to připomenula. Vydám rozkaz, že se nikdo z našich lidí nesmí v noci odkopávat.“

Zařinčely skleněné dveře.

Zrzavá děvčata mínila, že by se také mohla trochu projít, a pohlédla tázavě na snoubence. Bratři se ochotně zdvihli.

„Jen se jděte proběhnout, děti,“ pravila dáma se stuhou a skřipcem milostivě. „Ale vraťte se brzy. Já bych nemohla starostí usnout.“

A zírājíc za odcházejícími, sladce zapěla: „To jim to sluší...“

Vyňala z kabelky balíček karet a počala míchat. Její tvář plovla ve snivém úsměvu jako knedlík v másle.

„Sejmul, Dyndero!“ velela.

„K čemu, paní?“ vrčel chorý muž.

„Jestli se to vyjeví... Já ve věštby nevěřím, on ví dobře, že nejsem pověřivá, ale kartám věřím. Karty vždycky mluví pravdu.“

„Když padá list, tak taky věřím,“ podotkl pán s modrými brýlemi.

Dáma se stuhou a skřípcem počala si vykládat pasiáns. Kladouc karty vedle sebe a pod sebe do úpravných řádek, šeptala, v sebe ztracena: „Ono jim to tak sluší...“

Chorý muž mlčel a usilovně o čemsi přemýšlel.

Paní Dynderová obrátila kartu, i zjevil se jí červený spodek. Zadívala se vlhkým zrakem na šviháka, růžového jako dobře vydělaná šunka, a zamyslila se.

„Že se tak dívám na toho spodka...“, poznamenala. „Copak asi dělá pan účetní Badalec, co mu také říkají krasavec Gaston, a ten jeho přítel? Pamatuješ se na ně, Dyndero? Pořád se točili okolo našich děvčat, a najednou je není vidět. Tolik o ně stáli...“

Chorý pán se probral ze zamyšlení a pravil důrazně: „Paní, to telecí bylo dneska tvrdé.“

„Asi jim to nebylo souzeno,“ odpovídala paní svým myšlenkám.

Obrátila žaludského krále a z hrudi se jí vydral zklamaný povzdech.

„Nevyšlo to,“ litovala, „a tak se mně to krásně dařilo.“ Už jenom tři karty zůstaly neodkryty. „Já myslím, Dyndero, že snad přece svatba bude. Jenom do toho přijdou asi nějaké překážky...“

Na hlavy manželů se sesypalo překotné nejuctivější služebník, pane vrchní soudní rado, ruku líbám, milostivá paní, kartičky račte?, neračte se vyrušovat, já jenom na okamžik... Zkažený student vyrobil sérii rychlých poklon, hnal se po ruce paní Dynderové, popadl ji v letu, hluchně mlaskl, nechtěl rušit vzácnou společnost, nechtěl se posadit a když – díky, díky! jenom na okamžik, – co by si dal – ó díky, díky! – není třeba, skleničku piva? – ó díky, díky! tak třeba pro osvěžení...

Klesl do židle, utíral si hojný pot ze zardělé tváře a referoval, kde všude byl. Navštívil fotografa a ten slíbil, že se přesně dostaví na slavnost, aby vyhotovil svatební snímky, majitel autodrožek vyše své vozy příslušně vyzdobené; všude byl pán, jenž zběhl ze studií, naběhal se a nasháněl, ale dělá to rád, vždyť je to pro ušlechtilou a významnou věc...

Chorý muž, patře na obličej horlivostí rozpálený, pomyslně si, jak je to podivné, že mnozí si tak rádi berou cizí starosti na sebe, a kdyby zkažený student jenom část energie, kterou zapřáhl do služeb jiných, věnoval pro sebe, že by si vydobyl lepší postavení. Potlačil však tyto úvahy a otázal se: „Hrajete bulku, pane kolego?“

„Bulku? Bulku?“ opáčil zkažený student a snivý úsměv, onen úsměv, jenž vyjadřuje vzpomínku na něco vzdáleného a velmi příjemného, roztáhl jeho tvář.

„Hrával jsem, hrával druhdy... ale už jsem to dlouho neměl v ruce.“

„Výborně!“ zajásal pán s modrými brýlemi. „Jdi už, jdi mi z očí, paní. Pane kolego, nastupte!“

Podle toho, jak pán, jenž zběhl ze studií, se chopil balíčku karet, a z toho, jak je zamíchal, jak snímal, jak je hbitě rozevřel do vějířku, bylo viděti, že mnohé chvíle ztratil vytrvalým studiem těch fantastických obrázků. Rada Dyndera patřil na něho s potěšením a v hrudi se mu pohnula sympatie k tomu činorodému muži.

„Kdyby tak byl třetí,“ povídal, „tak bychom si mohli hodit dardu.“

„Pane rado,“ ozvalo se z kuchyně, „když nejde o nic většího, tak vám může Mistr Mertens vypomoci.“ Paní Božena pochopila, že dáma se skřipcem a stuhou chce si s ní vyměňovat úvahy o životě, aforismy o mužských, maximy o vdávání a ženění; a vůbec sentence o tom, že nejkrásnější na světě jest, když si dva mladí lidé rozumějí, když mezi nimi panuje svornost a harmonie a když jim to krásně sluší. Při takovém utěšeném pobesedování jest obtížná přítomnost muže; neboť co takový mužský ví o světě?

„Jdi, Mistře, jdi,“ naléhala na dramatického umělce, „pan rada tě potřebuje.“

„Ale Betyňko,“ namítl veliký mim, „já musím ještě umýt nádobí.“

„Nech toho a běž,“ hartusila oblá paní netrpělivě, „holka to dodělá.“

Mistr pokrčil rameny na znamení, že se vzdává, a sňal kuchyňskou zástěru.

A pan rada vynášel s bujným rozmachem, hlučně kotníky bil o stůl, radoval se, rmoutil se, napomínal, bouřil a byl vesel. Pohledem plným lásky a zalíbení objímal své spoluhráče a mluvil blaženě: „To není hra, inu, to je koncert. Taková hra by se měla vysílat. Jaká to radost, když se sejdou takoví hráči, ačkoli, hoši, stojíte mě už moc peněz. Ale dáte-li mně konečně kart, tak vás roznesu, jak řekl Archimédes.“

51

Lyrické intermezzo: otázky a odpovědi

Dva páry snoubenců se zvolna ubíraly městským parkem. Na západě zvolna dohasínal krvavý oheň, měkký soumrak rozpouštěl obrysy stromů a keřů a vytvářel nové bytosti, temné a hrozivé. V dálce se třepetal oheň hranice, nepokojný plamen osvětloval kruh stanů. Nad trampským táborem strměl mohutný komín cementárny jako obrovský indiánský kůl mučednický.

Alena a Spytihněv usedli na lavičku, zacloněnou svíslými větvemi smuteční vrby. V korunách stromů šelestil podzim; vonělo seno. Viděli Věru a Tomáše, kteří zavěšení se ubírali cestičkou; mluvili přitlumeně, ale jejich slova se ku podivu zřetelně nesla zešeřelým vzduchem.

Slyšeli, jak Věra praví: „Budeš na mne hodný, Tomáši?“

„Budu, Věruško,“ odpovídá mladík.

„Nebudeš o mně nikdy mluvit jako o ‚mojí staré‘ nebo o ‚sedmé svátosti‘?“

„Nikdy! Ale za to mně musíš slíbit, že nikdy nebudeš si holit obočí mou žiletkou.“

„Slibuji. Ale ty zas nesmíš číst při obědě noviny a raději se budeš na mě dívat.“

„Budu se jenom na tebe dívat, pořád se budu na tebe dívat a nikdy se dost nevynadívám.“

Nastalo mlčení. Z trampského tábora nesl se zpěv o volajících dálkách, o jezeru, které se čeří, o věrném kamarádu, o posledním pozdravu, o pohádce mládí; sbohem, sličná Maud. Kolem ohně se kmitaly stíny přírodních mužů; kuchtili si večeri a volali na sebe drsnými hlasy.

A tehdy Alena pravila: „Spýt’o, až přijdeme spolu do společnosti, že nikdy neřekneš, že vypadám starší, než ve skutečnosti jsem.“

„Nikdy, miláčku,“ odušil mladý člověk, „ale ovšem musíš mi také ty udělat něco k vůli.“

„A co by to bylo, můj drahý?“

„Nesmíš se mne pořád ptát, nemáš-li sazi na nose.“

„Slibuji ti, že se nezeptám víckrát než jednou denně.“

„To mne uklidňuje, duše moje.“

„Počkej, to není všechno. Až budeš hledat svou krabičku zápalek, nesmíš nadávat, že se u nás nemůže nic najít.“

„Přisahám, že nebudu nadávat.“

Zachrupal písek, po cestě přešel spěchající stín pozdního chodce. Podíval se na párek milenců, hlučně si odkašlal a splynul pak s hlohovým keřem.

Po chvíli se ozval Tomáš: „Nebudeš si vypůjčovat mé kravaty k svým anglickým blůzám?“

„Já... nevím...“ odpověděla Věra váhavě. „Budeš mít vždycky svůj kapesník?“

„Snad... Ale počkej! Nebudeš hubovat, že mně to trvá věčnost, než se vypravím?“

„To podle toho...“

„Aha! Je vidět, jaký jsi!“

„Dobře. A brát mně kravaty, to se smí?“

Zpod závěsu z větví smuteční vrby vydral se Spytihněvův napomínavý hlas: „Nehádejte se, my se také nehádáme. Že ne, Alenko?“

„Nehádáme se a nikdy se nebudeme hádat. Ledaže,“ připojil líbezný hlásek, „když budeš tendenčně vychvalovat ty zlaté časy za svobodna.“

„Nikdy je nebudu vychvalovat pod podmínkou, že mně nebudeš vyčítat, že kamarádi jsou mně přednější...“

„Jen aby ti nebyli přednější...“

„Podle toho, jaká budeš ke mně...“

„Vida! No, dobře...“

„Pst!“ zasyčela ostře Věra. „Copak to je. To jsou lidi... nemá to za krejcar rozumu a chce se to ženit a vdávat.“

„Dokonce,“ připojil Tomáš, „chce to mít rodinu. Nešťastné děti! Bylo by jim lépe, kdyby vyrostly v pastoušce na obecní útraty.“

„Zato naše děti, co, Tomášku?“

„Kdepak! To není ani přirovnání.“

„Spytihněve!“ udělala si Alena ostře. „Já nedovolím, aby si ten náš hrál s tím jejich!“

„To bych si vyprosila, paní,“ zaječela Věra, „od toho vašeho umouněného cikáněte by se ten náš naučil pěkným věcem!“

„Osobo, co se to opovažujete?“ zavřískla Alena pavlačovým hlasem. „Kdože je u vás cikáně? Řekněte to ještě jednou! A ty,“ osopila se na Spytihněva, „ty nejseš u mě mužský, ale onuce, když dovolíš vlastní ženu takhle urážet!“

„Tomáši...,“ ozval se Spytihněv truchlivým hlasem.

„Co je, brácho?“ opáčil Tomáš.

„Půjdeme do hospody... zahnat chmury z čela.“

„Dobrý nápad, Spýt'o. Musíme si trochu odpočinout od manželského života.“

„Vzpomeneme si na ty zlaté časy za svobodna. To býval život, co?“

„Eh, kamaráde, darmo mluvit...“

Byl večer, byla noc a časný podzimek suše harašil v křoví. Mňoukaly kočky na střeše a z Lázeňského domu roztouženě zněla taneční hudba.

„Do hospody, povídáte, hoši?“ navázala Alena. „Nebylo by špatné proskočit se ještě jednou za svobodna.“

A Věra lichotně: „Vezmete nás, mládenci, s sebou?“

„Toť se ví, děvčata,“ bodře zahlaholil Spytihněv.

„Přece nebudeme skákat samotni jako ta kuchařka kolem kamen, když si popálila prsty,“
připojil Tomáš.

52

Popisuje se slavná veselka.

Hlasy tisku.

Podivné chování ženicha Tomáše

A tak vám najednou propukl ten památný den a všechno se tvářilo slavnostně. Podomek Hanzlián s vydrhnutým a vycíděným obličejem zářil jako slunná neděle. Bernardýn s počestným obličejem a skvrnitá doga dramatického umělce měli výraz tak vážný, jako by se chystali revidovat účetní knihy zkrachované záložny. I ten malovaný vozka nad průčelím hospody se tvářil nějak zvlášť důležitě; a jeho kníry v podobě tlustých jelit probodávaly vzduch a červení koně pádili jako o závod.

Byla veselka, byly dvě veselky. Mladistvé nevěsty, zteplé jako stvol, bílé jako anemonky, vykvetlé pod jarním sluncem mezi loňským listím. Byly růžové jako květ jabloňový a jejich rudé vlasy pod průsvitným závojem se podobaly hořící přilbě.

Ženichové měli postní obličej, zdřevěnělé pohnutím. A byli černí jako maturitní komise.

Panu radovi trůnil na hlavě nový klobouk, jehož jméno bylo Tomáš. Čiperný holič podnikl v jeho vousu regulaci a melioraci a zřídil mu v tváři souměrnost jako v lázeňském parku. Byl to důstojný a čist'oukky starý pán, a každý se na něho díval s potěšením.

A co povíme o paní radové? Hle, vidíš tu dámu, šustící starobylým, těžkým hedvábím, krášlenou mnohými šperky. A v její mateřské tváři city hrají jako vlny v osení.

Předstupuje před tebe, můj druhu, paní hostinská. Prohlédni si dobře tu příjemnou dámu. Temný atlas, lesklý jako kov, spoutal ty kypící tvary a dodal vznešenosti oblé postavě. Když kráčela, šuměla jako limonáda. Připomínala obálku románu, který by se mohl nazývat Na dvoře Kateřiny Veliké.

Kdykoli se setkalo starobylé, šustící hedvábí s temným atlasem, tehdy si obě tyto róby klesly do náručí a zalávaly se hojnými slzami, škytajíce prudkým dojetím.

Paní Boženě po boku stál dramatický umělec Benno Mertens; cylindr, černé sukno zdůrazňovaly distingovanou štíhlost; bílá kravata podpírala obličej z bronzu; diplomat zavítal ze vzdálené země, aby připojil svůj podpis k důležité smlouvě.

Pokud se týče syna Lubomíra, ten vězel ve svátečním oděvu, ve kterém se pohyboval nejistě.

V ten den se objevilo nesmírné množství příbuzných. Vynořili se z různých skrýší, vystoupili ze skříní, kde viseli, zasypaní naftalínem, slétli se z větví jako pestré, hlučící ptactvo. Starodávné tetky a ujcové opustili pozlacené rámy v rodinné galerii, aby se účastnili svatebního kvasu. Také jsi mohl seznat, že za posledních let byla hojná sklizeň bratranců a sestřenic. Byla to přízeň všech barev, druhů, jakosti. Příbuzenstvo naplnilo starobylý dům, takže byl napěchován jako egyptská sýpka za sedm úrodných let.

A mezi touto pestrou, nepokojnou změť poskakoval pán, jenž zběhl ze studií. Organizační pud v něm kloktal a nutil jej k zimničnému zmítání.

Mávaje rukama a vykřikuje břeskne povely, honil příbuzné z kouta do kouta. Kdo stál, toho nutil, aby si sedl, kdo seděl, tomu podtrhoval židli a nabízel ji nově příchozímu. A když hosty prohnal po všech místnostech, vyletěl na ulici. Před hostincem se řadily automobily, hojně vyšňořené myrtovými věnci, propletenými bílými stuhami. Pán, jenž klesl před branou k vyššímu vzdělání, uděloval šoférům četné instrukce.

Příbytky se vyprázdnily, lid se valem hrnul do ulic. Hostinec U kamenného stolu byl obležen mnohými zástupy, dychtivými spatřiti dva páry snoubenců. Jenom nemocní a starci s nehybnými údy zůstali doma. Chlapečkové a děvčátka vylezli na kandelábry nebo se usadili v korunách stromů jako hejno špačků. Pán, jenž zběhl ze studií, nutil obecnost, aby se srovnalo do špalíru, a ozbrojen kulečnickým tágem hrozil uličníkům ve větvích a toho, kdo seděl níže, píchal do zadní části těla, aby slezl dolů a nedělal pohoršení.

Zkrátka, bylo to něco takového, co se nedá popsat, to se musí vidět. Policie neměla příčinu zakročít.

A již přichází sbor hudebníků, obtížených nástroji k vyluzování hluku, za osobního vedení kapelníka Jožky G. Fadrhonce-Měcholupského. Zkažený student uskladnil muzikanty prozatím v herně, kdež měli očekávat další rozkazy. Číšníci s panem Antonínem v čele nalévali je pivem, aby rostli, prospívali, vzkvétali.

Tu již dává zkažený student povel k nástupu. Zdvihl se ruch a pohyb. Svatebčané vstoupili do vozů, které se rozjely za nadšených a neutuchajících ovací rozjařeného davu.

Veselilo se celé město, jenom dva páni se neveselili, dva páni se velmi škaredili. Krasavec Gaston s přítelem Percym stáli mezi diváky a pozorovali, kterak bělostné nevěsty se rozjely směrem k chrámu. Jedovatý úsměšek jim křivil ústa a v hrudi se ozývaly nevraživé myšlenky; kropili kolem sebe dlažbu cizokrajnými kletbami.

Před kostelem stál pestrý zástup trampířů v podivuhodně vyrovnaných řadách; velel jim pan Kebrle. Když vozy s nevěstami a ženichy stanuly, tu mladý filozof ryčně dal rozkaz k pozdravu. Prostranství se zachvělo hromovým „zdar!“ Pán, jenž zběhl ze studií, se vyklonil z vozu a blahosklonně děkoval zvětralým zálesákům za pozdrav.

Netroufáme si popisovat skvělost a nádheru svatebních obřadů. Čtenářům stačí, když je odkážeme na péro povolanější, totiž hlas redaktora Národovce ze Džber a okolí. Na památku příštímu pokolení zaznamenal pečlivý historik každou podrobnost onoho památného dne, a kdo si přeje býti zasvěcen do všech událostí, nechť vyhledá paní radovou Dynderovou a ta mu s nevšední ochotou přednese onen hymnus v próze.

Jakožto pečlivý kronikář nemohu nezaznamenati jednu dosti záhadnou podrobnost, která neušla pozornosti shromážděného lidu a dala podnět k mnoha rozhovorům. Když totiž dva páry snoubenců stály před oltářem, za hlubokého ticha uprostřed posvátných obřadů projevil ženich Tomáš zvláštní nepokoj a starost. Puzen tímto nevysvětlitelným hnutím mysli, odhrnul své nevěstě závoj a zblízka se jí zadíval na nos.

Zpozorovav to druhý ženich, pan Spytihněv, velmi se znepokojil nad počínáním bratra a taktéž učinil pohyb, jako by své nevěstě chtěl odhrnout závoj. Tu však mu bratr konejšivě pokynul rukou a přidušeně sice, ale zcela zřetelně pronesl: „Je to v pořádku.“ Načež spustil své nevěstě závoj.

Teprve mnohem později dal se pan Tomáš přiměti k tomu, aby vysvětlil své divné počínání. Toto tajemství svěřil nejužšímu kruhu rodinnému a nikdo nemůže za to, že to proniklo do veřejnosti.

Tomáš pravil, že se ho náhle zmocnila nepředstavitelná úzkost, že by snad mohlo dojít k záměně nevěst; strachoval se, že by při podobnosti rudých dvojenců mohl být sezdán s

Alenou místo s Věrou. Proto odhrnul závoj, aby změřil vzdálenost mezi dvěma pihami na nose snoubenky.

Když Věra vyslechla toto vysvětlení, tu, jak jest zaznamenáno, učinila mladému manželovi první, mírné sic, ale rozhodné kázání. Řekla, že Tomáš si ji nikdy nesmí zaměnit s jinou, třeba by to byla její sestra; to by si vyprosila. Za druhé, že mladý muž může být úplně kliden: ona si ho nesplete s nikým. Tudiž kdyby ho někdy zase trápily pochybnosti, že učinil osudný omyl, Věra už se postará o to, aby mu podobné malomyslné pocity vyhnala z těla.

K tomuto prohlášení se Alena připojila v celém rozsahu.

53

Hudba kolovrátku aneb Potrestání šviháci.

Pozdvižení herců.

Hold lidu obojího pohlaví

Když svatební hosté opět překročili práh hostince U kamenného stolu, tu na pokyn pána, jenž zběhl ze studií, hudební banda pod taktovkou kapelníka Jožky spustila s přenáravnou prudkostí Tý – táda – táramtyty – tádydudy-dydudy-dydudy – cárá... Okna zadrnčela pod náporom plechů, veřeje zaramplovaly, budova se zachvěla v základech. Staříčká fenka Bibina domnívající se, že propuklo spiknutí proti její bezpečnosti a zdraví, hlasitě zakvílela a řítla se na dvorek, několikrát oběhla prostranství, převrhla slepičí kukaň, způsobila rozruch v husí posadě a pak se ukryla v dřevníku.

Svatební hosté se chystali zasednouti k tabuli, bohatě se blyštící křišťálem, těžkým stříbrem a pestřící se kyticemi, zatím co hudba neúnavně vedla svou, tropíc nepředstavitelný hluk, jako by se řítla nebesa i země.

Tu slyš! Do slavnostního, obrněného rytmu, jenž zněl jako krok těžkooděnců, vloudily se náhle dudlavé, kvílivé a klokotavé zvuky kolovrátků. Zkažený student vyskočil, jako by si omylem sedl do rozpáleného pekáče, přikvačil k oknu a strnul.

Před hospodou stál zástup flašinetářů, který se asi slezl z širokého a dalekého okolí, a každý horlivě točil klikou, aby ze své truhličky vyloudil to nejlepší. Jeden hudl árii Lucie z Lammermooru, druhý dával k lepšímu Troubadoura, třetí poskytoval pochod Radeckého; stařec s vojenskou čepicí nabídl pochod Malborough do pole táhne, což zase vadilo pochodu

Castaldo, aby se mohl dokonale uplatnit, a proslulý Castaldo úplně zabloudil v řadě topolů, které stojí na Císařské louce. Tím vznikla podivná, neslýchaná, fantastická změt', jež popudila všechny psy z politického okresu k výbuchům nevole.

Zkažený student pojal podezření, že tu jde o nějaký komplot. Jeho podezření bylo posíleno, když nedaleko hostince spatřil krasavce Gastona s přítelem Percym. Mladí páni se ohýbali smíchem a povzbuzovali kolovrátkáře k horlivější činnosti.

„Hej, dědkové, jen se čňte! Točte klikou, ať se práší za kočárem! Dostanete na kořalku.“

„Parbleu, sacrebleu, to je švanda!“

„To je přece hudba k svatební hostině, u Jova!“

„Haha, lidi, já z toho budu mít smrt...“

Vida to zkažený student, divoce zaržál, i popadl kulečnickové tágo a chystal se vyběhnouti ven, aby ozbrojenou rukou potrestal původce té kočičiny. Avšak nevěsty velmi se rozveselily a zatleskaly. „Nechte je, pane,“ přimlouvala se nevěsta Věra „já tak ráda slyším kolovrátek.“

„Ať si něco přivydělají, vždyť jsou ubozí ti starci,“ pravila nevěsta Alena lítostivě.

„Dobrá,“ přivolil věčný student, „necht' si tedy hrají, líbí-li se vám to, krásné mladé dámy. Avšak přísámbůh, ti škodolibí nezdarové musejí být ztrestáni. Dám jim na pamětnou.“

Tak pravil a jako šíp vymrštil se a vyletěl ze dveří.

Obyvatelé lázeňského města ještě drahně let potom si krátili zimní večery, vypravující příběh o neobyčejně živém pánu středního věku, který s popuzenou tváří, ozbrojen tágem, honil dva vyžehlené jinochy po ulicích, po mezích, po zahradách, po polích a po lučinách; přes ploty, přes příkopy, přes kaluže, přes kopce i po rovině; po strništích i po měkkotě, kamením i hlozím. A kterak houf ochotných bojechtivých psů mu nabídl svou pomoc a s nadšeným štěkotem se účastnil štvance. A jak po nějaké chvíli se vracel pán středního věku, unaven sice a prudce oddychuje, ale spokojen, a vypravoval každému na setkání: „Dal jsem jim, co se nejl.“ A jak potom mnohý zdejší rodák potkal dva nešťastné mladíky, plížící se postranními ulicemi, a nebylo jim do smíchu; a také jejich nohavice dávno nebyly tím, čím bývaly...

Číšníci byli připraveni k obsluze a mocně voněla kuchyně mnohými vůněmi. Svatba čekala na návrat mstitele. Příbuzní teskně hleděli do prázdných talířů a lačnost jim pokoušela útroby.

Paní Božena, chtějí oživit náladu a povznést hladové příbuzné v jejich smutku, začala vypravovat pestré a napínavé příběhy ze života hereckých kočovníků, jimž vládla jako ředitelka a divadelní koncesionářka. Uprostřed jednoho takového vypravování náhle umkla, jako když utne. Najednou jí vstoupilo do hlavy, že v kterémsi bídné štaci ponechala svůj soubor osudu a nedala o sobě vědět.

Naklonila se k dramatickému umělci a polekaně mu zašeptala: „Pro Kristovy drahé rány, co jsme to udělali? Vždyť my jsme úplně zapomněli na své lidi. Teď si teprve vzpomínám, že jsme vlastně sem přijeli na pár dní, a zatím jsme tu uvízli nadobro...“

„K čerrtu...!“ tiše zaklel veliký mim. „Opravdu je to tak. Velmi nepříjemné...“

„Mistře, Mistře...“, vyčítala paní Božena, „jaks to mohl udělat? Co si bez nás počnou?“

„Úplně jsem divadlo vypustil z hlavy,“ omlouval se dramatický umělec, „bylo tolik starostí s kuchyní a hospodářstvím, však víš, Betyňko... Eh, snad se to dá ještě spravit. Pošleme jim pohlednici. Zprpadená historrie!“

Vtom vrazil do sálu zkažený student, zarudlý a říčný, podoben unavenému Ezauovi, jenž se vrací z lovu.

Několika spěšnými slovy se omluvil za nemilé zdržení a hned tleskl do dlaní, čímž dal znamení k zahájení hostiny. Číšníci učinili překotný obrat. Příbuzní si blaženě vzdychli a počali si obřadně zastrkovat ubrousek za límec. Někteří se chápali lžíce a celá pospolitost strnula v slastném očekávání.

Avšak bylo psáno v knize Osudu, že ještě jednou bude příbuzným uložena zkouška odříkání. Neboť než polévková mísa opsala svou dráhu z kuchyně do sálu, ozval se venku divoký, rozryvný křik, jako by několik indiánských kmenů, kteří druhdy sídlili u kanadských jezer, spojilo svá hrdla k válečnému řevu. Tento pokřik přehlušil produkci kolovrátků, spojenou s koncertem kapely pana Jožky.

V tomto rámusu bylo lze rozeznati slova: „Tady je to! Vzhůru na ně, přátelé! Smrt zrádcům!“

Hosté zbledli; strachem pokleslé čelisti zarepetily; jezuskonte, jezuskonte, zaječely tetky; sestřenice zapištěly, bratřenci mocně zakokrhali, celé příbuzenstvo se rozšumělo. Co se to děje? Někteří zlomyslní příbuzní se ušklebovali: Tohle je mi pěkná veselka...

A aj! Zařinčely skleněné dveře a v nich se objevil starší muž, jehož oborem byla charakterní komika. Zvarhanělá a zakyslá tvář tohoto pána byla zrůzněna hněvem. V pravici třímal těžký bubínkový revolver pamětníka to světové války. Ani charakterní tvář, ani střelná zbraň neslibovaly nic dobrého. Za komikem se objevily i ostatní herecké tváře, celý soubor kočující scény naplnil sál.

Charakterní komik pátral po hlavách svatebních hostí, a když mezi nimi objevil paní Boženu, napřáhl pistoli a zahřměl hrozným hlasem: „Modli se, bídná ženo! Poslední tvoje hodina udeřila! A vůbec, co je s naší gáží, ó přenestoudná?“

„Pravda!“ zahučel herecký lid. „My máme sušit hubu, a oni si tady debužírují.“

Jídlna se naplnila herci. Užaslí svatebčané zírali na otlého basistu s dobráckým obličejem dýchavičného mopslíka, jenž bojovně rozkročen stál vedle olysalého tenoristy; první milovník s modrou bradou cenil zlatý chrup, který na stěnu vrhal světelná prasátka; komická stará se tvářila zuřivě jako punčochářka z Francouzské revoluce; intrikán přimhuřoval levé oko a šklebil se jako mikulášský čert; fešná subreta založila ruce v bok a natřásala se, jako by zpívala refrén rozpustilého kupletu; naivka žmoulala šáteček a šibalsky pokukovala po ženiších. Lid obojího pohlaví se malebně seskupil, připraven na pokyn režisérův hlučně reptati.

Veselka se dívala na herce, herci patřili na veselku a chvíli panovalo dusné ticho.

Paní Božena nepozbyla duchapřítomnosti; prodělala již mnohé zákulisní krize a vítězně v nich obstála.

Roztáhla obě paže a přitiskla komika na mohutná ňadra.

„Maxíčku, hochu drahý! Tak ty jsi zde? Konečně!“ zapěla slastně. „Tady jste, lidi moji zlatí!“

„Jsme tady a... tento...“ mluvil komik do krajkového fiží, jež zdobilo mohutná ňadra; jeho hlas zněl přidušeně.

„Dostali jste náš telegram?“ ptala se hostinská. Komik se vyvinul z náručí.

„Telegram...?“ opáčil nedůvěřivě a zastrčil pistoli do kapsy.

„Nedostali?“ divila se paní Božena. „Mertensi, oni nedostali telegram.“

„Zvláštní... ehm... nevysvětlitelné... nespolehlivost pošty prostě... ehm... kolosální...“
zahuhňal veliký mim.

„No, nic nedělá,“ hlaholila oblá paní, „hlavní je, že jste tady. Já mám z vás takovou radost, že to neumím říci. Myslila jsem na vás vstávajíc lehajíc. Starostmi jsem nespala, Mertens je svědek. Že, Mertensi? Řekni také něco.“

„Ovšem, zajisté... a hlavně...“

„Slyšíte, děti? Sám Mertens říká, že jsem nespala, tak jsem si to brala. Až jsem z toho byla špatná. Ale teď se to všechno k dobrému obrátilo. Přišli jste k nejlepšímu, děti, a budete našimi hosty.“

Nedala hercům čas, aby se vzpamatovali, a počala je představovat svatebčanům. Nastal ruch, pohyb, šoupání židlemi, klanění, pitvoření, usmívání, mnoho řečí. Basista políbil hostinskou na chutná ústa a jeho příkladu následovali i ostatní členové souboru, vyjma ovšem lid obojího pohlaví, který si nemohl dovolit to, co sólisté. Lid obojího pohlaví zařval hlučně a mnohohlasně, jako by holdoval o korunovaci: „Ať žije naše paní Božena!“

54

Jídelní lístek realizován ve starém klasickém pojetí

Pán, jenž klesl před branou k vyššímu vzdělání, se upřímně zaradoval, když spatřil tolik nových tváří, které dosud představovaly beztvary dav. Hle, opět nová příležitost organizovat, přeskupovat, pořádat, pomáhat, napravovat, závady odstraňovat. Jeho hlas, jeho mocný, rozkazující hlas se rozléhal nad rozčeřeným mořem hlav. S pomocí číšnického personálu přisunul ještě dva nové stoly a prostřednictvím ubrusu je spojil v jednu velkou tabuli. I počal herce rozsazovat, a to tak, aby vzniklo úměrné promíšení starých hostů s novými příchozími, od jejichž nadaných hlav očekával oživení zábavy. Ovšem, jenom sólisty usadil na čestná místa; lid obojího pohlaví vykázal do výčepu.

Trvalo to drahnou chvílí, než se všecko usadilo a ztichlo. Konečně, těšila se lačná přízeň, konečně se bude jíst. Však je už na čase! Avšak tu povstal dramatický umělec Benno Mertens, drže v ruce arch papíru. Širokým gestem odsunul židli, césarským pohledem obsáhl shromáždění, nasadil si monokl a počal:

„Menu.“

Nastalo utišení a zmlklým sálem se nesl hercův dužnatý hlas. Počal dosti tiše, ač zřetelně, a jeho hlas nabýval vroucnosti a jako dým děkovné oběti se vznášel ke stropu.

„Jakožto aperitiv: citrón-vermut.“

Mnohé oči se zaleskly. Basista s naivkou slabě zatleskali.

„Jakožto předkrm,“ pokračoval Benno Mertens se zavazujícím úsměvem, „jest opečené kuřecí ragú v lasturách.“

„Ach,“ udělal si kdosi.

Olysalý tenorista polkl a chraptivě zašeptal k nějakému strýčkovi z druhého kolena: „To já znám. Moc dobré. Delikátní. Jedl jsem to na banketu pořádaném na počest španělského pěvce madrigalů seňora Riccarda y Composto.“ Vzdálený příbuzný s porozuměním pokynul hlavou.

Herec povznesl hlas: „Consommé double.“

Oddíl chudých příbuzných několikrát hlasitě zamlaskal a polkl. Intrikán přimhouřil oko a vypadal děsně. Veliký mim učinil přestávku a pak děl s lyrickou vroucností: „Candát s omáčkou à la Hollandaise.“

Široký povzdech, modlitba lačných žaludků, byl mu odpovědí. Tu a tam se ujal slabý potlesk.

Herec napřáhl pravici a v bronzové tváři se zrcadlil pocit mučivé rozkoše; i zařval: „Srňčí filé madeira!“

Hlučný potlesk, do něhož se vmísilo zakvílení kteréhosi bratrance z jejich strany: – To je všecko hezké, jenom kdyby se už žralo...

Dramatický umělec vášnivě: „Pulard na sardelích!“

– Ó! – bylo mu odpovědí. Mladistvý milovník našpulil ústa a hlučně hvízdal. Komik zvolal povzbudivěji: – Jen do toho, kluku Mert’áckej, moc hezky to umíš podat... – Výborně, Benno! – koketně vykřikla subreta a poslala velkému mimovi vzdušný polibek.

Benno Mertens se mírně uklonil a pak opět studoval v papíru. Načež sladký úsměv zalil tvář a on zašvitořil jako Romeo pod balkónem slečny Julie: „Moučníky: Omelettes au chocolat...“

– Jenom, – udělal si jistý chudý příbuzný, jež životní nezdary zformovaly v skeptický charakter, – jenom jestli to bude, jak si myslím. Tahle cizí jména jsou jenom léčka na chudý lid.

– O to se nestarej a mlč! – zasyčela jeho manželka a štípla ho do lokte, – máš moc rozumu, když ho nemáš mít, a když ho máš mít, tak ho nemáš –

Chudý příbuzný sklonil hlavu u vědomí své viny.

Herec vyčkal, až se nepokoj utišil, a pak pokračoval: „Vosí hnízdo...“

– Slyšte! – vykřikla komická stará.

„Opilá jeptiška...“

– A kruci! – udělala si naivka.

„Zahalený mouřenín.“

Ženská část příbuzných hlučně zatleskala. Švagr Lubomír zabasoval: „Já si dám dvakrát!“

Veliký mim našpulil ústa a dlouze šeptl: „Krém frangipane...“

Následovala umělecká přestávka, načež umělec mohutným hlasem vyrazil: „Bomba à la Alhambra!“

A usedl.

Nadšení, které se zdvihlo, nedá se popsat. Ohromný jásot, vše přemáhající jásot zabouřil sálem. Shromáždění vstává a propuká v ovace.

Mnohokrát dramatický umělec povstal, opět a opět se klaněl. Potlesky nebraly konce.

Herec počítal pro sebe: – Jedenáct, dvanáct, třináct... –

Zdá se, že nebude konec nadšení.

Zase vstával, zase se klaněl.

Nakonec přece jenom pobožné žaludky utlumily bouři. Herec se naklonil k paní Boženě a rozradován šeptal jí slastně: „Sedmnáct opon, Betyňko, tomu se přece říká úspěch, ne?“

Ona ho vzala za ruku a políbila mu dlaň.

„Velký jsi umělec, Mistře, vpravdě veliký. To ví celý svět. A jaký máš dynamický přednes. Tobě musí i mnohá veličina z takového Národního pro tabák...“

Nyní povstal zběhlý student, tlesknutím do dlaně si vynutil pozornost a obrácen k dramatickému umělci pravil: „Děkujeme Mistru Mertensovi za vzácný duchovní požitek, jemuž...“ (v tváři toho pána zahrál laškovný společenský úsměv) „jemuž bude následovat požitek tělesný.“ I zdvihl ruku.

Vrchní číšník pan Antonín, který čekal na toto znamení, také zdvihl ruku, obrácen směrem ke kuchyni.

55

Dobré chutnaní vespolek a všem dámám a pánům dobrou noc.

Končí se tato pravdivá povídka

Řetěz služebnictva se pohnul a jako na pohonném řemeni nastoupil z kuchyně do jídelny skvělý pochod lesklých mís naplněných vonnými pokrmy. Chod za chodem vstupoval mezi hodující, vítán rozjařenými tvářemi a zbožnými útroby. Každá mísa pak byla provázena mohutnými intrádami hlučných plechů za osobního řízení kapelníka Jožky. Při tom však ani kolovrátkáři před hostincem se nedali zahanbit a svéhlavě točili klikou. A z dřevěných truhliček se neustále vinuly melodické stuchy, které se zadrhovaly v podivné kakofonické uzly.

Flášinety umlkly vždy pouze na chvíli, a to tehdy, když kuchařka s pomocí podomka Hanzliána vynesla kolovrátkářům ven kotel jídla. Chudáci se rozsedli kolem stavení a každý se obíral hrnkem polévky nebo s chutí obíral kost, svolávaje boží požehnání na hlavy mladých manželů.

Vytrvale pracovaly čelisti a kvetoucí tuk stékal po bradách hodovníků. Každý chod znamenal určité znamení plynutí času jako nebeský zvěrokruh; takže moučníky již uvítala skvoucí hra hvězdných konstelací na temném pozadí oblohy.

A každé jídlo bylo zaléváno mnohými a rozmanitými nápoji, které v žilách rozněcovaly oheň nadšení a zaháněly malátnost údů. Ony nápoje působily, že slova lehce přeskakovala ohradu zubů, řeč plynula bez přestávky a obmyslných výhrad, jež vyznačují střízlivou bdělost. Mnohý z hodovníků si povolil knoflík nebo pásek; povolil také své výmluvnosti, takže i nejzamlklejší se chvílemi podobal jarmarečnímu dryáčnickovi, jenž před stánkem vychvaluje

své zboží. A jak postupovalo slunce na své dráze směrem k západu, tak stejným krokem s tímto osvětlovacím tělesem se uvolňovaly mravy, vystupující z hrází konvence.

Tenorista vhodně napodoboval zvířecí hlasy; kvokal jako slepice, která zanáší, bzučel jako moucha, která se otlouká o okenní tabuli, štěkal, skřehotal, chrochtal, kvičel; vzbudil pochvalu celého příbuzenstva.

Basista nabídl hostům několik varietních kousků. Postavil si na svůj knoflíkovitý nos kornout, který zapálil, a hodovníkům bylo hlasitě žasnouti, jak dovedl balancovati s neporušeným popelem, krouže pupkem jako břišní tanečnice. Potom vytahoval hostům z ucha, nosu a očí mince, vejce, kapesníky, hodinky. Bylo mnoho smíchu a nadšení.

Mezi hodovníky seděl také hlavní a odpovědný redaktor týdeníku *Národovec* ze Džber a okolí. Nikdo nezpozoroval jeho příchodu, ale nikdo se také nedivil jeho přítomnosti. Byl tu, rozložitý, plný šťávy, v černém obřadném kabátě; jeho obličej zářil jako transparent. Publicista si přiřukával s každým, pro každého měl vhodné slovo a široký úsměv; lihoviny zažehly v jeho vnitřnostech táborovou hranici.

Měl připravenou obsáhlou a důmyslnou řeč, kterou hodlal oslaviti novomanžely. Než ať dělal, co dělal, nemohl dojít sluchu; opojné nápoje rozvázaly jazyky a každý raději mluvil, než poslouchal. Pán, jenž zběhl ze studií, cinkal na sklenice, prosil a přemlouval, nabádaje ke klidu; nezmohl nic a poddal se. A tak publicista, aby jeho dílo nepřišlo nazmar, přečetl proslov svému sousedovi, jakémusi starodávnému ujci. Tomu to bylo jedno – byl hluchý jako pařez. Vybroušené periody, hebké fráze, třpytná hra ducha mýjely kolem jeho zabeđeného sluchu nepozorovaně. Dřevěný obličej starodávného ujce nejevil známky pochopení; jeho zamčenou tvář nezažehlo světlo poznání. Nakonec smutně zakýval hlavou a zakvával: „Když to nechce být lepší, jen ať to není horší.“

Komik nabízel švagrovi Lubomírovi ke koupi svůj revolver. Mnoho a důtklivě mluvil vychvaluje ten smrtící nástroj, o němž tvrdil, že prostřelí deset mužů, stojících za sebou, na vzdálenost padesáti kroků. Lubomír potězkával zbraň v ruce a pravil, že je to pro něho moc lehké. Potřeboval by něčeho důkladnějšího; takhle pořádného colta, jenž zdobí opasek odvážného muže Divokého západu. Komik pravil Lubomírovi, že si nerozumí a že bude jednou velmi, velmi litovat, že opominul tak výhodnou příležitostnou koupi. Pak zastrčil revolver do kapsy a úporně mlčel až do konce hostiny.

Paní radová Dynderová plakala, pan rada se smál. Rozjařil se a junácky zazpíval: „Ó jerum, jerum, jerum, quae mutatio rerum...“ Dozpíval a fešná subreta ho hlučně políbila na čelo.

Junáci opustili tábor a obklopili hostinec U kamenného stolu, každý v ruce hořící pochodeň. Poskakovali a zpívali: „Byla paní mladičká, similisimum, byla paní mladičká, cárarájdajdá, měla muže stařečka, chacha.“

A nikdo nezpozoroval, že zmizely nevěsty se svými ženichy.

I byl večer, byla noc, noc první.

Poznámky:

^[1] Gicht = dna.

^[2] Morzakor – lidové dobrodružné čtivo, zkratka „mord za korunu“, milostné romány byly „limonády za korunu“, tj. limzakor.